

title: Incipit tractatus de virtutibus herbarum
shelfmark: INC. V. 766
library: Biblioteca nazionale Marciana - Venezia - IT-VE0049
identifier: PUV006645

Le riproduzioni digitali accessibili dalla Biblioteca digitale italiana di www.internetculturale.it sono per la maggior parte di dominio pubblico, e provengono dalle attività di digitalizzazione realizzate dalle biblioteche che possiedono gli originali e la proprietà delle riproduzioni digitali, e sono istituzioni partner del portale.

La riutilizzazione non commerciale è libera e gratuita nel rispetto della normativa vigente.

Ai fini della riutilizzazione commerciale e/o per ottenere un documento ad alta definizione contattare il detentore dei diritti del bene digitale utilizzando nel Download del documento, il contatto di posta elettronica.

Gli utilizzatori finali dei beni digitali, sia che riproducano parzialmente o completamente le immagini, dovranno sempre e comunque citare la fonte www.internetculturale.it

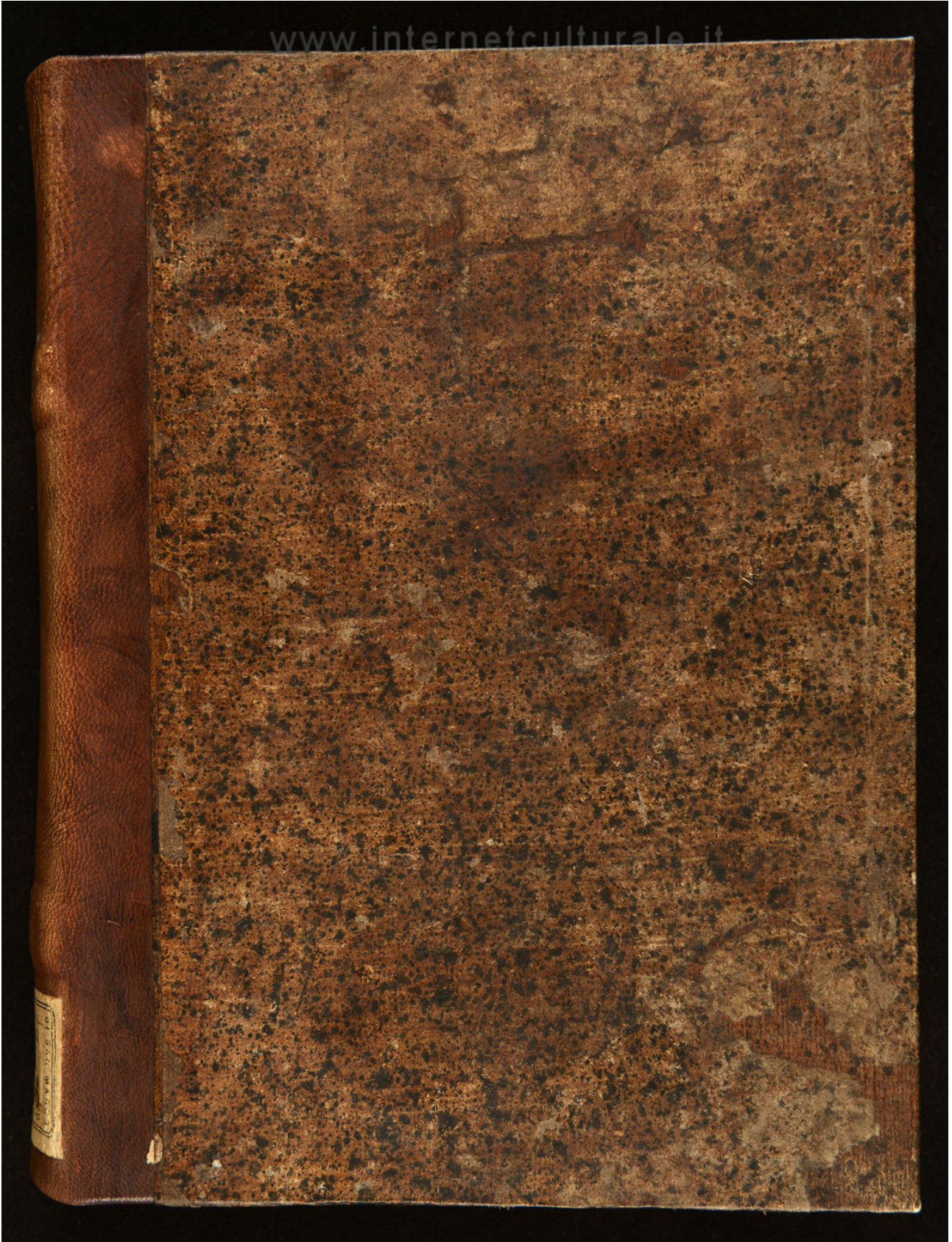
.....

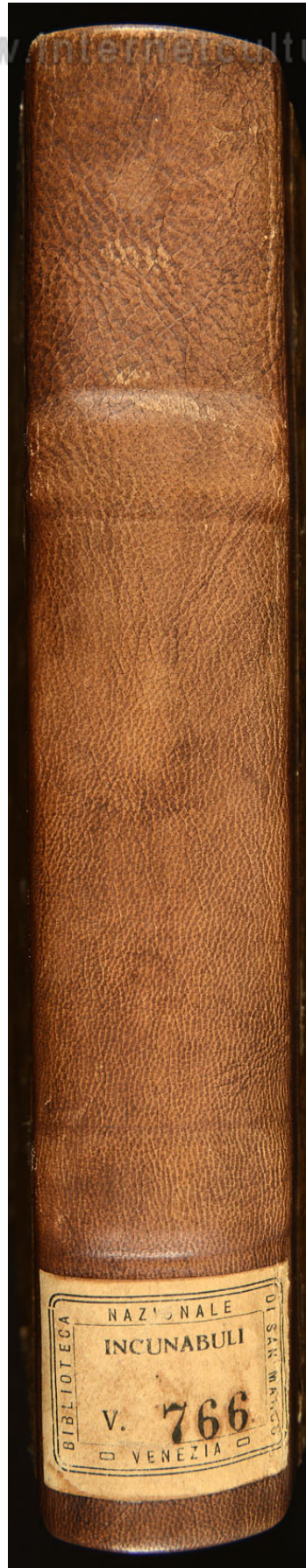
The digital reproductions accessible from the Italian Digital Library www.internetculturale.it are mostly of public domain, and come from the digitization activities carried out by the libraries that own the originals and are ownership of digital reproductions, and are Institutions partner of the portal.

The non-commercial re-use is free in accordance with the local regulations.

To allow commercial reuse and/or to obtain a high-definition document please, contact the copyright holder of the digital object using the contact e-mail you can find in the Download of the document.

The terms of use of the Internet Culturale material states that the final users that reproduce images or part of them must mention the source www.internetculturale.it

BIBLIOTECA NAZIONALE DI SAN MARCO
INCUNABULI
v.766
·VENEZIA·

+371

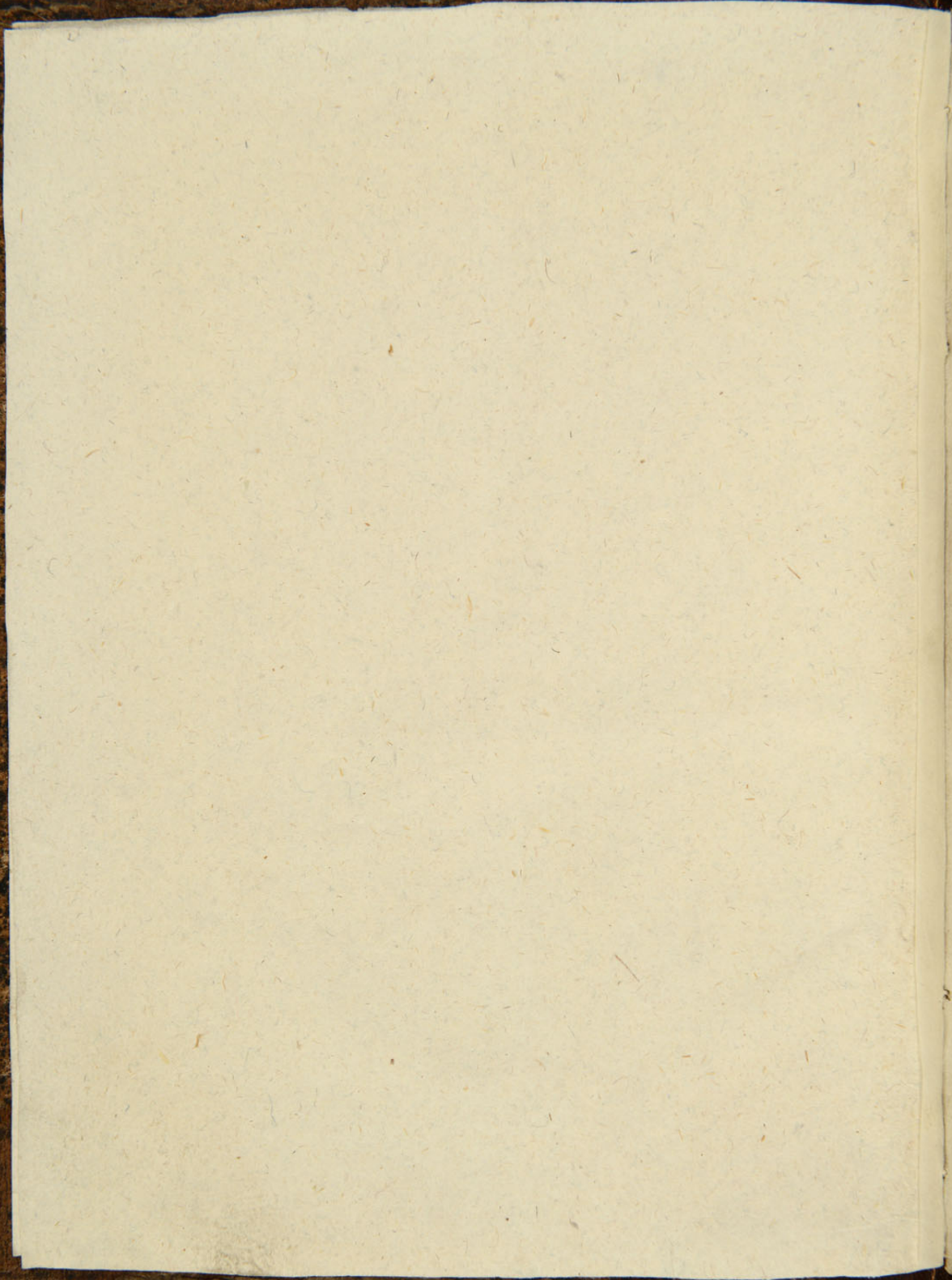
CXII.6

40949

40949

www.Internetculturale.it

+321

+3X1

1

1

**Inicipit Tractatus de
virtutibus herbarum**

Quintus Titianus de
Symonides de

ARNOLDI de noua uilla Auicenna.

ROGATV plurimorū inopū
 nūmorum egentium appote-
 cas refutantium occasione il-
 la. quia necessaria ibidē ad cor-
 pus egrū spectātia sūt cara sim-
 plicia & composita nummisq;
 plurimis comparanda. sed ad præsens mens mea
 non se diuertit sed ad ea quæ in priuatis locis or-
 tis siluis ac pratis iueniuntur. quorum præsentia
 corpus humanum egrum seu neutrum ad cor-
 pus sanum reduci poterit testanti solerti medico
 Arnoldi de noua uilla sic inquit in amphoris
 suis. Cum quis poterit mederi simplicibus
 frustra & dolose medicamina composita querit
 ille. Ait etiam Auicenna secundo .li.ca.4. Medi-
 cine simplices habent operationes uel es & perti-
 culares. Et cum pœnes corpus humanum plures
 concurrunt actus: scilicet circa perfectæ sanum
 actus conseruatiuus necessarius ē circa sensibili-
 ter lesū actus curiatius inducendus est circa ue-
 ro insensibiliter lesū actus præs(er)uatiuus seu
 resumptiuus necessarius est. Cum ergo cor-
 pus egrum actum curiatium requirat seu pra-

A

eticū. Ob id presēs opusculū suā sūpsit denomi-
nationē. Aggregator practic⁹ de simplicib⁹ ī quo
quis hominū sibiip̄si subuenire poterit paucis de
ductis expensis aduersus quālibet egritudinē cor-
p⁹ hūanū a uertice capitis ad plātas pedū ab ītra
corp⁹ focalq; affligētē iuxta tenorē plurioꝝ soler-
tiū medicorū de simplicib⁹ cōfūse tractātiū quorū
dicta ad practicā expertā sūt redacta. utputa sūt.
Auicēna p̄iceps sc̄do suo libro de simplicib⁹. nec
nō Serapio de simplicib⁹. similiter Pādecta & Pla-
tearius &c. Oīs ergo cōfusio nouerca existit uerita-
tis q̄ ad p̄sēs refutat. cū oīa q̄ a primeua origine
p̄cesserūt ratioē: ordine & numero formata sūt. &
sic cognosci habet. Boeti⁹ ī arismetica sua. Diuidi-
tur ergo p̄sēs liber ī septē particulas. In p̄ia parti-
cula tractat de uirtutib⁹ herbarū ad appotecā spe-
ctātiū ī modū antidotoꝝ dispēsāfatarū. In sc̄da
particula innuit de simplicib⁹ laxatiuis & liniuiis
seu lubricatiuis superiorib⁹ auditotis p̄ie particu-
le deseruiētib⁹. In tertia particula detegit de sim-
plicib⁹ cōfortatiuis seu specieb⁹ aromaticis. In q̄r-
ta particula delucidat de fractib⁹ & seminibus &
radicibus. In quinta particula de gummis & eis si-
milibus. In sexta particula de generibus salis & mi-
neris & lapidibus. In septima particula & ultia cō-
siderat de aīalibus & pueniētibus ab eis quæ oīa
ad practicā p̄sentis operis deseruire habēt.

PONDVS MEDICINALE in figuris sic cogno-
scens. $\text{ō}3$ .i. idest uncia una. $\text{ō}3$. v . idest uncia me-
dia. 3 .i. idest dragma una. 3 . v . idest dragma media
 9 .i. idest scropulus unus. 3 . v . idest scropulus me-
di^o. m .i. idē māipulus un^o. m . v . id ē māipulus me-
dius. Ana. idest de quolibet æqualiter lb .i. idest li-
bra una. lb . v . idest libra media. Et. $\text{ō}3$ .i. facit duos
lotones. Et. $\text{ō}3$. v . unū lotonē. Et dragma una idest
quarta pars unius lotonis. Et. 3 .i. idest tertia pars
unius dragme

CAPITVLA HERBARVM SECVNDVM
ORDINEM ALPHABETI.

Ca. p̄mū de absintheo.	gia longa. xiiii. de Aristo
Secūdū de Abrotano.	logia rotun.
Tertium de altea.	xv. de Asarabacca.
Quartum de Acoro.	xvi. de Atriplice.
Quintum de Acetosa.	xvii. de Aarō uel iaron.
Sextum de Arimonia.	xyiii. de Auriculo muris
Septimum de Alleo.	xix. de Arnoglosa.
Octauū de Allzēge.	xx. de Ambrosiana.
ix. de ameos uel athana	xxi. de Affodillo.
sia.	xxii. de Agnocasto.
Decimum de Aneto.	xxiii. de Boragine.
Vndecimum de Apio.	xxiiii. de Bulglossa
Duodecimū. de arthe-	xxv. de Bethonica.
misia. xiii. de Aristolo-	xxvi. de Branca ursina.

xxvii. de Bleta.	Lii. de Endiuia.
xxviii. de Bursa pastoris.	Liii. de Eupatorio.
xxix. de Berberis.	Li. de Enula cāpana.
xxx. de Baselicone.	Ly. de Epatica.
xxxi. de Brionia.	Lvi. de Ellebor albo.
xxxii. de Cicorea.	Lvii. de Ellebor nigro.
xxxiii. de Calamento.	Lviii. de Ebulo.
xxxiiii. de Centaurea.	Lix. de Edera terrestri.
xxxv. de Cartamo.	Lx. de Edera arborea.
xxxvi. de Cinoglosa.	Lxi. de Fumoterre.
xxxvii. de Camomilla.	Lxii. de Feniculo.
xxxviii. de Camepitheos.	Lxiii. de Fragaria.
xxxix. de Capillis ueneris.	Lxiiii. de Fraxino.
xl. de Cepis.	Lxy. de Granis folis.
xli. de Coriandro.	Lxyi. de Galletrico.
xlii. de Cuscute.	Lxyii. de Garioffilata.
xliiii. de Ciperos.	Lxyiii. de Genciana.
xliiiii. de Celidonia.	Lxix. de Genesta.
xly. de Cathapucia.	Lxx. de Gramine.
xlyi. de Cucumere.	Lxxi. de Hermodatulo.
xlyii. de Calamo aroma tico agresti.	Lxxii. de Iusquiamo.
xlyiii. de Canapo.	Lxxiii. de Isopo.
lxix. de Daucoretico.	Lxxiiii. de Ireos.
L. de Diptamo.	Lxxv. de Iuniperis.
Li. de Esula minore.	Lxxvi. de Iringi.
	Lxxvii. de Lilio.

- Lxxviii. de Lupulo.
 Lxxix. de Lappacio acuto.
 Lxxx. de Lactuca.
 Lxxxii. de Lauendula.
 Lxxxiii. de Laureola.
 Lxxxiiii. de Mellissa.
 Lxxxv. de Millefolio.
 Lxxxvi. de Malua.
 Lxxxvii. de Menta.
 Lxxxviii. de Melliloto.
 Lxxxix. de Matricaria.
 xc. de Maiorana.
 xci. de Marubio.
 xcii. de Moracelsi uel Morabacci.
 xciii. de Mercuriali.
 xciiii. de Mandragora.
 xcy. de Nastrucio ortulano.
 xcyi. de Nastrucio aquatico.
 xcyii. de Nigella.
 xcyiii. de Neufar.
 xcix. de Origano.
 c. de Piretro.
 ci. de Pionia.
 cii. de Petrosilino.
 ciii. de Polipodio.
 ciuii. de Paritaria.
 cy. de Portulaca.
 cyi. de Polegio.
 cyii. de porro.
 cyiii. de Pentaffilone.
 cix. de Pinpinella.
 cx. de Papauere.
 cxii. de Pastia siluestri.
 cxiii. de Pastinaca domestica.
 cxiiii. de Rosa.
 cxy. de Raffano.
 cxyi. de Radice.
 cxyii. de Ruta.
 cxyiii. de Roremario.
 cxix. de Rapa.
 cxx. de Ribes.
 cxxi. de Rubea tintura.
 cxxii. de Solatro.
 cxxiii. de Spinachia.
 cxxiiii. de Sileremontano.
 cxxv. de Sinapi.

ccxyi. de Squinãto.
ccxyii. de Serpentaria.
ccxyiii. de Sarrione.
ccxix. de Scicados citrino
ccxxx. de scicados arabico:
ccxxxi. de Spargo.
ccxxxii. de Sauina.
ccxxxiii. de Semperuiua.
ccxxxiiii. de Squilla.
ccxxxv. de Sanbuco.
ccxxxvi. de Salice.
ccxxxvii. de Saxifraga.
ccxxxviii. de Scolopendria
ccxxxix. de Scabiosa.
cxl. de Saluia.
cxli. de Spica romana.
cxlii. de Spica celtica.
cxliiii. de Serpillo.
cxliiiii. de Taxo barbato.
cxly. de Tormentilla.
cxlyi. de Viola.
cxlyii. de Virga pastoris.
cxlyiii. de Vrtica.
cxlix. de Valeriana.
cl. de Vſnea.

Finis

I

ABSINTHEVM

Absintheū ē calidū ī prīo gradu & siccū ī sc̄do & hēt
pōticū & amarissimū saporē. & debet colligi ī fine ueris
& ī umbra exiccari & p̄ ānū suat̄ & ē multe efficacie. Ab
sintheū hēt oppositas pprietates. s. laxatiuā. Laxat. n. ex
caliditate & amaritudine. & hēt pprietatē cōstrictiuā q̄
cōstrīgit ex grossicie substātie. & sic absin : cōtraria opat̄
iō non debet exhiberi nisi materia existēte digesta sic sua
caliditate dissoluit̄. & pōticitate sua cōstrīgēdo euacuat̄
Absintheū enī fortiter apit opilatiōes epatis & splenis.
pp̄terea curat morbos ex opilatiōe pueniēs ut sūt ycte

a

www.internetculturale.it

ricia ydrops notāter cū pueniāt ex causa frigida ut dicit
Aui.ii.canone. prio. q.iii. uel.ō; s. de succo absin. māe bi
bite p decē dies cōtinuādo ualde curat illas egretudines
sed apparet talis pot⁹ abbominabilis iō ualet sibi misce
ri zucrū sufficiēs p dulcoratiōe. Vel buliāt absin. i sero
caprino miscēdo pag⁹ zucri. uel fiat syrop⁹ ex eo isto mō
dispēsādo Recipe extremitatū absin. m. s. florū cētaureæ
florū uiolæ florū boraginis florū tamaristi añ. 3. ii. radic.
reupontici liquiricie añ. 3. i. uua⁹ passularū. ō; s. oīa cōfū
dāt & bulient⁹ i aq̄ ad cōsumationē tertiæ partis. postea
cola colatū dulcoret⁹ cū sufficiēti zucro & fiat sirop⁹ de
quo sumat⁹ tepide māe & sero p q̄libet uice i quātitate
medii cipi. pri⁹ sumat⁹ pillule de reubarbaro. & cōfor
tatiuū diarodū ab atis postremo. Itē absin. ualēt i alopi
cia. s. i casu capillo⁹ & i tinea. R. de absin. & de spica cel
tica de quolibet quātū placet & buliat⁹ cū uino & i de fi
at ablutio capiter. Valet et succ⁹ absin. cū melle uel fari
na ordeī mixt⁹ ad liuorē uel ad uestigia circa oculos uel
alio⁹ loco⁹ ex pcussioē uel cōtusiōe ueniētia. Valet succ⁹
absin. cū puluere lūbrico⁹ mixtū cū pag⁹ melle cōtra uer
mes. Itē succ⁹ absin. oculo iposit⁹ ualet cōtra rubedinē ei⁹
& panuū. Itē uapor decoctiōis absin. ex uino & aq̄ auri i
missus ualet cōtra sorditatē & tinitū ei⁹. Et succ⁹ absin.
cū oleo nucleorū psiccorū auri imissus iterficit uermes.
Itē uinū decoctiōis absin. cū cortice citri ualet i fetor oris
puēiēte ex materia putrida i stōacho peccāte. Valet suc
c⁹ absin. cū melle mixt⁹ cōtra ebrietatē. Valet et absin. cū ar
thi. & oleo cōi coctū fiat i de pessariū mēstruū puocādo

II

ABROTANVM

Abrotanū calidū ē ī priō & siccū ī sc̄do Auicēna ualet ī alopocia & tinea ut supra dictū ē de absinti. Abrotani ualet ad accelerādū barbā & ei⁹ ortū isto mō. Recipe succū abrotani cū oleo anetino uel oleo de squināto miscēdo de quo lineat^r barba uel ali⁹ loc⁹ depilatus. Itē decoctio abrotani. & ysopi cū liq̄ricia buliēda ī aq̄ cū zucro penidii dulcorādo multū ualet ad discrasima pectoris ex causa frigida ab ītra sumendo. Sed ab extra liniatur minera pectoris cum Butiro mensis May. uel cum unguento dialteæ pro maiori molificatione humorū pec-

a ii

cancium in pectore postea fumantur pillule de agarico
peuacuatione materierū peccatiū per ductuum comu-
niū. deinde suma diapenidiū uel diayris salomnis. pro
cōfottariuo. Itē abrotanū ualet cōtra uermes & lumbri-
cos & alcarides. Recipe abrotanū cōtriti & pulueres ludi
norū añ. ʒ. ʒ. misce cū felle alicui⁹ animalis & oleo de ab-
sin. & fiat linimētū supra itestina. Idē ualet succus abro-
tani & absin. cū lactæ bibēdo. Itē succus abrotani mixtus
cū mirra in modum pessary applicatus educit mēstrua
secūdinam & foetum mortuum eicit & clausam uuluā
aperit & fleumatica apostemata ibidē nascentia sanat.
Vel suffumigium. Recipe abrotanum sassine arthimesie
añ. m. ii. plegii origani tenaceti añ. m. i. asarebace apii.
añ. m. ʒ. confundanrur omnia & fiat suffumigium & po-
tenter prouocat menstrua. Item resoluitura postemata
fleumatica & dure resolutionis si misceatur succus abro-
tani cum farina ordeii uel melle & supponatur. Idem re-
mouet concussiones laterum. Item abro. fugat ueneno-
sa animalia si ponitur in angulis domus. Vel cum aqua
decoctiōis eius domus uel cubile aspergatur uel fiat fu-
mus in domo de abro. Item abro. coctum in uino & bi-
bitum ualet contra uenenum. Et abro. cōtusum cum sa-
le & oleo communi & pulsus manum & pedum īde un-
gantur. febriētis autem perorismi aufert rigorem. Item
abro. coctum cum apio in uino & parum dulcoratum
cum zucero stranguriam soluit & lapidem frangit. Et
quando caput inungitur cum abro. contuso cum oleo.
ualet uertigini & scotomie.

III

ALTEA

Altea calida & sicca cū æq̄litate. opatio & proprietas ipsi⁹ ē lenificare & maturare & mollificare & resoluere & abstergere. Semē & radix sunt maioris efficacie. notanter radix uiridis. Decoctio radice altea & semis ei⁹ cū abrotāo & uino potata ualet strāgurie & lampadi & supfluitatib⁹ crudis & sciaticæ & ulcerib⁹ neruorū. Et qñ radix altea decoquitur ī aceto cū piretro & pax mastice & fiat inde ablutio oris tepide sumēdo ualet & cōtra dolorē

a iii

dētiū. tē semē alteæ coctū cū alleo & aceto & idē
 liniat morphea ī sole eradicat eā. dē mixtū cum
 oleo & applicatū morsui uenenoso cōfert. Et simi
 liter ualet ī punctura apū. tē qñ bibit radix alteæ
 cū uino & aq̄ cū paḡ mastice decocta curat intesti
 nor̄ & cōtusiōes neruor̄. tē radix alteæ ualet apo
 stematib⁹ calidis mamillaz & apostematib⁹ ani &
 tētōni neruor̄ & apostēatib⁹ duris & scrofulis &
 soluit apostemata inflata tumorem ī palpebris &
 glādes aurium & sedat dolorē iuncturaz & ualet
 ad extēsiōnē neruor̄ decocta cū farina fenugreci
 & farina seminis lini cū sepo aneti & termētia mi
 scēdo. q̄a resoluit & maturat & aperit apostemati
 b⁹. Idē mūdificat matricē & supfluitates part⁹ si ī
 de fiāt pessaria. Idē decoctio radice alteæ & abro
 tani cū aceto & liniat sup alopicia curat eā in sole
 exicādo. tē decoctio seminis alteæ & liq̄ricie & fi
 cuū facta cū aq̄ dulcorata cū zucaro albo ualet in
 tussi ī cā frigida & facile excreare facit sputū. Et p
 hibet sputū sāguinis si addit̄ tragātum. Idē ualet
 cōtra sitī & adurē urine. Et ualet et ī pleuresim pe
 ripulmōia tali mō. Recipe radicū alteæ. ʒ. i. liq̄ricia
 o. ʒ. s. radicū cicoreæ ordeī seminū q̄ttu uor̄ frigido
 rū. seminis endiuie seminis portulace añ. ʒ. ii. flor̄
 uiolaz uuaz passularū añ. o. ʒ. s. oīa cōfundantur
 & buliantur. Et exhibetur eo modo quo superius
 narratum est capitulo de absintheo.

IIII

ACORVS

¶ Acorus calidus & sic^o i secūdo. Habet uirtutē diureticā dissolutiuā. abstersiuā & apitiuā. Acor^o ergo ualet ad dissoluādū duriciē splenis. & ualet cōtra opilationem splenis & epatis ex causa frigida proueniente isto modo dispensando. R. radicē acori cōquassati quartā lib. humectetur radix i aceto ad tres dies cui adde radicam reupōtici. ʒ. ii. florum boraginis scolopēdrie añ. m. ʒ. seminis anisi liquiricie añ. ʒ. ii. uuarum passularum. ʒ. ʒ. oīa

a i i i i

grosso mō trita & bulita ī aq̄ simplici duaz̄ libra-
rū ad cōsumatōnē tertiæ ptis cola & colatū dulco-
rādo cū zucaro q̄ sufficit & fiat pot' mae & sero te-
pide sumēdus p̄ q̄libet uice ī quātitate mediū ci-
phi. Postea sumāt pillule ut puta. Recipe masse
pillulaz̄ de reubarbaro. masse pillulaz̄ de lapide
lazuli añ. 3. s. misce cū sirupo de scolopēdria & fi-
ant pillule. vii. aut. ix. Deīde sumāt diagalāge uel
diaboraginātū p̄ cōforiatiuo. postremo ungat' mi-
nera splenis ac epatis cū unguēto dialteæ p̄ molli-
ficatiōe materie opilātis. Itē uinū decoctiōis acori
ualet ad idē sed nō febricitāti. Valet et̄ acor' cōtra
ictericiā coct' cū scolopēdria & endiuia & liq̄ritia
& q̄ttuor seminib' frigidis colatū cū zucaro albo
dulcoret' sumāt ut supra. Itē acor' ualet cōtra al-
buginē seu pannū oculorū. Recipe succi acori &
feniculi añ. ʒ. iii. lapidis calaminaris. ʒ. i. aloē pati-
ci thutie añ. ʒ. s. terēda terāt subtilissime & buliāt
paz̄ p̄ incorporatiōe & fiat colatura per annū quo
utat' ad oculos cū pēna guttatī applicādo. Itē suc-
c' acori dat' ī potu uel ei' elixatura puocat urinā
qa abstergit & aperit. & ualet dolori lateris & pul-
mōis. & idē ualet morsib' uenenosis. Valet et̄ ad
dolorē matricis qñ fit eukacisma id ē sessio super
acorum. decoctum. Dicitur q̄ quādo quis penes
se gestat acorum nunquam incurret fluxum san-
guinis uel spasmum dicit pandecta.

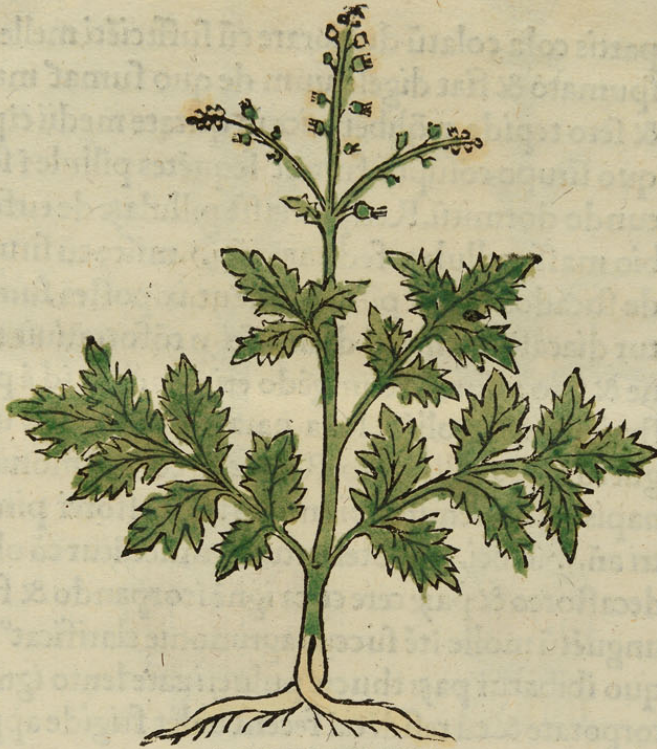

ACETOSA

Acetosa alia ē domestica alia siluestris. nā frigi-
da ē ī priō & sicca ī sc̄do. In ipsa ē stipticitas & ace-
to sitas supat colerā. & acetose hūiditas ē laudabi-
lis. Radix acetose cū aceto cocta cōfert scabiei ulce-
rose & excoriatiōi unguis. dē ualet cōtra morphe-
am & sepiginē & similib⁹ defedatiōib⁹ cutis: plu-
rib⁹ uicib⁹ talia loca iungēdo. Postea ungāt talia
loca scabiosa cū tali unguēto. Recipe succi acetose
ō.ii. termētine.ō.ij. salis cōmūis.ij. misce cū oleo

laurino & fiat unguētū circa ignē incorporando. Itē acetosa ualet cōtra ictericiā ex opilatiōe causata a cā calida. Vnde decoquat acetosa cū aq̄ endiuie & cū quattuor seminib⁹ frigidis & īde potef. Vel coquat cū uino albo & subtili & hoc uinū bibat & ualet cōtra ictericiā & cā frigida. Et tale uinū dicit sedare nauſiā. Itē acetosa ualet cōtra pūcturā scorpionis uel alteri⁹ animalis uenenosi. Vnde dicit. Serapio & Auicēna q̄ si q̄s comedat de acetosa uel bibat de ei⁹ decoctiōe & postea pūgit & scorpione nō nocet ei pūctura & ita ualet cōtra uenenu. Itē aqua acetosa mixta cū paḡ triace ualet cōtra pest. lētiā. Vnde. Recipe aq̄ acetose. ḡ. ʒ. & .ʒ. i. triace & misce & fiat haust⁹ q̄ def tepide circa mediū noctis deīde tegat paciēs ad puocationē sudoris istud p̄ experto habeat. Itē acetosa hēt acetositatē & stipticitatē māifestas ī suo sapore a deo q̄ curat ulcera ītestinorū & ffuxū uētris. Et uirt⁹ seminis ei⁹ ē fortior īstrigēdo uētrē. Valet etiā ī fluxu emoroidarū succ⁹ acetose bibitus. & ualet etiā ebriosis. Itē fit ex acetosa emplastrū ad scrophulas. Dicit q̄ si ei⁹ radix suspēditur ī collo habētis scrophulas iuuet ab ea Auicēna. Valet etiā succ⁹ ei⁹ uel decoctio acetose cū uino p̄ dolore dētū tepide abluēdo os. Itē radix ei⁹ trita & bulita cū uino ualet fluxui matricis & frangit lapidem in renibus. Idem ualet rasure in testinorum. Auicēna.

VI

AGRIMONIA

¶ Agrimonia ē calida & sicca ī secūdo. Decoctio radice ei' cū salvia & p̄mula ueris pprie sūsselblo mē cū uino ueteri ualet ad peralifim. isto mō siru pū dispensando. Recipe radicē agrimonie saluie p̄mule ueris añ. m. i. radice p̄onie cathapucie añ. m. s. castorie calebori cinamomi añ. 3. ii. confundantur grosso modo & buliantur cum uino ueteri duarum librarum ad consumationē tertiæ

partis cola colatū dulcorare cū sufficiēti melle de
spumato & fiat digestiuum de quo sumat' mane
& sero tepide p̄ q̄libet uice in q̄titate medii cipi
quo sirupo cōsūpto fumāt' sequētes pillule ī sero
eundo dormitū. Recipe masse pillulaz de eufor
bio masse pillulaz feditaꝝ añ. ʒ. ʒ. misce cū sirupo
de sticados & fiat pillule. vii. aut. ix. postea suma
tur diacastorium uel diamusci p̄ cōfortatiuis ma
ne & sero assumēdo unḡdo etiā nuchā. id ē po
steriorē partē colli & loca paralytica cū isto un
guēto prius callecto. Recipe succi agrimonie si
napi pulpe seminis pionie añ. ʒ. i. castorei pire
tri añ. ʒ. ʒ. croci. ʒ. ʒ. cōterantur & misceātur cū oleo
decastoreo & paꝝ cere circa ignē īcorporando & fiat
unguētū molle Itē succus agrimonie clarificat' in
quo ībibatur paꝝ thucie puluerizate lento igne ī
corporate & cū residētiā fecerit ualet frigide appli
cari oculis & clarificat eos. Itē succus arimonie cū
farina fenugreci & boliarmeni cū asūgia porci mi
scendo ualet contra dolorem & tumorem mēbro
rū. Arimonia sumpta ī cibis uel oleribus mixta cū
bletibus & spinachia ualet ad dolorem uentris &
splenis. Item agrimonia est diureticha ualde & ui
ridis trita & cum aqua acetose potata ualet ad an
traces id est pustulas malas & ad morsum serpen
tum & canis & hominis rabidi. Et ualet similiter
ab extra applicando.

VII

ALLEVM

Alleu e plata & e duplex aliud e domesticu aliud sil-
uestre qd scordiõ dicit. e calefactiuu & exiccatiuu i ter-
tio usq; ad quartum & siluestre plus illo. unde de facili
potest dispõ q; fiat uenenu & hoc illo mõ .capiat semẽ
allei & seminetur & ex illius allei pducti semine itex se-
minetur ex hoc fiat quinquies uel plures. tunc aleu po-
sterius productu erit uenenu qre alleu deplãtari & nõ se-
minari debet hoc fit cõmuniter ppter causã. iã dictã li-
cet ortulani eã ignorãt. tẽ alleu cõfert alopicie pueniẽte
exputrido hũore. Si misceatur alleu cõtritũ cũ oleo lauri

luel cum fecibus olei cōis de illo lineat' loc' & ualet. Itē af
 eū tonsū atq; applicatū ulceribus humidis & furfurib'
 capitis cōfert. Idē ualet cōtra pediculos & lēdes & si assū
 duat' eius cōmestio ualet ad idē. Itē dicūt doctores q' af
 sidua eius cōmestio īducit sodā id ē dolorē capitis. Imo
 magnus usus allei crudi īducit leprā & huiusmodi gra
 ues morbos. Itē alleū notāter crudū cōmestū debilitat ui
 sū quia multū exiccat sed humidis oculis nō obest. Item
 decoctio allei cū mastice & piretro ualet dolore dēciū cū
 os inde tepide abluitur. Alleū coctū & assatū cū zucro
 mixtū cōmestū clarificat uocē & cōfert tussi antiq' & do
 lori pectoris ex frigiditate. Valet etiā alleū habētib' gros
 sos humores & uiscosos ī stomacho quoniā est calefa
 ctiuū īcissiū & resolutiuū. Itē cōfert alleū illis q' usi sūt
 fungis. nā fungi dicuntur uenenosi ratione excessiue fri
 gitatis. Similiter ualet rusticis qui excessiue bibūt aquā
 frigidā & utūtur cibis grossis & frigidis propter hoc di
 citur q' alleū sit triaca rusticorū & alleū rectificat aquā
 bibitā post eius cōmestionē quare ualet nauigātibus q'
 bibunt aquā sepe numero corruptā. Item alleum cōtri
 tum & sumptum cū aqua mellis educit soluēdo flegma
 & uermes. Item alleum est ualde sedatiuum inflationū
 qui fiunt ex uentositate. Vnde dicit Gal. li. de conserua
 tione sanitatis q' alleum plus resoluit uentositates allis
 medicinis uentositatum resolutiuis. Item ualet succus
 eius ad remouendum morpheum ad ungendum eam
 prius scarificatam. Itē contra fetorem allei comesti ua
 let radix yreos comesta:

VIII

ALKAKENGE

¶ Allzakenge est una species solatri & ē frigida & sicca circa secūdū gradū & habet folia similia foliis solatri & habet fructū ī cista rotūdū simīle uesice & fructus granū rubicūdū simile uue & uirtus eius proxīa est uirtuti uue lupine. Allzakenge delet fistulas. succus eius mixtus cū succo celidonie & cum uitriolo. Romano puluerizato intromittendo fistulis pluribus uicibus interpellatis temporibus abluatur fistula cum melle. Rosato donec mortificetur fistula hoc senties cum uirulentia am- prius emanere non habet sed sanies habet sed sanies.

alba tunc propinqua est consolidationi. Valet etiam ad antiqua ulcera auris & ad ulcera inflata quādo tota herba cum stipitibus conquassata cum aceto ibidem loco emplastri apponatur. Confert etiam asmatis & inflationi epatis & yctericie & difficultati urine & strāgurie quā prouocat urinam & dissoluit calculum in renibus seu in uesica peccantem in forma potus sumendo Recipe succi alkakenge succi petrosilini añ lb. s. seminis feniculi. seminis apii seminis lactuce seminis saxifrage uel milysolis añ. s. ii. uuarum passularum florum uiolarum añ. o. s. s. buliantur omnia in aqua & parum uini albi ad consumptionem tertiæ partis & coletur & dulcoretur cum zucaro albo q̄ sufficit & fiat siropus ualens ad ea ut supra narratum est mane & sero tepide ad ministrādo p̄ qua libet uice in quantitate mediū cipi quo potu consumpto sequentes pillule sumantur citra medium noctis. Recipe masse pillularum fetidarū. scrp. ii. masse pillularum de miserion scrp. i. misce cum siropo acetoso de radicibus & fiant pillule. ix. altera die sumatur electuariū ducis uel dialacca pro cōfortatiuo. Idem ualet succus allzalenge bibitus. apostematibus intrinsecis. & præcipue granallzalenge bibita ualent ulceribus renum & uesice.

IX

AMEOS

Ameos seu athanasia sentanacetū ē plāta cui⁹
semine utimur ī medicinis. & ē calida & sicca ī ter
tio ualet ī dolore uentris ex uentositate causatis.
Et ē prouocatiua urine & mēstrui. ad hęc oīa ua
let decoctio ei⁹ cū uīno ī causa frigida. uel fiat de
coctio cum aqua ī causa calida. Item succus ame
os cū melle mixtus ualet interficiendo uermes ī
uentre peccātes nomine ascarides uel cucurbitini

b

www.internetculturale.it

XXI

ex grosso flegmate proueniētes. Item mundificat
renes & uenas imineras iō ualet calculosis & pa-
tiētibus strāguriā seu difficultatē urine: ideo ua-
let ad illa decoctio athanasie acuminando cum se-
mine feniculi. semine petrosilini. semine spargi se-
mine alkakenge cum melle despumato potādo.
Decoctio etiā eius cum scolopēdria & foliis sene-
& seminibus petrosilini & feniculi & brusci: spar-
gi cum uuispassulis & liquiricia cum zucaro dul-
corādo ualet ī forma pot^o cōtra febrē q̄rtanā ma-
ne & sero sumendo pro qualibet uice ī quantitate
medii cipi. Desuper sumēdo tales pillulas. Reci-
pe masse pi. de lapide lazuli masse pil. de reubar-
baro. añ. ʒ. ʒ. diagredii gra. iiii. mastice gra. i. misce
cū sirupo de scolopēdria & fiāt pillule .ix. Postea
sumatur metridatū cū uino pro una uice. ʒ. i. uel.
ʒ. ii. Itē decoctio eius in aqua cum farina tritici &
pag mellis miscēdo & cum tali ungetur facies: de-
tergit maculas morpheatas & liuorum eius. Item
suffumigatio facta ex laudāo & succo ameos mū-
dificat matricem. Item decoctio eius cum melle
despumato cum puluere yreos miscendo ī potu
sumpta ualet in discrasia anhelitus & pectoris fa-
cilitando saniem pectoris per uiam screatus eua-
cuādo. Item decoctio eius cū menta & pag galā-
ge ualet ad nauseam & subuersionem stomachi.

X

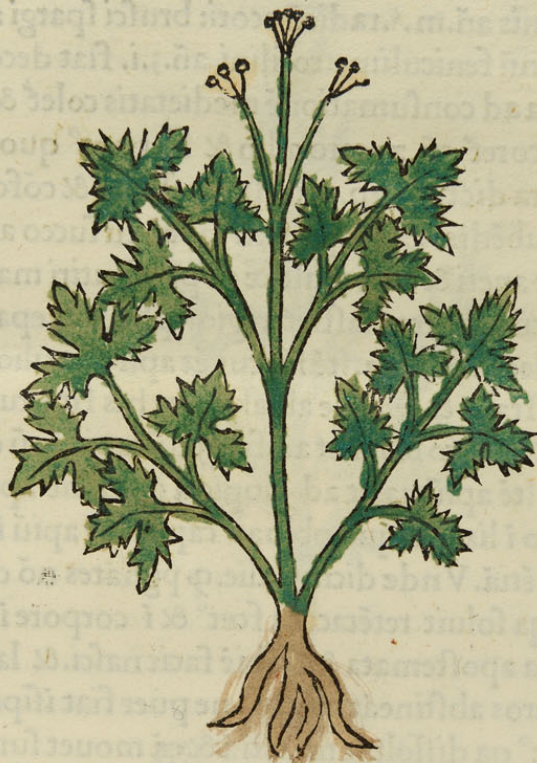
ANETVM

¶ Anetū ē calidū īter secūdū & tertiū gradū & sic cū inter primū & secūdū gradū. Et quando adurit fit siccam ī scdo. Est resolutiuū & maturatiuum apostema & ulcerum. notāter semen aneti ītelligitur contusum cum radice alteæ & axungia porci ualet ad apostemata flegmatica maturando ea ad saniei generatiōem. Et cinis feminis aneti combusti ualet ulccrib' exiccādo ea cū puluere

b ii

radicis yreos miscēdo. Itē oleū aneti cōfert dolo-
rib⁹ neruorū & iūcturarū cū unguēto dyalteæ mi-
scēdo. oleū etiā aneti cū oleo papaueri mixtū ual-
de ī ducit sōnū ungedo cū eo tēpora. Itē oleū ane-
ti cōfert dolori auri ei⁹ hūiditatē exiccādo mixtū
cū oleo amidolag⁹ amag⁹ tepide aurib⁹ īstillādo.
& assiduatio seminis aneti cōesti debilitat uisum.
Auicēna. Itē semē aneti ualet cōtra uiciū pectoris
ex frigiditate pueniēs. Vñ. Recipe fic⁹. v. aut plu-
res ī succo aneti ībibitas ī nocte cū parū seminis
anisi & ysopti: liquiricie cū uino buliēdo. deī de coles⁹
& colatura de⁹ patiēti. facit enī excreare flegma ī
saniē cōuersū. Itē puluis seminis aneti ī sorbitioni-
b⁹ uel ī iur⁹ carniū uel ī pulmētis exhibit⁹ ualet mu-
lierib⁹ qa facit lacte abūdare ī mamillis. Cōfert ēt
semē aneti cōfectū singultū pueniēti ex repletiōe
cibi natātis ī stomacho. Idē ualet dolori uētris pū-
gitino. Valet etiā cinis aneti applicatis emoroidi-
b⁹ natis & āno & uirge ulcerate & tumefactiōi te-
sticulorū. Itē decoctio seminis aneti cū mastice ua-
let cōtra uomitū & nauſeā & singultū ex frigida
cā. Et frequēs usus aneti nō uale⁹. Auicēna & Sera-
pio. Et quādo mulieres sedent in decoctione ane-
ti hoc confert dolori matricis. Itē ualet semen ane-
ti tritū & puluerizatū ulcerib⁹ habētib⁹ saniē cito
īcarnat & resoluit ea. Auicēna. Serapio. Pādectac

XI

APIVM

C Apiū ē calidū ī priō & sic. ī scdo gradu. Auicēna. Sed fm Plateariū ē calidū circa tertiū gradū & siccū ī medio tertiū. Est resolutiuū ī flatiōis aperi-
tiuū opilatiōis & sedatiuū doloris. & sunt plures species apii: domesticū & siluestre. & aliud qđ ori-
tur ī aq̄. Et semē apii debet sumi ī medicinis qa ī
eis ē maior uirt^o. Semē apii masticatū ualet ī fetore
oris. Apiū ēt ualet ī opilatiōe splenis & epatis ī
cā frigida. Recipe succi apii. añ. ʒ. iiii. scolopēdrie:

b iiii

boraginis añ. m. s. radicū atori: brusci spargi añ. 3
 ii. feminū feniculi: petrosilini. añ. 3. i. fiat decoctio
 in aqua ad consumationē medietatis colet & cola
 tū dulcoret cū zucaro albo & fiat pot^o quo utat^r
 ut supra dictū ē cap. ix. cū suis pillulis & cōfortati
 uis exhibēdis. Et emplastrū factū cū succo apii &
 semine aneti & radice alteæ cū pagz butiri may mi
 scēdo cū quo emplastret regio splenis & epatis &
 ualet deopilādo ea. Itē succus ēt apii cū milio solis
 & saxifraga & semine alkakēge ex his fit sirup^o cū
 uino & zucaro & ualet ad frāgēdū lapidē cū de eo
 potat^r. Itē apiū ualet ad alopiciā qñ bulit^r apiū cū
 abrotāo ī lixiuio quo obluat^r caput. Itē apiū icitat
 ad epilētiā. Vnde dicit Galie. q̄ p̄gnātes nō debēt
 uti eo q̄a soluit retētacula foet^r & ī corpore īfātis
 putrida apostemata & scabiē facit nasci. & lactā
 tes pueros abstineāt ab apio ne puer fiat īspies &
 epilētic^o q̄a dissoluit materiā & eā mouet sursū &
 meat^o puerorū sūt subtiles & p̄p̄ eorū cōstrictionē
 parati sūt ad epilētiā. Itē decoctio radicis apii & fe
 niculi ī succo fumoterre & storiole cū pagz zucari
 dulcorādo fit sirup^o cōtra ydropisim ex flegmate.
 Idē ualet cōtra yctericiā pueniētē ex opilatiōe. Itē
 apiū decoctū ī uino cū seminib^o feniculi. petrosi
 lini & milio solis. ualet ad strāguriā & puocat uri
 nā & mēstruū & eo magis puocat utinam quan
 do miscetur liconpetron in tali decoctione.

XII

ARTHEMISIA

Arthemisia est herba calida & sicca ī tertio fm
plateariū. & dicitur mater herbarū. cuius folia sunt
maioris efficacie p̄cipue uī ida magis quā ex ccata
Arthemisia est aperitiua ualde ideo ualet in op̄i
latiōib⁹ splenis & epatis ex causa frigida: fiat deco
ctio eius & scolopēdrie & parā absinthei cum ui
no & zucaro dulcorata. Idem ualet in yctericia
uitio splenis cui addatur parum florū centaureæ
Et residuum de herbis relictum applicetur regio

b iiii

ni splenis tepide. hoc idē ualebit ad splenis tumo-
rē. Itē balneū factū ex aq̄ decoctiōis arthemisie &
foliorū lauri & athanasie in quo mulier sedet uel
uulua fomētetur multū ualet ad puocādū men-
strua & foetū mortuū expellēdo. Et arthemisia co-
cta cū foliis lauri & oleo oliue uel nucum ualet ad
mēstrua puocādū & idē matrix pessarifetur. Cō-
tra tenasmonē ex frigiditate recipiat patiens p̄ an-
nū fumū colifonie posite sup carbōes. deī de cale-
fiat arthemisia ī uino & posita super lapidē mola-
rē & sedat desup patiens. p̄batū ē Valet etiā pul-
uerizata arthemisia cū rasura eboris & cornu cer-
ui & nuce muscata cū melle mixta & ī uino deco-
ctōis arthemisie potata mulierib⁹ n̄ fecūdis qa ua-
let cōtra sterilitatē factā ex hūiditate. Pādetta. &
platearius. Nam si esset sterilitas ex siccitate obes-
set quod potest perpendi ex complexione mulie-
ris si sit pinguis uel macilenta & utatur tali mane
& sero in modum electuarii. postea balneatur &
fomentetur uulua & pessarifetur ut supra ī sinua-
tū est. Valet etiā puluis arthemisie & marubii con-
tra glādines q̄ nascūtur circa anū aut aures: p̄rio
scarificet: postea apponatur puluis eius. Arthemi-
sia fugat demonia posita uel fumigata in domo.
Item ipsa contusa cum axungia & supposita pe-
dum dolorem tollit ex itinere.

XIII

ARISTOLOGIA LONGA

¶ Aristologia habet duas species: s. longā & rotundā. Ambe sunt calide ī primo gradu & sicce ī secundo. Secundū aliquos sunt calide in tertio & sicce in secundo. Longa aristologia ē absterſiue & calefactiue uirtutis: ideo ualet in ulcerum incarnationibus. puluis aristologi longe cum puluere yreos mixtus multum ualet in cōsolidatiōe uulnorum. Contra asma humidū. Recipe partes duas

aristologiē & mediā partem genciane cū pul-
uere yreos cōficiātur cū melle despumato & tale
electuariū def: Cōtra uenenū & morsū aīaliū ue-
nenosor def puluis ei' cū succo rute uel mēte cū
paꝛ mellis. Puluis radicis aristologialonga mor-
tuā carnē corrodit in uulnere & fistulis fiat licini
um & desuper puluis aristologialonga spargatur
& intromittatur fistulis & cōfert. tē ad expellen-
dum foetum mortuū & uiuum & secundā de-
ponit. Fiat decoctio aristologialonga cū pipere &
mirra & de ea sumatur ī potu. Sed ab extra fomē
tetur matrix cū decoctione radic. aristologialōga
cū uino. Et utatur etiā pessariis factis ex radice de-
cocta cū oleo mirra & pipere. Item infixa corpori
& ulceribus seu uulneribus euocat puluis aristolo-
gialonga cum radice yreos & radice diptami cum
melle miscendo in modum unguenti uulneribus
talibus applicando. Item aqua decoctionis aristo-
logialonga ualet epilepticis ex grosso humore af-
flictis. Et similiter ualet asmaticis ex simili humo-
re lapsis. Item ad membra spasmodica super omne
medicamenta est utilis aristologialonga trita mix-
ta cum radice alteæ contusæ cum oleo & asungia
porci misce unguendo talia loca. Aristologia sicca
fumigata in domo fugat demonia. Pandecta. Itē
aristologia decocta in aqua & bibita ualet poda-
gricis.

XIII

ARISTOLOGIA ROTUNDA

C Aristologia rotunda ē eiusdē caliditatis & siccitatis ut lōga. rotūda magis cōpetit medicine p̄cipue radix ei⁹. habet uirtutē dissoluēdi: cōsumēdi & expellendi. Et radix debet colligi ante productionē florum Radix aristo. ro. utilissima est ad curas quia magis habet subtiliare ergo per omnia rotūda efficacior est longa in quibus uulneribus aut aliis discrasys uolum⁹ grossū hūorem fortius subtiliare. aristo. ro. est incolumior. Pandecta. item

puluis aristo. ro. cōfect^o cū succo lappacii & fumo
 terre & pag^o aloepatici & calc. uiue cū oleo laurino
 mixt^o ualet cōtra scabiē. Puluis etiā aristologie ro
 tūde ī ulcerib^o carnē mortuā corrodit & notāter ī
 fistulis extirpare facit cū melle miscēdo. Itē cōtra
 epilētiā & paralīsim ualet unguētū factū ex pulue
 re aristologierotunde. Recipe partes. ii. & castorei
 unā partē & sulphuris uiui & euforbii añ. mediā
 partē misce cū oleo de castoreo & cera q^o sufficit &
 fiat unguētū unde ungat^o nucha cū sp^oia dorsi ī fe
 rius. Itē uinū decoctiōis aristologierotū, & asari &
 apii: ualēt puorādo menstrua & foetū mortuū &
 uinū & secūdi nā de tali potādo. Pessaria ex his fa
 cta cū melle ualēt ad idē addēdo mirrā. Itē deco
 ctio aristo. rotun. & ylopi & liqricie cū uino ualet
 asmaticis. Valet ēt puluis aristo. ro. cū puluer^o aloe
 & calc. uiue cū melle mixtū ad ulcera cācrofa ī nari
 b^o. Itē ualet ēt aristologia ad dolores q^o fiūt pp ali
 quē hūorē opilātē incessu spirituū uitaliū rotūda
 ualet magis q^o lōga. Et ualet puluis aristologierotū
 de cū melle ad putredinē oris & carnis dētē & gī
 giuax. Itē puluis aristo. ro. mixt^o cū puluere radice
 diptāi & melle ī modū unguēti sp^oias trahit: q^o ari
 sto. ro. hēt uirtutē absterīuā: subtiliatiuā: attēua
 tiuā & attractiuā ī his opationib^o. Aristologia ro
 tūda ē dignior lōga licet lōga sit dignior ī nascenti
 s & uulneribus putridis: quia magis absterīua.
 Pandecta. Serapio. Platearius.

XV

ASARVM

Asarū ē calidū & siccū ī tertio. apit & resoluit q̄
 abstergit & mēbra frigida calefacit & sedat dolo-
 res trīseco oēs. menstrua ergo puocat & urinā de
 flegmate grosso retētā. ualet ergo ydropicis quos
 purgat p̄ urinā isto mō. Recipe asari ameos radicē
 acori añ. m. s. brusci: spargi: seminū feniculi petro
 filini: miliofolis. añ. o. s. fumoterre. m. i. folioꝝ se
 ne uuaz passulaz oīa cōtusa buliātur cū uino &

aqua añ. lb. i. aceti uini albi. o. i. ad cōsumationē
 tertiæ partis coles & cū pagz zucari albi dulcoret.
 & fiat sirup⁹ mæe & sero sumēd⁹ eo mō ut supra
 dictū ē cū aliis sirupis potādis quo cōsūpto sequē
 tes pillule sumāt. Recipe masse pillulaz de reu/
 barbaro. masse pillulaz de fumoterre. masse pillu
 laz d' miserio. añ. ꝑ. i. pulue granorū coconidii nu
 mero. v. misce cū sirupo de fumoterre & fiāt pillu
 le. vii. aut. ix. Altera die sumāt dyalacca uel dya
 costū p cōfortatiuis. Hæc oīa ualebūt cōtra opila
 tionē splenis & epatis & cōtra yctericiā ex frigida
 cā. Idē cōfert arteticis passiōib⁹ & ꝑcipue ualet scia
 tice & dolori anchaz. Et asaz purgat aliquatit
 uētrē sicut elleborus albus. Auicēna. Et decoctio
 asari cū aq̄ & pagz mellis hoc idē facit. Radix asari
 itelligit^r q̄a est maioris efficacitē. Ga. vi. sim. ca. de
 Asaro. Et ei⁹ uirt⁹ ē uirt⁹ acori. Pāde. Itē ipsū asaz
 ī coliriis appositū subtiliat tunicā oculoꝝ iō clari
 ficat uisū. Itē qñ asaz pōit^r musto ita q̄ cū eo bu
 liat: postea de hoc uinū ydropicis & yctericis &
 cōfert ipsis. & cōfert antiq̄ febrī notāter q̄rtæ. ei⁹
 decoctio cū scolopendria & foliis sene ī uino: nā
 apit opilationē splenis & epatis & cōfert duricie
 eius. Et decoctio eius ī uino ī spermate augumē
 tū facit. Meli⁹ q̄ ei admisceat^r ad solutionē faciēdā
 ē aqua casei cū spica & aqua mellis. Iohannes me
 sue. Et oleum ipsius cum laudano iuuamentum
 facit unguendo spinam dorſi febre opilationum.

XVI

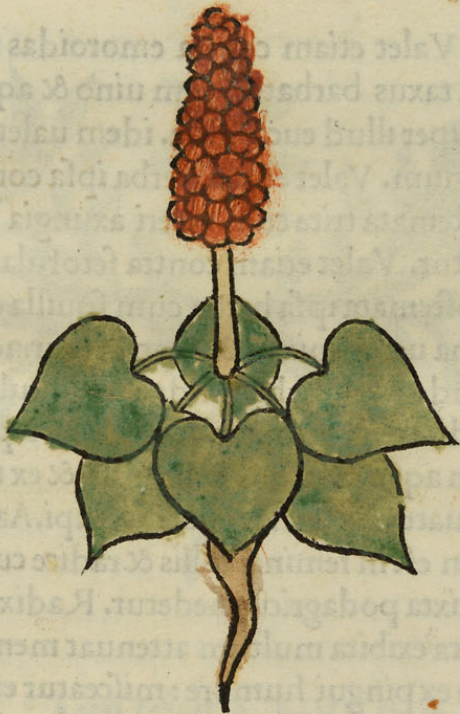
ATTRIPLEX

Attriplex est herba que hūctat in secūdo & ifrigidat in priō & etiā resoluit resolutione pauca. Et ualet apoftematibus calidis. s. erisipile in principio sui uel eius fine. Et cum induratnr & ifrigidatur sil uestris attriplex magis conuenit ei. Et decoctio seminis attriplicis & endiuie & scolopendrie cum aqua & parum zucari miscendo ualet aduersus ystericiam prouenientem uitio opilationis sple.

nis & epatis ex cā calida. Et qñ coquitur i olerib⁹ cū
mercuriali mollit uētrē. & qñ fit emplastr⁹ ex eo &
radice alteæ decoctū i aq̄ applicādo apōstemati-
bus calidis resoluit ea. Itē semē attriplicis cū aqua
raffani & pay⁹ croci miscēdo. de quo sumatur so-
brie bonā quātitatē tepifactā puocādo uomitū.
& nō solū puocat uomitū sed etiā assellare facit.
Imo assumptio solius succi attriplicis i quātitate.
3.ii. uel. 3.iii. facit uomē. & assellare. Serapio. Et at-
triplex cōtusa cū semperuiua & aceto ualet cōtra
ignē sacrū. Attriplex etiā trita cū melle ualet curā-
do fetorē podagre. Et folia ei⁹ cōesta i iure carni-
um uel cū olerib⁹ dolorē uesice amputat. Et come-
stū cū bletibus & cū mercurialis febras acutas exti-
gui. Et lūbricos educit miscendo succū attriplicis
cū semine lūbricoꝝ. Comestū dissintericis auxilia-
tur. Attriplex cōtussū cū radice alteæ & suppositū
matricis dolorē mitigāt. Itē attriplex cruda siue co-
cta oēs duricies sanat ad dēdo radicem alteæ & se-
mē fenugreci & semē lini cū pay⁹ butiri cōfūdēdo
itē succus attriplicis cū cū melle mixtus ualet do-
lori unguū siue ulcere. Attriplex domestica mul-
tū frigidiorē agresti qua pp. flegmatib⁹ cōfert cō-
tusa cū aceto applicata. Attriplex i oleribus come-
sta bene nutrit. yctericis uero & calidum epar ha-
bentibus beneficium pręstat.

XVII

AARON

Aaron. i. iarus est calida & sicca in primo secū-
dum Pandectam sed secundum Platearium est
calida & sicca in tertio. Habet uirtutem dissoluē-
di: laxandi: attenuandi & abstergendi. Valet ad
menstrua prouocanda fiant pessaria cum lauda-
no & mirra cum succo aarō. Et ualet contra infla-
tionem aurium emplastrum factum cum ipsa
aaron & cimino bulita cum parum uini & olei cō

c

munis. Valet etiam contra emoroidas ipsa tota aaron & taxus barbatus cum uino & aqua cocta & fiat super illud eucacisma. idem ualet ad ficus circa annum. Valet etiam herba ipsa contra frigida apostemata trita cum ueteri axungia & calide apponatur. Valet etiam contra scrofulas & indurata apostemata ipsa herba cum squilla & axungia ursina ueteri mixita & supponatur ad faciem depurandā & cū subtiliandam fiat puluis subtilis ex radice exiccata ipsius aarō & osse sepie & cerusa cum aqua rosarum miscendo & ex tali mixtura abluatur facies. Diascordies capi. Aaron Virtus aaron est in semine: foliis & radice cum fimo bouis mixta podagricis medetur. Radix ab intra & ab extra exhibita multum attenuat membra tumefacta ex pingui humore: misceatur ergo cum tartaro & zucaro ab intra ad ministrando. & ab extra cum tartaro & oleo communi. Vnde ad expellendum toracis humorem grossum & uiscosum ualet tota herba in cibus comesta. Vel recipiatur herba decocta in aqua & parum mellis & utatur ad excreandum humorē in pectore & guttore uiscosum peccantē. itē puluis radice aaron super ulcera putrida applicata malā carnē corrodit & supflūā. & sic scdm folia & semē habet magnā efficacitā: s̄m radice at maximā. Pādecta. plateari?

XVIII

AVRICVLA MVRIS

Auricula muris est quæ calefacit parum & de-
siccatur sine mordicatione & abstergit absterfione for-
ti & attrahit. Emplastrum factum ex auricula mu-
ris & ex aaron & taxobarbato in uino cocta ualet
contra tumorem ani. Et succus auricule muris cum
aqua celidoniae curat caliginem oculorum. Et com-
fert idropicis calculosis & epaticis fit in de potus ex
eo & laureola & fumo terrae & endiuia in aqua & pa-

c ii

rum aceti & uuispassulis & semine feniculi: petro
finili cocta & colatū dūlcoratū cū zucaro & utat
māe & sero tepide postea sumāt pillule. R. masse
pillulaz de miserion masse pillulaz de reubarba
ro añ .3. pulpe granor coconidii nūero. 5. misce
cum sirupo de fumo terræ & fiant pillule. 9. Ter
tio sumatur dyalacca uel electuariū ducis p cōfor
tatiuis . itē ipsa herba cōtusa cum radice diptami
mixta attrahit infixa corpori notāter telas euocat
& tumorē in uulnere nō pmittit . Et dolorē den
tiū phibet succus auricule muris cū edera terre
stri cōtusa & narribus immissus hic succus mix
tus cū mille ualet caligini oculoꝝ. Morsibus uene
natis succus bibitus medicat. Succus auricule mu
ris narib⁹ ifusus putredinē capitis purgat. Et suc
cus eius uulnera cōglutiāt & uentrē mollificat cū
mulsa exhibitus ī potu. & succus eius cū taxobarba
to ī uīo coctus cōfert extitui ani. & calefactū fiat
eucacisma. Et cōfert epilētiaz bibita cū uīo. & pul
uis ei⁹ mixt⁹ cū paꝝ zīciberis facit sternutā & ca
put īde purgat. itē auricula muris cū catapucia &
cimīo cocta talis pot⁹ cū uīo fact⁹ ualet ī colica &
illiaca passiōib⁹. itē succ⁹ ei⁹ cū bolo armēo ualet ī
spūto sāguīs. & ualet cōtra uertiginē ei⁹ puluis na
rib⁹ iposit⁹ euacuādo flegma & ualet cōtra suffo
cationē matricis succ⁹ ei⁹ dat⁹ cū aq̄ arthemisia.

ARNOGLOSSA

Arnoglossa siue plantago est frigida & sicca in
 secdo gradu. Et sunt duæ species. s. maior & minor
 utilis est ad exiccandum uulnera & mundifican
 dum eorum putrediem ualet succus eius cum pa
 rum aloepatici puluerizati miscendo. Epar con
 fortat cum aqua endiuia buliēdo & colatū cū zu
 caro albo miscendo & fiat potus in causa calida.
 & cū succo ei⁹ & aqua endiuia regionē epatis liniē

c. iii

do & epithimādo. Et repugnat sacro igni succus
eius cū succo sempuue & aceto miscēdo. Valet et
emorridib⁹ succ⁹ ei⁹ cū puluere radice aarō miscē
do. Et oēm carnē q̄ ē ex ignis ustiōe refrigerat. Va
let et dissintericis ex fluxui uentris & cōtra fluxū
menstruorū. Valet etiā emoptoicis & ulceratiōem
pulmōis curat. Recipe succū arnoglosse cū eius se
mie & boloarmeno & collalis rubeis puluerizatis
miscēdo & sumat^r ī potu. itē radix ei⁹ cū aq̄ & pi
retro cocta ualet dolori dētū si os īde tepide ab
luat^r ut ait. Pādecta & Serapio & c. Et succ⁹ ei⁹ cū
paꝛ aceti ualet ad maculas nigras ī corpe abster
gēdas. Succ⁹ ei⁹ ualet uulneri circa nasū uel oculos
itē succ⁹ ei⁹ cū paꝛ triace ualet cōtra q̄rtanā datus
ante duas horas accessiōis. Succ⁹ ei⁹ ualet cū axun
gia ueteris porci uulnerib⁹ recētib⁹ q̄a cōsolidat
multū. itē succ⁹ arnoglosse mixt⁹ cū cerusa & parū
aceti ualet ad pustulas & putredinem oris. Et ua
let idē contra erisipilā. i. defedationē cutis ignitā.
iō ualet ulcerib⁹ corrosis p̄pter hoc ualet ulcerib⁹
ītestinorū & icarnat ea & fistulas & alia ulcera an
tiqua. Et semē ei⁹ & folia & radix sūt aptiua opila
tiōis epatis & renū. Et ualet febrīb⁹ tertiāis & q̄rta
nis q̄n bibit^r succ⁹ ei⁹ añ accessionē. itē succ⁹ ei⁹ ualet
ad ulcera fluētis morsui cāis p̄sidiū p̄stat: & ydro
pisi⁹ curat & ptificis cōfert. Pādecta. Platearius.

XX

AMBROSIANA

¶ Ambrosiana dicitur salvia agrestis: est calida & sicca in secundo gradu. dyascordies dicit q̄ ambrosiana est species arthemisie quæ uocatur tana cetum. idem dicit pandecta. Vale. cōtra uniuersalem & particularem paralysim. Recipe ambrosiane: herbe paralisis cathapucie añ. m. i. cetauree. m. .). castorii: sinapis añ. o. 3. .). se. cubearum. 3. i. cōfundantur singula & buliā in uīo & aqua añ l̄b. i. ad

c iiii

consumationē tertiæ partis coletur & colatū dul
coretur cum parum mellis despumati & fiat po-
tus quo utatur mane & sero tepide p̄ qualibet ui-
ce in q̄titate. 4. 0. 3. quo potu, consumpto sequens
pillule sumantur. recipe masse pillularum de eu-
forbio. masse pillularum. fetidarum añ. 3. 3. misce
cum sirupo de scicados & fiant pillule. 7. Dein-
de sumantur dyacastorium & dyamusi p̄ cōfor-
tatiuis. Valet etiā idē potus contra paralim lin-
gue gargarizando pluribus uicibus. ideo ualet ca-
rentibus uoce uicio applurē particularis. itē con-
fert etiā decoctio ambrosianæ cū succo apii & en-
diuix & scolopendriæ cū seminibus diureticis sci-
licet semine spargi: feniculi: petrosilini &c. aduer-
sus ydropisim & yctericiā. Et desuper sumāt pil-
lule. recipe masse pillulæ de miseriō: masse pillu-
ra. de fumo terræ. masse pil. de reubarbaro: misce
cū oximelle sq̄litico & fiāt pillule. 9. postea sumāt
p̄ cōfortatiuis dyalacca uel dyarodō abba. itē suc-
cus ambrosianæ mixt⁹ cū nucleis p̄sicoꝝ ualet cō-
tra lūbricos. itē ualet ambrosiana cocta cū arthe-
misia & taxobarbato ī uīo cōtra tēasmonē cū fue-
rit sessio sup̄ talē decoctionē calefactā. itē ualet et
decoctio ambrosianæ cū saluia dōestica & fenicu-
lo ī uīo cōtra dolorē capitis noīe emigranea. Va-
let et decoctio eius cōtra dolorē neruoꝝ ac pedū.

XXI

AFFODILLVS

Affodillus calidus & siccus ī tertio gradu. Plae-
tearius. Vrinā puocat. imperat menstruis. dolo-
rē lateris tollit puenientem ex conuassationibus
Succus eius cū apio & athanasia cum radice bru-
sci: spargi & se. feniculi: petrosilini cum uino deco-
quendo istud ad prædicta confert. itē puluis ra-
dicis ei⁹ ualet ad ulcera putrida. Et decoctio affo-
dili cū uīo ualet ad cōsimilia ulcera ea abluēdo &

ea saluberrē curat. & succ^o ei^{us} cū fece uini & mirra
 & paꝝ croci mixt^o ualet tūori & ordeolis circa ocu
 los applicādo. itē succ^o ei^{us} tepide aurib^{us} paꝝ ifuf^o
 ualet dolori dētiū cū succo edē terrestis miscēdo
 idē dolorib^{us} auriū singular^{iter} p̄sidū p̄stat. Radix af
 fodilli cū abrotāo ī lixiuio cocta & caput īde laue
 tur ualet ad alopicā siue casū capilloꝝ. Radix ei^{us}
 cocta cū furfure tritici ī aq̄ liuorē faciei ex sole fa
 ctā emēdat. Radix ēt cocta cū aq̄ mollit uētrē. Af
 fodill^{us} multū cōtrari^{us} ē serpētib^{us}. itē radix affodil
 li cū oleo pistata uel melle cū quo liniat^{ur} loc^o pilis
 carēs & facit ibidē pilos oriri. Cōfert ēt cōtra strā
 guriā & diffuriā. Recipe affodillū coctū ī uio cū
 graīs miliifolia & semīe apii ad cōsumationē me
 dietatis: da patiēti colaturā cū zucaro. itē cū scri
 bit^{ur}. Recipe affodilloꝝ debet itelligi radix. itē ua
 let cōtra ydropisim ex cā frigida. s. cōtra leucofleu
 māciā & yposarcā. Recipe succi affodilloꝝ: me
 diā: cordicis s̄abucis & ebuli añ. ̄. 4. se. apii. se. sp
 gi: radicū brusci añ. ̄. 2. oīa cōcusa buliāt ī uio cū
 paꝝ aceti ad cōsumationē medietatis colatū dul
 coref cū zu. & fiat pot^{us} habēs p̄rogatiuā sup alios
 pot^{us} cōsimilis itētios quo bibito seq̄ntes pillule su
 māf. R. masse pillulaꝝ de miserio: masse pil. feti
 daꝝ añ. ̄. 5. turbit. ̄. 5. zīciberis gra. i. misce cū oxi
 melle s̄qlitico & fiāt pillule. 9. Postea sumat^{ur} dya
 lacca uel dyacurcuma uel dyacostū p̄ cōfortatiuis

XXII

AGNUSCASTVS

Agnuscast^o ē arbor calida & sicca ī. 3. Serapio & hēt uirtutē subtiliādi & resoluēdi & hēt ēt uirtutē abscedēdi coitū & maxie q̄do comedit^r semē eius ī cibis. Et illa q̄ admīstrāt ī medicīa ex hac arbor sūt folia: flores & semē. & puocat mēstruū ei^o decoctio. itē semē ei^o cōestū ī multa q̄ritate ī ducit soda & subet. itē agnuscast^o ualet ī opilationē splēis & epatis. ei^o decoctio cū scolopēdria & absinthēo

& liq̄ricia cū uīo cocta & colatū cū zucaro sumāf
ī potu. idē ualet si bibat cū oximelle ydropicis. itē
agnuscast^o ualet cōtra duriciē uētris & splēis. reci-
pe sēinis agnicasti puluerizati. 3. 2. radi. altee cōtu
se misce cū fece olei & paḡ uini & fiat unguētum
quo ungat̄ regio splēis uel uētris īdurati. itē em-
plast^o factū ex foliis & florib^o eius & castoreo &
aceto & cathaplesmēt^o gēitalia ualet cōtra gomor-
reā. i. euacuationē sp̄matis ī sōno. itē ualet ēt agus-
cast^o libidinē reprimēdo de^o succ^o ipsius ī potu in
quo decoq̄f paḡ castorei. Fomētēf ēt gēitalia ex
aq̄ decoctiōis ipsi^o & libido carnis reprimif. qdā
faciūt lectulū ex foliis agnicasti ut reddat hoīe ca-
stū. qdā extīguūt libidinē sp̄ma īspissādo cū sēi-
ne lactuce psilii. se. citrulli: mellonū cucumeris cu-
curbite: portulace cū aceto: agresta & cāphora &c.
sumēdo eorū decoctionē ī potu uel ī fomētatiōi
b^o circa gēitalia. Aliq̄ laborāt īaniēdo spirit^o & cō-
sumēdo sp̄ma ut sūt ruta: maiorana: agnuscastus
ciminū: anetū: calamētū &c. sūt. n. calida & apiti-
ua uētositatē cōsumētia. itē fomētū factū ex deco-
ctōe agnica. & ceptri galli & arthēisie ī aq̄ supflui-
tates matricis exiccat & ipi^o orificiū agustat & ad-
cōceptionē dispōit. itē cōtra litargiā accipe agnū-
castū: castoreū: apiū & saluiā & fiat decoctio ī aq̄
falsa cū q̄ fortificet posterior ps capitis embrocā-
do posteriōrē ptē capitis. Pā decta. Platearius.

XXIII

BORAGO

Borago est calida & humida in primo gradu. Eius folia dum sunt uirida præcipue competunt medicinae exiccata nõ cõferunt secundario semẽ. Virtutem habet generandi bonum sanguinẽ. Vnde ualeat conualescentibus ex egritudine eius decoctio. Valet etiã cordiacis siue sincopisantibus & melãcolicis borago cũ carnibus comesta uel loco oleoꝝ. Cõtra sincopim tali mõ fiat potus. **Recipe**

succi boraginis. lb. i. uini decoctionis citri quart.
i. oss; de corde cerui. 3. i. misce cū zucaro albo & fi
at inde potus quo utat' mae. & sero quātū placet.
Cōfert ēt aduersus opilationē splenis & cōtra me
lācolia seu febrē quartanā. Recipe succi boraginis
lb. i. scolopēdriæ: cuscute añ. m. 5. folioꝝ sene: radi
cū brusci: spargi: e minū feniculi: petrosinili: anisi
liqritiæ añ. o. 5. oīa buliāt in aq̄ & uīo añ. lb. 5. ad
cōsumationē tertiæ partis: colet' & colatū dulco
ret' cū zucaro & fiat sirupus quo utat' tepide ma
ne & sero p̄ q̄libet uice in q̄titate mediū cipi quo
sūpto recipiāt sequētes pillule. Recipe masse pil
lularū de reubarbaro masse pillularū de lapide la
zuli añ. 3. 5. pulpe granorū cataputiæ nūero. 7. mi
sce cū sirupo de scolopēdria & fiāt pillule. 9. Dein
ceps sumat' tiriace. 3. i. cū paꝝ uini uel dyacorus p̄
cōfortatiuis. radix boragis nō cōpetit u sui medici
næ. Herba cruda cōesta cū bubglosa gñat bonū sã
guinē. Cōtra yctericiã ualet succ' ei' uel ip̄a herba
cū attriplice cū carnib' cocta cui' ius uel brodiū cō
fert. itē olera facta cū boragiē & bletib' & petrosi
liō i iure carniū elixata p̄stāt bonū nutrimētū. itē
borago sua pprietate hēt cor cōfortaī. Vñ aq̄ bo
ragis ē multū cordialis & ualet i plurib' passioib'
& i ip̄a aq̄ de quoq̄t' folia sene & fiat i de sirup' cū
zucaro & ualebit patiētib' multū debilitatis. Se
rapio. Pādecta. Auicena.

XXIII

BVGLOSSA

Buglossa siue lingua bouis quod idē ē qa assi-
milatur in figura sua lingue bouis. Et uirtus eius
prima est quæ calefacit & humectat. Secunda uir-
tus est quæ confert tussientibus ex asperitate pul-
monis .isto mō fiat potus. Recipe succi buglosse
℔b.i. ysopi: mellisse añ. m. s. radice lilii: radi. yeros.
enulæ campanæ: liquiriciæ añ. o. s. ficcum sicca-
rum numero. 7. buliātur singula cum aqua .℔b. 2

www.internetculturale.it

ad consumationem medietatis colatum dulcore
tur cum melle despumato & fiat potus admini-
strandus mane & sero tepifactus pro qualibet ui-
ce. ̄. ̄. quo consumpto sequentes pillule suman-
tur circa medium noctis. Recipe masse pillulæ
de agarico. ʒ. i. agarici. ʒ. ʒ. salis gemme gra. i. misce
cum sirupo de liquiricia & fiant pillule. ʒ. Postea
sumanrur dyapenidium uel diaris solomonis p
confortatiuis. Postremo ungetur regio toracis cū
unguento dialtæ mane & sero cui misceatur pa-
rum olei amigdalarum dulcium. Virtus eius ter-
tia est quæ letificat cor scilicet quando buglossa
decoquitur cum carnibus uel misceatur in oleri-
bus quæ fiant ex buglossa boragine & bletibus in
iure carniū recentium decoquendo. aut fiat de
cocio cum uino quod uinum simile operatur. Se-
rapio. Et quando folia eius comburuntur istud
ualet fluxibilitati dentium ex gingiuarum. idem
ualet ad alcolam & proprie in ore puerorum & in
omnibus caliditatibus quæ fiunt in ore. Et pro-
ptietas eius est purgare coleram & melancoliam.
& quando aliquis uult eam sumere sumat succū
eius cum sene puluerizato cum parum zinziberis
& parum zucari. Mesue. Valet etiam ut sumatur
succus eius cum bolo armeno in cordiaca passio-
ne miscendo parum de mellecrato. Pandecta.

XXV

BETONICA

Betonica est calida & sicca in tertio. Habet uir-
tutem abstergendi & incidendi grossos humores
ideo ualet ad frangendum lapidem renum & ue-
sice & puocat menstrua & ualet in doloribus late-
rum. Et ualet cōtra opilationem splenis. Ad hæc
oīa cōfert decocto eius & scolopendrie & radice
feniculi cū uino potando. idem ualet in ydropisi
addēdo radices brusci: spargi notāter ī cā frigida:

d

item puluis betonice ualet ad cōsolidandum uul
nera capitis cum mira & parum croci miscendo.
itē betonica decocta in aceto cum edera terrestri
& parum piretri ualet ad dolorem dētium os ab/
luendo. Aqua betonice cum puluere aloepatici &
parum thucie puluerizate miscendo ualet contra
obscuritatem uisus imponendo oculis guttatim.
item decoctio betonice in uino & parum absinthei
& cubebarum ualet ad dolorem capitis confortā
do neruos. Et betonica cum spica celica & cube/
bis in lixiuio cocta ualet contra uertiginem & do
lorem capitis ipsum caput crebre inde lauando.
idem ualet contra epilentiam. item decoctio be/
tonice cum aceto ualet contra morsuram anima
lis uenenosi desuper applicando. Et uinum deco
ctionis eius cum parum galange puluerizante ua
let eructuatiōi aceto se. itē decoctio radice beto/
nice & flog cartami data in potu cū ydromelle fa
cit potēter uomere flegma. itē quādo bibit beto/
nica cocta ī uīo ualet malicie ī dicinā mortife/
rā. Serapio. Et uinū decoctōis betoīce cū bolo ar
mēo mixtū ualet spiētib⁹ sāguinē ex pectore. Cō/
fert ēt uinū betoīce cū ebulo & cataputia decoctū
cōtra arteticā. itē ualet colice passiōi. Et uinū beto
nice ualet mulieri ī partu nō febricitāti. Et febrici
tāti ual; aq̄ betoīce. Pādecta. Serapio & Plateari⁹.

XXVI

BRANCA VRSINA

¶ Branca ursina est herba calida & humida in secundo gradu. Virtute habet mollificandi & maturandi & leniendi ualet contra ariditate neruorum & membrorum & ad apostemata indurata. & contra uicium splenis indurati fiat unguentum ex branca ursina & radice altee & se. fenugre. & lini cum oleo communi buliatur & coletur colato addatur cere qd sufficit. & fiat unguentum qd ualet uniuersum

d ii

saliter ad omnia apostemata indurata & ad uiti-
um pectoris ex flegmate fiscofo ibidem peccan-
te quod indiget mollificatione ut per uiam screa-
tus facilius euacuetur & si leco olei communis re-
cipiatur oleum amigdalarum dulcium confor-
tat eo melius pectus liniendo ; item unguentum
ualet ad dolorem matricis & ad dolorem alioruz
membrorum ex frigiditate & uentositate quod
sic potest dispensari. Recipe succi brance ursine.
ō; 4. sauiue: polegii: arthemisie: abrotāi: absinthei
saluie: maiorane: rosmarini añ. m. i. cinamomi: spi-
ce. cimini galange añ. ō; 2. omnia confundantur
& buliantur cum uino ad uini consumationem
postea exprimat succus cui adde cere albe q̄ suf-
ficit & fiat unguentum molle spesies supradi-
ctas in fine addendo & inde liniatur uenter uel
alia loca dolorosa ex flegmate seu uētositate. Brā-
ca ursina sedat dolorem iuncturarum cum adi-
pe anseris & radice altee & parum uini miscendo.
similiter ualet ad extensionem memborum inde
linita. item decoctio brance ursine & foliorum al-
tee & semine psilii in aqua ualet contra ardorem
urine & itestinatorum dolorem . Et præcipue ualet
contra sitim & apostemata ipsius anni & contra
morsum uenenosi. Pandecta. Platearius &c.

XXVII

BLETA

¶ Bleta est frigi. & humide complexionis. & sunt
duæ species alba & nigra. Alba habet uirtutē ab-
stergendi & leniendi & humectandi & in frigidā
di. Sed nigra habet aliqualem stipticitatē: ideo ni-
gra stringit uentrem. sed alba sua humiditate la-
xat uentrem: ideo cōstipat̄ ualet decoctio blete in
carnibus. Valet et̄ expurgādo superfluitates capi-
tis fiat i de sternutoriū cū succo blete & melle &

d iii

parum zinziberis imponendo naribus. Et succus eius cum semperuiua prohibet generatiōem apostematis. idem ualet ad ignem sacrum & ad erisipilam cū aceto mixtum. & usus blete nimius mordicat stomachum & intestina: & ambe species sūt pauci nutrimenti propter nitrositatem quæ ē in eis. Serapio. Sed bleta est bona in aperiendo opilationem splenis & epatis ab intra capiēdo eius decoctionem cum scolopēdria loco cibi. item ex decoctione eius radice & abrotani abluif caput aufert furfures & lendes capitis & pediculos. itē ex succo blete & sale nitri fiat mixtura qua abluat morphea & confert. idē ualet ad ulcera fraudulēta putridā carnē abluēdo. idē ualet ad ulcerationē oris. idē ualet ad impetiginē & curat ulcera nariū. item cum liniatur caput cum succo blete & abrotani facit oriri pilos in alopecia. item decoctio blete ualet cōtra sitim & tussim. Et decoctio blete cū sinapi aut cū aceto cōedit spleneticis cōfert & eis ē bōa medicina magis q̄ nutrimentū. Dyaſcorides capitulo de bleta. Bleta epati laborantibus & spleneticis cū sinapi utilissime esui dat. ignē sacrum & quæ adusta sūt cū albumīe illinita restrigit & ad icolūitatē reducit. itē succ' blete aurib' tepide pag' infusus sedat dolorē auriū. Et liniat cū eo cicatrix aufert eius liuorem seu nigredinē. Pandecta.

XXVIII

BURSAPASTORIS

Bursapastoris siue sanguinaria ē fri. cōplexiōis
habet uirtutem stipticitandi. Et sunt duæ species
una habet folia in modū pere & dicitur burfapa-
storis. sed alia dicitur centinodia & ē herba serpēs
super terram habēs folia in modum rute & semē
habet circa folia & dicitur etiam lingua pessaria.
Hee herbe multum iuuant ad apostemata calida
ad erisipilam & ualet similiter ad flecmōes siue

d iiii

www.internetculturale.it

III V V V

pustulas rubicundas ex calore: ideo bursapasto-
ris cum aceto contusa & telibus iam dictis appli-
cata repercutit humoris ne reumatizare habeant
ad locum apostematum. Et summum est reme-
dium dissintericis & emoptoicis decoctio burse
pastoris cū plantagine & bolo armeno cum aqua
pluuiali decoquendo & inde bibatur donec cesset
ta is fluxus. sed ab extra super intestina fiat catha-
plasma cū tota herba ipsius bursapastoris & plan-
taginis & boli armēi & albuminis oui cum aqua
pluuiali decoquendo hoc magnum præstat in ta-
li casu iuuamentum. item succus bursapastoris ē
consolidatum uulnerum sanguinosorum. iuuat
etiam ad ulcera in auribus exitentia repleta pu-
tredine pus ibi existēs exiccat. iuuat etiam ad flu-
xum mestruorum decoctio bursapastoris & per-
secarie. i. herbe cum maculis nigris cum aqua plu-
uiali. Et cum eodem fiat fomentatio per inferius
circa femoralia. Succus etiam bibitus cum bolo
armeno mixtus emoptoicis medicatur & strāgui-
riosis opitulatur: urinam prouocat: morsibus ue-
nenatis cum uino bibitus prodest: dolorem auri-
um cōpescit. Et decoctio bursapastoris cum sem-
peruua in aceto & applicata loco ignito ualet cō-
tra ignem sacrum.

XVIX

BERBERVS

Berberus est fri. & sic. in secundo. sed siluestris est sicca & frigida in. fine tertii gradus. & est frutex cū spinis. Et fructus eius est cū stipicitate forti uincenti coleram. Succus fructus eius cū aqua plantaginis abscindit fluxum uentris inueteratū & humiditates a matrice fluentes. Et quando fit emplastrū cum fructu berberis trito cū succo dip tami uel auricule muris attrahit sagittas ifixas car

ni uel spinas & alias similia. Et succus fructus berberis aufert sitim calidam & fortificat stomachum & epar præter naturaliter calefacta uicio colere. Et succus berberis cum aqua rosarum ualet apostematibus calidis cum albumine oui miscendo ipsis suppositum. Et confert ualde fluxui sanguinis puenientis ex rasura intestinorum succum fructus berberis cum aqua plantaginis cum parum mastice miscendo. Valet etiam contra calefactionem epatis succus berberis cum aqua endiuie & parum sandali rubei miscendo & epar epithimando crebre donec ppedas eius ifrigidationem. Valet etiam contra discrasiam febrilem notater in febre terciana isto modo. Recipe succi berberorum. succi endiuie. añ. lib. ʒ. floze uiolarum. m̄. i. seminum quattuor frigidorum. ʒ. ii. prunorum damasceni numero. vii. oia buliantur in aqua simplici lib. xv. ad consumptionem terciæ partis colando. colatum dulcorando cum zucaro albo & fiat sirupus sumendus ut supra dictum est in aliis capitulis: quo consumpto sequentes pillule sumantur. Recipe masse pillularum de reubarbaro. ʒ. ʒ. 2. masse pil. de fumo terræ. ʒ. 2. diagra dii gra. ʒ. 3. misce cum sirupo de endiuia & fiant pillule. 9. sequenti die sumantur dyarodon abbat. uel triasandali pro confortatiuis. postea epithimando epar ut supra. Pandecta. platearius.

XXX

BASELICON

Baselicones sunt duæ species : una est garioffi-
lata : quia habet odorẽ garioffiloꝝ & ẽ cali. in pri-
mo gradu & sic. in secundo & ẽ maioris efficacix.
Platearius autoritate cõstantini : Sed citrinum est
calidũ & sic. in primo. Et cũ reperit̃ balelicõ in ce-
reptis : semẽ intelligitur in medicinis sed in empla-
stris ip̃a herba sumit̃. Et sua aromaticitate h̃et uir-
tutẽ cõfortãdi & dissoluẽdi : cõsumẽdi : abstergẽdi

www.internetculturale.it

& mūdificādi. Pādecta autoritate Dyascoridis
capitulo de Ozio uel baselicōe: q̄ uirt^o ei^o īter me
dicos penit^o sit īcerta. & dicūt q̄ sint iūtilis stoma
cho & oculos ebetat & īsanā facit. Et q̄do baseli
con putre fit ī sole cōtingit uermes generari ex ea
herba. Et putāt aliq̄ q̄ si qs eo die quo baselicō sū
pserit a scoriōe feriet nō posse saluari. s; hāc opi
nio falsa ē. Pādecta. ymo stomacho pdest eo q̄ in
flatōes ei^o dissoluit & ualet ad alia iuuamēta quo
niā ualet ad sincopī & cordiacā passionē: def aq̄
decoctiōis uel uinū decoctiōis ei^o cū citro ī modū
īfusiōis p noctē ipsa herba ualet īfrigidatiōe sto
machi hoc mō: decoq̄t ī uīo cū mēta & galāga. Sic
idē ualet cōtra īdigestionē ex frigiditate. Valet et
ad fluxū uētris ex frigiditate: p̄cipaliter ad liēte
riā q̄ dī flux^o uētris cibalis tali mō. recipe semē ba
selicōis cū par̄ acacie. i. succi prunor̄ agrestū in aq̄
pluuiali & def patiēti & ualebit. Valet et ad matri
cē mūdificādā & mēstrua puocāda fiat decoctio
ei^o cū arthemisia & foliis lauri & fomētes matrix
& fiat īde pessariū siue suppositoriū ad uuluā: hoc
idē ualet ad cōceptū. ipa herba baselicō & tax^o bar
bat^o cū uīo cocta cū oleo mixta & cathaplasmata
anchis iuuat ad thenasmonē. Baselicō cōestū ī ole
rib^o p̄stat bonū anhelitū. Et decoctio ei^o cū uīo bi
bita ualet dolorib^o oculor̄. Pādecta. platearius.

XXXI

BRIONIA

Brionie est calide & sicce cōplexiōis .s. tota herba. s. folia fructus & radix. & habent uirtutem abstergendi & subtiliādi & dissoluendi: ideo ualent in duricie splenis faciando emplastrū ex eo & radice altee & ficubus cū aqua decoquendo cū axungia porci & loco indurato ipsius splenis applicando uel alio mēbro indurato & ualebit. item cū succo brionie abra duntur pili corioꝝ. Et succus brionie

www.internetculturale.it

nie cum sale communi confert ulceribus fraudu-
lentis quando abluuntur cum eo. idem ualet cu-
rando fixuras tiliarum. item radix eius cōtusa cū
fenugreco & orobo & acetp quo abluat cutis mū-
dificat & abstergit eam & aufert pannum & uesti-
gia nigra & cicatrices ulcerum & aufert liuorē sub
oculo. Et succus brionie mixtus cum oleo & parū
cere fiat unguentū ad fistulas ani & sedat dolo-
rem. Et sumitas huius herbe in principio sue ma-
turitatis coquitur cū feniculo & petrosilino & bi-
bit puocat urinā & luxat uētrē. & quādo fiat am-
plastrū ex decoctiōe brionie cū uino sedat panne-
riciū id est apostemata in ungue & ēt resoluit apo-
stemata & aperit ea. Extrahit ēt ossa in ulceribus
& putridā carnē. Vnguentū ex succo eius & uiri-
de ēt factū cū pag olei & cere. Et uinū decoctiōis
eius ualet ad apoplexiā & epilentia & occidit fetū
& cōfert moribus triti & pag inde sumere debet
& si nimis sumat de ea accidit pmixtio rōnis dos
eius ē. 3. 2. & quādo mulier subicit brioniā sibi ex-
pellit fetū & secundinā. Et si bibit eius decoctio
cū uino puocat urinā & menstruū. Et quando fit
sessio super idē per mulierē mundificat matricē.
iuuamentū ēt facit ad apostema saniosum rum-
pendū fiat emplastrū cū briōia & altea & axungia
porci mutuo cocta. Serapio. Auicena. Pandecta.

XXXII

CICOREA

Cicorea ē frigida & humida in secundo. Et sūt
duæ species: una agrestis: alia ortulana magis in-
frigidat q̄ siluestris. Succus eius ualet contra opi-
lationem epatis et eius calefactionem isto modo
sumendo. Recipe succi cicoree et endiuie: scolopē-
drie añ. lb. ʒ. florum uiolarum uuarum passulagē
añ. ʒ. ʒ. q̄ttuor seminū frigidorū. seminis latuce se-
minis portulace añ ʒ. ʒ. ʒ. ʒ. i. cōtusa buliant

cum lb. 2. aque simplicis & parum aceti ad consumptionem medietatis colatum dulcorando cum zucaro albo & fiat sirupus quo utarur mane & sero tepide ut supra. quo sirupo cōsumpto sequentes pillule sumantur. R. masse pillularum de reubarbaro. ʒ. 2. masse pillularum stomaticarum. ʒ. i. dyagredii gra. 3. misce cum sirupo de endiuiā & fiant pillule .9. Altera die sumatur dyarodon abbatur uel triasandali uel dyadragantum frigidum pro confortatiuis. Et ab extra fiat inuncio sup minerā epatis cum unguento triasandali. uel fiat epithima super epar cum aqua endiuię miscendo puluerizatum sandalum rubeum cum pannis lineis imbibitis in ipso epati applicatis. Succus etiam cicoreę iuuamentum præstat morfui animalis uenofsi. idem ualet erisipule seu apostemati ignito cum sanich ordei siue ordeo fracto cum aceto miscendo & parę ceruse iude fit unguentum utile ubi oportet infrigidare. Succus cicoreę mixus cū succo altee & herba paralifis cum oleo lini & parum croci miscendo ualet ad podagram notanter se dando dolorem eius. item aqua cicoreę mixta cum nitro siue lase nitri ualet contra morpheam ipsam abluendo crebre. Pandecta. item succus eius cum aqua lactuce ualet confortando cor Auicena de uinibus cordis.

XXXIII

CALAMENTVM

Calamētū est calidū & siccū in tertio gradu. Et sūt tres species: una est in odore suo & in foliis si-
milis poleyio nisi q̄ folia sūt maiora & aliqui no-
mināt illud poleyiū agreste. Et secūda species no-
minatur nepita. Et est tertia species similis mente
agresti nisi quia folia sūt lōgiora foliis mente. Pā-
decta. Serapio auctoritate Gali. quādo bibit suc-
cus eius cum aqua mellis puocat sudorem. Et ca

e

lamētū tritū cū oleo & parū salis & parū aceti quo
ungat' pulsus manuū & pedū cōfert rigorib' pa-
rioticis ante peroxismū per horā unḡdo. Idē ua-
let sciatica passiōi ipsā sciā ī de unḡdo. Et succus
calamēti cū uino sumptus uel decoctio ei' ī uino
sūpta ī potu puocat mēstrua efficaciter. Et qñ ca-
lamētū sumit' ī medicinis cōferētib' leprosis mul-
tū cōfert ipsis resoluēdo hūores resolutiōe forti.
Et eis emplastratio cū uino aufert liuorē sub ocu-
lo. Et qñ sumit' succus eius ī potu uel misce' ī cli-
steri occidit ascarides & lūbricos. Et occidit simili-
ter uermes q generāt' ī auribus & ī ulceribus pfū-
dis. Et qñ fit pessariū ex calamēto cōtuso cū parū
uini occidit & expellit foetū igit' īscissiuā q dā uir-
tus inest ei ppter caliditatē eius & subtilitatē par-
tiū & eius amaritudinē. Et sola herba ī potu data
cōfert asmaticis & ycteris ppter amaritudinem
maxime aperiendo epatis opilatiōem. unde bibi-
ta decoctio eius urinā puocat & morsib' uenena-
tis occurrit eius succ' quo unḡat' cutis lesa & torio-
nibus uel cōquassationibus membrorū subuenit.
Et bibitū calamentum cū uino uenenū amputat.
Et comestū & bibitum stomaticis præstat effectū
& suo fumigio serpētes de domibus fugat. unde
nobilissimis antidotis meruit ascribi. Pandecta &
hodie a medicis dyacalamentum prædicatur.

CENTAVREA

C Centaurea ē calida & sicca ī tertio gradū. Et sūt
 duæ species. s. maior & minor. & ē cōsolidatiua tā
 tū quia si radix centaureæ maioris ponatur in ol
 la buliente in qua sūt carnes separate eas congluti
 nat. Et si recens ponatur super uulnus consolidat
 uehementer. & similiter exiccata puluerizata idē
 facit. Radix cētaureæ maioris sumpta in potu cū
 riquilicia ualet in sputo sanguinis. Item decoctio

centureæ maioris uel minoris cū scolopendria & uuispassulis & ligricia & colatū cū zucaro dulcoratū cōfert febricitatib⁹. Dicit Platea. autoritate Galie. q̄ cētaurea ē ex medicinis nobilib⁹ remouēdo opilatiōē splenis & epatis sine nocumento ergo yctericia causata ex opilatiōē ualet decoctio iā superi⁹ dicta. Itē decoctio ei⁹ cū uino puocat menstrua & educit foētū. & nullo mō p̄gnāti exhibeat q̄ abrosū causat. talis etiā decoctio cū semine feniculi & petrosilini puocat urinā. Et similiter uinū decoctiōis cētaureæ addita zucaro ualet cōtra opilatiōē splenis & epatis: renū & uesice & cōtra strāguriā & diffuriā. Et centaureæ cū uino & oleo cocta & cathaplasmata circa renes & pudibūdas & pectini & etiā sup splenē cōfert. Vnguentū etiā factū ex succo ei⁹ & puluere & oleo & par̄ cere ualet super splenē iduratū. Itē i duricie splenis & epatis & ad alia p̄dicta & p̄cipaliter cōtra yctericiā ualet talis sirup⁹. Recipe succi cētaureæ lb. i. aq̄ scolopendrie lb. s. radice feniculi: petrosilini: apii: q̄tuor seminū frigidorū añ. o. s. q̄b⁹ decoctis ad cōsumationē tertiæ partis colatū cū zucaro dulcoretur & fiat pot⁹ sumēd⁹ ut supra. Prius sumāt pilule de reubarbaro & dyacalamentum pro cōfortatiuo. Idem potus ualet contra yliacam passionem. Item pro oculis clarificādis ualet succus ei⁹ cum aqua ros. Pandecta & platearius.

XXXV

CARTAMVS

Cartam^o est cali. i. prio & siccu i secudo gradu
 & melior pars plate ipsi^o e seme post illud flos ei^o.
 Est aut cartam^o aperitiu^o: absteriu^o: coturbatiu^o
 facies nausea. i. o. iest ei uirt^o puocatiua uomit^o &
 laxatiua p uentre. & multu nocet stomacho facies
 fastidiu. sed e debilis solutiōis. i. o. addit ei pagz zi
 ciberis p certificatiōe sed q nocet stomacho emē
 dat cū galāga uel macib^o. Seme cartami datū cū

eiii

partes mellis despumati & partes galage purgat uen-
tre. Item flos cartami tritus mixtus cum aceto & liniatur su-
per malam carnem siue in petiginem aufert eam. Et idem au-
toritate mesue linitum super linguam puerorum uel os ul-
ceratum confert. Cartami flores decocti cum uino ab-
extra applicando lac coagulatum dissoluit & dissolu-
tum coagulat, & laxat humores flegmaticos & adu-
stos cum partes ziberis miscendo. Decoquitur etiam me-
dulla seminis cartami cum speciebus ut supra in iure
galli, & multum ualebit perductione flegmatis peccatis
in pectore seu stomacho per uomitum similiter per
uentrem. Idem ualet in colica per uiam clisteris. Decoctione ue-
ro floris cartami in aqua mellis remouet yctericiam. Va-
let etiam potus florum cartami contra puncturam scorpionis.
Idem lac amigdalarum dulcium cum succo seminum carta-
mi & aqua ordeii aut psyllii cum aniso & partes mellis fiat
decoctione & colatura quod ualet in dissinteria & dicunt
multum ualere, & quantitas illi per una dosi est .vi. Item
flores cartami contusi cum aceto & puncture scorpionis
appositum confert. Et per dicitur putatur quod si percussus a scor-
pione si tenuerit radicem cartami non sentiet dolore &
quod si percussus eam sentiet. Item gallus antiquus uirga percus-
sus & illico interfectus & depilumatus & in eius uen-
tre ponatur de cartamo & polipodio & aniso & ca-
lamito & cinamomo & buliatur in aqua cuius ius
multum ualebit ad predicta. Pandecta. Platearius.

[XXXVI

CINOGLOSSA

C Cinoglossa. i. lingua canis. Et dicitur a cinos quod est canis & glossos quod est lingua. Et est herba similis arnoglosse: nisi quia sunt ei glossae apparens in foliis. Et succus mixtus cum aceto medetur ulceribus oris & aliis ulceribus fraudulentis. Et est frigide & sicce complexionis. Et eius succus cum succo plantagine & radic. yreos pro parum mellis ualet ad alcolam siue apostema oris ulcerati. Et balneum deco

e iiii

ctionis cinoloffe cum plantagine & burse pastoris
ualet contra geomoream. & post balneum fomē
tentur genitalia cum decoctione florum agnica
sti & parum castorei & aceti. Vel fiat pot^o cum se
mine lactuce: psilii: citrulli: melonum cucumeris:
portulace: storiolae: sumat cum aceto & agresta qui
potus extinguit libidinem inspissando sperma.
Alia autē sūt ianiatiua spirit^o cōsumēdo sperma &
uentositates: ut agnus castus: ruta: maiorana: cala
mentum: ciminum anetum. sunt enim aperitiua
& resolutiua. Platearius capitulo agnus castus. Cō
fert etiam decoctio cinoglossae contra uiscositate
stomachi & cōtra discrasiam pulmonis ex calida
causa cum aqua mellis ministrādo. Item accipias
linguam canis siue cinoglossam cum corde rani
cule & eius matrice: pone ubi uis & post modicū
temporis congregabuntur omnes canes uille. & si
prædictum sub pollice pedis habueris omnes ca
nes obmutescant nec poterint latrare. Et si prædi
ctum in collo alicuius canis posueris: ita q̄ nō pos
sit ore attingere: semper uertetur ī circuitu ad mo
dum rote uolubilis donec cadat in terram uelut
mortuus & hoc est expertum nostro tempore. Al
bertus de uirtutibus herbarum.

XXVII

CAMOMILLA

¶ Camomilla ē calida & sicca ī p̄rio: habet uirtu-
tē mollificādi & dissoluēdi: frōdes & flores sunt
æqualis uirtutis. Et aq̄ decoctiōis ei' cū arthemi-
sia cū qua fomētetur matrix ualet puocādo men-
struū. Idē ualet mulieribus difficulter pariētibus.
decoctio florū camomillarū & extremitatū absin-
thei & radicū feniculi: petrosilini & q̄ttuor semi-
minū frigidorū ī uino cū zucara albo dulcorādo.

de quo bibat ualeat urinā puocādo: lapidē expel/
lēdo: iſflationē ſplenis & dolorē epatis & illioꝝ diſ/
ſoluit & yctericiā curat. Cōfert ēt decoctio camo/
millaz & floꝝ uiolaz & q̄ttuor ſeminū frigidaꝝ
& ſe. latuce & endiuie cū liqritia & ficubus cū aq̄
& paꝝ zucari miſcēdo i potu exhibēdo ualeat peri/
pulmoniacis & epaticis. Itē flores camomillaz cū
aceto & paꝝ ſalis cōmunis & oleo eiꝝ mutuo con/
quaffata ualeat febribꝝ p̄oticis pulſū manuū & pe/
dū i de emplaſtrādo ante orā pximi. Sed cū oleo
camomillaz ungatꝝ dorſū patiētis febrē tertianā
ualeat cōtra rigore eiꝝ. Et cū aliqꝝ fuerit fatigatꝝ p̄
pter laborē tūc inungatur dorſū cū oleo eiꝝ & oleo
aneti & de mane nihil ſentietur. Et decoctio eius
& arthemisie in uino bibita & ſuppoſita fomēto
menſtruis i perat: aborſum celebrat: calculos fran/
git: urinā prouocat: torſionibus & iſflationibus
auxiliatur. Eſt autē extenuatoria & propterea diu/
retica eſt & relaxatiua cōdenſat & arefacit. ideo in
doloribus muliuuat. Itē flores camomillaz i oleo
cocti cum quo ungatꝝ ypocundria dolorem ſe/
dat. Item ſedat dolorē capitis & oculorum. Epa/
ticis eius potui datus præcipue febricitantibus cū
aqua endiuie mirifice prædeſt. Pandecta. Camo/
milla ſedat dolorem apoſtematum mollifican/
do & reſoluendo. Auicenna.

XXXVIII

CAMEPITHEOS

¶ Camepitheos calidū & siccū in secūdo gradu.
Et dicitur camedros maior. Habet uirtutē diureti
cā mundificatiuā & laxatiuā. Et est resolutiuum
uentositatum & attenuatiuum grossorum humo
rum: ideo ualet cōtra opilationem splenis & epa
tis atq; matricis: urinam prouocat & menstrua ex
tirpat & yctericā curat & nefresi auxiliatur &
intestina purgat. Isto modo fiat potus sumēdus.

Recipe camepitheos: arthemisie: scolopēdie añ.
 m. i. radicū brusci: spargi: seminū feniculi: petrosi
 lini añ. .ii. oīa buliātur ī uino & aq̄ ad cōsumatio
 nē tertiæ partis: colatū dulcoret̄ & fiat pot⁹ q̄ ad
 oīa p̄dicta p̄sidiū p̄stat. Et succus camepitheos cū
 mellicrato & bibitur ualet strāgurie. Et succus ca
 mepitheos habet uirtutē cōsolidādi uulnera ma
 gna: & curat plagat putridas. & resoluit duricies
 mamillaz miscendo succo ei⁹ farinā fenugreci &
 farinā seminis lini cum succo radicū alteæ. Et qñ
 bibit̄ de succo camepitheos cū ydromelle. xl. die
 bus curat yctericiā: & ualet ī potu egritudinibus
 epatis ad strāguriā & dolorem renū & ad pūctio
 nes ītestinorū. Item succ⁹ camepitheos cum succo
 caulium cū melle miscēdo ualet ad cōglutinādū
 uulnera & phibet dilatiōes formice & aliorū apo
 stematū de putredine multū corrosiua. Item pul
 uis camepitheos cū melle datus ualet cōtra lum
 bricos cum succo centaureæ miscendo. Item succ⁹
 eius cum succo prēmule ueris uel succo herbe pa
 ralisis in uino cocta miscendo castoreum quo in
 ungatur locus paraliticus magnum præstat iuua
 mentum. Et decoctio camepitheos cum abrota
 no & uino & zucaro miscendo in potu data ma
 tricem infrigidatam calefacit & mundificat a su
 perfluitatibus flegmaticis. Pandecta.

XXXIX

CAPILLVS VENERIS

¶ Capillus ueneris alio nomine adiautas. Pāde-
cta & Iohānes mesue. ca. de Capillis ueneris dicit
capillus fōtiū. & s̄m quosdā coriādrūpute in nū
cupa. Et ē herba cuius folia sūt similia foliis co-
riādri. Et secūdū. Dyaſcoride dicitur poletricon
quæ omnia in idem redunt. Nāscitur in locis um-
brosis & aquosis & parietibus humidis & circa
fontes: frigide & sicce est complexiōis temperate.

Platearius. Virtutē habet diureticā: recēs est mul-
te efficacie: exiccatus pauce uirtutis: herba utilis ē
nō radix Cōfert cōtra calefactionē epatis & febrī
terciāe pdest ex eo fact' sirupus. Recipe aq̄ deco-
ctiōis eius & endiuie & scolopendrie cū seminib'
quattuor frigi. & seminis portulace & lactuce &
ex hiis fiat sirupus cū zucaro quo utatur mane &
fero p̄ qualibet uice in quātitate medii cipi. Deī
ceps sumantur pillule de reubarbaro cū acumine
trium granorum diagredii uel loco pillulaz. Re-
cipe electuarii de succo ros. dyasene añ. ʒ.ii. cassie
fistule. ʒ.iii. misce & fiat bolus. Postea sumantur
tria sādālū uel dyadragātum p̄ cōfortatiuis, Ca-
pillus ueneris facit oriri capillos in alopecia & dis-
soluit scrofulas. eius succus mixtus cū succo abro-
tāi & paḡ mellis quo liniatur locus depillat'. uel
ponatur ipsa ad lixiuium quo abluatur locus de-
pilatus ratificando cutem callosam inde liniatur
loc' talis cum succis. & cum melle ut supra. Item
succus capilli ueneris cum semine feniculi & mi-
liifolis decoctus cum uino frangit lapidem & iu-
uat ad excreādum humores flegmaticos ī pecto-
re peccātes cum succo yreos & paḡ zucari miscen-
do. Serapio. Item elixatura capilli ueneris & scolo-
pēdrie in uino ualet opilationi splenis & epatis &
strangurie & abscindit fluxū sāguinis. Pandecta.

XL'

CEPE

¶ Cepe calide sūt i quarto cū aliquali humidita
te. Et cepe lōge ac rubei coloris sūt acutiores rotun
dis & cepis albis. & ē apertiuā: quia aperit orificiā
uenarum quæ sunt in ano: ideo aperiūt cepe emo
roidas qñ applicātur ano. Et prouocant mēstrua
applicādo cepe in modum pessarii. Item cepe est
inflatiua & difficilis digestionis notanter cruda.
Et cepe cocta calefacit corpus & subtiliat in ipso

grossos hūores flegmaticos: iō hōinib' colericis nō
cet s; ipsis flematicis & habūdātib' flemate uisco
so & crudo cōfert: q̄a cepe īscīdit & subtiliat gros
sos hūores iō talib' epulas p̄stat tutas. Itē cepe ge
nerāt siti & mordicāt & gignūt uētositates: molli
unt uētrē & fit ex eis suppositoriū. Et succ' cepax
mixt' cū puluere maiorāe & pag' zīciberis narib'
īflat' purgat caput. & dicit' caput purgiū. Et cepe
cōtusa cū aq̄ & ruta ualet ī morſu canis rabidi. Et
cepe mixta cū nido yrūdinū & melle p̄stat squinā
cie p̄sidiū ab extra applicādo. Item cepe cōtusa cū
aceto & īde liniat' morphea ī sole & cōfert. Et q̄n
succ' cepax cū thucia misce' & applicat' oculis ua
let ad pruritū oculoꝝ q̄a flegmate salſo causat'. &
q̄n misce' cū sale & administrat' sup uerucas au
fert eas. Et q̄n succus eius misce' cū adipe galine
& appōit' aufert calles seu nodos q̄ fiūt ī pedibus
p̄pter calcimēta. Et succ' cepax distillatus ī aurē
cōfert debilitati auditus & ī tinnitu eius & aq̄ de
scēdētī ī eā. Et q̄n liniat' succus eius cū succo abrota
ni super alopicā facit nasci pilos. & circa barbā in
unctus facit eā accelerare: q̄a fricatio facta cū ce
pis aperit poros & īde aprat' locus p̄ crescētia pilo
rū in lōgū & hoc habetur p̄ experto. Serapio. Itē ce
pe ualent ad prouocandum coitum. Et frequen
ter comestum obtenebrant uisum. Item inducit
somnum quia replet caput uaporibus.

XLI

CORIANDRVM

¶ Coriandrū ē plāta cui⁹ semine cōmuniter utiur
 ī medicinis. & ē frigidū ī priō & sic. ī sc̄do. Auicen
 na. Sed Serapio dicit ipsū declinare ad caliditatē
 similiter Galienus. Sed dyascorides cōtra dicit &
 uult q̄ sit frigidū. Nota succus ei⁹ ualet apostema
 tib⁹ calidis cū aceto & succo sēperuiue miscēdo. Itē
 succus coriātri cū farina fabarū & furfure tritici
 cū ros⁹ & aceto miscēdo remouet īflationē testicu

f

loꝝ ipsiſ applicádo. Itē coriãdrũ p̄peratũ cũ aceto
poſt prãdiũ comestũ ualet ad p̄hibẽdũ ascẽſũ ua
poꝝ ad caput: ideo epilẽtia p̄ueniẽs ex uapoꝝ exa
latiõẽ ad caput p̄ coriãdrũ poſt prãdiũ comestũ
curat. Et coriãdrũ p̄peratũ puluerizatũ cũ succo
plãtaginiſ bibitũ ualet cõtra fluxũ ſãguiniſ. & suc
cus ei' cũ aceto ualet cõtra ignẽ ſacrũ. Itē ſemẽ ei'
cũ aq̄ plãtaginiſ potatũ a mulier̄ ilico ſtringit mẽ
ſtruũ & fluxũ uẽtr̄iſ: patet experiẽtia. Pãdecta ca.
de. Coriãdro Coriãdrũ recẽs ẽ frigidũ narcoticũ i
ducẽs ſincopi & ſtuporẽ: q̄a ſuo odoratu cõgelat
uapores & fumoſitates ascẽdere ad caput iõ ualet
i ſoda ſiue dolore capitiſ. & ualet ebrietati: iõ poĩt
i cib̄iſ epilẽticorũ quoniã cauſe epilẽtie ſũt uapo
res ascẽdentes a ſtomacho. Et aq̄ i fuſiõis coriãdri
cũ zucaro abſcĩdit uirge erectionẽ & deſiccãt ſper
ma. tẽ ſucc' coriãdri narib' i flat' rectigit ſãguinẽ
nariũ. dẽ fit qñ odorat'. Itē ſucc' coriãdri cũ suc
co ſẽperuiue & ebeti cũ pãe miſcẽdo ualet applica
re i eriſipila uapõſtematib' calidiſ. Vel miſcẽdo
ſuccũ coriãdri cũ lactã uel ceruſã & aceto uel oleo
roſ & idẽ facit i igne p̄ſico. Serapio. Itē coriãdrũ p̄
peratũ ualet cõtra uertiginẽ cauſatũ a uapore cali
do aut flegmatico. Et ſuccus ei' diſtillat' i oculo
ſedat ei' puluerizationẽ. Et coriãdrũ ualet i tre
more cordiſ dãdo ei' puluerẽ cũ aqua boraginiſ:

CVSCVTA

Cuscuta est res iuoluta super linū: est calidū i
prio & siccum circa secūdū. Est mundificatiuum
& purgatiuū melācolie p̄cipaliter secundario fle
gma isto mō. Recipe cuscute: scolopēdrie añ. m. i.
polipodii: radice esule: foliorum sene añ. ḡ. i. flo
rum uiolarum boraginis añ. m. s. omnia bulian
tur in uino & aqua añ. lb. i. aceti par̄ ad cōsuma
tionem tertix partis colatū dulcoret cum zucaro

f ii

& fiat pot^o sumendus ut supra postea sumat pil-
lule sequentes. R. masse pil. de lapide lazuli. masse
pil. stomati. añ. ʒ. turbit. ʒ. . zinziberis gra. iiii. mi-
sce cū sirupo de scolopēdria & fiat pillule. ix. uel
sumat dyasene. ʒ. . cū p̄dicta decoctioe loco pil-
lularū. postremo sumat dyacalamētū uel dyaca-
pere p̄ confortatiuis. Valet etiā p̄dict^o sirupus ape-
riendo cōtra opilationē splenis epatis & renū. Ad
idē ualet decoctio cuscute cū scolopēdria & semi-
nib^o diureticis, s. semine feniculi petrosilini in ui-
no. dem potus puocat urinā & cōfert yctericie q̄
fit ab opilatōe splenis ac epatis & iuuamētū p̄stat
pprie febribus ifatiū cū zucaro dulcorata iā di-
cta decoctio. Itē decoctio cuscute ē bōa stomacho
& maxie q̄n miscet^o cū ea anisū: apium & galāge.
Serapio. Cōfortat etiā stomachū & aufert quod
ī eo est fixū de superfluitatib^o decoctio iā dicta.
Et quando bibit^o cū acero sedat singultū & aperit
opilatiōes cū uino potata. Et aqua decoctiois ei^o
est mirabilis ad yctericiā. Et decoctio eius & anisi
& scabiose cōfert dolori pūgitiuo uenris: q̄a mū-
dificat sordes ītestinorū & matricis & renū. Aui-
cenna. tem eius complexio est secundum cōple-
xionem herbe cui adheret: quoniā fit calida p̄ ad-
herentiam calide herbe seu arboris. & fit frigida
per adherentiam frihide. Pandecta.

XLIII

CIPERVS

Cyperus ē ca. & sic. ī secūdo. Et ē hērba triāgularis. Et radix ei' cōfert usui medicine: habet uirtutē diureticā: ideo ualet cōtra strāguriā: diffuriā & cōtra lapidem: tali mō fit usus. Recipe radice ciperi benetriti radice petrosilini añ. ʒ. vi. seminū apii: feniculi saxifrage añ. ʒ. i. oīa cōfusa buliātur ī uino ad cōsumationē tertiæ partis colatū cū zucaro dulcoret & fiat potus. Ad idem ualet catha-

f iii

plasmatio cū ciperō bulito & cōquaffato ī oleo &
applicata pectini p̄certo puocat urinā humores
dissoluēdo. Et decoctio radice ciperi ī uino cū sa-
xifraga & cū siinga in uirgā iniecta: alpidē frāgit
p̄certo cōfert. Itē ualet cōtra dolorē stomachi & ī
testinorū ex frigiditate & uētositate p̄dicta potio
uel ad idē ualet uinū decoctiois ciperi cū cinamo-
mo: habet enī cōfortarū uirtutē digestiuā. tē deco-
ctio ciperi triti ī oleo sere usq; ad cōsumationē po-
stea super carbōes pōatur & patiens recipiat fumū
per os & per nares: optimū remediū ē ī litargia. i.
obliuioē seu apostemate flegmatico. Puluis radi-
cis ei' posit' uulnerib' putridis putredinē tollit.
Plateari'. Itē usus ei' fac bonū colorē & bonū odo-
rē oris. Itē ciperus trit' & mixtus cū succo parali-
sis & parū olei castorei ualet ad dolorē iunctura-
rū ea tepide ungēdo & neruos debilitatos. Itē fre-
quens usus ciperi ī ducit leprā q̄ adurit sāguinē.
Auicēna. Itē decoctio ciperi cōfert putredinē na-
riū & oris & mollificatōi gīgiue. Et uinū decoctio-
nis ei' cōfert distillatiōi urie & debilitati uesice ual-
de & frigori ei' uehemēter & similiter operat' ī re-
nib'. Similiter cōfert frigori matricis & emoroidi-
b' auxiliū p̄stat emplastrādo cū decoctiōe ei'. Et
decoctio ei' supius dicta ualet febrib' iueteratis
ex flegmate. Serapio. Pandecta, Platearius.

XLIII

CELIDONIA

☉ Celidōia calida ē & sicca i q̄rto gradu. Et sunt
duæ species. s. minor. tamen una p̄ alia potest po
ni. Et cum in receptis reperitur radix nō herba de
bet poni. Radix est maioris efficacit. Virtutem ha
bet dissoluendi: consumendi & attrahendi. Con
fert dolori dentium ex frigida causa: radix ali
quantulum trita & circa dentem teneatur. Con
fert etiam ad caput purgādum a frigidis humo
f iiii

rib^o. & uuluā repletā flegmate exiccare habet. Ra
dix celidonie trita coquatur & patiens fumū per
os recipiat: postea fiat gargarisma ex celidonia in
uino cocta & colato addatur parum zinziberis &
piretri & parum aceti & mellis & ualebit. Item celi
donia trita & in uino cocta & spongia infusa ī ta
li decoctioe ītestinis applicata ualet in collica pas
sione. Cōfert etiā ad menstrua prouocanda & ad
matricem mūdificādā fiat fomentum crebre ip
si matrixi ex aqua decoctionis ipsius. Item aqua
decoctionis ipsius cum melle mixta ualet ad can
crum oris addendo puluerem rosarum siccarum
in modum pulmenti. Item puluis radice calido
nie mixtus ualet ad fistulas ori eius īmittendo.
Platearius Et succus celidonie uel aqua eius ī qua
sit dissoluta thucia utilis est ad uisum confortan
dum in quo cernitur aliquod grossum s̄m pupil
lam. Quidam recipiunt uinum decoctionis eius
radice cōtra yctericiam. Dyascorides capitulo de
celidonia dicit. Succus celidonie maioris melle co
ctus super carbones oculorum maculas detergit.
Item succus celidonie cum parum sulphure quo
ungatur cutis eius scabiem detrahit & ungues le
ptos excludit. Succus eius mellis mixtus naribus
infusus caput purgat. Pandecta. Idem dicit Sera
pio auctoritate Dyascoridis.

XLV

CATAPUCIA

☉ Catapucia calida est i tertio & humida i secun-
do gradu. Quādo aut i receptis reperit fruct⁹ nō
herba debet pōi remoto exteriori cortice. Et cata-
pucia uiridis uirtutē habet p̄cipaliter purgandi
flegma secūdario melācolia & colerā. Habet etiā
uirtutē purgādi hūores per superiora ex unctuo-
sitate & lenitate q̄ habet. unde qñq; satis cōfert sa-
nis p̄ referuatiōe sanitatis. Et dat etiā egris ad exi

Y. IX
tudinē remouēdā cōtra febrē quōttidianā de fle/
gmate falso ex quo generatur scabies. Isto mō fiat
pot^o. Recipe catapucie: scabiose: fumo terre añ. m.
i. radic. esule minoris . polipodii añ. ʒ. ʒ. cuscute:
foliorū sene añ. ʒ. ii. omniū istorū fiat bulitio ī aq̄
ī ei^o colatura addatur pag^o mellis despumati & fi
at sirupus digestiuis & laxatiuis. Ad idē claretū ca
piēdo catapuciā tritā cū specieb^o .s. cinamomo: ga
lāga & c. cū uino parū decoquat^o cū melle miscēdo
& per sacculū distillādo ut moris ē multū ualebit
delicatis patiētib^o febrē quōttidianā. Idē etiā mo
dus pdest podagricis . Item ī iure carniū recentiū
uel aliorū ciborū tale claretum potest misceri. Cō
fert etiā uinum decoctiōis catapucie ī ylica pas
siōe. Idem p̄sidiū p̄stat cōtra paralīsim & arteticā
cū radice esule & herba nomie p̄mula ueris deco
quendo cū parū mellis despumati miscendo . Itē
pulis catapucie cū parū cinamomo ī ouo forbilī
sūpt^o uel ī pdiis sumēdo sine molestia purgat
hūores flegmaticos. Et uirt^o folioꝝ catapucie ē de
bilioꝝ granis. Et grana. xv. excorticata & mixta cū
pag^o aloepatici & pag^o mastice ī modum pillulaz
purgat flegma & colerā & hūiditates aquosas &
puocat nausēā & uomitū. Et cōfert etiā pot^o de
coctiōis ei^o cōtra scabiē & ī leppra auxiliū p̄stat
& lumbricos laxādo expellit. Serapio . Pandecta.

XLVI

CUCUMER

Cucumer est frigidus & siccus in secundo. Semen in re-
ceptis assumitur. Et semen citrulli & cucurbite & me-
lonum & cucumeris sunt fere eiusdem virtutis. Ista se-
mina sedant caliditatem & coleram. & prestunt cucumeres
& citrulli &c. malum chimum & preperant ad humorum pu-
trefactionem & ad febres. Et semen cucumeris melius
est semine citrulli. Citrullus longior est digestionis cu-
ius usus generat febres cronicas: cuius nocumetum
expellit animum a uehementia inflationis stomachi. Item

habentes sincopi calidā odorātes ipsū reuiuiscūt.
 Itē succ^o cucumeris uel citrulli & c. sedat sitim. Et
 qñ bibit^r de radice eorū cū ydromelle facit uomerē
 hūorē subtilē eo magis qñ huic cōminisceat^r deco-
 ctio catapucie. Et succ^o eorū cōfert dolorib⁹ testicu-
 lorū & uesice. Et semina p̄dicta sūt diuretica iō p̄-
 cipue medicīe cōpetūt. Et ualēt etiā semina cōtra
 opilationē splenis & epatis renū & uesice & cōtra
 apostemata pectoris a corticib⁹ exteriorib⁹ mūda-
 ta unde cōterant^r ī aq̄ & ordeī coquat^r & colatū cū
 parū zucari misceat^r & cōfert p̄dictis discrasiiis. In
 acutis etiā febrīb⁹ p̄cipue tertiāis cōtinuis uel iter-
 pellatis cōfert decoctio q̄ttuor seminū p̄dictorū ī
 modū sirupi tali mō dispēsādo. Recipe decoctio-
 nis q̄ttuor seminū frigidorū & succi endiuie añ.
 lb. ii. florū uiolarū uuarū passularū añ. ʒ. s. seminū
 lactuce ordeī: portulace: iube: sebesten añ. ʒ. ii. pru-
 norū damasceni. numero. vii. buliātur oīa cū p̄di-
 ctis succis & parū acetī ad cōsumationē tertiæ par-
 tis colatū dultoreē cū zucaro albo & fiat sirup⁹ su-
 mēd⁹ ut supra ī aliis capitulis īsinuatū ē. Postea su-
 mat^r electuariū de succo ros. ʒ. s. cū parū cassi fi-
 stulis miscendō p̄ laxatiuo Postremo sumat^r tria-
 sandali uel dyaradon. abatur pro confortatiuis.
 Idem sirupus ualet acute febricitantibus epaticis
 & ethicis & æqualiter per urinam purgat & laxat:
 Pandecta. Serapio. Platearius.

XLVII

CALAMVS SILVESTRIS

Calamus siluestris aromaticus ē calide & sicce
cōplexiōis. & habet uirtutē subtiliādi & fortificā
di sua aromaticitate. Et puocat urinā & mēstrua
bona puocatiōe notāter uinū decoctionis eius cū
asarabacca & abrotano cū parū melle despumati
dulcorādo de quo sumat in potu mane & sero p
qualibet uice in quātitate medii cipi. & tales her
be relicte post decoctionem caude applicet circa

femoralia matricem aptat pro prouocatione mē-
strui. Similiter ualet uinū decoctiōis calami silue-
stris cū gramine & semine apii & ebuli cōtra ydro-
pissim ex cā frigida addendo colato parū zucari.
Idem etiā cōfert distillationi urine. s. strangurie &
egritudinib' renum. Et quādo pessariū fit ex her-
bis relictis post decoctionem iam dictam prouo-
cat mēstruum & cōfert dolori matricis. Ad idem
ualet balneum in quo sint p̄dicte herbe bulite qđ
balneū aufert matrici dolorem. Serapio. Item em-
plastrum factum ex dicto calamo cum sanamū-
di & radice diptami mutuo cum oleo conquassa-
to confert & auxilium magnū præstat i fractura
crurium uel in eorum contusione: ideo in lingua
uulgari sumit sibi proprium nomen ascriptum
suæ uirtuti nomine beyniuelde: cum eius uirtus
in restauratione crurium dissolutionem cōtinue
patientium uel contusionem patet per experien-
tiam. Et radix calami siluestris ē multum aroma-
tica & similis calamo aromatico. Valet contra do-
lorem stomachi & intestinorum ex frigiditate &
uentositate. Vinum decoctiōis eius cum cinamo-
mo & galanga digestionem cōfortat uel des pul-
uis eius cum galanga & cinamomo & parum zu-
cari in modum trageæ.

XLVIII

CANAPVS

Canapus est calidus & siccus i secundo gradu. Semē canapi est maioris efficacitē q̄ herba qd̄ exicat exicatione forti. Et habet uirtutē resoluē di inflatiōes & uentositates: iō ualet ipsū ad ministrare in ydropisi ex causa frigida. Et quando nimiū comeditur expressio sui succi desiccatur sperma. & quidā exprimunt succum eius q̄ distillatur in aurem & sedat dolorē ei⁹ potenter. Serapio. Et radix

quādo coquitur cū radice malue & solatri in mo-
dū emplastri ualet a postematibus calidis. Et cor-
tex est ydoneus ad faciendū funes. Et de pprieta-
te eius est q̄ desiccet humiditates quæ fiunt ī au-
ribus quādo distilatur in eis ex oleo eius. Et quan-
do aliquis utitur succo expresso a semine facit so-
dā. Et folia canapim cum abrotano in lixiuio bu-
lita & caput ī de lauetur delet furfures & facit ad
pillorum longitudinem. Et eius nutrimentū nō
est conuenies stomacho: quia dure digestionis exi-
stit. Item semen eius educit uentositates. Item suc-
cus totius herbe applicatus uulneri dolorem eius
mitigat. Item sirupus acetosus de zucaro exhibitus
post sumptionem ipsius canapi aufert nocumen-
tum præstitum ex eū ipsius canapi: cum canapus
fit multum euaporatiuus uaporum ad cerebrum
unde generatur soda siue dolor capitis ob id siru-
pus acetosus de zucaro præfatus tale nocumētū
aufert. Item ex decoctione radice & seminis cana-
pi cum cerusa & oleo rosarū fit emplastrum apo-
stematibus calidis & erisipile. Item cum comedi-
tur succus seminis canapi in cibis facit stomachū
dolentem dolere & facit etiam malum humore
ī stomacho erectuare. huic obruat dyaciminum
quod est uentositatum resolutiuum.

XLIX

DAUCUSCRETICVS

☞ Daucuscretic⁹ calidus & siccus in tertio gradu
cuius flores magis cōpetunt usui medicine q̄ fo-
lia: & radix minime. cuius duæ sunt species. s. dau-
cuscreticus qui est maioris efficacit̄: & daucus asi-
ninus qui existit cibus asinorum hic innuit̄ dau-
screticus. Virtutem habet dissoluendi: consumen-
di: attenuādi. & est diureticū. Cum frigidū asma
& tussim de frigida cā cōfert de' uinū decoctiōis

g

eius & ficuum siccarum cum liquiritia si sit talis
discrasia sine febre. sed cum febre detur aqua de
coctionis diuretica & ficuum siccarum liquiritie.
& detur etiam dyaprasium cum uino decoctio
nis eius in causa frigida. uel cum aqua decoctio
nis eius in causa calida. Confert etiam uinum de
coctionis eius cum aniso contra grossam uentosi
tatem unde yliaca passio sepe numero impegnari
habet. Contra ydropisim ex frigida causa detur
talis sirupus. Recipe florum dauci. m. i. se. apii: fe
niculi: petrosilini añ. ̄. 5. brusci: spargi añ. 3. 2. buli
antur in uino & aqua añ. lb. i. ad consumationem
fere medietatis & colatum dulcoretur cum parū
mellis despumati & fiat potus sumendus ut su
pra: quo consumpto sumantur pillule de miseri
on. & postremo exhibeantur dyalacca uel dyaco
ros pro confortatiuis. Talis etiam potus iam di
ctus opitulatur opilatione splenis ac epatis & ui
as meatuū urinay aperit. Talis autē potus matri
cē mundificat & abstergit a suis superfluitatibus
sine molestia miscendo cū triffera magna nicolai
Vel fiat pessariū inde cū triffera cui misceat pul
uis dauci & parū mirre in oleo buliendo & matri
ci imponatur. item contra uicium lapidis & con
tra stranguriam & diffuriam ualet uinum deco
ctionis dauci. platearius. pandecta. Serapio.

L

DIPTAMVS

Diptamus calidus & siccus in tertio gradu in calidis locis lapidosis præcipue reperit. Radix diptami maioris est efficacitæ quàm herba. & radix in receptis reperit. Eligenda est radix quæ iterius habet solidam substantiam nõ perforatam. Virtutẽ habet dissoluendi: consumendi: atrahendi uenenu unde præcipue ualet ad morsu aialiũ uenenosoru ipsa herba trita cũ succo cepagæ & applicata mor

g ii

www.internetculturale.it

fui miro modo ualebit. Potus etiam factus ex diptamo & arthemisia: sanamundi & auricula muris cū uino decoquendo uidelicet uulneribus ab intra sumendo & istum potum uulgares reputāt pro magno secreto & talis potus ab intra uulnerata membra consolidat ut experientia docet. Sed puluis diptami cum cerusa & parum te repentine miscendo in modum unguenti quod ab extra applicatur uulnus consolidat. item ad menstrua puocanda & ad fetū mortuū & ad secūdinā educēdā ualet potus factus ex decoctiōe diptami & arthemisie & abrotani cū uino & pag mellis despumati. Ad idē ualet puluis diptami cū mirra & succo arthemisie miscendo in modū pessarii matrici iponendo qđ efficaciam magnā habet in puocatione mēstrui & alioꝝ ut supra. Cōfert etiā iā dictus potus cōtra strāguriā & dissuriā. uel uinū decoctionis radice diptami cū succo absinthi cōtra dolorē stōachi ex usu fungoꝝ tactū. itē cōtra frigidū asma fiat decoctio ficuū siccaꝝ in uino & exprimat̄ cui misceat̄ puluis diptai. itē decoctio diptami cū ebulo & apio ī aq̄ & pag mellis despumati cōfert cōtra ydropisim ex frigida cā. itē qđo fricat̄ corpus ī balneo cū decoctiōe diptami ualet cōtra yctericiā. itē qđo sternit̄ hęc herba ī domo fugat aīalia uenēosa. Plateari? Pādecta. Serapio.

LI

ESVLAMINOR

Esula est calida & sicca i' tertio cuius radix usui
medicines cōpetit: habet uirtutem purgandi fleg-
ma principaliter & melancoliam. Cōfert esula cō-
tra febrem quottidianam. similiter ualet cōtra ar-
teticas passiones. s. cōtra podagram: cirogrā & cō-
tra paralysim & contra yliacam passionem & con-
tra ydropisi; ex frigida causa. isto modo. Recipe
radicis esule: radicis petrosilini ebuli: radicis acori

g iii

añ.ō; i. seminis feniculi seminis apii & anisi. ; ii.
 mastice cinamomi añ.ō; i. ex hiis fiat decoctio ī
 aqua lib. ii. & cū zucaro dulcoret colatū & fiat si
 rupus sumendus ut supra digestiuis & laxatiuis.
 Et si delicati abborret talem potū decoquantur
 radices esule cū carnibus recētibus & uuispassulis
 & aniso & de brodio eius sumāt & ualebit ad su
 pradictas passiones: uel fiat claretū ex puluere ra
 dices esule & aliis spetieb⁹. s. ciamomo: galāga: ani
 so: mastice &c. & erit minus abbominabile & ma
 gis delectabile. Et esula interdicta sit habentibus
 calidā cōplexionē & inducit febrē potans eam: &
 inuenerūt plures tale nocumentū ī eius opatione
 Serapio. Et præcipue nocet patientibus emoroi
 das: nā aperit uenas ani & inducit fluxū sanguis
 earū quia uene ille de natura sua sūt fluxibiles. &
 uenas quas apit etiā obstruit sua stipticitate & sic
 citate & sic facit uenas emoroidales tumescere &
 ille medicine quæ laxant cū stipticitate & acuita
 te sicut esula & miseriō faciūt hoc. Serapio capitu
 lo de strebā. i. esula. itē ī lacte esule nō ē aliq̄ bōitas
 imo nocet illi q̄ accipit ipm. Et medici uiatores cū
 tali lacte multos hoīes īterfecerūt pp̄ paucitatē sci
 entie ipsorū. & q̄ sitū ē ab eis: quæ eēt medicīa q̄ da
 bāt ī potu: denu dabāt lac esule fore cū oleo sifa
 mīo mixtū & laxabāt aliquos usq; ad mortē. Sera
 pio. Pādecta. Platearius.

LII

ENDIVIA

Endiuia ẽ frigida & sicca i primo: semina & fo-
lia medicinae cõpetunt. & folia usui ciboꝝ ualent
& maxime uirida sunt magne efficacie sed sic-
ca nullius. Et diuerticã hêt uirtutẽ cõfortandi ex
frigiditate alterandi: ideo ualet contra opilatio-
nem splenis & epatis ex cã calida. Et ualet ẽt con-
tra yctericiã & simplicem tercianã & duplicẽ
& contra calefactionem epatis & calidum apo-

g iiii

stema. ad hęc oĩa ualet talis potus. R. succi endi-
uie lb. i. scolopendrie: cicoree: lactuce añ. m. s. flogz
uiolaz uuaz passulaz quattuor seminũ frigida
rũ añ. 3. ii. oĩa buliant in aqua .lb. i. ad consuma-
tionẽ quasi medietatis colatũ dulcoret cũ zuca-
ro & fiat sirupus quo utat ad plures uices ut su-
pra insinuatũ est. Deinde sumat reubarbari .3. ii.
in infusione cũ aqua endiuie cui cũ forti expræs-
sione addat dyafeiconis & cassie fistule añ. 3. ii. &
fiant austus laxatiuus. Deinde sumat triasanda-
li uel conferua uiolaz pro cõfortatiuis. Sed ab ex-
tra obuiando huic discrasie ualet epithimare re-
gionẽ epatis cũ aqua endiuie cui pagz de sandolo
rubeo misceat p̄ dieta in ciboz ac potuũ ammini-
stratione sumant cibaria ad frigiditatẽ declinan-
tia ut sunt sorbella de ordeo & zucaro uel pultes
de farina ordeĩ cũ zucaro & pagz aceti miscendo
& cancz̄ usus cũ aceto decocti confert & aqua or-
dei cũ zucaro albo decocta cõfert loco pot' & ita
obuiabis p̄dictis discrasis. itẽ aqua endiuie cũ ce-
rusa & aceto ẽ mirabile epithia sup mēbra p̄ter na-
turaliter calefacta. Ex aq̄ ẽt endiuie & succo altee
cũ pagz croci fit iunctio optia ad podagrã. itẽ lac
qdã endiuie cũ thucia mixtũ abstergit albuginẽ
oculi. itẽ fit ex aq̄ endiuie & farina ordeĩ cũ pagz
croci emplastz̄ trẽoci cordis & cõfortat. cor. Aui.

LIII

EVPATOR IVM

Eupatorium est calidum in prio & siccum in secundo. idem ē q̄ salvia agrestis. ualet cōtra uniuersitatē paralysim & particularē. Cōtra uniuersalem talis cōfert potus. Recipe succi eupatorii: sal. uie añ. lb. i. p̄muleueris. origini. maiorane añ. m. castorei. cinamomi añ. 3. ii. fiat decoctio cum zue caro albo dulcorando de qua sumatur mane & sero tepide administrando p̄ qualibet uice in quā

titate medii cipi: quo potu' cōsumpto recipiant
pillule sequentes. Recipe masse pillularū de eufor
bio. ꝓ.ii. masse pillularū fetidarū. ꝓ.i. turbit. ꝓ.ꝑ. zī
ciberis gra. ꝓ. misce malaxando cū sirupo de stica/
dos & fiant pillule. ꝓ. aut .ꝑ. Quib' pillulis sump
tis sumat dyacastoriū uel dyancos nicolai pro cō
fortatiuis. itē cōtra ydropisī; & ystericiā ex cā fri
gida si fiant ex opilatione splenis & epatis talis cō
gruit potus. Recipe eupatorii: saluie ebuli añ. m.
i. seminū apii: fensculi: petrosilini añ. o. ꝓ. oīum fi
at bulitio in uino & cū zucaro fiat sirupus sumen
dus ut supra. Deinceps sumat pillule de miseriō.
Et postreō recipiat dyalacca uel electuariū ducis
ꝓ cōfortatiuis. itē decoctio eupatorii & abrotani
ualet in alopecia & tiria caput inde lauādo. itē suc
cus eupatorii cū succo lapacii acuti & fumo terræ
cū oximelle miscēdo cōfert scabiei & pruritu qñ
potat cū aqua scabiose. & succus eupatorii cū suc
co lapacii acuti cū axungia ueteris porci & paꝝ sa
lis cōis mutuo miscēdo cū paꝝ sulphuris si placet
in modū unguenti quo ungat locus scabiosus &
multū ꝓdest. itē uinū decoctiōis epatorii cū ab
sintheo & paꝝ zucari cōfert febribus croicis & an
tiquis. & si addat assaꝝ: ualebit eo melius. Cōfert
etiā loco potus uinū decoctionis eupatorii & an
si doloribus & ulceribus intestinorum. Aui.

LIII

ENVLA

Enula cuius radix præstat iuuamentum in medicina est calida & sicca in secundo gradu & in ipsa est aliqualis humiditas superflua propter hoc non calefacit corpus statim quando ei occurrit. Cõfert oibus lesionibus & doloribus frigidis & inflationibus uetositatũ. Cõfert etiam dolori prouenienti ex contusione lacertorũ. hiis omnibus succurrendũ erit cum emplastro facto ex decoctione radi-

cis enule & yreos & radices ipsius altee cum paꝛ olei
 imiscendo & p̄dictis locis exhibedo & auxiliabit ip
 sis. Cōfert et oib⁹ p̄dictis de cā frigida pot⁹ ex enu
 la fact⁹ dū radice yreos & semie anisi cū paꝛ mel
 lis despūati miscendo. Cōfert et p̄dictū emplastrē
 sciaticæ & dolori iuncturarū. Præfact⁹ et pot⁹ au
 xiliū p̄stat mūdificādo pect⁹ & adiuuat ad expue
 dū seu excreādū hūorē flegmaticū i pectore pec
 catē & ualet cōtra tussim & ē bone opationis quā
 do ei admisceꝛ dyairis solomonis. Et uinū deco
 ctionis enule cū cinamomo & galanga miscendo
 cōfortat stomachū in frigidatū & cor. Auicēna ca
 pitulo de enula. Et enula ē duplicis maneriei. s. or
 tulana & cāpestris. De ortulana mēs hic nō uerfa
 tur. Et uinū decoctiōis enule cū paꝛ zucari mix
 tū cōfert spiritualibus mēbris seu cordialib⁹ iux
 ta illud. Enula cāpana redit p̄cordia sana. Cōtra
 dolorē stomachi & intestinorū & cōtra ylicā &
 strāguriā & collicā passiones ualet talis tragea ex
 frigida cā intelligendo. Recipe enule cāpae: cina
 momi añ. ʒ. ii. galāge. anisi liquiricie añ. ʒ. i. radices
 yreos: zīciberis añ. ʒ. ʒ. macis. gariofilorū. nucis mu
 scate añ. ʒ. omnia puluerizentur & cū sufficienti
 zucaro albo misceantur & fiat tragea. itē quādo
 bibitur decoctio enule cū semie spargi & miliūso
 lis puocat urinā & mēstrua. Pādecta. Serapio.

LV

EPATICA

Epatica frigida est & sicca in primo gradu. Est herba iuxta aquas crescens in lapidibus humidis Et ualet cōtra uitiū epatis unde denominata est. Et ualet cōtra calefactionem epatis & cōtra yctericam: detur aqua decoctionis epatice & endiuie cū zucaro miscendo. Et cōtra easdem passiones & principaliter contra febrem tertianā cōtinuā uel interpellatā uicio epatis exuberanter calefacti uel

apostemati fiat sirupus talis qui maiorē præstat
incolumitatē prædictis discrasis. Recipe succi epa-
tiche: endiuie: lactuce añ: lb. i. flog: uiolag: uuarum
passulag: añ. o. 3. 5. prunog: damasceni numero .7.
oium fiat bulitio ad cōsumationē medietatis co-
let & colatū dulcoret cū sufficienti zucaro albo &
fiat sirupus mane & sero sumendus pro qualibet
uice in quantitate. o. 3. 4. quo sirupo cōsumpto: far-
macia sequens sumat. Recipe electuarii de succo
rosag: o. 3. 5. reubarbere. 3. i. pisce gra. 3. cassie fistule
extracte. 3. 3. terant reubarbere. Et spica & misce-
ant cū superiore sirupo. o. 3. 3. fiat austus tepide su-
mendus. Deinceps sumat triasandali uel conser-
ua uiolag: pro confortatiuis. Et ab extra epithime-
tur regio epatis cū aqua endiuie cui admixtū est
pulis sandali rubei. 3. ii. & 3. 5. spodii puluerizati
cū panno lineo in eo hūctato applicet epati plu-
ribus uicibus. itē epatica. scolopendria & endiua
in aqua cocta cū parum zucari dulcorando ualet
contra opilationē splenis & epatis ex causa calida.
Valet etiam cōtra omnē egritudinem epatis & cō-
tra eius apostemata calida. Prædicte herbe con-
quassate & supposite epati confert in principio
apostematis repercutiendo. Eadem emplastratio
applicata matri abscindit eius menstrua. Simili-
ter apposita cali. apostemati sedat eorū calefactionē.

LVI

ELLEBORVS ALBVS

Elleborus albus calidus est & fucus i tertio. Cuius duæ sunt species. s. albus & niger. Albus dicitur quia eius radix existit alba uel album humorem. s. flegmaticum purgat: & nigra dicitur: quia nigrum humorem uel melancolicum purgat. Et cum in medicinis reperitur eius radix in rezeptis intelligitur. Et hæc proprietates ellebori albi ponimus. Antiqui aut utebantur elleboro albo in purgationibus sicut & nos

nunc utimur scāmonea: quia tunc erant corpora
fortiora & eius uolentiā poterant sustinere. Nūc
autē hūana corpora debiliora sūt & ellebo. al. uio
lentiā tollerare nō possūt: unde cū sūma cautella
moderno tēpore danda est medicina elleborata.
unde debilibus ac macilentis elleborus p̄cipue al
bus & strictū pectus habentibus nō debet dari qa
cū uiolentia uomitū puocat & similiter per se ces
sum uiolēter purgat. sed flegmaticis facile uomē
tibus & pinguibus potest dari. itē infusio ellebori
albi per noctē in aqua feniculi quæ misceat̄ cum
oximelle ualebit multū febrī quottidiane de fle
grate uitrīo . itē cōfert aduersus arteticā passiōē
& podagrā & cirogrā & contra paralīsim. Oximel
lis est decoctio facta ex aceto & melle. Confert eti
am ab extra applicare decoctionē ellebori albi cū
origāo emplastrata mēbris paraliticatis uel arteti
cā passiōē patiētibus cui paꝝ almuri admisceat̄
de aq̄ salsa ex piscib⁹ sale cōditis extracta ut ē aq̄ q̄
alleca cōdiri habēt. itē puluis elleboris albi mixtus
cū succo p̄sicaꝝ uel oleo amigdolaꝝ amaꝝ aurib⁹
īstīllat⁹ ualet cōtra uermes auriū . itē ellebor⁹ alb⁹
de coct⁹ ī lixiuio quo abluat̄ caput ualet cōtra pe
diculos & furfures. itē cōtra scabiē ualet unguētū
factū ex elleboro albo : litargio & oleo cōmuni &
aceto. pandecta. Serapio. platearius. Mesue &c.

LVII

ELLEBORVS NIGER

¶ Elleborus niger calide & sicce existit cōplexio-
nis & si debite præparet totum corpus rectificat
& bonum colorem dat. sanguinem bonificat. q̄a
solutius est melācolici humoris. & rectificat si im-
mittatur galline & cū ea buliatur & addatur feni-
culus & illud brodium magnum præstat iuamē-
tum. item decoctio ellibori nigri ualet ad cutis de-
fedationem. item puluis tā albi q̄ nigri ellebo. cor

h

rodit carnē putridā in ulceribus putredis. Puluis etiā ellebori nigri mixtus cū melle ualet applicare fistulis & in tribus diebus possibile ē curare eā. Pandecta. Vterq; elleborus tā niger q̄ albus sunt abstersiue uirtutis ideo cōueniunt in morphea & lepra & scabie. s. decoctio ellebori utriusq; in succo lapacii acuti. cum litargiro & paḡ mellis miscēdo. Acetum decoctiōis utriusq; ellebori cōfert doli dientiū os tepide abluendo. & in tali decoctio ne misceant̄ pisa uel frumentū & ppinet̄ columbis in cibo occidat eas. itē elleborus niger est cali. & sic. in tertio. Pandecta. Et est subtiliatius solutius melancolici humoris & corrosius carniū putridarū in ulceribus & dicit̄ q̄ quando nascit̄ elleborus niger apud radices alboꝝ fiunt fructus illius arboris solutiui. Cōtra uermes auriū puluis ellebori nigri misceat̄ cū succo absin. & guttatim & tepide auribus instillet̄ & cōfert. itē infusio radicis ellebori nigri cū semine feniculi aut petrosinili in aqua scolopendrie cū paḡ zucari miscēdo colerā & flegma p̄ uentrē purgat. purgatio illa melancolicis epilepticis. artheticis & paraleticis medicatur. & pessarium factum cum melle & elleboro nigro menstrua prouocat & ahorsum facit. Pā decta. ioannes mesue dicit album elleborum debere uitari. quia pfocatiuus & uenenum corpori.

LVIII

EBVLVS

Ebulus est calide & sicce cōplexiōis quia uirtus eius desiccāt & incarnat & resoluit resolutione tēporata. Radices eius & folia sunt ea q̄ in uia medicine ualent. itē multum resoluit & aperit ideo p uocat menstrua fiat fumigatio cum ebulo & arthemisia & abrotano in uino decoquendo circa matricem applicando. item ebulus ualet cōtra podagrā inflatam uel alia mēbra inflata ex materia

h ii

flegmatica isto modo . Recipe ebuli florum ca-
momillarum melliloti añ. m. i. furfuris tritici. m.
ii. buliantur in lixiuio & cum eo ter uel quater in
die lauentur pedes aut pars inflata & confert.
Succus etiam ebuli cum aqua falsa ualet contra
arteticam & cirogram & podagram ab extra ap-
plicando. Confert etiam uinum decoctionis radi-
cis ebuli seminum feniculi petrosilini & apii in
ydropisi de frigida causa & in tali discrasia eximi-
um remedium est . Pandecta capitulo de ebulo.
item succus ebuli auri immixtus sonitum earum
compescit & uermes aurium cum succo absinthei
miscendo occidit. Succus ebuli moribus uenena-
tis occurrit. Et sanguinē & lac congelatū soluit. &
sanguifugas occidit succus ebuli bibitus & uinu;
decoctionis eius cum liquiritia. tussim antiquam
compescit & squinaticis singularem præstat effe-
ctum succus ebuli cum aqua plantaginis cum pa-
rum piretri & parum mellis rosati miscendo in
modum gargarismi. idem prohibet reuma. flue-
re ad guttur. Cōfert etiam idem ad dolorem den-
tium os abluendo. idem subuenit uulne penden-
ti. item aqua decoctionis radicis ebuli cum scolo-
pendria spleneticos mire iuuat : & uinum deco-
ctiouis eius & apii calculosis prodest. Pandecta.

LIX

EDERA TERRESTRIS

¶ Edera terrestris quātum ad eius folia usui medicine cōpetit. item folia eius cum aceto cocta cū foliis altee & radice acori splenem tumentem attenuat. isto modo dispensando. Recipe succi edere terrestris succi scolopendrie añ. lb. s. altee farine fabarum. radicis acori añ. o. oīa cōfusa buliātur cū succis & parum aceti quo emplastretur splen tu mefactus & cōfert. Sed ab intra sumendo cōfert

h iii

XII

sequens potus tumefactioni splenis & omni opi-
lacioni splenis: & aliis discrasis uitio splenis pro-
uenientibus: ut febris quartana. ydropisim. ycte-
ricia nigra a ca frigida. Recipe succoꝝ edere tere-
stris. scolopendrie añ. lb. i. folioꝝ extremitatū ab-
sinthei asari floꝝ centauree añ. m. s. floꝝ boragi-
nis uuaꝝ passulaz folioꝝ sene añ. o. s. s. epitimi.
cuscute. semi. anisi. apii. feniculi. petrosilini. radi-
cū brusci. spargi añ. ii. liquiricie. o. s. s. oīum fiat bu-
litio cū. lb. i. uini albi ad cōsumationē fere medie-
tatis colet & dulcoret cū sufficienti zucaro & fi-
at sirupus quo utat tepide mane & sero pro qua-
libet uice in quātitate medii cipi uel. o. s. s. quo
cōsumpto sumat tale purgatiuū. Recipe electua-
rii amec. mesue. diaturnbit. diasene añ. 3. ii. cass. ex-
tracte. o. s. s. misce. cum sirupo iā dicto & fiat hau-
stus. Sed pro cōfortatiuis. sumat dyacorus uel
dyacappere uel dyacalamentū postremo applice-
tur emplastrū prædictū supra splenē tepesactum
primo regionē splenis unguendo cū unguentū di-
altee de super aplicando emplastrū. itē succus ede-
re naribus infusus purgat caput & dolorē capitis
mitigat. & succus cū herba auri dextre infusus si-
nistro denti dolenti medet. itē decoctio edere in
lixiuio cum corticibus nucum nondum maturat
nigrescit capillos. Pandecta.

LX

EDERA ARBOREA

¶ Edera arborea ab herendo est dicta eo q̄ arboribus ad herat. uel dicit̄ ab edo quia a capris edit̄ & ipsis lac multiplicat. Radix eius frigide est nature & frigida inducit esse terram ubi crescit uiriditatem seu uiriditatem diu seruāt folie eius. & est amari & stiptici saporis. Edere aut̄ duæ species. s. alba & nigra siue mascul^o & foemīa. edera alba defert fructū albū & nigra nigroꝝ & edera coronari

h iiii

solebant poete in signum uinacis ingenii & subtilis. Vnde albertus magnus alexander suos milites coronauit. Est autem talis edera arbor. ut dicit plinius multum in altum se extendens q̄ diu inuenit arborem uel murum per quem serpit redicosa seu ramosa habens folia intercisa & angulosa grauis odoris. amari saporis sub cuius umbra latent uermes. Edera quanuis sit amara utilis est medicina. Nam uirtus inest ei stiptica & constrictiua ideo dissintericis medetur. Item succus eius mixtus cum oleo amigdalarum amarum auribus immissus iuuat contra sorditatem. item succus naribus instillatus caput purgat. dolorem eius mitigat. & contrariis est composita & ideo in causis contrariis operatur. propter quod uirtutem habet maturatiuam attractiuam. mundificatiuam & mittigatiuam ideo hircus nutritus edera arborea eius sanguis acquirit proprietatem diureticam ad frangendum calculum in renibus & uescica. Est autem quædam species edere super cuius folia ros inuiscatur ac in laudanum conuertitur cuius uirtus magna medicis experitur. Nam fumus eius menstrua prouocat & educit. & secundinas expellit. Serapio.

LXI

FVMVSTERRE

Fumisterre calidus est & siccus in secundo gradu. Pandecta & dicitur fumisterre quia generatur a fumositate grossa a terra resoluta & superficie terræ ad herens & quando uiridior tanto efficacior existit & exiccata nullius uirtutis. principaliter purgat melancoliã. secundo flegma salsum & colerã & est diureticam. Vnde decoctio eius cū aliis appropriatis ualet leprosis & ydropicis de frigida causa

Recipe succi fumiterre. lb. i. extremitatū absinth.
floꝝ centauree floꝝ boraginis añ. m. s. radice esu
le polipodii radice ebuli añ. o. s. i. cuscute dithimi.
foliorum sene añ. o. s. seminū feniculi petrosilini
apii. leuistici. mirabolonoz kebuloꝝ indoz añ. s.
ii. liquiricie. s. i. omnia grosso modo cōfundantur
& buliātur cum aqua simplici. lb. i. s. cum parum
aceti ad cōsumationem medietatis coletur & dul
coretur cum zucaro & fiat sirupum. qui sumat
mane & sero tepide pro qualibet uice in quantita
te medii cipi. Quo consumpto sequentes pillu
le sumantur. Recipe masse pillularum de miseri
on. s. ii. masse pillularum de fumoterre. s. i. tur
biti. s. s. granorum conidii numero s. s. zinziberis
gra. s. misce malaxando cum sirupo de fumoterre
& fiant pillule. s. Postea sumantur dialacca uel
diacostum uel diacorus pro confortatiuis. Con
fert etiam succus fumiterre cum sero caprio cum
mirabolonis miscendo cum prædictis passioni
bus. item succus fumiterre cui misceatur puluis
miliisolis uel saxifrage & confert prouocādo uri
nā itē succ^o fumiterre ualet ad putrefactionē oris
& gingiuarū os cū eo abluēdo. itē succus fumiterre
cū zucaro ualet ad opilationē splenis & epatis de
frigida cā. itē succ^o fumiterre cū sulphure & oleo
lauri ualet contra scabiem. Pandecta. Platearius.

LXII

FENICVLVS

¶ Feniculus est calidus & siccus in secundo gradu. Virtutē habet diureticam. Semē & folia & radix eius usui medicine cōpetunt. item aqua feniculi sua proprietate clarificat oculos cum thucia & lapide calaminaris puluerizatis miscendo fiat inde colirium. Vt serpentes exeuntes de cauernis habētes malos oculos uadūt ad feniculū. itē semē feniculi uel radix uel folia ei⁹ comeste facit mulie

ribus augmentare lac. itē decoctio feminis uel ra-
dicis feniculi cū semine petrosilini & miliisolis &
saxifrage in uino prouocat urinā & menstrua. itē
uinū decoctionis feniculi & brusci: spargi: leuisti-
ci confert opilationi splenis & epatis. idē est reso-
lutiū uentositatū. itē cōtra morsū animalīū ue-
nenosorū ualet decoctio feniculi cū cepis in mo-
dū emplastri loco aplicando. itē ualet cōtra mor-
sū canis rabidi. idē uinū decoctōis feniculi & mē-
te digestiua cōfortat & nauſeā sedat ex cā frigida
puenientē. itē uinū decoctionis fenicul. ualet dif-
ficulter urinantibus & cōtra stranguriā & dissuri-
am. itē uinū decoctionis feniculi cū radice hermo-
datuli & radice esule cū zucaro miscendo cōfert
cōtra ydropisim ex frigida cā. itē succus feniculi
soli expositus per uiginti dies ualet cōtra pannū
uel maculam oculorum. Et contra eorum oculo-
rum pruritum certum est remedium conficiat
parum aloepatici cum succo feniculi & ponat in
uase eneo ad solē ad uiginti dies & ponat in ocu-
lis more colirii. Platearius. itē feniculi usus frequē
tarde est digestionis licet cōferat nauſie & infla-
tioni stomachi tñ malū p̄stat nutrimentū. Auicē.
de feniculo. idē in febribus cronicis seu iueteratis
ualet aqua decoctōis feniculi petrosilini & radice
esule cū paꝛ zucari miscēdo. Pā decta. Platearius.

LXIII

FRAGARIA

☉ Fragaria est frigide complexionis . Valet cōtra apostemata gutturis isto modo . R. succi fragarie & aque plantaginis añ. ̄. 4 . mellis rosati . ̄. 1 . succi moroꝝ celsi . ̄. 5 . albi græci balaoſtie añ. 3 . i . fiat inde cum parum aceti gargarismus . itē aqua decoctionis fragarie ualet contra sudorem & calorem . & si in tali decoctione fragarie dissoluerentur dragantum ualet cōtra sitim . Cōfert et uinū

www.internetculturale.it

decoctionis fragarie seminis petrosilini & saxifrage contra canculum de tali potando. item succus fragarie cum melle rosarum ualet ad ulceratione oris. Et fragaria sumpta cum boragine in cibis generat bonum sanguinem. Succus etiam fragarie cum cinamomo sumptus ualet contra fetorem oris. idem ualet pro dolore capitis & corde. item olera facta ex foliis fragarie & bletibus & boragine cum uuispassulis ualent contra ethicam. Et succus fragarie cum foliis fraxini mutuo decocta in modum emplastri ualent contra fracturam cruris quia consolidat. item emplastrum cum foliis altee incorporatum contra contusionem in corpore in membris a casu uel percussione factam multum prodest. item omnia uulnera cum succo fragarie linita consolidat & si quis fuerit lesus quantum ad membra interiora succus fragarie cum succo consolide minoris mixtus consolidat uulnera ibidem discontinuata si sumatur in potu. Prodest etiam mulieribus contra nimium fluxum menstruorum cum succo plantaginis mixtum.

LXIII

FRAXINVS

¶ Fraxinus frigidus & siccus in secundo. Virtus eius est quæ cū fuerit recens conglutinat uulnera recentia & aqua in qua folia recentia fraxini cū radice eius sint cocta in modum emplastre confert fracture ossiū ipsa cōglutiando & cōsolidando. item uinum decoctiōis corticis fraxini & cortici tamarisi datū in potu infallibiliter splenem attenuat. Nam res probata est q̄ si detur porcello bibere

www.internetculturale.it

aliquibus diebus & interficiat minimū inuenies
splenē. Pandecta capitulo de fraxino. itē ualet cō
tra diarrhœiam & lieteriā & fluxū uentris aqua plu
uialis decoctionis corticis. fraxini & seminis plan
taginis. & ex tali decoctione fiat fomentū cū spō
gia super intestina ualet similiter cōtra prædictas
passiões. idē applicatū cū spōgia super stomachū
addendo pag̃ aceti ualet cōtra uomifraex debili
tate uirtutis cōtentiue. item ex cineribus corticu
tunxini & succo lapacii acuti cum pag̃ oleo lauri
ni & pag̃ argenti uiui. mutuo miscendo in mo
dum unguenti quod ualet scabiosus. itē. 3. i. pul
ueris corticis fraxini cum uino miscendo purgat
flegma. Serapio capitulo de fraxina. & humidi
tas quæ reperit̃ in capitibus quæ in principio na
scuntur in ramis quando apparent s̃i liniat̃ facies
cum ea humiditate abster. ut maculas fedas faci
ei. & ex illa exiccata humiditate generantur ani
malia quæ assimilantur cimicibus. item fraxini cō
tra uenenum sunt utilia. Nam succo expræss̃o &
potui dato cōtra serpentes seu uenenum summū
opiferum est. & tantum habet uirtutem ut serpē
tes eius umbriam matutinā uel uespertinam non
abtingant. Quod si inter ignem folia fraxini po
natur serpens in ignem plus q̃ in fraxinū fugiēt.
Bartholomeus anglicus dicit. de pprietatib' reg̃.

LXV

GRANA SOLIS

¶ Grana solis. i. miliū solis est calidū & siccum in tertio eius semē est maioris efficacitē & album rotundum & lapidosum. nascitur in locis asperis & altis. Virtus seminis. eius est prouocatiue urine & fractiua calculi ideo uinū decoctionis miliūsolis & seminis feniculi. petrosilini puocat urinā & frāgit lapidem. Sed fiat potus inde qui melioris est efficacitē. Recipe succi miliūsolis aquarū feniculis.

i

petrosilini añ. lb. s. seminum miliifolis saxifrage
alka Kenge apii añ. o. s. radicum brusci: spargi añ.
3. ii. seminis melonū sanguinis hirci añ. i. oīa cōfu
sa buliantur in uino. lb. s. ad consumationem fe
re medietatis colatum cum zucaro dulcoretur &
fiat potus mane & sero sumendus. item uinum
decoctiōis miliifolis uel puluis miliifolis in cibus
mixtus soluit stranguriam & diffuriam & ylicā
passiones. Serapio autoritate rass. q̄ puluis mili
ifolis mirabilis est in prouocatione urine & men
strui & frangit lapidem in renibus & uesica quo
cūq; modo sumatur. uel in uia cibi aut decoctio
nis aut tragee. item tragea communis exhibita ci
bis mixta cum miliifolis miro modo conferre ha
bet tum in prouocando urinam tum in purgan
do mēstrua & frangendo calculum in renibus ac
uesica. Recipe seminum miliifolis saxifrage alka
Kenge seminis spargi apii & melonis añ. 3. i. cina
momi gariofolorum macis galange sanguis hirci
añ. 3. s. zucari albi quartam. lb. misce & fiat targea
in uino aministrando uel in uia cibi. Et melius ua
lebit aministrare trageam tempore necessitatis
in balneo aquæ dulcis cum aqua feniculi uel raf
fani maioris. Et ī aqua balnei sint coctē tales her
be utputa absintheū. feniculus petrosilinū tana
cetū flores cāomillay. Plateari. Pādecta. Serapio.

LXVI

GALLETRICVM

C Galletricum alio nomine ceprum galli . calidū
est ficcum. De pprietate galletrici est purgare ma
tricem potum inde faciendo. Recipe succi galle
trici. succi arthemisie añ. lb. abrota. seminum feni
culi anisi petrosilini añ. m. s. cinamomi galāgi añs
3. i. oīa buliantur in uino sufficienti ad consuma
tionem medietatis. colatum dulcoret cum melle
spūato & fiat pot^o sumēd^o mae & sero ad placitū

i ii

quo potu consumpto sequens euformatum con-
ferre habet. Recipe gere pigre galieni. 3. iii. diafeni
conis. 3. i. cassie extracte. 3. i. misce cum prædicto
potu & fiat haustus. Deinceps sumantur diam-
bra uel electuarium de gemmis uel zucarum re-
gal pro confortatiuis. Balneum etiam aquæ dul-
cis cum suis herbis appropriatis postremo con-
ferre habet matricem mundificatam a suis feci-
bus magis aptando ad eius conceptionem. Her-
be conuenientes matrici in balneo sint mellissa
matricaria arthemisia Galleticum yfopus origa-
num menta &c. item post balneum sumatur. 3. i.
de metridato cū aqua arthemisie & in præsentie
casu multum ualebit. Et aliis diebus fiat fomen-
tum cum decoctione galletrici & arthemisie &
matricarie &c. in uino cocta matricem inde fo-
mentando istud crebre fiat & eo melius aptabis
matricem in frigidatam ad potentiam conceptio-
nis. Et ad cibos misceat zucarum regal uel tragea
communis pro confortatione stomachi & alio-
rum membrorum. Platearius.

LXVII

GARIOFFILATA

☞ Garioffilata calida est & sicca in secūdo & ista herba magnam habet efficaciam scđm folia maiore. q̄ scđm radices. Vnde folia nō radix in medicina poni debent & recentia maioris sunt uirtutis q̄ exiccata. Habet autem uirtutem dissoluendi cōsumendi aperiendi & garioffilata dicit̄ quia habet odorē similit̄ garioffilis. fomētū factū ex uino decoctiōis garioffilata & galletrici & arthēisie mē

i iiii

struum prouocat: Et suppositorum uel pessari-
um factum ex succo garioffilate & arthemisie.
cum mirra miscendo ualet ad idem matrici ap-
plicando. Item uinum decoctionis garioffilate &
mente cum galanga miscendo . ualet ad confor-
tando digestiuam & contra dolorem stomachi
& intestinorum & contra uentositates ex frigidi-
tate. Item uinum decoctionis garioffilate & cori-
andri praperati ualet in doloribus capitis. ex uen-
tositate ex stomacho proueniente . Item garioffi-
lata sua aromaticitate emendatur in passionibus
cordis. Item uinum decoctionis garioffilate cum
cinamomo & macibus miscendo ualet contra cor-
dis discrasiam . Item succus garioffilate mixtus
cum parum uiridis eris fistulis iniectus curat eas
Item uinum decoctionis eius & cimini & scabio-
se confert in colica & yliaca passionibus . Et suc-
cus garioffilate cum aqua plantaginis miscendo
est siccatiue uirtutis & secundum uetrem reuma-
ta sufficienter. Pandecta capitulo de garioffilata.

LXVIII

GENCIANA

¶ Genciana calida est & sicca in secundo gradu
cuius herba eodē nomine appellat. Et eius radix
usui medicinæ competit. Vnde radix nō herba in
medicinis ponitur. Et genciana multam habens
amaritudinem bona est & paruum amaritudinē
abicienda est. Habet enim uirtutem dissoluendi
cōsumendi & attrahēdi & est diureticū. Vinū de-
coctiōis eius radice & radice yreos cū liquicia. Va

i liii

let contra inueteratam asma. Ad idem ualet em-
plastrum factum de puluere genciane & radice
yros cum melle miscendo pectori applicando
uel ungetur pectus cum unguentum dialtee cui
misceatur puluis radic. yros & magnum praestat
praesidium. Item epilanticis confert puluis gen-
tiane cum aqua maiorane. Et puluis eius datus
cum succo mente in potu prodest morfui anima-
lium uenenosorum. Et puluis gentiane mixtus
cum succo cepearum ualet contra morsum reptili-
um animalium uulneri supponendo. Item pul-
uis genciane mixtus cum puluere abrotani cum
succo arthemisie & parum mellis fiat pessarium
matrici supponendo ad prouocandum menstru-
um fetum mortuum & secundinam & miro mo-
do conferre habet. Platearius. Et uirtus eius ma-
gna existit aperiendo opilationes. & qñ sumit suc-
cus gentiane uel aqua decoctionis eius cum cina-
momo prodest dolori lateris & torsioni neruo-
rum & eorum corrosioni & dolori epatis & sto-
machi. Et puluis gentiane mixtus cum puluere
aloepatici curat ulcera corrosiua & fraudulenta.
succus abrotani cum puluere genciane mixtus au-
fert morpheam albam. Platearius. Pandecta.

LXIX

GENESTRA

¶ Genestra est frutex calide & sicce cōplexiōis in secundo gradu. & producit flores citrini coloris si miles figure lune. & semen eius est calidum. & in flore eius & stipite est humiditas superflua cū uirtute incisua quare multiplicat uomitum. & sunt oēs partes eius cōturbatiue incisive subtilatiue & prouocatiue. nocet stomacho & cordi & cum melle ross. tollitur eius nocumentum & cum mastice.

www.internetculturale.it

Semē autē eius ppinandū est cū aqua mellis rosa
rū aut cū semine anisi aut feniculi aut auferunt.
nocumentū floꝝ uel semine geneste. Et flos gene
ste decoctionē mediocriter sustinet. Semē at eius
plus sustinet. Est autē alia quæ uocat genesta fri
gide & sicce cōplexionis similis geneste superiori
sed minor est & habet stipites minores & angusti
ores & albū florē facit. Pādecta hæc dicit ca. de ge
nesta. & diascorides simili ca. dicit q̄ semē geneste
& flos bibitus cū mulla humores uomitibus pur
gat. Ioannes mesue dicit per uomitū & per uentrē
educit flegma & per iuncturas forti motiōe edu
cit. & mūdificat renes ab oībus supfluitatibus &
puocat urinā fortiter. & frāgit lapidē in renibus
& uesica neq; pmittit materiā figi in eis neq; lapi
dē cōdensari. Ad hæc oīa potus ex semine & flori
bus geneste factus cōferre habet isto mō. R. floꝝ
geneste & seminis eius & seminis anisi & feniculi
añ. m. .). radicū spargi & petrosilini añ. o. .). masti
cis. .). fiat oīum decoctio in uino & aqua añ. lb. i.
ad cōsumationē tertie partis & colatū dulcoret cū
melle ross. & fiat potus sumēdus ut supra. Idē ua
let ad apostema splenis. Itē aqua decoctiōis floꝝ
& seminis eius cū aqua plantaginis ualet cōtra dis
sinteriā. & fomentū ex tali factū ualet ad cōstrin
gendum fluxum menstruorum. Pādecta.

LXX

GRAMEN

Gramen est frigidū & siccū in principio primi gradus. Aqua decoctionis eius & radic. petrosilini ualet cōtra diffuriā & frāgit lapidē & curat uulnera uesice & prouocat urinam & est conglutina- tiua & curat reuma uentris. Item succus graminis uulnera recentia dum sunt sanguinolenta cōglu- tinat. Sed semē eius puocat urinā & desiccāt qđ currit ad stōachū & itestina ex hūiditatib' qa uir

www.internetculturale.it

tus eius est testificatiua sine stipticitate. Item radix eius est sanguilentorum ulcerum consolitativa ipsa radix cū succo eius desuper cathaplasmata & id confert. Item elixatura graminis torsionibus uentris & diffurie medicatur uulnera uesice optime curat & calculos frangit & urinam prouocat. Canes quando uolent se purgare hanc herbam manducant. item in splenis dolore ualet uinum decoctionis graminis & scolopendrie & radicis fraxini cum parum zucari miscendo & potum talem administrado. Sed talis decoctio sine zucaro ualet ipsi spleni ab extra applicando ipm splenem fomentando inde mox sentiet beneficium. Pandecta ca. de gramine. & Auicēna eodem ca. dicit. Gramen facit coherere plagas seu uulnera sanguinea. Et decoctio eius cum diptamo ex semine petrosilini saxifrage in uino extrahit lapidem. Et semen eius in uino decoctum uel aqua prouocat urinam prouocatione forti & abscindit uomitum & fluxum uentris. Pandecta autoritate galieni. Item succus graminis cum parum abrotai puluerizati & parum mellis in potu datus ualet cōtra uermes seu lumbricos a proprietate. Sed ab extra ualet succus eius cum felle thauri mixtus in testina unguendo. item succus graminis cū herba & parum aceti ualet contra ignem sacrum.

LXXI

HERMODATTVLVS

¶ Hermodattulus ē herba quæ crescit in fine au-
tunni . Et quidā habet florē albū & quidā ad ni-
gredinē declinantē . & est quidam dattulus habēs
florem rubeum sed album florē deferens est me-
lior alii sunt tanquam uenena . Et est calidum &
siccum circa secundū gradū . Auicēna secundo li-
bro capitulo de hermodattulo . Et solutiōe educit
flegma a iuncturis . & ē medicīa cōferēs arthetis

passionibus. Et quia nocet stomacho & nauseam
præstat & uentositates impregnat ideo ualet radi
ci hermodattuli miscere zinziber & masticem &
ciminum & doff. eius est a. 3. i. ad. ii. Mesue. Hæc ra
dix si crude comedatur occidit strangulando si
cut fungus occidit. Serapio eodem capi. Ne aliq
erret comedendo radicem hermodattuli loco ce
parum quia est dulcis & delectabilis saporis. & ra
dix cōfert illis comedentibus fungos malos est eis
summum remedium. item albus est bonus poda
gre sed rubeus occidit. Serapio idē cōfirmat me
sue. & radix hermodattuli puluerizata exiccat uel
cera antiqua & abstergit ea cum paꝛ melle miscē
do. & est cali. & siccū in tertio Mesue. Et radix her
modattuli ualet uariolis. & melior ex eo est qui est
albus exterius. Niger uero & rubeus sunt ambo in
terficientes & eius radice nimius usus facit com
mouere sanguinem & inducit eius adustioem &
nocumentū magnū & egritudines sicut erisipilā
in capite & aliis partibus corporis. Serapio. itē ra
dix eius habet uirtutē attrahendi & cōsumēdi &
dissoluēdi. & aqua feniculi decoctiois radice her
modattuli ualet illiaca & collica passioibꝰ febre nō
existēte acuta. & puluis radice eiꝰ ualet bñdicte la
xatiue miscēdo purgādo hūores ī articulis peccā
tes. & puluis eiꝰ cū sapōe ualet fistulis īpōere. Pā.

LXXII

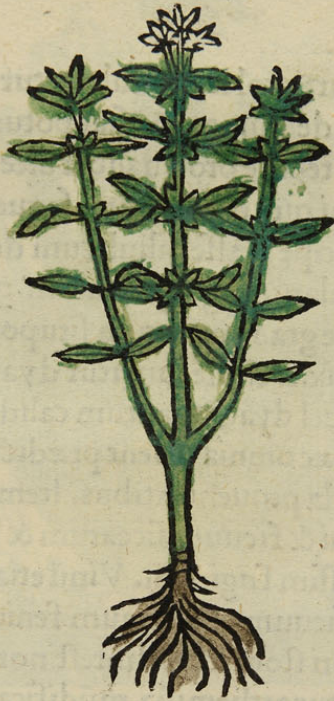
IUSQUIAMVS

¶ Iusquiamus est frigide & sicce cōplexionis. Et ex eo deterius & fraudulentus est nigrum deinde rubeū sed albū est magis in colume. Et est id qđ administratur. Si autem non reperit albū administret rubeum & aliter nigrum semper. Nigrum est frigidū & siccū in fine tertii & album in principio ipsius Auicēna ca. de iusquiamo. Et est supfastiuū & abscindit fluxū sanguis & sedat sua stu-

pefactiōe dolores p̄cussos & sedat dolorē aposte-
matū calefactoꝝ p̄ternaturaliter iō ualet erisipile
eius succus cū paꝝ aceti. Et succus eius cū furfure
tritici & paꝝ aceti. Et succus ei⁹ sedat stupefactio-
nē & dolorē testiculoꝝ. Et succ⁹ iusqami cū succo
herbe palisis cū quo epitiē loc⁹ dolorosus atteti-
ce passionis & magnū præstat iuuamentū & bibe-
tur. ʒ. de semine albo cū ydromelle añ & eo meli-
us ualebit. itē succus uel oleū eius sedat dolorē au-
ris tepide imponendo. Et succus eius cū aceto uel
uinū decoctionis eius cū aceto & piretro ualet do-
lori dentium. Et succus eius cū aqua rosaꝝ appli-
catus fronti inducit somnū. Et si ex foliis ipsius
comedat̄ aliquid cōturbat rōnem. itē succus fo-
lioꝝ ipius linitus super oculos sedat eoꝝ dolores
& p̄hibet fluxū humoꝝ ad oculos. Et fit ex foliis
iusquiami emplastꝝ cū paꝝ aceti ualet apostema-
tibus mamillaꝝ. Et eius succus cū foliis iusquia-
mi mixtū in modū pessarii ualet dolori matricis
& abscindit fluxū menstruoꝝ. itē usus eius est ue-
nenū quo ratio permisceat̄ & destruit memoriam
& inducit inaniā. itē cōtra instātiā uigiliaꝝ in acu-
tis febribus ualet inducere somnum fomentan-
do pedes & tempora cum aqua decoctionis fo-
liorum iusquiami sed ad frōtem addatur lac mu-
lieris cum albumine oui & paꝝ aceti. Platearius.

LXXIII.

ISOPVS

¶ Isopus alius est montanus. alius in ortis reper-
tus calidus est & siccus in tertio gradu. cōfert pe-
ctori & pulmōni. & cōtra asma & tussim antiquā
decoctio ysopi & yreos cū ficibus & liquiricia isto
mō. Recipe folium ysopi millisse añ. m. i. radicū
yreos & lilii añ. o. ii. liquiricie enule campāne añ.
o. iii. ficuum numero. ix. omnium contusorum fi-
at decoctio in uino & aqua añ. lb. i. ad cōsumatio

k

nem tertie partis colatum dulcoretur cum zucaro uel melle despumato & fiat potus sumendus mane & sero tepide pro qualibet uice in quantitate medii cipi quo consumpto sequentes pillule sumantur. Recipe masse pillularum de agarico. ꝑ. ii. masse pillularum agregatiuarum. ꝑ. i. agarici. ꝑ. s. salis gemme gra. i. misce cum sirupo de ysope & fiant pillule. ix. Deinde sumatur dyaysofum uel dyaprasum uel dyadragantum calidum pro confortatiuis. hæc omnia ualent prædictis discrasijs a causa frigida prouenientibus. Item uinum decoctionis ysope & ficuum siccarum & liquiricie ualet contra tussim frigidam. Vinū etiam decoctionis ysope & ficuum & seminum feniculi petrosilini ualet dolori stomachi & intestinorum. & si cū huius decoquitur arthemisia mundificat matricem a suis superfluitatibus frigidis. & formentum factum ex decoctione foliorum ysope & arthemisie & abrotani in uino ualet matricis a suis superfluitatibus mundificando & abstergendo. Item cōtra catarrum frigidum & casum uuule fiat gargarismus ex decoctione ysope & florum rosarum & piretri cum uino & parum aceti. postea uuula subleuetur cum digito & super spargatur puluis zinciberis & piretri. Auicenna.

LXXIII

IREOS VEL IRIS

Iris & yreos cōueniunt in foliis & differunt in floribus. Vnde uersus. yris purpuream florē gerit yreos album. Gladiolus croceum sed spatula fetida nullum. Calidum & siccū est in fine tertii. Radice utimur in medicinis. & una radix pro alia poni potest. Platearius. Virtutē habens diureticā dissolutiuā & apitiuā. hō ualet cōtra opilationē splenis & epatis. renū & uesice & cōtra uitiiū pectoris.

k ii

& pulmonis & stomachi & intestinorum ex uentositate. & contra ydropisim ex causa frigida pro huiusmodi discrasis potest uinum decoctionis radicis yreos & yfopi & seminum feniculi petrosilini anisi liquoricie cum paucis mellis despumati miscendo. Item puluis radicis yreos potest ulceribus putridis quae carne mortua & putrida & superflua corrodit. Et puluere radicis yreos & thucie cum aqua rosarum uel feniculi fiat colirium & ualet ad pannum oculoꝝ. Habet etiam uirtutem absteruam & mundificatiuam & digestiuam ideo succus radicis eius & paucis pulueris esule cum aqua mellis miscendo purgat flegma grossum & educit ipsum. & aqua decoctionis radicis yreos cum paucis ellebori albi & ceruse. faciem mundificat eius pannum & lentigines auferendo. Item succus radicis yreos mixtus cum melle ross. uel puluis radicis eius confert ulceribus sordidis & facit nasci carnem in fistulis & aliis ulceribus. Item puluis radicis eius cum axungia porci mixtus lenificat duricis & apostemata grossa & scroffulas. Item eius oleum ualet in spasmo & paralisi & siatice & contractioni lacertorum. Item aperit etiam orificia uenarum emoroidarum & auferit geomorream & polutionem & puocat menstrua cum uino decoctionis eius. Item eius oleum cum oleo rosarum & parum aceti remouet sodam. Et puluis eius facit sternutationem. Auicenna.

LXXV

IUNIPERVS

¶ Juniperus est calidum & siccum in tertio gradu. cum reperitur in receptis fructus intelligitur. Habet autem uirtutem dissoluendi & consumendi. & ualet contra fluxum uentris ex scamonea uel alio acuto laxatiuo adherente uilis stomachi & intesti noꝝ fiat decoctio. Juniperi in aqua pluuiali & patiens se submergat in tali aqua usque ad umbilicum. & uinum decoctiois iuniperi & radices ireos confert strā

k iii

gurie & diſſurie & iliace paſſioni. Item oleum iu-
niperi efficaciffimum eſt contra quarta nam ex
melancoliam. detur oleum in quantitate. ꝑ. ꝑ. in ci-
bo uel alio modo materia digeſta. Vngantur eti-
am partes dolentes in yliaca & ſtranguirea paſſio-
nibus. & contra epileſtiam ungetur ſpina dorſi.
idem ualet contra quartanam ut ſupra ungendero
ſpinam dorſi & pulſum manuum ante peroxiſ-
mum per horam. Item ualet etiam oleum iunipe-
ri contra uicium lapidis iniciatur per ſiringam.
contra aſma inueteratum ex frigida cauſa dentur
fructus cum ficubus ſiccis. Vel detur uinum de-
coctionis fructuum iuniperi & ficuum ſiccarum
& liquiricie. Platearius. Oleum etiam ualet contri-
cioni lacertorum & doloribus pectoris & in tuſſi-
cum oleo amigdalarum dulcium mineram pe-
ctoris circa ignem ungendero. Oleum etiam ipſius
ualet doloribus iuncturarum. Vinum decoctio-
nis iunipi aperit opilationes circa ſtomachum fa-
ctas & matricis & confert doloribus eius & fo-
mentetur matrix cum decoctione iuniperi & ar-
themisie & radicis yreos & mundificatur matrix
prouocando menſtrum. Oleum expellit nocu-
mentum puncture animalium uenenoſorum un-
gendero locum puncture ipſo oleo. Auicenna eo-
dem capitulo.

LXXVI

IRINGVS

Yringus est calidus & humidus in primo & humiditas amplior est calidate sua . & usus radice in melle cōdite augmentat multum sperma & auget in coitu & ad uirge erectionem & præstat bonum nutrimentum. Serapio eodem ca. & Auicenna . & radix yringi cum aliquali specie aromatica comeditur aut cum melle aut zucaro & cinamomo cōficiatur. yringus est specie spine cuius folia

k iiii

apponuntur oleribus & melius præstat nutrimentum &c. & uirtus ipsius radicis yringi est sicut uirtus bauicie siue pastiaice domestice. Itē radix yringi id est secacol cruda comesta curat geomorream Pandecta eodem capitulo & folia irigi & plantagininis in aqua & aceto cocta conferunt inflationi stomachi & apostematibus oculi & aliis apostematibus calidis. & quidam dicunt q̄ flos huius herbe cuius color est purpureus si bibatur aqua decoctionis eius confert squinantie & epilentie quæ accidit infantibus. & succus eius inunctus super apostemata calida lumborum sedat eorum pulsum seu pulsationem. Pandecta & quando bibitur succus radicis yringi albi coloris prouocat urinam & menstrua dissoluit inflationes & torciones stomachi. & quando bibitur cum uino decoctionis radicis eius ualet dolori epatis & moribus uenenatis. Pandecta. Item. Serapio dicit uerum yringum tempore ueris infumitate eius deferre florem cuius color est sicut color uiolarum. nisi quia sunt maiores eis. & quando cadunt flores habet semen in quantitate ciceris plenum humiditate nigrum dulcis saporis. Serapio eodem capitulo.

LXXVII

LILIVM

Lilium est calidum & humidum in primo : & est domesticū cū albis florib⁹. ualet ad apostema ta frigida maturāda cū axungia & oleo tritum & coctū & superponatur. Item radix lilii cum radice brance ursine & radice altee mutuo coste cū uino & coletur & colature addatur cera & oleum añ. quod sufficit & fiat unguentum contra uicium splenis & duriciem eius. Et radix lilii domesti-

ci cum aceto mutuo conquassata ualet contra ma-
lum mortuum siue scabiem malam ipsam ungen-
do. & uirtus radice est quæ desiccet desiccatione
temperata & abstergit absterfione temperata. &
radix mundificat & maturat. Item radix lilii & ra-
dix altee mutuo bulita in aqua in modum pultis
cum butiro mixta in modum emplastri ualet po-
tissime in passionibus pectoris tale emplastrum
pectori tepide applicādo erit in asmate uel in tuf-
si sicca pro mollificatione materie flegmaticæ in
pectore uel pulmone peccantis ut eo facilius pote-
rit per uiam screatus eam euacuare. Item radix li-
lii cum aceto cocta seu assata maxime ualet in cō-
bustiōe ignis uel aquæ calide. Item oleum lilii ua-
let ad remouendum tinitum aurium & ad sedan-
dum dolorem auris unde ponatur parua quanti-
tas talis olei tepefacti in aurem & prodest. Item
radix lilii domestici est bōa ad incarnandum om-
nia ulcera & mollificat duricies matricis & prouo-
cat menstrua. & oleum lilii resoluit sine mordica-
tione & mollificat. ideo confert duricie matricis
ipsam matricem ungenndo cum unguento superi-
us dicto de asmate uel de tussi sicca uel cum radi-
ce lilii assata cum oleo lini & butiri fiant pessaria
suo modo applicanda & ualebit multum. Pande-
cta. Serapio. Platearius.

LXXVIII

LVPPVLVS

¶ Luppulus est calidum & siccum in primo gradu: ad frigiditatē declinans. Est autem sedatius dolorū calidorū & extinguitius inflātionū & lenitius. indiget rectificatione quia aperit orificia uenarum ppter quod miscendum est ei aliquid ex dragāto aut mastice & rectius qđ uigorat eius operationem est aqua casei cum spica & masticie. Pandecta ca. de uolubili. Luppulus educit solu

www.internetculturale.it

tione coleram citrinam & mūdificat sanguinem
ab ea & clarificat ipsum & sedat inflationem eius
& offert ei iuuamentum magnum infusio luppuli
in aqua casei. & sirupus luppuli remouet yctericam
& cōfert in ydropisi a causa calida. isto modo
fiat sirupus. Recipe succi luppuli & endiuie &
scolopendrie añ. lib. i. florum uiolarum & boragini
uuarum passularum añ. m. i. seminum anisi.
ordei: quattuor seminum frigidorum maiorum
añ. ʒ. ʒ. acetii: uini albi. ʒ. i. omniū fiat decoctio ad
consumationem medietatis. colatum dulcoretur
cum zucaro albo & fiat potus quo utatur mane
& sero ut decet postea sumantur pillule tales. Re
cipe masse pillularum de reubarbaro. ʒ. ii. masse
pillularum de fumar terre. ʒ. i. dyagredi gra. iii. mi
sce cum sirupo de fumar terre & fiant pillule. ix. &
sumantur triasandali uel dyaradon abbatur pro
confortatiuis. Item succus luppuli cum sorbello
ordei ualet in dolore capitis a causa calida & con
fert etiam calefactioni stomachi & epatis. & siru
pus iam dictus pdest febribus colericis & sangui
neis & solutione educit colerā adustā cum facili
tate & aperit opilationes epatis & splenis & mise
raicag. Item succus luppuli cum aqua casei uel en
diuie multum ualet in yctericia & confert aposte
mati epatis calidi. Pandecta ca. de uolubilo.

LXXIX

LAPPACIVM ACVTVM

¶ Lappacium acutum ē calidum & siccum in ter-
tio scđm platearium . & sunt duæ species. s. acutū
& rotundum & dicitur acutum quia acuta habet
folia rotundum rotunda habet folia. Cū simpli-
citer ponitur rotundum intelligitur. Lappacium
acutum ualet cōtra scabiem impetiginem seu ser-
piginē in modum unguenti. Recipe succi lapacii
cuti .lb.ʒ. olei nucum quar. i. & .ō.ʒ. picis buliatur

www.internetculturale.it

simul & coles & colature addat pulueris sulphuris & tartari añ. ̄. ̄. & misce fiat unguentū. Itē ad apostema maturanda recipiat lappaciū acutū & in oleo coctū & cū axungia porci mixtū. Valet etiā contra duriciē splenis succus lappacii acuti cū storace liquida & armoniaco & aceto conficiat & dimitat sic tribus diebus. postea fiat decoctio & coles & colature addat cera & oleū quantū sufficit & fiat unguentū. Itē uinū & aqua decoctionis eius & radicū brusci & spargi soluit opilationē splenis & epatis. cōtra scrofulas & nodositates in corpore uel alias excrescentias cutis. ualet emplastrū ex radice lappacii acuti & axungia simul tritis. Semē lappacii acuti habet quid stipticum manifeste. ideo succus lappacii acuti & plantaginis confert in disenteria & dyarea. Pandecta capitulo de lappacio acuto. Item contra stranguriam & dissuriā fiat decoctio lappacii acuti & radicis yreos in uino & bibatur. & ad id ualet decoctio lappacii acuti & radicis yreos & petrosilini in uino & oleo pectini supponatur. Idem prouocat urinam in multa quantitate. contra ydropisim nomine leuco fleumanicia fiat pot^{us} ex succo lappacii acuti lib. i. & uini lib. ̄. fiat decoctio cum. ̄. i. esule & radicis yreos. ̄. ̄. cum melle despumato detur patienti colatura. Platearius.

LXXX

LACTUCA

Lactuca est duplex .s. domestica & silvestris .
Virtus lactuce domestice est frigide & humide cō
plexionis temperate . decoctio lactuce in aqua &
parum aceti cōfert a postematibus calidis & eris
pile super ea emplastrando . & lactuca sumpta in
uia cibi abscindit sitim & abscindit etiam distilla
tione humiditatis spermatice & cōfert pollutiōi
q̄ fit in sōmno . Ad idē ualet semē ei⁹ in potu sū

www.internetculturale.it

ptum. Ex rebus enim quæ sunt contrarie sperma
ti est semē lactuce quā bibit cū aqua. & lactuca est
melioris nutrimenti & melioris humoris oībus ole
ribus aliis quia ipsa generat sanguinē quēcūq; mul
tum nō malum immo bonum in fine bonitatis.
Serapio ca. de lactuca. & nō reperio aliquā herbā
cum possim curare adeo uigilas sicut cum illa her
ba. Humor enim qui generatur ex ea est frigidus
& humidus. & nō accidit ex ea nocumentū sicut
accidit ex aliis oleribus & nō restringit uentrē nec
laxat eum quia nō habet stipticitatem nec ponti
citatē nec falsedinem nec acuitatem. & uniuersa
liter nō est in ea uirtus abstersiua uel uentris laxa
tiua. Itē lactuca emplastrata cum suo succo apo
stemati calido manifestabit eius infrigidatio. Itē
lactuca domestica est bona stomacho & infrigi
dat uentrē & facit dormire & mulieribus prouo
cat lac. & quādo ipsa decoquit in cibis præcipue
cū carnibus recentibus est boni nutrimenti notā
ter in corpore p̄ternaturaliter calefactio iō ualet
colericis. & in febre acuta lactuca multum ualebit
cū paḡ acetī administrando in cibis cocta uel cru
da comesta. & aqua decoctiōis lactuce cū paḡ zu
cari ualet cōtra opilationē splenis & epatis & som
nū inducit. & semē eius cū lacte mulieris. & albu
mine oui sup frōtē unguēdo inducit somnū. Se

LXXXI

LEVISTICVS

¶ Leuisticus calidus est & siccus in secundo gradu. semē & radix nō herba in medicinis debet poni cum inuenitur in receptis. Virtutem habet diureticam aperiendi: extenuandi. Vnde uinum decoctionis leuistici confert cōtra opilationem splenis & epatis a causa frigida uel aqua decoctionis leuistici ualet ad idem a cā calida. Sed melius isto mō dispēlabit potus ad idem cōueniens. R. succi

1

scolopendria lib.i. succi absinthii quar.i. florum
luppulorum:boraginis:feminū leuistici:feniculi:
petrosilini añ.m.i.uuarum passularum. radicum
brusci:spargi reupontici añ.ō.ʒ.liquiritie.ʒ.ii.om
nium grosso mō cōtritorum fiat bulitio in aqua
lib.ii.cum parum aceti ad consumationem me
dietatis colature addatur zucari albi q̄ sufficit p
dulcoratione & fiat potus mane & sero sumendo
tepede eo modo ut supra in aliis capitulis insinua
tum est. Quo potu consumpto sequentes pillule
sumantur. Recipe masse pillularum de miserion
masse pillularum de lapide lazuli añ.ʒ.ʒ. turbit.
ʒ.ʒ. zinciberis gra.iii. misce cum sirupo de scolo
pendria & fiant pillule.ix. Et pro cōfortatiuis su
matur dyairis solomonis uel dyacoros uel dyaca
peris. Et idem potest conferri in febre quartana
uicio opilationis splenis proueniente. Item uinū
decoctionis leuistici & radice galange & cinamo
mi ualet contra dolorem stomachi:splenis & inte
stinorum ex uentositate factum. Item puluis se
minis leuistici & cinamomi & reupontici & galan
ge cum zucaro albo miscendo in modum tragee
de qua tragea detur in cibus & ualebit ad idem iā
dictum dolorem stomachi & intestiōrum & sple
nis. Platearius.

LXXXII

LAVENDVLA

¶ Lauendula est calide & sicce cōplexionis quæ
sua aromacitate cōfortat neruos. & sua calefactio
ne consumit materiam paralisis. isto modo dis
pensando sirupum. R. florum lauendule: maio
rane: sticados arabici añ. m. ʒ. flog: rosimarini. se
minis coriandri p̄perati cubebaz: seminis: rute: ca
storei añ. ʒ. ii. oīum ipoz cōtusoz fiat decoctio in
uīo & aq̄ saluie añ. lib. i. ad cōsumationē tertie par

I ii

tis coletur & colature addatur zucari albi quod
sufficit & fiat potus sumendus mane & sero tepi
de pro qualibet uice in quantitate mediū cipi.
quo potu consumpto sequentes pillule sumantur.
Recipe masse pillularum cochiarum: masse pillu
larum de hermodattulo añ. ʒ. ʒ. turbit. ʒ. ʒ. cincibe
ris gra. iiii. misce cum sirupo de sticados & fiat pil
lule. vii. Pro confortatiuis sumantur electuarium
pliris arcotiden uel dyantos uel dyacastoriū &c.
Fiat etiam caputpurgium uel sternutatorium cō
tra prædictam discrasiam neruorum uel parali
sis. Recipe pulueris florum uel foliorum lauen
dule florum rosismarini seminis basiliconis & ni
gelle añ. ʒ. i. piretri: zinciberis añ. ʒ. ʒ. decoquantur
in aqua saluie & eius colatura attrahatur per na
res & purgabitur inde cerebrum. Vel misceantur
prædicta puluerizata & nanbus attrahatur talis
puluis erit sternutatorium pro purgatione capi
tis uel cerebri a quo omnes nerui habēt originem
tanquam riuoli ex fonte. & nucha siue posterior
pars colli ungat cum oleo castorei cui puluis eru
ce & parum croci & cinamomi misceantur uel cū
oleo lini uel oleo uulpino & confert.

LXXXIII

LAVREOLA

L Laureola calida & sicca in quarto. frutex cuius semen usui medicine cōpetit. & appellatur coconidium. & cum reperit̄ in receptis laureola uel miferion fructus eius id est coconidium intelligitur Virtutem habet purgandi flegma & coleram. unde & sanis & egris nō multum febricitantibus potest dari. & quia nocet epati ideo eius acutas frāgitur cū aceto in quo humectet̄ & exiccet̄. & eius

l iii

malitiā etiā corrigitur cū succo absinthei uel mu-
scilagine psilii uel succo portulace. & sūt duæ spe-
ties melius miserion ē ī quo sūt plurima folia & si-
milis foliis oliue & subtiliora. Et ē acutū mūdif-
catiuū & excoiatiuum. Valet ergo succus laureole
cū parū aceti cū litargiro & cerusa mixtus ad mor-
pheā & alboras & ad létigines liniendo eas. Et qñ
miscet ei sulphur & administrat ualeat ad ulcera
sordida & ad malā spetiē scabiei cū mille miscen-
do. Itē aqua decoctiōis laureole cū parū aceti ua-
let ī dolore dentiū. Itē soluēdo educit aquā citri-
nā & flegma & melancoliā. Infusio foliorū eius
uel semina ī aqua absinthei uel sumiterre cū zuca-
ro dulcorādo ualeat in ydropisi de frigida cā. Idē
ualeat ī difficultate urie uehemēter. Caueas ne des
ī substātia qā multū molestat corp^o humanū. Et
pillule de miserio fiūt ī de qb^o miscat aliq^o grana-
coconidii quo ad ei^o pulpā cū parū masticis & sol-
uunt mirabiliter aquā citrinā ydropisi. Ad reprimē-
dū eius acumē quia naturā mouet sursū per
uomitum & deorsum per uiam intestinorū lubri-
cādo. Puluis ergo coriā dri & seminis plantaginis
diu buliant ī oleo & ex tali oleo ungat^o pecten &
ītestina & renes ppter stranguireā & diffuriā. Et
oleum decoctionis eius ualeat ad aures contra sor-
ditatem. Platearius. Serapio eodem capitulo.

LXXXIII

MELLISSA

¶ **M**ellissa calida & sicca est in secundo gradu. uiridis & sicca magne est efficacit exiccata prius ad solem postea in umbra ad annum seruatur. Virtutē habet confortandi: consumēdi: dissoluēdi & extergēdi similé habet effectū maiorane. Itē decoctio mellisse & arthemisse & matricarie ī uino cū parum zucari albi. colatum dulcoretur & multū ualebit prouocando menstrua. & mundificando

l iiii

matricē ad cōceptionē adiuuat. ad idē ualet ad fo-
mentandū matricē cū uino decoctiōis mellisse &
matricarie & arthemisie. Ad idē similiter uideli-
cet pessariū ex p̄dictis herbis cōtusis factū cū suc-
co cepay inunctū. & uinū decoctionis mellisse &
corticis citri & pay cinamomi ualet cōtra sincopī
quia multū cōfortat cor. Auicenna de uirtutibus
cordis. dū fuerit sincopis a cā frigida. Itē mellissa
in uino decocta cū altea & oleo cathaplasmata su-
per dura apostemata maturat ea. Et idē ualet cō-
tra duriciē splenis & epatis quia eā relaxat & resol-
uit. Idē cōfert puncture scorpionis uel morsui ca-
nis mēbrū lesū emplastrando. Itē mellissa ore ma-
sticata cū pay piretri cōfert dolori dentiū & aqua
decoctionis mellisse & seminis plantaginis con-
fert dissentericis si cum aqua pluuiāli decoquan-
tur ualebit eo melius. Item uinum decoctiōis me-
lisse & radice yreos & liquiritie cum parum zuca-
ri opitulat̄ asmaticis & anhelosis. & qñ fit empla-
strū cū mellissa & p̄mula ueris & ebuli & altee cū
oleo castorii & camomillay sedat dolorē iunctu-
rarum scilicet podagre:cirogre &c. Proprietas mel-
lisse in cibis comeste est letificare cor & facit dige-
ri cibum grossum aperit opilationes cerebri & re-
mouet accidētia sollicitudis & timoris q̄ accidūt
a melācolia & hūore adusto. P̄adecta eodē ca.

LXXXV

MILLEFOLIUM

¶ Millefolium est herba habens folia similia fo-
liis feniculi & plurimisq; foliis fulcitū ē unde sū-
psit nomen. & est frigide & sicce cōplexionis. Vul-
nera cōglutinat eius succus & sine tumore perfer-
uat. Succus millefoliis cum decoctione piretri in
aceto mixtus confert dolori dentium a cā calida.
Dyascorides autoritate Pandecte capitulo eodē.
Valet et succus eius cōtra urine difficultatē. & idē

ualet contra calculum cum aceto miscēdo. Pā de-
cta. Galiētis. vii. simpliciū capitulo de millefolio
dicit q̄ millefoliū ē siccatiue uirtutis itātū ut cō-
solidet uulnera. Ad ignē sacrum summum reme-
dium est. Succus millefolii cum succo semperui-
ue cum aceto mixtus praesidiū praestat magnū. Et
millefolium secūdū Pliniū caulis est tener similis
feniculo plurimisq; foliis unde & nomē accepit.
nascitur ē palistris locis. Eius emplastrū factū
cum millefolio & edera terrestri cōtusis cum parū
aceti & cum piretro contrito miscēdo & super ma-
xillam applicando multum confert. Et si de eadē
mixture aliquid apponatur denti dolenti ualebit
eo efficacius. Et fiat emplastrum cum millefolio
& plantagine & urtica cum aceto & sale miscēdo
applicando pulsui manuum & pedum ante pero-
xissimum per horam aufert febrem perioticam.
Confert etiam aqua decoctionis millefolii & plā-
taginis & burse pastoris & rosarum contra fluxū
sanguinis uel contra fluxum quæcunq; uentris.
Vel implastretur super intestina millefolium cō-
tusum cum plantagine & bursa pastoris cum al-
bumine ouorū miscēdo & sup intestina emplastrā
do hoc multum ualebit cōtra fluxū intestinorū.

XXXLVI

MALVA

Malva frigida est in primo: humida in secundo gradu. Cuius duplex est maneries scilicet domestica quæ in ortis & ferre in omnibus locis reperitur. Et est siluestris quæ malua uiscus & bismalua dicitur & crescit altius & latiora habet folia & habet uiscosam humiditatem quæ est minus frigida. Malua cocta cum uermiculari & aceto in principio applicata apostemati calido confert. Ad maturandum apo-

stemata folia malue cum radice altee & farina fenugreci buliantur cum axungia porci recenti miscendo & ipsa apostemata indurata emplastrando & eius duriciem tollet. Idem confert ad duriciem splenis & epatis. Item fomentum factum quantum ad pedes cum decoctione malue & florum camomillarum & absinthii ualet ad somnum prouocandum in febribus acutis. Item malua cum mercuriali cocta cum carnibus aut oleribus & comesta soluit uentrem in febribus propter uentris constipationem. Item ad menstrua prouocanda recipiat radix malue in modum digiti & aliquantulum radat exteriorius & inungat cum melle & postea aspergat puluere scamonee & supponat & certum est remedium. Item malua uiscus siue altea plus ualet in praesenti casu quam malua quia magis mollificat & maturat quam folia uel radix malue etiam sola radix altee cum axungia porci trita posita supra apostema maturat eius duricie & mollificat & relaxat. Vel fiat unguentum isto modo. R. succum malueui ci & pulueris farine fenugreci & farine seminis lini cum paribus butiri & olei & cere fiat ex illis unguentum quo ungant apostemata indurata. Item unguentum multum predestat induricie splenis & contra discrasiam pectoris & contra tussim ex causa frigida. & ualet contra asperitatem pectoris & pulmonis. Serapio.

LXXXVII

MENTA

Menta calida & sicca est in secundo gradu cuius plures sunt species. Est enim domestica & ortula dicitur & hæc mediocriter calefacit & confortat & est alia silvestris quæ mentastrum dicitur & hæc maiorem habet uirtutem calefaciendi. Menta domestica magis competit usui medicine & uiridis. & exiccata est magne efficacitæ. Debet autem exiccari in umbroso loco per annum seruat mēta in uirtute

www.internetculturale.it

magna. Virtutē hēt dissoluēdi & cōsumēdi & cō
fortādi ex aromaticitate. Itē ad apētītū puocādū
uicio materie frigide & humide peccātis ī ore sto
machi fiat falsamētū ex mēta & cīamomo & galā
ga & paꝝ pipis cū aceto. miscēdo. Itē succ^o mēte or
tulāe cū aceto mixt^o ualet cōtra fetorē oris: gīgiua
rū & dētiū os īde abluēdo. Postea fricē^t dētes cū
mēte sicca & eo medius ualebit. Itē decoctio mēte
cū aceto & albumīe oui pdest cōtra uomitū appli
cata ori stōachi: pueniētē ex debilitate uirtutis re
tētiue ex frigida cā. Itē uinū decoctiōis mēte ualet
cōtra sincopī si fuerit sine febre. Cū febre at ualet
succ^o mēte cū paꝝ aceti cū frusto panis tosti & hu
mectati ī succo tali narib^{us} applicādo & īde fricē^t
labia & līgua & gīgiue & dētes & tpa. & liget^{ur} sup
pulsatiles: uēas: tꝑum & brachioꝝ. & paties ēt ma
sticet mētā & humorositatē trāsgliciat. Ad matri
cē mūdificādā folia mēte & arthemisie & abrotāi
in uīo & oleo buliāt & matricē īde fomētādo. Itē
mēta & anetū cocta cū uīo & oleo & suppoat^{ur} ma
millis pdest cōtra coagulationē lactis. Item deco
ctio duoꝝ uel triū māipuloꝝ mēte & scabiose ī ui
no suppoat^{ur} ītestinis cōfert cōtra colicā. Itē uinū
decoctiōis mēte & scolopēdrie & absinthei cū pa
rū mellis despūati ualet cōtra opilationē splēis &
epatis & urinaliū uiaꝝ ex hūore frigido causatā.

LXXXVIII

MELLILOTVM

¶ Mellilotum calidum est & siccū in primo gradu. ipso ē stipticitas pauca cum resolutione. propter illud digerit. & est liquefactiuum superfluitatū. & resolutiuum subtiliatiuum & cōfortatiuū & sedatiuum doloris isto modo. Recipiantur flores Keumi. id est flores uiolarum citrinarum & folia altee cum farina seminis lini & farina fenu-greci & seminis papaueris cum butiro fiat empla

Itē mitigatiuū doloris sup apostēata calida appli
cādo. Idē ual; ad apostēata īdurata qa mollificat
& resoluit. idē ual; duriciē splēis & epatis & cōtra
aspitatē pectoris & pulmōis ipsīs mēbris ab extra
applicādo. Itē succ^o melliloti uel oleū melliloti di
stilati ī aures cōfert apostēatib⁹ earū & dolorib⁹ ex
florib⁹ melliloti & absinthei & maiorane fiat de
coctio cū q̄ decoctiōe embrace⁹ caput & sedabit
sodā. Itē decoctio florū melliloti & farine fenugre
ci & furfuris tritici cū aceto & applicata apostēati
ani & testiculorū & iuuamētū p̄stat magnū. Auicē
na eodē ca. Itē mellilotū hēt uirtutē cōfortādi sua
aromaticitate & diureticā ex subtilitate substātie.
Vnde uinū decoctiōis ei⁹ cōfortat digestiōnē uē
tositatē resoluit opilationē renū & uesice apit. Se
mē ei⁹ ī brodiis & cibis cōmixtū cōfert ad p̄dicta
& reddit cibū bōi odoris & saporis. & succ^o melli
loti cū succo celidōie & cū pa⁹ pulueris uiridis po
tissimū ē remediū cōtra cāc⁹ & fistulā & emoroi
das. Itē suffumigatio cāomillarū puocat mēstrua
& facit aborsū. Itē mellilotū coctū ī uino cū mēta
absintheo & emplastrū sup stōachū sedat dolorē
ei⁹. Itē flores melliloti & semē aneti ī uīo cocta &
emplastrata cōfert apostēatibus oculorū. tē si ma
nus alicui⁹ linia⁹ succo melliloti fortiter & sine le
siōe poterit portare fer⁹ cadēs ītra manū. Pan.

LXXXIX

MATRICARIA

Matricaria id est arthemisia quod idem est ut dicit Pandecta capitulo de arthemisia. & dicitur etiam alio nomine mater herbarum. Et est eiusdem complexiōis & uirtutis ut arthemisia: existit calida & sicca ī tertio gradu. cuius folia cōpetūt usui medicine. Et maioris sunt efficacitē uiridia q̄ exiccata. Itē matricaria confert ad conceptionem perficiēdam & cōtra sterilitatem factam ex humiditate.

m

Recipiatur puluis matricarie & mellisse & rasura eboris cum uino potentur non parum cōferre habet ad conceptionem notanter sumatur post fluxum menstruorum. Etia melissa & matricaria cū succo satirionis in uino bulita & emplastrata super matricem. uel matrix inde fumigata miro modo confert ad conceptionem post purgationem. Prodest etiam si balnietur mulier in aqua ubi cocta sunt arthemisia mellissa: matricaria. Et pessaria ex hiis herbis facta scilicet conquassando has tres herbas iam dictas miscendo cum rasura eboris & imponantur spudendis & confert prouocando menstrua. Contra tenasmonem ex frigiditate recipiat patiens sumum colifonie posite super carbones deinde calefiat arthemisia super testam addito taxobarbato & hiis herbis calefactis ponantur super lapidem molarem & sedeat patiens de super & anus intrabit. istud pro experto habetur. Et ualet contra glandulas quæ nascuntur circa aures & anum: si at prius circa ea loca scarificatio postea supponatur puluis arthemisie & marubii & prodest.

MAIORANA

¶ Maiorana calida & sicca ī tertio gradu. uirtutē
 habet confortandi ex aromaticitate dissoluēdi &
 cōsumēdi & mūdificādi ex qualitatibus suis: ha-
 bet et uirtutē calefactiuā ualde. Et quādo sumi-
 tur in potu decoctionis eius in uino cū cathapu-
 cia & ebulo cōfert ydropicis ī p̄cipio ei⁹ & strā-
 guirie. Et quādo succus foliorum eius miscetur
 cum melle & fit linitio cum eo aufert liuorem s̄a

m ii

guinis morfui q̄ ē sub oculo. Et q̄n fit nastale uel
pessariū cū decoctiōe maiorāe & abrotani cū albo
contuso & prouocat menstrua. Item puluis maio
rāe cū paꝝ zinciberis q̄ parū piretri narib⁹ īflatus
purgat caput & cōfortat. Et uinū decoctiōis eius
stomachū cōfortat & digestiuā uirtutē. & infrigi
datū stomachū calefacit similiter facit puluis ma
iorāe ī cibo sūptus. Et tota herba ēt ipsius maiora
ne ut supra cū origāo calefacta sup testā ī sacco
posita & dolori stomachi uel ītestinorū applicata
dolorē ex uētositatibus aufert. Capiti etiā super
posita pdest cōtra frigidū renuā. Itē formētū fa
ctū ex decoctiōe maiorāe & arthemisie ī uino co
cta uulue applicādo matricē mūdificat & super
flua cōsumit. Itē maiorana cū aceto cōtusa & sale
cōfert pūcture scorpiōis uel alioꝝ aīaliū ueneno
soꝝ. Itē decoctio maiorāe cū foliis alteæ & farina
fenugreci & seminis lini ī uino ī cā frigida uel cū
aqua ī cā calida miro mō sedat dolorē apostema
tū flegmaticorū uel super tortiōes lacetorum uel
neruorū applicata. Item succus eius cū melle lini
tus super uestigia facta post uentositatiōē delet
ea ne appareant cicatrices. Itē caput purgium fa
ctum cum puluere eius ut supra aperit opilatiōes
cerebri ideo ualet in epilētia & paralisi & tortura
oris & emigranea id est dolor capitis. Serapio.

XCI

MARVBIVM

¶ Marubium id est prassium calidum & siccū i
tertio gradu. Virtutē hebet dissoluēdi & cōsumē
di ex qualitatibus suis & ex amaritudine diureti
cū ē dissoluit enī & aperit. Ei⁹ potus cōfert discra
sie pectoris & pulmōis ex flegmate uiscoso. i deo
ualet cōtra asma & contra tussim isto mō. Recipe
succū marubii lib i. ylopi: mellisse añ. m. s. ficuum
siccarum numero. vii. uuarum passularum. o. .i. li

m iii

quiricie. rof. 3. ii. dragāti. 3. i. omniū cōtufarū fiat
bulitio cū lib. i. uini albi ad cōsumationem tertiæ
partis: colatū dulcoretur cū sufficiēti zucaro & fi
at potus tepide sumēdus mane & sero p̄ qualibet
uice. ̄. iii. quo cōsūpto sequētes pillule sumant̄.
Recipe masse pillulæ de agarico 3. ii. masse pillu
læ fetidæ. 3. i. agarici. 3. s. salis gemme gra. i. mi
sce cū sirupo de liquiricia & fiāt pillule. ix. Altera
die sumat̄ dyaprasium uel dyadagātū calidū p̄
cōfortatiuis. Et ab extra ualet ungere minerā pe
ctoris cū unguēto dyaltea p̄ maiori mollificatio
ne materiæ peccātis. Itē sola decoctio prassii & fi
cuū siccarū ī uino ualet cōtra tussim ex frigida cā
& si additur succus liq̄ricie ualebit eo melius. Itē
uinū decoctiōis prassii & seminis feniculi confert
strāuirie & diffurie & contra colicā passionē. Ipsa
herba cōfoliis lilii & alteæ ī uino & oleo cocta ap
plicata pectini & ītestinis ī modū emplastri ualet
ad idē ex frigida cā. Cōtra emorroidas inflatas &
nō ulceratas prodest decoctio prassii & aneti cum
uino & aqua salsa & fiat eukacisma id ē sessio sup
ipsas herbas. Contra uermes aurium iniciatur suc
cus eius auribus. Itē uinū decoctionis eius aper
tit opilationes splenis & epatis. & mundificat̄ pe
ctus & pulmonem per screanum. & prouocat mē
strua quando bibitur. Serapio.

XCH

MORACELSI

Moracelsi dulcia sūt calida & humida. sed acetosa sūt ad frigiditatem & humiditatē declinātia & illa sūt domestica. Et sūt siluestria nomine morabacci & sunt frigide & sicce cōplexionis & sunt rubea ī primis & cū sūt nigra colliguntur. Domestica uirtutem habent dissoluendi: consumēdi & mundificandi. Confert contra squinātiā & cōtra casū uulue & brācos & uicina fauciū. Et electuari

m iiii

um ī tali casu cōueniēs dyamoron detur & fit ī de
gargarifima R. succi mori domestici uel dyamo
ron. ὄ. i. .s. aq̄ plātaginis. ὄ. iii. aceti mel. rosar̄ añ.
ὄ. .s. misce & fiat garga. Videlicet ē loco dyamo
ron decoctio succi mori celsi cum melle despuma
to & seruat̄ ad lōgū tēp̄. Itē succus etiā de moris
dulcibus aliquātulū calefactus & datus potui sol
uit uētrē si sit cōstipatus ex frigida causa. Et uinū
decoctiōis mororū mūdificat ītestina. succus cor
ticis uel pu luis corticis eius cū melle lumbricos ne
cat. Cortex moricelsi uirtutē habet cōsumēdi: dis
soluēdi & mūdificādi. Mora siluestria uirtutē ha
bēt cōstringēdi gratia acetositatis. Item decoctio
foliorū & corticis mori ī uino & parū aceti ualet ī
dolore dētiū os īde abluendo. Itē emplastrū ex fo
liis moricelsi & oleo ualet in cōbustione ignis uel
aquæ calide. Itē decoctio foliorū & uitis & ficuū
ī aqua pluuiali denigrat capillos. Itē succus mori
acetosi & foliorū eius confert ad apostemata oris
& uulue & ē ultimū ad squinantia & p̄focationē.
Mor̄ malū ē stomacho corrupit̄ enī ī eo. Et opor
tet ut comedātur omnes speties eius ante cibum.
& post cibum sumpta corrupuntur: & colericis
non obsunt. Et morum aliqualiter exiccatum re
tinet uentrem & opitulatur dissintericis. Auicen
na eodem capitulo.

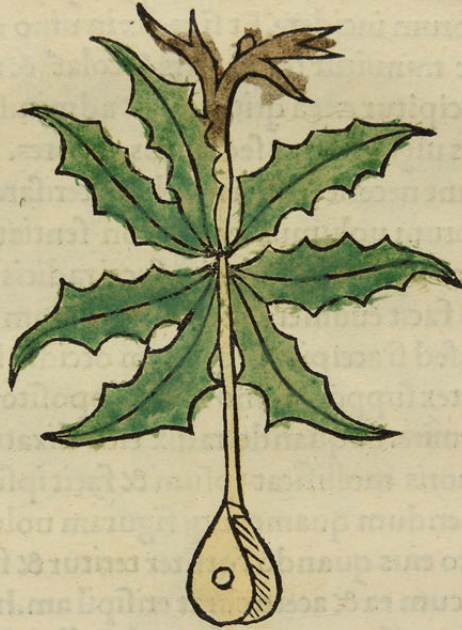
XCIII

MERCVRIALIS

☉ Mercurialis calide & sicce cōplexionis ī primo gradu & ē duplex scilicet masculus & foemina q̄ ē maior & masculus minor. & habet rotūda semi na. Pādecta auctoritate Auerois libro colliget ca pit. de mercuriali. V terq; mercurialis in cibus elixa tus & comestus uentrē soluit. Elixatura eius acce pta humores aquosos purgat ut mercurialis cum bletibus & uuissaffulis buliātur cum iure carniū

recentium de illo brodio multum sumat & suffi-
cienter lubricat. Fit etiam ex mercuriali clistere isto
modo. R. mercurialis bletis matris uiolarum malue
añ. m. i. foliorum sene pollipodii añ. ò. i. decoquā
tur in aqua lib. i. s. ad consumationem ferre ter-
tia pars coletur colature misceatur cassiesistule
extracte. ò. i. benedictæ laxatiue. ò. s. olei uiolarum
olei aneti añ. ò. i. salis gemme. ʒ. s. misce & fiat eue
ma idest clistere. Dicitur q̄ folia foeminae trita &
peruncta uertebro uel succus foeminae bibitus foeminas
generare facit. Et de foliis masculi & succo
eius simili disciplina factum masculos generare
facit. Item mercu. i capone coctus & eius caponis
decocti acceptū purgat humores grossos & aquo-
sos & nigram coleram. Item confert febribus tem-
poralibus & tipicis seu interpellatis egritudinibus
tremoribus & inflationibus stomachi & asmaticis
& arteticis singulare remedium est. Galienus. vii.
simplicium. capitulo delinofostida idest mercuria-
li. Vtimur quidem omnes eo ad uentris subdu-
ctiones solum. Et uinum decoctionis mercuria-
lis & calamenti sufficiens dyaporeticam est. Pan-
decta eodem capitulo.

MANDRAGORA

☉ Mandragora est frigida & humida ī tertio gra
 du scđm Auicena: sed scđm. Pādectā ē frigida in
 tertio & est ī ea cū hoc caliditas pauca. sed in po-
 mis mādragore ē humiditas pp hāc causā īducūt
 subet id ē somnū pfundū. sed cortex eius radice
 est frigidus multum & cum hoc desiccat. Et quā
 do ex ista radice exhibetur alicui in potu uel in ci-
 o cum pane incidit sumens eam in subet id est

somnum. & ideo utuntur cirogici quando uolunt
membrum incidere. Et si radix in uino decoquat
donec minuitur tertia pars & colat & reponitur
& si accipitur ex ea q̄ntitas. ʒ. i. & administratur ad
nimias uigilias & ad sedandos dolores. Et quan-
do fiunt necesse incidere uel cauterisare aliquod
membrum uolumus quod non sentiatur detur
ei in potu prius. ʒ. i. uel. ʒ. i. ʒ. succi radice cum mel-
licrato facit euomere flegma & coleram sicut elle-
borus: sed si accipiatur nimum occidit. Item qua-
do cortex suppoitur ano sicut suppositorium fa-
cit dormire. Et quando radix eius elixatur cu ebo-
re sex horis mollificat ipsum & facit ipsum abile
ad faciendum quamcunq; figuram uolueris. Ra-
dix uero eius quando fortiter teritur & fit empla-
strum cum ea & aceto curat erisipilam. hoc idem
quando miscetur cum oleo uel melle cofert mor-
sui uenenofo. Et quando miscetur succus radice
uel decoctio cum uino & fauit ordeu ualet in se-
dando dolorem iuncturarum & omnes alios do-
lores. Pandecta.

www.internetculturale.it

XCV

NASTRUCIUM MORTUANUM

Nastruciū domesticū & agreste. domesticū est calidum & siccum in tertio . & est similis uirtute inapis. Est resolutiuum maturariū cum lenitate. Retinet callidos cadētes uinū decoctionis eius & linitio succi eius super crines. Emplastrū etiam ex eo factum cū succo eius & sēperuiua & sale & sup carbunculum applicando uel super ignem persi- cum confert. Etiam succus nastruci cum melle

mixtus ualet ad scabiē ulcerosā. Prodest etiā i do-
loribus iuncturarū uinū decoctiōis ei⁹. Et empla-
strū factū ex eo cū aceto & sanich de ordeo illud
cōfert omni mollificatiōi neruorū. Vinū etiā de-
coctiōis ei⁹ cū succo yreos uel puluere yreos mūdi-
ficat pectus & pulmonē ideo ualet i asmate pp il-
lud qđ ē i eo de icisiōe & subtilatione. Et uinū de-
coctionis eius calefacit stomachū & par & cōfert
grossicie splenis. Et emplastrum ex eo & melle fa-
ctū spleni ualet. Et quādo bibitur succus eius cū
succo attriplicis & parū aceti facit uomei coleram
rubeā & educit eā. Itē eius usus augmētū facit in
coitu sumēdo i salato cū baucia & cū radice yrin-
gi. Itē succus ei⁹ cū succo absinthei educit solutio-
ne uermes & prouocat mēstrua & eicit foetū. & ui-
nū decoctionis nastrucii soluit uētositates & con-
fert colice passioni. Et succos eius cōfert punctu-
re uenenosorū animalīū bibitus & more empla-
stri superpositum cum melle. Et quādo ex eo suf-
fumigat^r domus effugat ea. Auicēna. Cōtra stran-
guineā herba ipsa decocta i uino & oleo posita su-
per pectinem pdest. Valet etiam tenasmoni pul-
uis nastrucii & cimini & colifolnie. tē semen eius
masticatū ualet i palisi lingue. tem puluis semi-
nis eius naribus inflatus ualet contra frigiditatē
& humiditatem cerebri.

XCVI

NASTRUCIVMAQVATICVM

☉ Nastrucium aquaticum id est senatio calidū in primo & siccū in secūdo gradu. Pandecta. sed scdm Plateariū ē calidū & siccū ī tertio. Nastruciū coctū cū carnibus addēdo mellissam mundificat pectus & pulmonē a frigidis humoribus. Itē ole- ra facta ex nastrucio aq̄tico & petrosilino & ane- cto ualet cōtra colicā & yliacā passiones. Et fomē tum factum ex eisdem herbis cum uino coctis

super intestina applicando ualet ad easdem passiones. Semen nastrucii aquatici stringit uentrem qui fluit propter caliditatem quando bibitur decoctio eius in aqua pluuiali uel sumitur cum succo citoniorum & ipsum confortat membra. Semen nastrucii aquatici crudum comestum uel mixtum cum semine apii petrosilini cum brudo carniarum recentium sumendo ualet contra calculum & urinam prouocat & mensuris imperat. Et dissintericis potest decoctio seminis cum aqua salsa & oleo decoctionis nastrucii aquatici ualet ad dolorem yliacum. & ualet ad stranguriam & dissuriam nastrucium cum uino coctum & cum marubio cathaplasmatum super pectinem magnum praestat praesidium. Et illa herba potest crude sumi in salato cum foliis feniculi & petrosilini cum lactuca & boragine cum parum aceti & salis & parum olei oliuae fit inde bonum salatum conueniens in prouocando urinam calculum eiciendo. & mensura prouocat & foetum expellit etiam quando se sola comeditur. Et ualet ulceribus intestinorum. Serapio eodem capitulo.

XCVII

NIGELLA

Nigella calida ē & sicca ī tertio. Virtus existit ī semine. Virtutem habet diureticā ex amaritudīe dissoluendi consumendi ex qualitatibus suis. Itē emplastrum factū ex farina seminis nigelle cum succo absinthei circa umbilicum applicatum pueris lumbricos necat. Vnguentum factum contra scabiē fiat decoctio pulueris nigelle ī magna quātitate cum sulphure ī forti aceto ad aliquale spiss.

■

studinem addito oleo fiat inde unguentum bonum ad scabiem & impetiginem. Et ad lentiginē faciei ualet farina foemini nigelle & ceruse cum aceto cōfecta. Et oleū amigdalorum amarum decoctiōis farina seminis nigelle instillatus auribus uermes aurium necat. Item uinum decoctiōis nigelle & seminis nasturcii & seminis aneti & seminis petrosilini confert contra stranguriam & dysuriam & yliacam passiōes. Et nigella in minima quantitate sumpta necat. Pandecta. Sed ī magna quātitate cum uino & oleo cocta & in sacculo applicata pectini & renibus ualet ad prædicta. Urina decoctiōis farine nigelle & succi uermicularis curat carbunculum cum aceto coquendo. Et farina seminis nigelle cum aceto cocta miscendo parum piretri & in oretentum mitigat dolorem dentium. Et uinum decoctionis nigelle & arthemisie pluribus diebus potatum menstruis imperat: urinam prouocat. & lac depōit quia desiccatur nimis. Et pingues & glutinosos humores digerit. Et caput purgium factum cum puluere eius & puluere radicis yreos naribus inflando confert ne aqua descendat ad oculos. & proprietas eius est quæ auferit febrem flegmaticam & melancolicam. & confert morfui serpentum. Pandecta.

XCVIII

NENVFAR

¶ Nenufar frigidū & humidū in secūdo gradu.
Et ē duplex quædam defert albū florē quæ ē me-
lior. & est croceum florem producens quod nō ē
adeo bonum. Et flos eius usui medicine compe-
tit. Et ex floribus fit sirupus contra febrem acutā
& epatis calorem. flores nenufaris & flores uiola-
rum & semen endiuie & semen lactuce & portula-
ce & semina quattuor frigida quæ omnia decoquāt in

n ii

aqua & parū aceti & colature addatur zucarū suf-
ficiens & fiat sirupus cōuenientes p̄dictis discra-
sis. Cōtra dolorē capitis ex calore recipiantur flo-
res nenufaris & infundantur ī aqua simplici per
noctē: mane talis aqua bibat̄. & fiore naribus et
applicentur & ualebit. Idē confert ad uersus istā
tiā uigilatum quia somnum īducit. Et eius oleū
sedat dolorem capitis uel aliorum membroy pro-
uenientē uitio caloris. Et flores eius cocti cum flo-
ribus lilii in aceto stomacho emplastrādo eius do-
lorem mitigat. Et aqua decoctionis florū naufa-
ris bibita uelice dolorem mitigat. Et succus florū
eius cū cerusa miscendo maculas corporis deter-
git. Et addita pice alopicā emēdat. Et rumorē te-
sticularum tollunt flores nenufaris & rosarum co-
cti in aceto cum farina tritici testibus applicādo
sine dubio multum prodest. Semē eius etiam as-
sidue bibitum id facere nouit. Item radix eius &
semen nenufaris uirtutem habent desiccatiuam si-
ne mordicatione ī deo reuma uentris reprimat. Se-
men uero eius in potu datum spermatis fluxū re-
primit si plus a ratione fluat. Et est multum cor-
dialis. Auicenna de uirtutibus cordis. Vinum de
coctiōis radice eius & corticis tamarisci ualet apo-
stematibus splenis. Auicenna.

in d'napōsēb n'imo p̄ ab' n'ā rōm̄ s'ūm' 1380
11 a

XCIX

ORIGANVM

Origanū calidum est & siccū in tertio gradu. cuius duplex ē species scilicet origanum siluestre quod latiora habet folia & forti^o operatur. Aliud ē domesticum qd' in ortis reperitur & minora habet folia & suauius operatur & istud ī medicinis ponendum est. Virtutē habet dissoluendi: consu- mendī: attrahendi relaxandi. Itē folia origani cū floribus & maiorana ī sacco posita & sup testā

n iii

calefacta sine liquore capiti applicetur sacculus
confert contra frigidum reuma caput cooperia-
tur ut ipsum sudet. uinum decoctionis illarum
herbarum cum olibāo mixtū & gargarismatum
gingiuarum & faucium consumit humiditates.
Et puluis origani cum zincibere & parum salis cō-
munis usti positus super uuluam inflatam ex hu-
miditate consumit eam. Contra frigidum reuma
utimur uino decoctiois eius & ficuum siccarum.
& uinū decoctionis eius confortat digestionem
cum puluere galange miscendo: dolorem stoma-
chi & instinorum ex uentositate excludit. Et ipsa
herba cum nasturcio ortulāo in uino cocta & sup-
posita renibus stranguriam soluit. Idem confert
tenasmoni ex frigida causa cum anus fuerit extra
suum situm ipsam decoctioem herbarum anno
applicando & fiat eukacisma. Item idem orificio
uulue applicatum cū oleo mixtum duriciem ma-
trici soluit. Et fomentum factum ex aqua deco-
ctionis eius & arthemisie matricem mundificat
& menstrua prouocat. Serapio. Et uirtus ambarū
herbarum est calida prouocat urinam. Et quādo
bibitur decoctio earum laxat uentrem & facit de-
scendere superfluitates colericas. Et quādo sumi-
tur in potu cum aceto confert spleneticis & potui
uenenoso. Serapio eodem capitulo.

C

PIRETRVM

¶ Piretrum est calidum & siccum in tertio. Aui-
cena melius est qd' est acutū est & mordificatiuū
lingue. Et radix piretri ponitur in medicinis. No-
ta q' acutum piretrū primo cū masticatur nō per-
cipitur: sed debet aliquantulum masticari & tene-
ri in ore. habet autem uirtutē dissoluen- di: atrahē-
di & consumēdi. Gargarismus cum aceto & uino
decoctionis radiceis piretri & zinziberis & siccum

n lili

liccarum cerebrum a superfluitate flegmatica mū
dificat & humiditatem uue consumit. Idem facit
radix piretri sola masticata. Et iter dētis radix ei⁹
masticata tollit dolorem dentium. Et masticatū
paralīsim lingue auferit. Et radix piratri cōtusa cū
herba paralīsi in uino & oleo cocta emplastra lo
co paralitico & artetico & podagrīco multum cō
fert. Item radix piretri trita cum uino & succo her
be paralīsis cocta ad spissitudinem cui addatur
oleum & cera quod sufficit & fiat unguentum ua
lens ad prādicta optimum. Platearius. Et uirtus
radicis piretri est adustīua. Et prouocat sudorem
decoctio radicis piretri puluerizati & succi cala
menti cum uino & oleo quo ungetur corpus. Fri
catio facta ex decoctione radicis piretri in uino &
oleo confert mollificationi neruorum antiquæ &
stupori neruorum. & prohibet generationem al
cuset. id est spasmi in cruribus aut aliis membris.
Et uehementer aperit opilationes calotorii & con
strictioni narium. Et eius decoctio in uino cōfert
dolori dentium ex frigida causā. Et acetum deco
ctionis eius confirmat dentes mortos si tenean
tur in ore. Et quando fricatur cum eo & oleo cor
pus ante peroxissimum rigoris cōfert rigori febris.

decoctionis radicis piretri & succi calamenti cum uino & oleo

1111

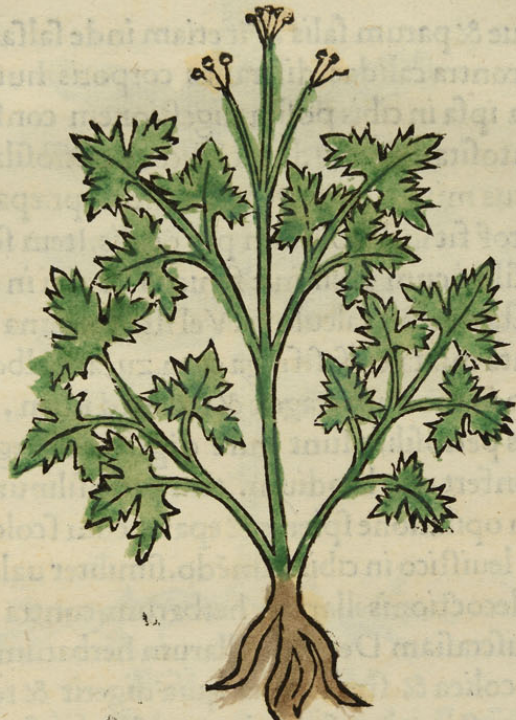

PIONIA

Pionia calida & sicca in secundo gradu. Cuius radix in medicinis ponitur cū reperitur i receptis eligēda ē illa quæ nigra existit continua non pforata. & i hyeme colligitur & p annū seruatur. Virtutem habet occultam contra epilentiam & su spensam collo præseruat ab epilentia: testante Galieno experto de quodam puero cuius collo talis radix appensa erat & nō patiebatur: radice enim

subtracta statim puer patiebatur epilentiam. Ad idem ualet puluis pionie datus cū uino decoctionis pionie uel arthemisie. Et puluis eius cū uino decoctionis castorei confert aduersus paralysim. Cōtra stranguriam & dissuriam ualet uinum decoctiōis puluis radice pionie ad matricem mundificandam fiat fumigium uel fomentū ex aqua decoctionis pulueris radice pionie & arthemisie. Contra tenasmonem decoctio pulueris radice ei⁹ & taxibarbati fiat sessio super talem decoctionem & confert. Eius decoctio cum cerusa in aqua ualet abstergendo uestigia nigra in cute. Suffumigatio facta cum semine pionie confert demoniacis & epilepticis & sanat eos. Et similiter uinū decoctiōis florum uel seminum eius cum melle rosæ & bibatur confert ad idem uehementer. Auicenna autem dicit pioniam romanam talem efficaciam habere contra discrasias prædictas. sed illa quæ penes nos in almania reperitur nō habet magnum effectum. Et si bibantur. xv. grana de semine pionie in uino aut mellicrato conferunt in cubo ualde. & semen eius confortat stomachum & sedat eius dolores & mordicationem. Et aqua decoctiōis eius ualet in ictericia & apperit opillationes epatis & prouocat menstrua & urinam. Auicenna eodem capitulo.

CII

PETROSILINVM

¶ Petroselinum est calidum & siccū in secūdo. cuius duplex ē maneries scilicet domesticū & agreste. quorū semina p̄cipue cōpetunt ī medicinis. Et cū in receptis petroselinum reperitur semen intelligitur ipsius domesticī. semina p̄ annum seruantur. uirtutem habet diureticam. Et feniculo & petrosilino & nasturcio aquatico & boragie & lactuca potest fieri cōpetens salatū cū aceto & parū o

lei oliue & parum salis . Fit etiam inde salsamen-
tum contra calidas discrasias corporis humani.
Herba ipsa in cibis posita digestionem confortat
& uentositates excludit. Itē succus petrosilini cla-
rificatus mixtus cum puluere thucie præparate ī
aqua ros fit inde colirium pro oculis. Item semen
petrosilini cum foeminæ feniculi & apii in cibis
comesta confert calculosis. Vel ista foemina pul-
uerizata mixta cū salifraga cum zucaro albo mi-
scendo in modum trageæ & ualet ad idem . Item
radices petrosilini sunt dure digestionis ergo po-
tius confert eius brodium. Item petrosilinum da-
mus in opilatione splenis & epatis cum scolopen-
drie & leuistico in cibis sumēdo. similiter ualet ui-
num decoctionis illarum herbarum contra ean-
dem discrasiam Decoctio illarum herbarum con-
fert in colica & stranguria quia digerit & resol-
uit. Decoctio etiam seminis petrosilini & fenicu-
li & scolopendrie in aqua absinthei cuius colatu-
ra cum zucaro mixta confert yctericie uitio opila-
tionis præcipue splenis. Item uirtus etiam totius
herbe est prouocatiua urine & menstrui. & est cō-
ueniens inflationibus stomachi & intestinorum.
Serapio.

CIII

POLIPODIUM

Polipodiū calidum est in secundo: siccū i ter-
tio gradu. Virtus ē in radice quæ in sapore dulcis
est & nodosa. & qđ nascitur sup radices quercus
est efficacius. Est resolutiuū uētositatū & humidi-
tatum & in decoctione polipodii debet poni ali-
quod exclusiuum uentositati ut ē anisi & semen
feniculi & cimini: quia polipodium resoluit hu-
mores i uētositates. Virtutē etiam habet ipsū po-

lipodiū dissoluendi & attrahēdi. & etiā purgādi
přicipaliter flegma & melācolia secūdarío . unde
cōpetēter ponit ī decoctiōe flegma & melācolia
purgāte. Et flegmaticis & melācolicis sani datur
ad přeruatiōē. Cōtra febrē quotidianā & quarta
& dolorē arteticū & contra dolorē colice & ylia
ce passionū cōferre habet. Et talis ē usus. Recipe
floriorū sene. radice polipodii & radi. esuele añ.
ō. s. seminū feniculi petrosilini : leuistici añ. ʒ. ii.
uuarū passularū : florū uiolagę boraginis añ. m. s.
liquiricie. ʒ. i. omnium contusorū fiat decoctio ī
aqua & uino añ. lb. i. s. ad cōsumatiōem ferre me
dietatis coletur & colatura dulcoretur cum suffi
cienti zucaro quod sufficit & fiat potus & utatur
eo modo ut supra. quo consumpto sequentes pil
lule sumantur. Recipiantur masse pillularum fe
tidarum: masse pillularum de lapide lazuli añ. ʒ.
s. turbit. ʒ. s. dyagredii gra. iii. zinziberis: mastice
añ. gra. i. misce cum sirupo acetoso composito &
fiant pillule. viii. aut. ix. R. dyagalange uel dya
coros pro cōfortatiuis. Item radix polipodii cum
parum anisi decoquatur in pullo cum aliis specie
bus odoriferis & delicatis hominibus multū opi
tulatur. Contra arteticam buliatur radix eius cū
semine feniculi & hermodattuli puluerizatum ī
aqua multum prodest. Auicenna.

CIII

PARITARIA

¶ Paritaria calida & sicca in tertio gradu. uiridis magne ē efficacie: exiccata uero nullius. Virtutem habet dissoluēdi: cōsumēdi: dyaforetica ē & extenuatiua uētositatū Vinū decoctionis paritarie & absinthei cum parum zucari confert contra frigiditatem stomachi & intestinorum & dolorem eorundem ex frigiditate & uentositate. Idē ualet cōtra stranguriam & diffuriam & yliacam passionē

paritaria calefacta in testa sine aliquo liquore. superponatur lotio patienti. uel etiam in uino decocta cum semine anisi super locum dolorosum tepide applicatū miro mō mitigat dolorem & resoluit. p̄sa etiam paritaria sola decocta cū carnibus & comesta confert dolori stomachi & intestinorū ex frigiditate uel uentositate. Plures moderni homines faciūt tortas ex ouis & foliis paritarie cōtra prædicta accidētia & confert. Cathaplasma etiā factū ex paritaria & aq̄ salsa & oleo mutuo cocta & pectini apposita ualet cōtra stranguriam & dysuriam &c. Semen etiam cathaplasmatibus exhibitum ignem sacrum extinguit miscēdo cum succo semperuuiue. & etiam combustionibus medicatur. Tumores omnes cōpescit cum aceto & furfuribus tritici cocta. Et pustulas emēdat eius succus cum oleo mixtus. Succus paritarie cum ceruſa & aceto mixtus ignem sacrum extinguit & herpostimentum si inde unġatur. Et podragricis medicatur succus eius cum uino & parum croci mixtus. Et succus foliorum eius cum succo liquiritie in potu acceptus tussientibus antiquis opitulatur. Et succus eius cum oleo rosæ mixtus dolorem aurium mitigat. Succus etiam eius tumores faucium loco gargarismi compescit. Pande.

CV

PORTVLACA

Portulaca infrigidat i tertio & humectat i se-
cūdo gradu. uirtutē habet leniendi & humectādi
& ifrigidādi. Optius cib' ē fabricitātibus de cole-
ra & colericis. Similiter sanis etiā cruda uel cocta
cōfert. ualet etiā ad calorē īteriorū mēbrorū. Con-
fert etiā cōtra cōstipationē uētris aqua decoctio-
nis portulace & lactuce & prunorū & uuarū pas-
sularū. Itē ualet ad ifrigidādū calorē febrilē: ualet

o

etiã cõtra strãguriã & diffuriã tũc opt̃ cõstrictiõ
nẽ uẽtris. Oĩa enĩ i quãtũ urinã puocãt itãtũ uẽ
trẽ cõstipãt. Platearius . Sed portulaca cũ cõueniẽ
ter apponit̃ cõstrictionẽ uẽtris phibet: humectat
enĩ & relaxat. Cõfert etiã cõtra ragadias. i. scissu
ras labioꝝ & ad ulcera eoꝝ. Radices portulace bu
liãtur i uase eneo & fiat puluis cõfectus cũ melle
& labia ide ungãtur hoc idẽ ragadias leproforũ
palleat Cõfert etiã portulaca cõtrita cũ aceto cõ
tra apstemata calida i principio ipsis apposita.
Et succus portulace & etiã tota herba si comedať
cõfert ulcerib' i testinoꝝ q̃a linit ipsa. Et cõuenit
fluxui matricis imoderato. & succ' ei' ẽ fortior i
hoc. Et portulace usus nimius debilitat uisũ. & i
frigidat corp' & phibet uomitũ colericũ auferit li
bidinẽ. Itẽ portulaca masticata cũ parũ aceti fluxũ
sãguinis phibet nariũ uel etiã comesta ardorẽ sto
machi tollit uitio colere: p̃pea caufonicis plus ali
is febrib' prodest. sup stomachũ etiã emplastrata
cũ parũ aceti miscẽdo idẽ facit: stuporẽ etiã detũ
sanat masticata. & qñq; stipica ẽ i sapore ideo ua
let diffintericis i cibis sũpta. & qñ fricantur ueru
ce cũ ea eradicat eas proprietate sua nõ qualitate:
eius succus sedat so dã calidã. & cõfert etiã dolori
bus renũ & uesice eorum ulceribus. & ipsa retinet
fluxum mẽstruorum & ualet ulceribus matricis.
& aqua eius ualet emoroidibus sanguis Pã decta.

CVI

POLEGIVM

Polegion est multum odorifera. Est autē secū
 dū. Platearium calidum & siccū in tertio gradu.
 Cuius uirtus cōsistit in foliis & floribus. & debet
 colligi quando est flore. Et est duplex scilicet do-
 mesticum & agreste & utrunq; est multum utile
 & medicinale. uirtutem enim habet dissoluendi
 cōsumēdi & cōfortādi. Et reuma frigidū cōstrin-
 gēdi & desiccādi & matricē mūdificandi & coar-

o ii

randi uentris uuluā. habet etiā uirtutē educendi
mēstrua & frangēdi aut calculū & cōfortādi sto
machū. In eo etiā ē uirtus exitādi appetitū & ex
tenuādi uētositatē. Et eius uirtus mirabilis ē miti
gādi dolorē īteriorū mēbrorū. s. ītestinorū. Et eius
ufus multū facit ad cōceptū ut dicit Plinius. Item
polegiū īpositū sacco sup testē calefactū sine li
quore aliquo & sacculus adeo calid⁹ applicet ca
piti ualet cōtra reuma frigidū: & si maiorana ap
pōit⁹ cū scicados arabico erit eo efficacit⁹. Et gar
garismus fact⁹ ex aceto decoctiōis polegii & ficu
um siccarū ualet cōtra frigidā tussim ex cōglutino
fo hūor uel aquofo. Itē aq̄ ei⁹ cū thucia mixtus ua
let cōtra dolorē oculorū. Et fomētatio eius sup au
res sedat dolorē earū. Et uinū decoctiōis polegii &
mēte ualet cōtra dolorē stomachi & ītestinorū ex
frigida cā uel uētositate. Torte etiā factæ ex pole
gio & mēta cū ouis cōferūt ad idē. Emplastꝝ etiā
factū ex polegio & mēta cū uino stomachū appli
catū pdest ad idē. Fomētū etiā factū ex decoctio
ne polegii & arthemisie hūiditates supfluas ma
trix deficcet & uuluam coartat. & hodierno die
plures mulieres tali fomento utuntur. Et deco
ctio polegii & seminis feniculi & anisi in uino &
oleo pectini emplastretur prodest contra strangu
riam & diffuriam. Platearius.

CVII

PORRVM

Porrū aliud domesticū aliud siluestre: calidū ī
 tertio siccū ī secūdo gradu. Et siluestre ē calidius
 & siccius ppter illud ē deterius. Porrum nocet sto
 macho causans inflationem ac uentositatē. Et cū
 sui acumine neruos mordet faciet enī fumos me
 lancolicos ex alare caput obfuscādo uisū. Et eius
 usus causat somnia terribilia. unde caueant acco
 lerici & melancolici seu inaniati & opilationem

o iij

in capite habētes: uolētes ea cōedere capiā postea
lactuca: endiuia & similia ut calor tēperet aut por
rū crudū bene lotū elixet cū lactuca: ideo mūdifi
cat humorē grossū a pulmōe & opilationē epatis
& splenis aperit. & porū cū aceto & succo plātagi
nis narib⁹ applicatū strigit sāguinē earū. Itē porrū
crudū cōtūfū sup morsū serpētis cōfert. Itē succus
porri cū parū mellis sanat uulnera. Et succus por
ri cū succū radicū lilii soluit lumborū dolorē. Itē
porrū crudū cū caulibus comestū ualet contra ine
brietatē & stimulat ad coitum. & porrū solo suo
odore fugat serpētes & scorpiones. Cōfert etiā ad
dolorē dentium cum pietro & succo porri den
tibus applicādo & itērficit uermes earū. sed usus
eius stomachū grauat. sitim puocat sāguinē icen
dit si ex eo nimiū comedatur. & semē porri & allei⁹
ī potu mixta facit strigere sāguinē ex pectore. Itē
succus ei⁹ cū sumat⁹ cōfert ueruce. Et succus cū sa
le mixtus cōfert ulceibus fraudulētis: & porrum
siluestrē ulcerat corpus: & ei⁹ comestio causat so
dā: & puocat urinā & mēstrua & ābo nocēt uesice
& reib⁹ ulceratis. & cōfert emoroidib⁹ coctū & mo
re emplastri suppositū. & ei⁹ usus cōmouet ad coi
tū & similiter ei⁹ semē torrifactū. Et folia eius cū
granis mixti ualet cōtra tenasmonē. & porrū cum
oleo amigdalārū coctum ualet in colica. Auicēna.

CVIII

PENTAFILON

¶ Pentafilon grece quicq; foliū latine. eius radix
siccativa in tertio gradu minime uero caliditate
manifesta participat. Elixatura eius cum edera ter
restri dolorem dentium mitigat ore ratenta. & ex
decoctione eius & piretri & parum mellis fit gar
garismus qui putredinem oris tollit. & decoctio
eius cū plantagine uentrem stringit: dissintericis
necesse adhibet: arteticis & sciaticis p̄stat effectū.

o iiii

Elixatura eius cum aceto & cathaplasmata herpo
postimeno confert seu prodest & ignem sacrū ex-
tinguit cum succo sempuue miscendo. & ad apo-
stemata & panericiū apposita ad sanitatem pdu-
cit. scabiem soluit. Succus radice eius causas epa-
tis & pulmonis saluat. & potionibus uenenosis oc-
currit. decoctio foliorum eius cum uino cum fo-
liis sene addito pipere quartanariis remedium
est. Et ab epilepticis accepta triginta diebus
præstat effectum. Succus etiā foliorum eius ycte-
ricis præsidium cōfert. Et fistulis succus eius imif-
sus præstat sanitatem. Pandecta. Itē decoctio ra-
dicis eius cum oceto ualet ad ulcera de ambulan-
tia. Idē confert erisipilis & panneritio & scabiei &
doloribus iuncturarum. Idem confert ad alcolā.
i. apostema oris. Et uinum decoctionis foliorum
eius ualet ad epilentiam decem diebus in potu ex-
hibitum. Succus etiam radice confert ad solidā-
dum ulcera intestinorū & emoroidarum. Auicen-
na. Et si succus eius ore teneatur omnes oris curat
passiones. Et si quis secum deferat opus dat & au-
xilium. Amplius si quis uult a rege seu p̄cipe ali-
quid impetrare copiam dat eloquentie si secum
ipsam herbam deferat. & obtinebit. Albert⁹ dicit
libro secretorum de uirtutibus herbarum.

CIX

PIPINELLA

Pipinella est herba similis saxifrage non differens nisi in pilositate: quia pipinella est pilosa sed saxifraga non habet pilos. Unde uersus. Pipinella pilos: saxifraga non habet pilos. Et est calide & sicce complexiōis. Virtutē habet diureticā & uirtutē dissoluēdi: lapidē frangit in renibus & uesica. confert etiam contra stranguriam & diffuriā. Ad hæc omnia ualet uinum decoctionis pipinelle & saxifra

ge & miliifolis cū radice petrosilini & spargi. hæc eadem decoctio multum pdest ī colica & yliaca passionibus. Similiter præstat auxilium cōtra opilationē spleni & epatis. uel def sequens potus qui maioris erit efficacie aduersus easdē egritudines prædictas. Recipe pipinelle: saxifrage: scabiose: catharticie añ. m. i. florum uiolarū & boraginis uuarum passularum añ. ʒ. ʒ. seminum petrosilini: miliifolis: anisi liquiricie. radicū spargi & tamarisci añ. ʒ. ii. foliorum sene. ʒ. ʒ. zinziberis. ʒ. ʒ. omnia contundantur grosso modo & buliantur in lb. ii. aquæ ad consumationem tertiæ partis coletur & colatum dulcoret cum sufficienti zucaro & fiat potus mane & sero tepide sumendus pro qualibet uice in quantitate mediū cipi. quo potu, consumpto sequentes pillule circa medium noctis exhibeatur. Recipe masse pillularum fetidarum: masse pillularum aggregatiuarū añ. ʒ. quinq; pulpe granorum coconidū numero. vii. misce malla xando cum sirupo aut potu superiori: & fiant pillule. ix. Postea datur dyaciminum uel electuarium ducis pro confortatiuis. & ungantur regiones splenis uel intestinorum uel renum cum unguento dyalteæ ubi dolor exoptulat & summū erit remedium.

CX

PAPAVER

Papauer frigidū & siccū ī scdo. s. albū. sed papa
uer nigrū ē frigidū ī tertio. Auicēna. Semē papa
ueris medicine cōpetit notāter albū & semē papa
ueris nigri nō debet dari qa magis mortificat. uir
tutē hēt īducēdi somnū. fiat emplastrū ex semine
papaue. & lactuce mulieris & albumis oui circa tē
pa. & qdā dāt pueris pulueres papaue. albi cū la
cte ut eo meli^o dormiāt. & semē papaue. u^o ipa her

www.internetculturale.it

ba trita cū oleo ros & supponat' aut ligat' Aposte
mati calido ī prīcipio similiter ualet cōtra calefa-
ctionē epatis. Et oleū uiolaz cū semine papaueris
albi cōficiat' & ī de spīa dorsi ungat' febricitātib':
ideo ualet cōtra siccitatē mēbroz ut ī ethica & in
aliis febrib'. Itē cōtra siccitatē pectoris & cōsūptio-
nē mēbroz cōfert dyapapauer. uel cōficiatur ele-
ctuariū ex succo liquiricie: gumi arabici: dragāti. ani-
si & seminis papauer' albi iuxta quātitatē alioz &
cōficiat' cū sirupo de papauere & fiat electuariū
qd' ualet tabe factis & exiccatis seu ethicis ut supra
Itē si caput lauet' cū decoctiōe seminis papauer' &
radice ei' īducit somnū ī febrib' acutis ī qb' īsta
neia uigiliarū assistit. Itē ex succo papauer' marini
fit opiū qd' ē frigidū ī q̄rto grado & siccū ī tertio:
Itē oīa papauera ī figura folioz cōueniūt: sed dif-
ferūt ī floribus: qa aliqd' papauer. s. albū hēt florē
albū. & papauer rebeū habet florē rubeū. & papa-
uer cornutū gerit florē glaucū. Et oīa papauera p-
ducūt semē nigrū p̄ter papauer albū qd' hēt semē
albū. Et ex succo papauer' nigri fit opiū forte. Itē
ellixatura papauer' ī cibis somnū īducit. Et folia
papaueris cū aceto exhibita rumorē tollūt. & ignē
sacrū extīgūt & maxīe dolorē auferūt ab extra ap-
plicādo. Et tussim mitigat & fluxū uētris absēdit
& si uinū bibiē litargicos facit & occidit dolorē ca-
pitis & auriū cum croco mixtum sedat. Pandecta

CXI

POPVLVS

Populus est arbor cuius cōplexio est compo-
 sita ex substantia aquea & terrea subtili: ppter hoc
 accidit q̄ eius uirtus est cōposita. Est uinum deco-
 ctionis corticis eius cōfert sciaticæ & distillationi
 urinæ. Et dicit̄ q̄ p̄hibet cōceptionem quādo bi-
 bitur de radicæ eius: & dicit̄ quādo potat̄ de fo-
 liis populi idē facit post mūdificationē mēstruo-
 rum: & succus folioꝝ populi quādo distillat̄ in

quando distilatur in aurem tepide confert dolo-
ribus eius. Itē ab ista arbore fluit resina. & hæc resi-
na a dyascoride & ab aliis medicinalis iudicat̄. &
sāguinē stringit: sudores & alios fluxos noxios cō-
pescit. Ex eis quidam summatibus ante p̄ductio-
nē foliorū solet fieri unguētū frigidū opulatiuū &
caloris mitigatiuū & somni prouocatiuū. Et hoc
unguētū a medicis appellatur unguentum popu-
lion & ī multis causis necessariū iudicatur & hoc
unguentum dicitur populion: quia fit de oculis
populi: ualet contra calorem febrilem acutum. Et
ualet hīs qui dormire nequiunt unctis tempori-
bus & pulsibus & plantis manum & pedum. Hoc
idem unguentum cum oleo rosarum uel uiolarū
mixtum & super epar in unctum calorem mirabi-
liter tollit. & super umbilicum unctum sudorem
prouocat. Et tale unguētū fit isto mō. Recipe
oculorū populi lb̄. i. fo. papauere. fo. mandra. fo.
iusquiami: solatri: uermicularis. lactuce: semperui
ue añ. ḡ. ḡ. omnia confundantur & buliātur cum
uino ad uini consumationem. postea comprima-
tur p̄ animum forti compressione cui colato adde
axunge nouelle porcine sine sale quantum suffi-
cit & moueatur in patella iuxta ignem ī modum
unguenti & in uase reconde. Nicolaus in audito-
rio suo. Serapio.

CXII

PASTINACA SIL.

☉ Pastinaca silvestris, i. daucus asininus. cuius uirtus calefacit & abstergit, puocat urinā & mēstrua tota herba facit: hoc maxime uero semen & radix. Sed quando ex foliis eius fit emplastrum sup ulcera quæ incipiunt corrodi cum plantagine cōuenit ne amplientur. Item quando fit fomentatio cum foliis pastinace silvestris & arthemisie cum uino prouocat menstrua. Et post talem purgatio

nē bibat de uino decoctiōis seminis pastinacæ cū
rasura eboris facit ad cōceptionē. Vinū ē decocti
onis pastinacæ siluestris & seminis petrosilini: fe
niculi cōfert straguriæ. Et ualet eius decoctio fo
liorū pastinacæ cū foliis alteæ & radicū lili cū bu
tyro in patella impastādo in modū emplastri mi
nerā pectoris ungdō qđ ualet ī pleuresi. Et radix
pastinacæ siluestris in cibus sumpta ad coitum exi
tat nō fortiter & puocat urinā: sed pastinaca silue
stris minus ualet in cibus. Domestica uero pastia
ca noīe paucia cōuenientior est in cibo q̄ multum
inflatiuū est aliqd' uetositatis hēt in libidinosita
tis. Semen ergo pastiacæ dōesticae idest bauciae īci
tatiuū est ad coitū. Pastiacā uero agrestis nō ideo
est īflatiuā: iō diureticū est & mēstruorū cōmoti
uū: herba ē est surmacū dyaforeticū exterius po
sitū cū uio cocto addito calamēto: est tamē herba
debilior in omnibus respectu seminis ppter amix
tionē aquosæ humiditatis. Pastinaca uero silue
stris fortior est ad omnia: urinas autem mouet &
menstrua prouocat: & tota quidem herba & ma
xime semen & radix. Quidam autem siluestrē
pastinacam uocant daucum siluestrē. Pādecta
radix pastinacæ apensa collo ualet ad tumorem
eius: etiam serpens nō potest nocere deferenti ra
dicem. Macer.

113
CXIX

PASTINACA DOMESTICA

Pastinaca domestica. i. baucia calida est in medio secundi & humida in principio eiusdem. Et ē duplex eius maneries scilicet domestica & agrestis. alio nomine pastinaca domestica baucia appellatur. esui plus competit talis pastinaca q̄ medicine. Virtutem habet generādi sāguinem multū & spissum. unde auget libidinem cōualescenti b^o & malancolicis ualet cruda uel cocta comesta.

P

& uiri dis maioris ē efficacie. sicca minoris. Fit at̄ i
de uinum conditum ex radicibus sicut de yringis
ad coitum incitandum. & usus radice generat bo
num sanguinē & multiplicat sp̄ma. ualet digestio
nem bonam procurandam. Et potest isto modo
ad condiri. Recipe radicem pastinace mundate
& coquæ bene & coctas minutim scinde & expri
me aquam cui addatur mellis cōsumptionem &
continuo moueatur ne adhereat cacubo & circa fi
nem decoctionis appone pineas mūdadas. postea
apponas species aromaticas ut cinamomi: zincbe
ris: galange: macis: nucis muscate &c. Et usus illi
us conditi uirtutem digestiuam miro modo con
fortat & hōum sanguinem propagat & multipli
cat sperma. Eodem modo fit conditum radicem
yringi uel secacol. Platearius. Et pastinaca dome
stica a quibusdam daucus domesticus appellat̄
siue baucia. Est autem talis magis digestibilis q̄
daucus siluestris quantum ad radices. Et radix ta
lis pastinace domestice est exitatiua ad coitū quia
est uentositiua & calefactiua & humectiua quæ
tria ut plurimum concurrunt ad carnis libidinē.
Pandecta.

CXIII

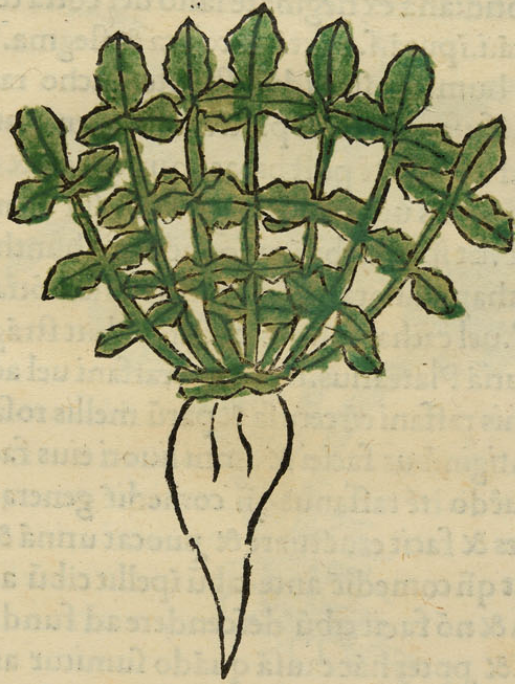

ROSA

¶ Rosa frigida ē ī priō & sicca ī secūdo gradu. & rosa uiridis & sicce cōpetūt usui medicie. eligēde sūt rose rubeæ ī medicis. de ros; uiridib⁹ multa fi unt. s. mel rosar; zucaru rosar; & malsa rosar; si- rupus ros; oleū ros; & aq̄ rosar;. Mel rosar; sic fit. mel despumet & colet cui misceatur folia ros; mi nuti icisa & aliq̄atulū decoqt. zucar; rosar; sic fit recipiat folia rosar; optie cotussa ul' minuti icisa & cū zucato albo & soli p̄setet p̄ ipsi⁹ fermētatiōe
pii

Sirup^o rosar^o sic fit. R. succi rosar^o cū zucaro albo
misceat^{ur} penes ignē coquēdo ut decet & cōuenien
ter dat^{ur} flegmaticis: melācolicis & colericis debili
tatis pp dissolutionē spirituu. Ad idē ualet zucare
rosar^o notāter colericis: sed flegmaticis dat^{ur} mulsā
ex aq̄ & melle rosar^o facta. uel dat^{ur} mel rosarū cū
aq̄ decoctiōis seminis feniculi flegmaticis ad mū
dificādū stōachū a suis hūorib^o. zucare rosar^o hēt
uirtutē cōstrigēdi & cōfortādi iō ualet dissētricis
& liētericis seu dyaricis & ī tali casu misceat^{ur} parū
masticis p cōsolidatiōe ulceratiōis ītestinorū qđ
ut plurimū cōseqt^{ur} dissinteriā. Cōfert etiā zucarū
rosar^o cōtra uomitū cū aq̄ pluuiali. Cōtra sincopi
& cordiacā passionē q̄ fit ex calefactōe spiritualiū
mēbrorū det^{ur} aq̄ rosar^o uel sirup^o rosar^o uel zucare
rosar^o. Itē cōtra calefactionē epatis & dolorē capi
tis fiat innunctio regiōis epatis cū oleo rosarū uel
frōs uel tpa ungat^{ur} p dolore capitis. uel frōs uel tē
pora ungat^{ur} p dolore capitis. & cōtra dyafore
sim uel nimiū sudorē ungat^{ur} corp^o cū oleo rosarū
mixto cū puluere sādali rubei uel albi &c. Et oleū
rosar^o secūdū quosdā fit emplēdo uas uitriū rosa
rū & oleo & faciūt bulire ī caldario aq̄ spleno. Itē
cōtra corrosionem oris ualet mel ros cū aq̄ rosarū
mixtū & cōtra sincopi & cordiacā passioēs det^{ur} aq̄
ros ī potu & facies irroret^{ur}. Et ī coliriis oculorū mi
scef^{ur}. Serapio. Pādecta. Auicenna de uirib^o cordis.

CXV

RAFFANVS

Raffanus calidus ē & siccus i scdo gradu. Ra-
dix aūr ei^m magis cōpetit usui medicine & uiridis
magis q̄ sicca habet aūt uirtutē icidēdi & dissoluē
di. & ex eo fit oximel hoc mō. Radix cōfundā^r &
mittatur ī aceto ad tres dies postea aliquātulū bu
liatur & colatū^r de^r mellis sufficiētia. tale oximel
ualet cōtra quartanā & quotidianā. Sed si p̄dicte
colature misceat^r zucay^r fit sirupus cōueniens cō-

p iii

tra quotidianā ex flegmate falso uel cōtra terciā
nā notā. i. i. purā. s. mixtā ex colera & flegma. Itē si
frigidi humores sint ī distesti ī stomacho radices
raffani ī fusas ī aceto & parū mellis comedat pa
tiens ad saturitatē post bibat aquā calidā & digi
tis ī ore missis uel penna ī oleo inuncta uomit
prouocet. Et ipsa herba ī uino cocta & absinthio &
oleo cathaplasmata regiōi splenis ualet cōtra du
riciē ei. uel cathaplasmes pectini soluit strāguriā
& dissuriā Platearius. Et succus raffani uel aq̄ de
coctionis raffani cū cerusa & parū mellis rosā cō
fert lentiginibus faciei & omni liuori eius facie in
de abluēdo Itē raffanus qñ comedit generat uen
tositates & facit eructuare & puocat urinā & cale
facit. Et qñ comedit ante cibū ipellit cibū ad su
periora & nō facit cibū descendere ad fundū sto
machi. & ppter hāc causā quādo sumitur ante ci
bum prouocat uomitū. Et quando sumitur post
cibum mollit uentrem & iuuat cibum ad descen
dendum. Et quando decoquitur radix raffani in
cibis confert tussi & humoribus grossis congrega
tis in pectore. Et est conueniens ī ydropisi de cau
sa frigida. Et quando succus eius miscetur cum
farina lolii facit nasci pillos in alopecia. Et garga
rismus ex eo factus resoluit squinantia. Serapio.

CXVI

RADIX

☉ Radix calida ē & sicca ī tertio gradu. & ē herba cui⁹ radix simili mō appellat^r. & radix usui medicine cōpetit. Et radix raffani domestici similē habet uirtutē raffani in capitulo p̄cedenti & cōfert contra easdem causas & eodem modo sed non adeo efficax. Platearius. Item radix eius ualet contra calculum se resoluentē: p̄cipaliter eius aqua prodest. Similiter ualet aqua eius calida sumpta
p̄ iiii

prouocando uomitū cū penna uel cum folio q̄r-
cus. Et raffanus domesticus est radix: sed qd' nos
uocamus raffanū ē raffanus agrestis. Pan. Et folia
radicis ī cibis sūpta resistūt ueneno. Radix etiam
ieiuno stomacho sumpta comesta uel potata ma-
gnū p̄stat sanitatis adiutoriū: sed inflationē facit
& ructuatiōes fetidas, semē eius urinā mouet: uē-
trem malaxat. decoctio enī radicis in cibis ptificis
p̄dest & flegma thoracis purgat. Et decoctio radi-
cis cū oximelle sūpta uomitū mouet. cum melle
mixta putredinem oris curat abluēdo os. Et deco-
ctio radicis ī aqua liuorē faciei tollit & uim fūgo-
rū uenenosorū cōpescit. Semen uero eius cū aceto
coctum & potatū plenem minuit. decoctio toti⁹
herbe radicis & alteæ in modum cathaplasmat̄is
ydropicis applicata cōfert & spleneticis. Et Pāde-
cta dicit nos autem experti sumus de hac planta
multotiēs q̄ quādo coquit̄ multum cū kistordei
donec dissoluat̄ in decoctiōe & detur in potu ha-
bet magnā efficacitā in egritudinibus pectoris an-
tiquis quæ fiunt ab humoribus grossis. Itē semen
ei⁹ cōfert uenenis sicut teriaca. & rasis dicit aucto-
ritate Serapiois q̄ expertus fuit hoc & iuenit uerū
q̄ aqua radicis raffani domestici super scorpionē
distillata uidit ipsum statim imobilē. & deinde ī
flatus est & crepuit per medium. Serapio.

CXVII

RUTA

Ruta calida ẽ & sicca i tertio gradu cuius du-
plex ẽ maneries. s. domestica & agrestis q̄ pigamẽ
dicit̄. Et folia & semina cõpetunt usui medicine.
Virtutẽ habet diureticã & dissoluẽdi & cõsumen-
di. Puluis rute cũ p̄ietro naribus i flatus flegma
educit & cerebrũ mũdificat: ideo ualet ad epilen-
tiam & alias discrasias cerebrales uicio flegmatis
causatas. Vinum etiã decoctiõis rute & pionie &

rosma ini ualet ad idē notāter ad pilētia. Itē uinū decoctiōis rute ī potu datū ualet cōtra defectū uisus. Vinū decoctionis rute cū piretro ualet dolori dētiū abluēdo os. Et cōtra paralīsim mēbrorū ualet uinū decoctiōis rute & castorii & herbe paralīsis. Itē cōtra yliacā passiōē & colicā ualet succ' rute cū parū pulueris esule & mellis mutuo miscendo & def' patiēti ī potu. Itē cōtra tenasmonē decoquat' ruta & taxusbarbatus in uino & oleo & fiat eukacisma. i. sessio sup talē decoctionē calefactā. Vinū etiā decoctiōis rute & absinthi & corticis tamarisci uel floꝝ geneste cōfert opilatiōi splenis & epatis. Et ruta & anetū cocta ī uino & oleo & cataplasmata pectini cōfert strāgurie & dissurie. Item ad mēstrua puocāda & foetū mortuū & secūdinā educēdā def' triffera magna cū succū rute. Itē operat' succ' ei' solus p' os dat' aut pellarizat' cū mirra. Et cōtra lipitudinē oculoꝝ & rubedinē puluis thucie cū succo rute cōficiat'. Cōtra uenenū bibitū uinū rute bibat'. Et cōtra morsū aīaliū uenofloꝝ ualet ruta emplastrata morsui. Et si qs fuerit tot' circūdat' ruta uiridi secure potest accedere ad basiliscū īterficiēdum. Serapio auctoritate Dyascoridis ruta ē de reb' cōferētibus inflationibus & uentositatibus & ipsa extinguit libidinem & etiam prouocatiua urine & mēstruorum.

CXVIII

ROSMARINVS

Rosmarinus calidus. & sicc^o. & ē frutex cuius
excessus ī qualitib⁹ p Plateariū nō determinat.
Sed Pā decta autoritate mesue est ca. & sic. in ter-
tio gradu. & ei⁹ sūt plures species. Et uirtus omni-
um specieꝝ ē similis ex hoc q̄ resoluit: mollificat:
abstergit & incidit. Et succus eius cum aqua mel-
lis curat obscuritatē uisus quæ fit ex humiditate
grassa. Emplastrum factum ex foliis rosmar: &

succi plātaginis cōfert fluxui sāguinis emoroida-
rū. & idem sedat ad apostemata calida ani & exte-
nuat emoroidas egredientes & maturat scrofulas
& apostēata difficilis maturatōis addita radice al-
teæ. Et uinū decoctiōis foliorū rosmarini cū scolo-
pēdria & boragine cōfert ictericie. & qñ sumit in
potu cū uino addita paritaria cōfert torsionibus
uentris. Et uinū decoctiōis ei⁹ & seminū feniculi
& petrosilini & arthemisis pdest urinā & mēstrua
puocādo. Et succus ei⁹ expressus cū aq̄ feniculi cū
thucia miscēdo fit īde coliriū qđ acuit uisū. Et se-
mē ei⁹ qñ sumit ī potu facit idē. Et qñ decoquit
ipsa tota herba rosmarini cum calamēto ī uino &
oleo & ungat īde corpus puocat sudorē. & sic cō-
fert ī ydropisi. Et uinū decoctiōis rosmarini & ru-
te ualet ī epilētia addito parū piperis. Et puluis ro-
smarini cū farina lolii uel fursuris cū succo ebuli
& parū aceti miscēdo ualet ī podagra. & qñ ablu-
tur caput cū aqua decoctiōis rosmarini & maiora-
ne & floꝝ scicados cōfert cerebro & dolori capitis
Cōtra sintopī det dyāthos cū uino decoctiōis ro-
smarini. Cōtra hūiditatē uee uinū decoctiōis ei⁹
gargarizet cū parū piretri. Cōtra dolorē ītestino-
rū ex uētositare det uinū decoctiōis ei⁹ & cimini.
Ad mēstrua puocanda & ad conceptionem fiat
fomentum circa pudenda cum aqua decoctiōis
eius & mellisse. Serapio.

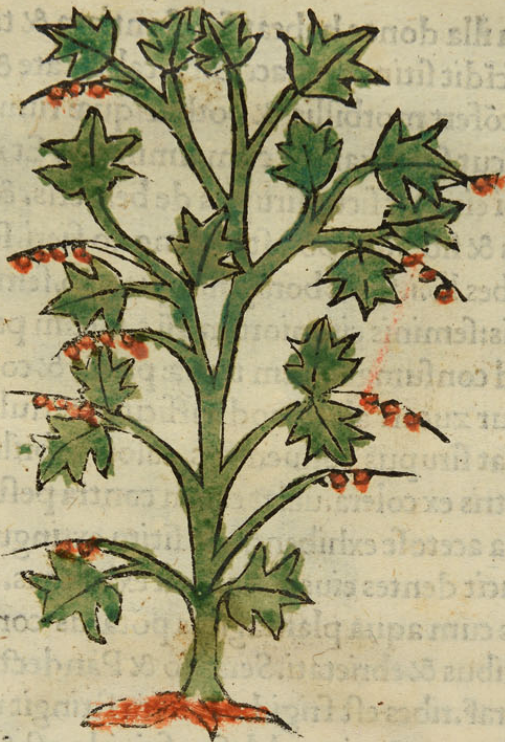

RAPA

Rapa calida in secundo & humida in primo. multū plus aliis herbis nutrit. dure tamen est digestiōis. mollē & īflatā facit carnem ppter sui uētositatem & īflatōem ideo augmentat sperma & puocat coitum. Et q̄to magis decoquātur & melius nutriunt. & nocumētum earū aufertur & decoqui debent cum carne pinguium. Item podagrici & artetici si fomententur ī earum decoctio

ne dolorem sedat. Et uinum decoctionis seminis raparū domesticarum ualet cōtra serpentis morsum & tale uinū illinitū super morsū serpentis pdest. Item rapa i flat & semen seu sperma ī homine generat. Item duæ sūt species raparū scilicet domestica q̄ superius dicta est. & agrestis q̄ uocatur rapola secūdū Pādectā: cuius succus mirabiliter herpetibus & fistulis īpositus medet. & semē eius ē teriaca uenenis. Rapæ coctæ & comeste nutriunt & generāt uentositates & incitāt ad libidinem & augent in spermate. Et decoctio raparum applicata super podagrā & super scissuras quæ fiunt a frigore confert eis. Et quādo fit emplastrū cum rapa cōtrita cum succo ebuli facit ad idē. Et quādo fodiatur rapa una ad cuius cauatur ampōnatur cera liquæfacta cum oleo rosæ & ponitur super cineres calidos & calefiat multū cōfert scissuris quæ fiunt a frigore. Item folia raparum cocta cum petrosilino & feniculo & boragine ī iure carniū & comedantur prouocant urinam. Item semen rape pōit ī cōfectionibus teriacarū q̄ fiūt cōtra uenena. & semen rape agrestis administrat in medicinis q̄ mūdificāt faciē corporis. s. cū farina lupinorū & cerusa ī aqua miscēdo. Et ē alia species rape q̄ parue quādo comedit generat iflatiōes. & eius nutrimentū est minus alterius rape. Serapio.

CXX

RIBES

Ribes est frigida & sicca i secūdo gradu. & est frutex cuius fructus ē rubeus & dulcis cū acetositate & stipticitate. & ex hoc contingit q̄ ifrigidat stomachum & ab scindit fluxum uentris: uomitum & sitim. & rob eius. i. succus eius confert cordiacis & uomitui & fluxui qui fiunt a colera. & p uocat appetitū cibi sua frigiditate. & succ⁹ ei⁹ exprimif ex fructibus qñ terunt & coquit expref

sura illa donec habeat substantiam & talis succus
abscedit sitim quæ accidit a caliditate & a colera
Et cōfert morbillis & bothar quæ fiunt in corpo
re sicut sunt uariale cum similibus. Et modus si
rupi eius est sicut sirupus de berberis. & est frigi
dus & sic^o qui potest isto modo fieri. Recipe suc
ciribes lb. i. succi boraginis quat. lb. seminis plā
ginis: seminis citoniorum añ. 3. ii. cum parum ace
ti ad consumationem tertiæ partis & colature ad
datur zucari albi quod sufficit pro dulcoratione
& fiat sirupus conueniens calori febrili & fluxui
uentris ex colera. ualet etiam contra pestilentia cū
aqua acetose exhibendo & sitim extinguit. Et stu
pefacit dentes eius succus ori exhibitus. Et succus
ribes cum aqua plantaginis potatus confert emo
roidibus & ebrietati. Serapio & Pandecta auctori
tate raf. ribes est frigida & sicca stringit uentrem.
& idem auctoritate Mesue: frigida est & sicca i se
cundo gradu rob eius. i. succus fructuum. Ribes
est sicut rob aceto sitatis citri calorem colere & exu
berantiam sanguinis extingui. Et ualet apostema
tibus pestiferis seu pestilentia. Item succus ribes
cum puluere thucie mixtus acuit uisum etiā suc
cus eius ualet dolori capitis ex frigiditate.

CXXI

RUBIATINTORVM

Rubiatintorum est calida & sicca i secūdo se-
cundū plures autores. Sed secūdū Auerroim i col-
liget ca. de rubeatinorū calidū ē & siccū i tertio gra-
du. Et est duplex. s. domestica & siluestris uel ma-
ior & minor. Maior est quæ maior habet folia. mi-
nor quæ minora habet folia & minoris uirtutis.
habet uirtutē cōfortādi sua ponticitate & diure-
tica ē sua amaritudine. Cōtra debilitatē stomachi

& epatis ex relaxatione detur uinum decoctionis
eius & mastice . Valet etiā emplastrum super sto
machum factū ex puluere radice rubeæ tinctorū
& puluere galange & mastice & oleo & cera ad mē
strua prouocanda & foetū mortuum & secundi
nam educendam cōfundatur radix rubeæ tincto
rum cum melle ungetur & cum scāmonea seper
gatur & fiant inde pessaria & immittatur matrici
& ualebit ad prædicta. Itē aqua decoctionis eius
si caput i de abluatur reddit capillos rubeos. Qui
dam propinant radices rubeæ tincture pulueriza
tas cum mellicrato sciaticis necnō paraliticis. Suc
cus eius auribus ifusus dolorem aurium mitigat
cum sulphure mixtus. Pandecta. Virtus etiam ra
dicis rubeæ tinctorū mūdificat epar & splenem &
aperit opilationē eorū & puocat menstrua & uri
nā grossā prouocatione forti. & abstergit abster
siōe tempata omnia quæ i digēt abstersione. ideo
cōfert morpheæ albe puluis radice eius cū pulue
re aloepatici & succo allei & parū mellis inde un
gendo morpheam. Et radix huius herbe est rubea
sicut appellatur. & habet uirtutē prouocandi uri
nam. Et quādo bibitur succus radice cū mellicra
to cōfert ystericie sciatici & paraliū & facit mīger
urinā multū grossā, & fortassis facit mīger sāgui
nē ideo ualet miscere mastice. Serapio capi. eodē.

CXXII

SOLATRVM

Solatrum est siccū i scdo. & sunt quattuor species. una earū comeditur alie uero non. & illa quæ comeditur est domestica & est herba non magna habens ramulos plurimos & folia eius nigra similia foliis baseliconis & habet semen rotundū cuius color est uiridis & niger: sed qñ maturatur fit rubeū & qñ frāgitur inuenit̄ i eo humiditas multa & granula sūt semina eius & sapor eius est stip

q ii

IIXXV
ticus & ē cōpositū ex uirtutib' cōpositis uult inue
re. Serapio quia ī eo sūt duæ substātiæ. s. terrea &
aquosa. Et qñ fit emplastrū ex foliis solatri & lap
pacio acuto cū aceto & sale factū resoluit aposte
mata & curat scabiē ulcerosā & pruritū ei'. Et idē
ualet īflatiōi stomachi. & succus solatri ualet do
loribus capitis ex cā calida ab extra applicādo. Et
succ' ei' misceat' cū cerusa & litargiro & oleo rosa
rū & parū aceti cōfert eriscipile & aliis apostemati
b' multū ignitis. & qñ idē misceat' cū pāe ualet sca
biei ulcerose. & qñ fit peffariū cum succo solatri &
plātaginis & puluere boliarmeni cōfert cursui hu
miditatū matricis. Et cū succo solatri & succo sco
lopēdrie cū zucaro fit sirup' cū clarificatiōe cui ad
dēdo reubarū & maxie cōfert opilatiōi splenis &
epatis. Vel qd' meli' ē. R. succi solatri. ὄ. ʒ. reubar.
ʒ. i. spice. ʒ. s. zucari. ὄ. ʒ. terēda terāt & tepide am
ministrēt. Et contra calida apostemata stomachi
uel epatis uel ītestinorū cōfert succus solatri cū aq̄
ordei & multū approbat'. Idē ualet cōtra calefa
ctiōne epatis pecia panni ītincta ī succo eius sepe
applicata regiōi epatis pdest. Idē fiat cōtra colicā
& podagrā. uel ipsa herba trita cū oleo uel aq̄ rosa
rū desup pōat'. cōtra calida apostemata ī p̄cipio
cōfert solatrū cū aceto cōtritū p̄ repercussione &
solatrū raro pro alimento sumitur sed ut medici
na gratia infrigidationis. Pandecta. Serapio &c.

CXXIII

SPINACHIA

Spinachia est frigida & humida in fine primi gradus. Lenire habet uentrem & confert dolori pectoris & pulmonis & doloribus qui fiunt a colera & sanguine. Et nutrimentum attriplicis & est operatio spinachie prope operationem attriplicis. & in ipsis est uirtus abstersiua: lauatiua. & uincunt coleram. & comeduntur in oleribus uel buliantur cum carnibus recentibus. Conferunt etiam doloribus dorsii uitio

q iii

sanguinis & est lenitiua uentris. & fortasse restrin-
gunt sterco a iure eorum ergo auferantur spina-
chie a fure suo & si comedantur conferunt anhe-
litui & pectori & pulmone calido. Item spinachia
ingreditur optimum genus olerum tempore con-
stipatiōis uentris quod notāter potest sumi tem-
pore æstatis & fit isto modo. Recipe spinachie &
bletes & atriplex & lactuce: borago quæ oīa buliā-
tur maxime in iure carniū recentium & multū
conferunt ad p̄dicta accidentia. Sed ubi est ma-
ior intentio infrigidationis ī corpore exuberanter
calido possunt addi portulace. & ubi est maior in-
tentio lubricationis præcipue ī corpore multū cō-
stipato ex calore addatur mercurialis cū uuis pas-
sulis. In hieme uero cōferūt olera facta ex nastru-
tio aquatico: petrosilino & urtica minori & feni-
culo & spinachia qđ̄ omni tempore potest sumi
& nunq̄ expedit corpori temperato q̄ herbe cru-
de sumantur exceptis lactucis & portulacis & bo-
ragine temporibus feruidis ad cōpescendum san-
guinis feruorem & estuatiōem ī stomacho & epa-
te. Et frequens usus olerum non confert ut patet
per Auerroim. v. colliget. omnia olera generat me-
lancoliam. dempta lactuca & boragine.

CXXIII

SILERMONTANVM

Silermontanū. i. sifelios calidum & siccū in fi-
ne secūdi gradus fm pandectā & Auicennā: Vir-
tutem habet incidēdi humores flegmaticos uisco-
sos & congelatos. & ppter hoc aperit uias omnes
& cannales opilationes & prouocat urinam & mē-
strua. Et confert asmāti & omnibus egritudini-
bus flegmaticis. Et semen sileris montani poni-
tur in medicinis. Virtutem habet diureticam.

q iiii

Vinū decoctionis feminis eius confert cōtra strāguriā & diffuriā & cōtra opilatiōes splenis & epatis:renū & nefice. Et puluis feminis fileos cum ficubus siccis mixtus confert ad idem. Fumigatio etiā facta cū herba fileris mōtani & abrotano mēstrua prouocat & ualet contra franguriā & diffuriam. ipse herbe ī uino cocte pectini emplastrata stranguriā soluit. Et uinū decoctionis fileris montani & radicis yreos confert in asmate & epilētia. Et Serapio auctoritate Dyascoride. Virtus eius ē calefactiua scilicet radicis eius & feminis. Et quādo sumitur uinū decoctiōis eius puocat urinā & coartationi anhelitus cōfert & suffocationi matricis. & ī prouocādo mēstruum expellit foētū & idē etiam confert tussi antiquæ & debilitati digestionis & torfiōibus uentris & debilitati epatis. & qñ sumitur ex semine eius aut radice eius in uino & pipere præseruat & defendit hominem a frigore aeris. & propter hoc cōfert itinerantibus ī hieme. & quādo homines & alia animalia de hac planta comedunt tēpore coitur eorū cōfert eis statim ad prægnandum. Pandecta. Serapio. Auicenna. Vinum decoctionis radicis eius. & feminis confert ī dolorem dorsi. Et aqua decoctiōis eius & ros ualet insoda idest dolore capitis.

CXXV

SINAPIS

¶ Sinapis ē calida & sicca ī q̄rto gradu. Et ei? du-
 plex ē species. una ē cuius semina exterius sūt sub
 nigra: iterius uero alba. Alia cuius semina exteri?
 sūt alba & habēt unā uirtutē sed prima species est
 acutior secūda. Et ē eligēdū illud qd' nō est nimis
 siccū nec extenuatū & fit granū grossū & frāgile ē
 albū. Virtus foliorū ē ulceratiua ppter hoc pūgīt
 multū quādo teritur & miscetur cū radice enule

puluerizate & dimittat' per horā & cōfert sciaticae
 ulcerose. Et qñ miscet' cū oleo lauri & ī de linif' sca
 bies ulcerosa anat eā. & idem cōfert dolori splenis
 & aufert etiā masculas unguiū. Et qñ radix eius
 suppendit' eollo paciētū dolorem dentiū pdest.
 Et habet etiā uirtutem attrahendi & cōsumendi
 superfluitates cerebri qñ masticat' uel fiat garga
 rismus cū puluere ei' & piretri & zīciberis an. pon
 dere cū melle rosarū & aqua plātaginis miscendo.
 Idem cōfert apostemati oris & ī casu uuule. Et qñ
 fit ex semine sinapis & uitello oui parū salis un
 guentū ualet ad scrofulas. Et puluis eius mixtus
 cū zīcibere narib' apositus causat sternutionem
 & ualet ī epilentia & litargia. qā exitat eos talia pa
 tientes. Etiā quādo fit emplastrū ex eo semine ru
 te & eius oleo cōfert in litargia capiti applicādo.
 pilis prius abrasis. Et semen sinapis cū succo abro
 tani mixtus ualet ad alopiam & ad dolores anti
 quos scilicet splenis & sciaticae passionis: quia tra
 hit materiam ad exteriora & consumit eā. Et quā
 do miscetur eius semen cum cerusa & melle & aq
 dissolutionis furfuris tricici mūdificat faciei ma
 culas. Et semen eius coctum cum aceto ualet ad
 scabiem ulceratam. Et aqua decoctionis eius ua
 let febribus peritoticis siue interpellatis. Pādecta.
 Auicenna.

CXXVI

SQVINANTVM

¶ Squinantum dicitur palea camelorum: quia camel-
li eam herbam comedunt calidam & siccam in secundo. Pā-
decta & Auicenna. In arabia reperitur. Eligendum est su-
balbidum, & quod durum existit circa stipitem abiciatur.
Virtutem habet purgandi flegma principaliter non
quod per se potitur sed cum purgantibus flegma ut po-
lipodio esula &c. In ipso est stipticitas quae confert
in fluxu sanguinis intestinalium & renum. Et quando bi-

bitur uinū decoctiōis eius cū polipodio & succo
 sumiterre cū zucaro miscēdo cōfert ī ydropisi de
 frigida cā. Et uinū decoctiōis eius cū pipere ualet
 ī spāsmo & dolore lacertorū. Cōfert etiā in dolore
 matricis uitio eius nimie lubricationis fiat ex ipso
 & plātagine & bursapastoris cū uino eukacisma.
 Et squinantū ē herba similis ciperō & reperitur in
 pratis. Et fortassis ex eo tota herba ubi nascitur &
 quādo desiccatur fit albū. Et quod ex ipso ammi
 nistrat sūt folia: flores & radices. Auicēna dicit q̄
 squinatū ē duarū sp̄erum. una earū est q̄ nō habet
 fructū nigrū sed apparet ut cauda equina. Aliud
 ē arabicū & ē bōi odoris & ē maioris eff̄catie. Squi
 natū ī uīo decoctū cū arthemisia & cathaplasma
 tū pudēdis menstrua educit: strāguriā & dissuriā
 soluit. Et prouocat urinam uinū decoctionis eius
 & seminis feniculi. & in radice eius ē stipticitas &
 p̄pter hāc stipticitatē amministratur in fluxu sā
 guinis. Serapio. Flos eius est pauce stipticitatis ca
 lefactiuus. mollificatiuus: frangens lapidem ape
 ritiuus orificiorum uenarum. prouocatiuus uri
 ne & menstruorum & resoluit inflationes. & con
 fert sputo sāguinis & dolori stomachi. Et oleum
 squinanti prodest in pruritu. Auicēna. Squinatū
 est stipticum qua propter confert eius flos fluxui
 sanguinis undecunq; fit. Pandecta.

CXXVII

SERPENTARIA

Serpentaria. i. dragūtea maior calida & sicca. herba ē cui⁹ radix usui medicīe cōpetit excessus eius nō determinat^r ab autorib⁹. Serapio. sed Pādecta auctoritate Serapioīs. ca. de luff. i. dragūteæ dicit q^d dragūtea ē maior & minor. Maior ē q̄ uocat^r serpetaria qa hēt uestigia ī modū serpentis uel qa uenū serpētis fugat. S; minor ē illa q̄ uocat^r aarō: & ē illa q̄ hēt folia plana. Pādecta ē auctoritate Galieni. vii. simpliciu⁹ ca. de serpetaria. substātia ra

dicis ei⁹ subtilior ē substātia radicis aarō & ī sapo
 re ei⁹ ē acuitas & amaritudo & stipticitas pauca. &
 ē calidū & siccū ī primo. Virtutē hēt dissoluēdi &
 mūdificādi. Et succ⁹ ei⁹ mixt⁹ cū aq̄ ros & cū parū
 ceruse & ī sole tēperet & ī de facies pungat ipa enī
 clarā reddit & pānū eius depōit. Et pdest fistule
 puluis radicis ei⁹ cōficiat cū sapōe & fistule ipōa
 tur foramē ei⁹ dilatāt itātū q̄ os fractū seu putre
 factū extrahi possit. Itē cōfert ēt cācrū isto mō. R.
 pulueris serpētariae duas partes & tertiā partē cal
 cis uiue misceat cū parū uini uel aceti ī modū pa
 ste ī testa sup carbōe exiccet & puluis inde factus
 cācro suppoat cācrū corrodit mūdificat & currat.
 Ad apostema maturādū & rūpēdū & ad mēstrua
 puocādū folia uiridia cū oleo cocta cathaplasme
 tur sup apostemata. & suppositoriū ī de factū p
 uocat mēstrua. Serpētia habet qdē aliqd simile
 aaron tā ī foliis q̄ ī radice sed acrius ē eo & amari
 us ideo magis calefactiuū. Et radix eius expurgat
 uiscera oīa grossos humores & fiscosos subtiliat.
 ideo uinū decoctionis eius & scolopendrie mun
 dificat & aperit opilationes splenis & epatis & re
 nū q̄ subtiliat humorē grossos. Pandecta. Sed al
 bertus de uirtutibus herbarū dicit. serpētaria cū tri
 folio inhumata generat serpentes rubeos & uiri
 des de quibus si fiat puluis & ponatur in lampa
 deard entes uidebitur copia serpentum.

CXXVIII

SATIRION

¶ Satirion. i. testiculus uulpis ē calidus & humi-
dus in priō. habet folia similia foliis lilii albi & ē
in floribus cōuenit. & quod de ipsa amministra-
tur est radix quæ dulcis est. & in humiditate eius
ē inflatio superflua gratie cuius incitat ad libidi-
nē. Et uinū decoctionis radice eius incitat ad libi-
dinē. Et radix eius elixata cū carnibus recentibus
uel assata magis conuenit ad carnis libidinem. &

Dyascorides dicit capitulo Orchis. i. fatirion. qđ
si uir comedat maiorem partem radicis fatirionis
generat masculos. & si minorē partē genera foem.
Et mulieres partiū Italie dāt eā radicē triā cum la
cte caprino ad icitandum libidinē. Virtus etiā ra
dicis eius ē quæ resoluit apostemata inflata quādo
ponit sup ea decoctio radicis cum oleo. Et ei^s suc
cus cū melle rosarum mundificat ulcera sordida
& apostemata fraudulenta putrida curat & erisi
pilā quæ ē defedatio cutis uicō sanguinis colerici.
& in ipsa est stipticitas ideo retinet parum uentrē
quādo bibitur præcipue alia eius species quæ si
mili modo apparet: sed illa species habet florem
purpureum. & illa species trita cū sale aperit emo
roidas. Ei quando amministratur sicca prohibet
dilatationem ulceræ & abscindit putredinem eo
rum & curat ulcera fraudulenta quæ sunt in ore.
Sed est alia species fatirionis quæ uocatur palma
christi cuius folia sunt similia foliis prime speciei
fatirionis sed sunt graciliora cum nigris masculis
quæ uenenis resistit quam si quis penes se habue
rit a maleficiis & uenenis securus erit. Pandecta.
Et illa species est calida & sicca in secūdo. & est ei
proprietas mundificandi cutem & confert mem
bris neruosis. Pandecta auctoritate Auicenne.

Et illa species est calida & sicca in secūdo. & est ei
proprietas mundificandi cutem & confert mem
bris neruosis. Pandecta auctoritate Auicenne.

CXXIX

SCICADOSCITRINVM

☉ Scicadoscitrinū ē absinthēū marinū calefacit ī
secūdo gradu & desiccāt in tertio: hñs minutū se-
mē simile semine herbe quæ dicitur abrotani. &
ē plena semine & hēt folia stricta & nō ē ita amara
sicut absinthēū & hēt odorē grauē & nō ē tāte sti-
pticitatis sicut absinthēū: sed uirtus ei⁹ ē diuersa a
uirtute absinthei. nā ē mala stōacho & occidit uer-
mes ī uētre plusq̄ absinthēū qñ apponit⁹ extra &

¶

quādo recipit ab itra. Et quādo sumit cū melle i
terficit uermes & ex expellit eos cū laxatiōe leni &
quādo coquit cū lētibus & bibit facit idē. Virtus
etiā scicadoscitri ē īscisiua resolutiua uētositatū
Et eius cinis cū oleo eius uel oleo amigdalino lini
tus cōfert alopicie. & eius oleū facit nasci barbā q̄
tardatur. Et eius oleū phibet herpostimenū & car
cūculos. Itē obtalmiā ualet uapor decoctiōis eius
ī aqua ros & resoluit eā. Cōfert difficultati anhe
litus uinū decoctionis eius. Itē decoctio eius & ab
sinthei ī aq̄ & exhibat cū paꝛ mellis extrahit uer
mes & ascarides & īterficit eas. Et uinū decoctiōis
ei⁹ cū arthemisia & semie petrosilini prouocat uri
nam & menstrua. Et eius oleum confert frigori ri
goris febrilis pulsuum manuum & pedum ante
oram rigoris inde uniendo. Idem oleum confert
puncture scorpionis aut aliorum animalium ue
nenosorum. Item uinum decoctionis eius & dra
ganti spiritualia calefacit membra miscendo cum
parum zucari propter eius amaritudinem. Idem
ualet contra stranguriam & diffuriam & ad opila
tionem splenis & epatis addēdo scolopendriam.
Item cum infirmus surgit ab infirmitate ad ner
uorum confortationem ualet aqua decoctionis
eius lauendule.

CXXX

SCICADOSARABICVM

☉ Scicadosarabicū ē calidū & siccū ī tertio gradu
Pandecta. Sed fm lo. mesue capitulo de scicado-
sarabico ē calidū in primo & siccū in secundo. & ē
compositum ex partibus terreis frigidis dantibus
ei stipticitatem paucam & ex partibus igneis sub-
tilibus a quibus in sunt ei acuitas & amaritudo.
sed acuitas plus ē sua amaritudine & amaritudo
plus est stipticitate ipsius propter quod est sub-

r ii

tiliatiuū: resolutiuū apituū opilatiōnū: absterfuiū
& resolutiuū nature & ē p̄seruatiuū p̄hibēs a pu-
trefatiōe. & ē ex parte stipticitatis pauce cōfortati-
uum cordis & cerebre & neruoz & uiscez. Et p̄hi-
bēdū ē habētib' colerā ī stomacho: cōturbat enim
eā īducēs siti & uomitū & ē estuationē laboriosā.
Et ē colericis obest. Et ē ex debilitate soluētib' pro-
pter qđ miscēdū ē ei sal gēma aut mirabolani indi-
seu lebuli magnificāt enī opatiōē ei'. Et scica-
dos arabicū solutiōe educit melācolia & flegma.
mūdificat cerebrū & neruos & mēbra sēsū & p̄-
prie ī egritudinib' capitis. Effusio floz scicados
arabici. s. ō. ʒ. uel. ō. i. ī aq̄ casei cū uuispassulis ad-
ditis mirabolāis nigris uel lebulis. ʒ. ii. stet ī fusio-
ne p̄ noctē colet & colature addat dyasfeniconis
uel dyasene. ʒ. i. cass; fistule. ʒ. ii. misce & fiat hau-
stus cōueniēs p̄ solutiōe hūorū ut supra. Et fomē-
tatio facta ex eo & maiorana & spicaceltica cū aq̄
decoctiōis ei': uel lotio capitis cōfert egritudini-
b' frigidis capitis. Et oleū scicados ara. cōfortat ce-
rebz & neruos & os calefacit & uiuificat. & euapo-
ratio decoctiōis ei' apit opilatiōes nariū. Et uinū
decoctiōis ei' & scolopēdrie cū sq̄lla ē medicīa bo-
na ī opilatiōe splenis: epatis & uiscez & ē sedatiuū
doloris lacertoz & neruoz & iuncturarū fm om-
nem modum administrationis. Mesue. Serapio.

CXXXI

SPARGVS

Spargus calide & sicce cōplexiōis. habet uirtutē aperitiuā opilationū splenis & epatis & renū. & habet etiā uirtutē absterſiuā & pprie semē eius & radix. Et quādo decoquitur radix eius & bibitur decoctio ipsius cōfert strāgurie & yētericie & scia tice passionibus in uino decoquendo. Et quando ex decoctione eius cū uino addito piretro fit mix tio & inde abluatur os cōfert cōtra dolorē dētiū.

r iiii

Et quādo elixatur una una elixatiōe seu ebulitiōe
& comeditur mollit uentrem & prouocat urinā.
& quando oquitur in uino prodest decoctio eius
morsui animalium uenenosorum. Et semen eius
quando bibitur facit operationes radice. & dicitur
q̄ elixatura eius occidit canes. & dicunt aliqui q̄
quādo cornua arietum sepeliuntur in terra nascū
tur inde spargi. & p̄pietas eius est remouere dolo
rem lumborum qui fit a flegmate & uentositate.
& etiam remouet dolorem colice passionis. quia
mollificat uentrem. & si homo utitur eo multum
facit nauream. Radix & semen spargi sunt diure
tica modicum nutrimenti habentes & non bene
digeruntur. Est etiam absteriue uirtutis nō tamē
calescit manifeste neq; in frigidat ideo tamen re
num q̄ epatis opilatiuus est magis semen & radi
ces q̄ herba. Pandecta & Serapio. Et secūdu Plā
tearium spargus est calidus & siccus in tertio & se
men & radix a sui medicine competūt. & extremi
tates spargorum ante productionem seminis cū
carnibus elixate. uel cum sola aqua ualent contra
ouilationē splenis & epatis & contra stranguriā &
diffuriā. & similiter cōtra dolorem stomachi & in
testinorum & contra yliacam passionem. Itē uni
uersaliter aqua decoctionis seminis eius ualet ad
prædicta. Et semen eius per annum seruatur.

SAVINA

Sauina calida & sicca ī tertio gradu. solū folia
 medicine cōpetūt. Vinū decoctiōis eius ualet con-
 tra dolorē stomachi & intestinorū & yliae passio-
 nis & contra strāguriā. Et sauina cocta cum se-
 mine aneti & foliis altea in uino & cathaplasma-
 ta super pectinem ualet contra stranguriā & dif-
 suriam. & inde prouocat urinam sedando dolo-
 rem uelice. Est enī sauina dyaforetica & diuretica

¶ IIII

fomentatio ex ea facta ex aqua decoctionis eius
uel uino ualeat cōtra prædicta. s. prouocādo urinā
& menstrua & secundinā educit decocta in oleo.
& contra tenasmon ex frigida causa decoctio ī ui
no & aceto cū taxobarbato miscēdo & fiat eula
cisma id est sessio super talem decoctiōem & mul
tum ualebit. Pōitur etiā sauina puluerizata cum
sulphure & litargiro & succo lappacii acuti & pa
rū axungie porci & fiat unguentum contra scabiē
ulcerosam seu sauiosam. Vapor etiam decoctiōis
sauine & bethonice in uino decoquendo prodest
aduersus reuma frigidum per nares fumendo. Pā
decta. Item uirtus etiam ei' dissoluit & dispergit
putredinem ulcerum putredorum malorum cor
rodentium antiquorum. & succus eius cum mel
le mixtus mundificat ulcera melancolica sordida
& aufert erispilam. & propter causam suæ subtili
tatis prouocat mēstrua plus omni alia medicina.
Et eius usus nimius facit migere sanguinem & in
terficit foetum uiuentem & expellit mortuum. Se
rapio. & folia eius contusa cum aceto prohibet di
latacionem ulcerum corrodētium & sedat aposte
mata corrosiua. Et aqua decoctionis eius cū ceru
sat aufert liuorem cutis & aufert escaram factam
ex igne.

CXXXIII

SEMPER VIVA

¶ Semperuiua ē herba sic dicta qa sēper uiridis
frigida ē ī tertio gradu cū siccitate pauca. Et uiri-
dis ē multe efficacie & in medicinis nō pōitur exic-
cata. Virtutē habet īfrigidādi & alterandi catha-
plasmata cū aceto uel agresta mixta super mēbra
multū calefacta & apostemata calida quia extin-
guit calorē extraneū & sedat dolorem factū ex cā
calida cuiuslibet membri in principio applicādo

gratia repercussionis materiei licet postmodū ab-
sit inspissando materiam . Cōtra combustionem
aquæ uel ignis fiat unguentū ex succo eius & oleo
ros & pag: cere sed nō debet poni in primis tribus
sed calida ponantur ut fumositatis fiat euapora-
tio. unde prius iungamus sapōe & similibus. post
tertium uero diem inungimus unguēto ut supra
ad liniēdum. Item succus semperuiue uel eius aq̄
confert fluxui sanguinis narium unguendo fron-
tem: tempora & guttur & epar miscēdo parum sā-
dali rubei. Et experimento habetur q̄ multum ua-
let notanter fluxui narium prouenienti ex ebuli-
tione sanguinis ī iuuenibus & epate calefacto. Et
sunt duæ speties scilicet maior quæ ut plurimum
nascitur in locis edificatis ex lateribus quidam fa-
ciunt eam nasci in domib⁹ suis supra tectum. Sed
minor scilicet uermicularis nascitur in muris & in
locis petrosis. & substātia eius est aquosa & sapor
eius stipticus. Cōfert etiam succus eius erisipile &
apostematibus multū calidis quæ dilatātur ī cor-
pore. Item semperuiua cocta cum radice planta-
ginis posita supra podagram confert & sedat do-
lorem eis. Item succus cum aceto confert in plaga
sancti antonii. Serapio.

CXXXIII

SQVILLA

Squilla ē calida & sicca ī tertio gradu & dicitur
cepe muris qa mures interficit. Est enī cōposita ex
igneis partibus in superficie dantibus ei acuitatis
uehementiam & ex partibus terreis adustis danti
bus ei amaritudinem & ex partibus aereis danti
b^o ei de dulcedine aliquid. Est enī īscisiua & ulce
ratiua: adustiua: resolutiua materierū . attractiua
ad exteriora. subtiliatiua partium grossarum & ui

scolarū a putredine cōseruatiua. & rectificatur cū
 affatiōe & prępat cū aceto ut materias grossas &
 adherētes submersas facile poterit expellere. & me
 li^o ē q̄ cepa squille affet̄ uel coquat̄ & postea ammi
 nistret̄ & sic minuet fortitudo & acuitas suā uir
 tutis & affata habet multa & maxia iuuamēta. Et
 affat̄ iter prūas uel iuoluat̄ pasta uel luto ī furno
 donec coquat̄ deīde extrahat̄. & acetū squilliticū sic
 fit: cepa squille scīdat̄ ī lamīas & cū filo separatū
 affigātur & siccētur ī umbra. xl. dieb^o. post ea su
 mat̄ quātitas uni^o māipuli & ponat̄ ī uase uitria
 co & piciatur desup acetū fortissimū & pōatur in
 sole. xl. diebus. Et cū aceto squillitico fit ablutio
 oris & restrigit gīgiuas laxas & cōfirmat dētes cō
 motos & aufert putredinē oris & ellixatura squil
 le p̄pata cū melle in potu amministrata fortificat
 trabeā arteriā & clarificat uocē & cōfert ad debili
 tatē stomachi & ad maliciā digestiōis & opilatiōes
 ei^o & ad melācolia & apoplexiā & epilētiā & frāgit
 lapidē uesice & cōfert suffocatiōi matricis & apo
 stematib^o splenis & ad sciaticā & meliorat colorē
 & acuit uisum. & ei^o succus piciatur ad aurem &
 cōfert grauitati auditus. Et uniuersaliter ualet oī
 bus egritudinibus corporis prāter q̄ ulceribus in
 trinsēcis. & confert in ydropisi & yctericie & stran
 gurie & paralisi. Auicenna. Pandecta. Serapio.

CXXXV

SAMBUCVS

☉ Sambucus ē calidus & siccus ī tertio gradu : ē quod dā diureticā idest aperitiuū & dyaforeticū i. sudoris puocatiuū . Folia sambuci humida nō sicca qñ cōrusa cū aceto & sale ponunt sup empetiginē idest malā speciē scabiei & pānū faciei multū cōfert & resoluit omnē superfluitatē cutis . Idē aqua decoctionis eius cū cerusa & odor floꝝ sambuci īducit sodā . i. dolorē capitis illoꝝ q̄ sunt cali

de cōplexiōis. & si tales odorēt nimiū de eo incur-
runt fluxū sanguinis nariū. Et uinū decoctionis
eius & lauendule confert in catarro & oībus abun-
dātibus flegmate salso & senibus frigide comple-
xionis & cōfert doloribus q̄ fiunt ex flegmate ui-
scolo. folia uel flores sambuci & folia alteæ cū ui-
no cocta & emplastrata prodest. Et oleū florū sā-
buci cōfert egritudinib⁹ frigidis in neruis. & odor
eius licet causet dolorē capitis uerūtamē cū hoc re-
soluit sodā factā a flegmate quādo odoratur. &
facit possidere rubedinē ī facie multitudo odora-
menti eius. Et folia eius quādo coquuntur cum
aliis oleribus laxat flegma. Similiter sumitates ra-
morum elige & comeste faciūt. Radix uero eius
per se uel cum radice ebuli in uino cocta & datur
ydropicis miro modo confert. Et quando coqui-
tur in aqua cum arthemisia & fiat eulacisma in
quo sedet mulier laxat duriciem matricis & dila-
tat orificium eius & mundificat eam & secundi-
nam expellit. & est bonum combustioni ignis &
morsui canis succus eius. Et succus eius denigrat
capillos & conglutinat ulcera concaua & fistulas.
& ex succo eius & sepo ircino addito succo alteæ
confert podagre. & succus eius immissus auri se-
dat tinitum eius & occidit uermes in eis. Serapio.
Pandecta.

CXXXVI

SALIX

¶ Salix ē frigide & sicce cōplexionis ī prīo gradu. Virtus folioꝝ & corticū & fructus salicis & succi eiꝰ ē stiptica. Et quādo bibūtur folia eius cū uino & pipere conferunt colice passioni. Et quando sumitꝰ aqua decoctionis eius prohibet īpregnationem: Et aqua decoctionis fructus eius confert sputo sanguinis quando bibitur. Et cortex eius si militer hoc facit. Et decoctio eius administrata

sup pedes podagricos cōfert eis multū. Idē mūdī
ficat furfures capitis lixiuū ī de factū. Et aq̄ seu
hūiditas reperta ītra corticē abstergit oculū & au
fert tenebrositatē eius. Itē succus salicis glutinat
uulnera recētia. Et succus eius cōfert fluxui sāgui
nis. Item cinis salicis. s. corticis ei⁹ ē exiccatiu⁹ mul
tū ī oībus ī quibus medicus īdiget exiccatiōe. Itē
succus eius cū aqua plātaginis multū cōfert ī dis
sinteria. Et succus folioꝝ salicis cū aceto remouet
uerucas & nodos & pustulas ī corporē genitas. Itē
succus eius cōfert ī dolore auris. uirtus fructus &
folioꝝ ē stiptica sine pūctiōe & disiccat exicatiōe
oculta. Et ex aqua decoctionis folioꝝ salicis & cor
ticū eius & plantaginis cū boloarmeno fit cliste
re illi qui egerit sanguinē & succus eius mittitur ī
aures ex quibus emittitur sanies. & succus eius cō
solidat & conglutinat ulcera magna. & operatio
in hiis rebus est fortior quando bibitur cum ui
no stiptico nigro. & quando ex foliis recentibus
eius solis fit emplastrum cōfert fluxui sāguinis
undecūq; exeat. Et succus foliorum eius cū aqua
endiuiē cum parum zucari albi ualet contra ca
lorem febrilem in potu exhibitus. Item aqua eius
ualet contra yctericiam. & opilationē epatis. Item
folia eius incubili spersa febricitantes refrigerant.
Auicenna. Serapio.

CXXXVII

SAXIFRAGA

☞ Saxifraga calida & sicca ī tertio. sic dicitur. q̄a
saxum frangit. Virtutē habet diureticam & dislo
lutiuam. lapidem frangit in renibus & uesica. Va
let etiā cōtra stranguriam & diffuriam & uitii la
pidis. Vinum decoctiōis saxifrage & seminis feni
culi. petrosilini. miliifolis cōfert multū talibus di
scrasius iā dictis. Idē ualet cōtra colicā & yliacā pas
siones. Et puluis saxifrage ī ouo sorbili exhibitus

f

ualet ad idem. Vel detur sequēs potus qui maioris ē efficacie aduersus prædictas discrasias. R. saxifrage. scabiose. catapueie añ. m. i. florū boraginis uiolag. uuarum. passularum añ. ʒ. ʒ. seminum feniculi petrosilini apii miluisolis & anisi ligricie añ. ʒ. ii. omnia confundantur & buliantur ī duabus lb. aquæ fontalis ad cōsumationem tertiæ partis & colatum dulcoretur cum sufficienti zucaro albo & fiat potus mane & sero sumēdus pro qualibet uice in quantitate medii cipi tepide sumendo: quo potu consumpto sequens euformatū exhibeatur circa medium noctis. Recipe benedicte laxatiue dyafenicōis añ. ʒ. ii. cassie extracte. ʒ. ʒ. misce cum decoctione communi & fiat haustus. postea sumatur electuariū ducis uel dyaciminū pro confortatiuis & super itestina dolorosa ungetur unguentum dyaltæ & miro modo conferre habet. Item uinum decoctionis saxifrage & florum tamarisci confert multum aduersus opilationem splenis & epatis. Item uinum decoctionis saxifrage & radic. finiculi & esule necnon hermodattuli añ. ʒ. ii. post coletur & de tali colatura mixta cum parum zucari detur patienti in mane stomacho ieiuno existente & cōfert aduersus ydropisim ex frigida causa.

CXXXVIII

SCOLOPENDRIA

¶ Scolopendria calida ē i primo & sicca in secundo gradu. Virtutē habet incidendi & resoluendi duriciem splenis. Et scolopēdria stipticitate cum amaritudine participat. qua propter confert spleni bibita cum aceto. Vel uinum decoctionis eius confert ad idem addito tamarisco de quo potest quadraginta diebus resoluit & extenuat splenē. Et hæc herba crescit i muris & fōtib' i locis petrosis.

f ii

Et folia scolopendrie cum foliis alteæ in uino co-
cta & cathaplasmata super plenem & confert de-
bilitati eius. Et uinum decoctiõis scolopendrie &
petrosilini cõfert distillatiõi urine. Et uinũ deco-
ctiõis eius cū mēta cõfert singuluti. Et uinũ deco-
ctionis ei' cū endiuia pdest yctericie. Et uinũ de-
coctionis eius & saxifrage bibitum frangit lapidē
uesice & renum. Et putat qdā q̄ ipsa prohibet im-
pregnationem si suspenditur sola ad colū mulie-
ris. Et oximel factū ex oximelle & aceto decoctio-
nis scolopendrie magnifice confert opilatiõi sple-
nis & yctericie & singultui. Et hæc herba nascitur
in muris edificorum & in petris. Et nō habet stipi-
tem neq; florem neq; semen. & folia eius sūt sicut
folia polipodii. & pars eius inferior est quasi rubea
& pars superior uiridis. Et substantia eius est sub-
tilis. & uirtus eius prima est calida & secunda uir-
tus est quæ icidit & resoluit. & tertia uirtus ē quæ
frāgit lapidem & resoluit duriciem splenis. Et ex
puluere scolopēdrie & puluere tamarisci eiusdem
ponderis scilicet. ʒ. i. & cinamoni. ʒ. ʒ. & pulueris se-
ne. ʒ. i. mutuo misceantur cum duabus uncis zu-
cari albi in modū trageæ & utatur in cibis cõfert
ad singula p̄dicta. Auicenna. Serapio. Pandecta.

CXXXIX

SCABIOSA

Scabiosa calida est & sicca in secūdo gradu uā
let cōtra scabiē. Succus eius cū sulphure & litargi
ro & oleo lauri fit unguentū cōtra scabiē. Et idem
unguentū addito puluere abrotani confert alopi
cie. Et succus ei⁹ lumbricos necat & eo magis quā
do cū succo absinthei & parū mellis miscet^r & po
tui exhibetur. Vel fiat cathaplasma super uētrem
ex foliis decoctionis eius & abrotani & absinthei

f iii

cum melle & aceto miscendo . Et decoctio totius
herbe in uino confert ad emoroidas constringen-
das. Dicitur q̄ sanctus Urbanus ad petitionem cu-
iusdam sororis suæ anhelantis super scabiose uir-
tutes quoniam ipse utebatur continue misit sibi
super petitionem infra scriptos uersus . Urbanus
pro se nescit præcium scabiose. Nā purgat pectus
qd̄ cōprimit erga senectus. Lenit pulmonem pur-
gat laterum regionem . Apostema frangit si locū
bibita tāgit. Tribus uncta foris antracem liberat
horis. Ex illo habetur q̄ scabiosa est herba magne
uirtutis. quia confert pectoris uitio flegmatis ibi-
dem peccantis & præcipue senibus confert in pe-
ctore discrasias. Similiter eius succus cum liqui-
ricia lenit pulmonem & dolorem laterum sedat.
Et aqua decoctionis eius & betonice cum parum
zucari bibita apostema dissoluit . Et similiter em-
plastrata scabiosa cum plantagine ī aceto & aqua
rosarum decocta super antracem aut alia aposte-
mata ignita applicata liberat patientē ad aliquas
horas a tali discrasia . Item balneum decoctionis
scabiose & taxibarbati super tales herbas sedendo
confert ad exitum ani & ad restringendum emo-
roidas. Pandecta. Platearius.

CXL

SALVIA

Salvia ē calide & sicce cōplexionis. Succus saluie & succus herbe paralisis cū oleo castorii ualet ad membra neruosa & ualet in paralisi ungendero loca & membra paraliticata. Ad idem confert uinū decoctionis saluie & rorismarini & herbe paralisi pprie scluffelblommen. Et aqua saluie ualet ī tremore manuum. unde lauētur manus cū aqua saluie. Item succus saluie confert ad confortādū

f iiii

gingiuas os abluendo cū parum mellis rosati m̄
scendo. Et saluia in cibis comesta cōfortat stoma
chum. Et uinum decoctionis saluie & petrosilini
aperit uiam urinarum. Item caput purgiū factū
ex succo saluie cui misceatur piretrum istud maxi
me æducit flegma de capite. Decoctio foliorū sal
uie & ramorum eius & arthemisie quando bibit̄
prouocat urinam & menstrua & expellit foetū. Et
succus saluie confert morsui uenenofo. Et succus
saluie denigrat capillos liniendo eos cum succo
& confert apostematibus. & abscindit fluxum sā
guinis. & mundificat ulcera fraudulenta. Et de
coctio saluie in aqua cum parum mellis rosa
rum cum qua abluātur genitalia uirorum & mu
lierum sedat ipsorum membrorum pruritus.
Virtus saluie est diuretica. i. aperitiua : menstruis
imperat. aborsum facit & sanguinem ex uulneri
bus fluētē stringit. sordida uulnera purgat. Vi
num decoctionis eius confert paraliticis & catha
plasmātū sup partem paraliticatam. Et dicūt ma
gni de saluia q̄ ipsa putrefacta sub fimo generat̄
auis quædam habens caudam serpentinam & al
bam de cuius cinere si ponatur in lampade appa
ret q̄ domus sit plena serpentibus. Pandecta. Idē
di cit Albertus de uirtutibus hebrarum.

CXLI

SPICANARDI

¶ Spice tres sunt species. quædam est spicanardi q̄ etiã aromatica dicit̄. & est calida ī priõ & sicca ī secũdo gradu. Et alia ẽ spica romana & dicit̄ celtica. Et est alia môtana. Hic itelligit̄ spicanardi. cuius substãtia est cõposita ex tribus sustãtiis. una eaz̄ est uirtus stiptica. & secũda est acuta non nimis tertia declinat parũ ad amaritudinẽ. Et uinũ decoctionis spice bibita urinas mouet & mor

dicationem stomachi sanat. & fluxū uētris siccata
& caput cōfortat. cōfert epati & ori stomachi. Et
uirtus spicenardi ē absterſiua autoritate. Serapio-
nis. & cōfert epati & ori stōachi. & qñ bibiſ & po-
niſ extra puocat urinā & desiccata humores q̄ ad-
ueniūt ad iſteſtina: & cōfert humorib⁹ q̄ cōgregāſ
ī capite & pectore. & fortior ſpecierū ſpice ī hoc ē ī
dica de q̄ nūc loqmur. Et idē autoritate. Dyaſcori-
de. Virtus ſpicenardi eſt calida & ſicca & puocat
urinā & ppter hoc qñ bibiſ ſtrigit uētrem. Et qñ
fit ex eo naſtale ſiue peſſariū cū mūmia. & parum
olei roſarū ſtrigit menſtrua & desiccata hūiditates
q̄ currūt ad collū matricis. & qñ bibiſ cū aqua fri-
gida ſedat ſincopī & cōfert cordiace paſſioni & ī-
flāmatiōib⁹ epatis & yctericie & egritudinibus re-
nū. Et qñ decoquit ī aqua & ſedet ī ea mulier cō-
fert apoſtematibus calidis q̄ fiūr ī matrice. Et con-
fert talis ſpica caſui capillorū & palpebrarū ei⁹ ſti-
pticitatem & facit ipſos pilos naſci. & cōfert medi-
cinis oculorū. ſ. puluis ſpice cū puluere thucie mi-
ſceatur ī aqua roſ & fiat coliriū. Contra debilita-
tem cerebri applicetur ſpica naribus. & contra ſor-
ditatem ex frigida cauſa ualet oleum de ſpica. Et
uinum decoctionis ſpice confert contra opilatio-
nem ſplenis & epatis. Et oleum de ſpica optimū ē
paraliticis & arteticis. Auicenna. Serapio.

SPICACELTICA

Spicaceltica est spica romana quæ nascit' in si-
ria. & est calide & sicce cōplexionis . & est plāta ha-
bēs folia lōga cui' color uergit ad rubedinē. Et flos
est citrinus. & melior ex ea ē recēs bōi odoris mul-
tarum radicum non facile frangibilis . & quod
de ipsa amministratur est radix eius & stipites &
flores. quia in eis est bonitas odoris & ipsa euelli-
tur cum radicibus & fiunt fasciculi splene ma //

nus. Et uinum decoctiōis eius prouocat urinam & multum confert stomacho quando bibitur cū decoctione absinthi. Et aqua decoctionis eius cōfert apostematibus calidis epatis & yctericie & inflammationi stomachi. Et quādo bibit cum uino confert apostematibus splenis & dolori uentris & uesice & renum. & acetum decoctiōis eius cōfert morsibus uenenosorum animalium. Et proprietates eius est q̄ retinet menstrua superflua quādo sumitur in potu. Et secundum dyascoridem eius uirtus est diuretica & prodest iecoris tumoris & yctericis confert aqua decoctionis eius & absinthei. Et spleni uesice & renib⁹ medet. Sed & morsibus uenenatis cum uino data opitulatur. Ei spica celtica ingreditur in confectionibus ungentorum calidorum. Et omnes species spice cum bibuntur cum uino conferunt spleni. Et omnes spice prouocāt urinam & prohibēt omnia apostemata matricis sedendo in decoctione earum. & conferunt doloribus renum & prohibent cursum materierū ad intestina & habent proprietatem in retinendo fluxum superfluum matricis. Et spicaceltica ē calidior spicamontana & est in uirtute similis spicamontane nisi quia prouocat plus urinam & confert magis stomacho. Serapio. Pandecta.

SERPILLVM

Serpillū calefacit & desiccāt ī tertio gradu. Et dicit' serpillū: q̄a serpit super terrā. Et ē serpillum domesticū & aliud siluestre. Domesticum ramos diffūdit super terrā. siluestre ī lōgū crescit. Serpillū prouocat mēstrua & urinā q̄n sumitur ī potu. Et idē cōfert torsionibus uētris & attritiōibus musculorum & apostematibus epatis calidis. & ē bonū cōtra nocumētū uenenorū quādo bibit'. Et fit

emplastrū supra morsū aīaliū uenenosoz. Et quādo serpillū coquitur cū aceto & parū olei ros & picitur sup caput sedat sodā id ē dolorē capitis: & est cōueniēs pprie litargie & frenasi. Et qñ sumit acetū decoctiōis ei⁹ ī potu sedat uomitū sāguinis. Et uinū decoctionis eius ī potu exhibitū cōfert cōtra sincopī & cōtra distilationē urine. s. cōtra stranguiriā & dissuriā. & cōfert lapidi renum & uesice. Et emplastrū ex eo cū aceto factū ualet cōtra pūcturā apū & aperit opilatiōes uiarū urine. & de eo bibitū tumorē epatis cōpescit. Itē emoptoicis mederi dicif acetū eius decoctionis datū. Pādecta Auicēna dicit. quādo pecudes de serpillo pascuntur facit emulgere sanguinē. Et decoctio serpilli cū radice yreos cum zucaro penidii dulcorata extrahit humigitates uiscolas a pectore & pulmone. Et cōfert conturbationi stomachi & nausē & puocat mēstrua & urinā fortiter. quia uirtus eius est subtiliatiua & resolutiua & aperitiua. quia aperit opilationes narium. Et folia & flores medicine competunt quæ ī olla calefacta & in sacculo posita & capiti exhibitū ualet contra frididum reuma. Et uinum decoctionis eius cum succo liquiricie ualet cōtra tuflim. Et uinum decoctionis eius cum aniso ualet contra dolorem stomachi ex uētositate. Platearius. Pandecta. Serapio.

CXLIII

TAXUS BARBATUS

☞ Taxus barbatus ē frigide & sicce cōplexiōis. Et duo sūt eius genera scilicet masculus & foemina. Vna est masculus & ē alba. & alia est foemina & ē nigra. Masculus autem habet folia oblonga & angusta & hastam tenuem & semen tenue. Foemina uero habet folia cauliculo similia sed asperiora & latiora & hastā longam unius cubiti albā & asperā flores uirides & albos & semen nigrum. Radix

est dura grossitudinem pollicis habens & nascit̄ i
campis. Item radices oīs generis sūt stiptice. fluxū
uentris cū uino stringit. Elixatura earū bibita con
quassatiōes & dolores latex tollit. tussim mitigat
uinū decoctionis eius cū succo liquiricie miscēdo
& dolorem dentiū compescit succus eius cū pire
tro os inde abluendo uel gargarizādo. & folia ei⁹
cocta in aqua & cathaplasmata super duricies &
tumores oculorū conferunt. Et maligna uulnera
succus eius melle & uino mixtus ad sāitatem per
ducit. Aceto uero mixto uulneribus tecētibus sin
gulare præsidiū est. Et succus taxibarbatī pun
ctum scorpionis mitigat. Et folia cōtrita cū aceto
cumbustiōi opitulantur. Radix fluxibiles passio
nes iuuat. Quidam gargarizant radice decoctio
nem cum aceto & piretro addito ad dētiū do
lorem. Folia uero dyaforetice sunt uirtutis cū de
coquantur cum calamento i uino & cathaplasme
tur super stomachum. Decoctio etiam florum ta
xibarbatī capillos purificat. Fomentatio etiam fa
cta ex uino decoctionis eius ualet contra emoroi
das fluentes. Ad idem ualet si anus ex uino deco
ctiōis eius tergatur post assellatiouem. Valet etiā
ad tenasmonem eukacisma ex aqua decoctionis
eius & arthemisie. Pandecta Platearius &c.

CXLV

TORMENTILLA

Tormentilla est herba similis pentaffilomi: nisi quia habet septem folia utraq; pilosa. Cuius radix rubea & tortuosa similiter galange sed non habet acumen flos eius rubeus. Et ipsa iudicatur frigida & sicca in tertio. & habet uirtutem consolidandi & conforlandi conceptum. Puluis eius cum puluere yreos super uulnera sperfa consolidat ea. Et uinum decoctionis radice tormentille & spice

t

bibitum multum facit ad conceptionem. & simili-
liter fomentatio facta ex foliis tormētille & mel-
lisse & taxibarbatū in uino ad sex uel ad septem di-
es desuper sedendo notanter post purgationem
confert ad cōceptionem. & ualet ad furiam & dif-
furiā cum uino decoctionis eius. Ad constri-
gendum menstrua fiat fomentum ex aqua plu-
uiali decoctionis pulueris eius. Vel ex duabus par-
tibus tormentille & una parte spice cum melle mi-
scendo & super uentrem ungetur iuuat ad com-
ceptionem. & puluis tormentille & liniatur cornu
ceruini cum parum zucari albi in modum targeæ
in uino datus multum confert ad cōceptionem.
Item puluis tormentille cum albumine oui coqua-
tur super tegulam & detur patienti confert con-
tra uomitum & debilitate stomachi. & tormentil-
la ualet contra tenebrositatem oculorum coqua-
tur in uino & cum thucia in lapide calamari tri-
ta & colarum exhibeatur. Item ualet ad lipotomi-
am & in obtalmia & rubore oculorū. & aqua tor-
mentille ualet ad idem. Item puluis eius ualet ad
cancrum & contra uenenum animale aut pestilen-
ciale ab intra sumptus cū aqua acetose. Pā de cta.

Et uinum decoctionis radice tormentille & spice
puluis specis super uentrem ungetur
di & constans ad conceptionem. Puluis
radice tormentille & spice

CXLVI

VIOLA

¶ Viola frigida est & humida in primo gradu. De floribus uiolarum fit sirupus & zucorum uiolarum & oleum uiolarum. & sirupus uiolarum fit sic. flores uiolarum coquatur in aqua & ex colatura & zucaro fit sirupus. uel ex succo florum uiolarum & zucaro fit siripus uiolag. Vel flores uiolarū dimittāt ī aq̄ tepida p noctē ex cuius colatura & zucaro fit sirup⁹ uiolarū. S; ex uiolarū succo &

www.internetculturale.it

zucaro melior fit sirup⁹. & oleū uiolarū fit p deco
ctionē florū uiolarū ī oleo oliue & ei⁹ colatura dī
oleū uiolarū. & iunctio olei uiolarū exterius facta
sup epar cōfert cōtra calefactionē epatis. Vntio ē
facta sup tpa & frontē dolorē capitis ex calore fa
ctū reouet & somnū ī ducit. Sirupus ergo uiolarū
uirtutē hēt leniēdi ī frigidā di humectādi. iō ualet
in febribus acutis notāter ī terciāna cōtīua seu in
terpellata. & zucārū uiolarū fit eo mō quo fit zu
carū rosarū ut puta succus uiolarū misceat^r cū zu
caro albo. Vel folia florū uiolarū minutū īncisa
cū zucaro albo mixta & soli p̄setet^r in uitro albo p
dies. xl. p̄ īpius fermētatiōe. tē uiole cōtrite siue ip
sa herba applicatū sup calidū apostēa cōfert ī prin
cipio. Fomētatio ē facta ex decoctōe ipsius herbe
uiolarie & sup pedes & frōtē applicata sōnū indu
cit in acutis febrib⁹. Flores uel folia uiolarū come
sta cū boragine & lactuca cū carnibus recētibus eli
xata cōfligūt in afflictōe febrili. Decoctio ē uiola
rū bōa ē scabiei loco scabioso applicata. & odor flo
rū uiolarū uel succus earū frōti illinit^r sedat sodā
siue dolorē capitis ex cā calida. & decoctio earū cū
zucaro penidiū cōfert tussi calidæ linit p̄ct^r & cō
fert in pleuresi & pipulmōia. & idē ualet inflatiōi
stōachi. & sirupus uiolarū cōfert dolori renū & p
uocat urinā & soluēdo educit colerā. Aui. Pla. Pā.

De zucaro sic sirup⁹ uiolarū. & extrahat^r succo &
ii 1

CXLVII

VIRGAPASTORIS

Virgapastoris: ei⁹ uirtus ifrigidat & desiccat in principio tertii gradus. Et radix eius desiccat i secūdo gradu. Et sūt duæ species. s. masculus & foemina. Succus eius mixtus cū litargiro curat scissuras ani & fistulas & emoroidas interiores. Et uermes quæ in capite huius. plāte i ueniuntur in curio ligat & collo suspensi dicuntur febrē quartanā penitus curare. Et uirgapastoris habet uirtutē reper

t iii

cutiendi & icarnandi. & cōfert inflammationi oris
stomachi quando scilicet apponitur extra contri
ti cum aqua aqua rosarum. Et idem cōfert apofte
mati quod erisipile appellatur & apoftematibus
antiquis. & idem repercutit & prohibet humores
qui fiunt ad membra. Et est ex melioribus medi
cinis erisipile quando dilatatur & quando extēdi
tur ambulans de membro ad membrum. & con
fert ulceribus aliis ad quæ fluūt humores. Et suc
cus eius conglutinat uulnera recentia cum suo sã
guine. Et confert ulceribus auris. & si est in ea sa
nies desiccatur eam. Et abscindit fluxum menstro
rum immoderatum fomētatio facta ex uirgapa
storis & arnoglossã contusis & matrici applicatis.
Et decoctio ei⁹ cum boloarmeno in potu data cu
rat ulcerationem intestinorum & sputum sangui
nis. & sistit fluxum humorum undecunq; fluxui
sãguinis antiquo uicio colore. & decoctio eius cū
uino cōfert distillatione urine quia prouocet uri
nam prouocatione forti. & quando idē bibitur i
febris perioticis ante acessionem peroxismi per
horam confert multum idem ualet in morsibus
uenenosis. & succus eius confert in fistula matri
cis. Pandecta Serapio.

CXLVIII

VRTICA

Urtica & semē eius sūt calida ī p̄cipio tertii & sicca ī secūdo. & semē ē minoris siccitatis q̄ ipsa herba. & uirtus urtice est ulceratiua. attractiua. resolutiua & uirtute adustiua. & ī ipsa etiam est uirtus aperitiua & abstersiua fortis. Vrtica cum raphano cocta & farina seminis lini disrumpit apostemata maturacioni p̄pinqua. & cinis cōbustionis eius confert in cancro. & cinis talis cū sale mix

t iiii

tus prodest ulceribus quæ accidunt a morsura canum & ulceribus malignis & cæcro. Et emplastrum ex ea & sale factum ualet contritioni neruorum. Et folia urticae contrita abscindunt fluxum sanguinis narium. Et semen eius contritum & nariibus inflatum aperit opilationem colatorii fortiter. Quando bibitur semen tritum cum aqua ordeï mundificat pectus educendo humores grossos. Et semen eius in uino coctum exitat coitum. Vel puluis seminis urticae in ouo sorbili sumptus ualet ad idem. Aperit etiam orificum matricis ut matrix recipiat sperma. Et similiter si comedatur cum cepis & ouis idem facit. Et quando supponitur cum mirra prouocat menstrua & aperit matricem. Et similiter quando bibitur eius decoctio cum parum mirre. uel folia urticae contrita cum mirra & parum uini in modum emplastri confert aperiendo matricem quando ei applicatur soluendo educit flegma & humorem crudum sua abstersione non cum uirtute solutiua quæ fit in ipsa urtica. Et oleum urticae confert ad idem. & confert etiam ad membra paralytica unguendo ea. & suppositoria facta ex melle & puluere urticae soluunt. Et urtica habet in se aliquid uentositatem ad luxuriam prouocandum maxime si cum sapa bibitur. i. uino dulci. Auicenna. pandecta. Serapio.

CXLIX

VALERIANA

Valeriana ē calida ī secūdo gradu . sicca ī sine
 eius . Et uirtus eius assimilatur uirtuti spicenardi .
 Et multi ualerianā nardū agrestē appellāt . & ra-
 dix eius ī medicina pōitur . Virtutē habet diureti-
 cā . Dyascorides dicit . fu . i . ualeriana feruētis ē uir-
 tutis inictualis ī puocādo urinā . Vinū decoctio-
 nis eius cum semine feniculi & apii multum pro-
 uocat urinam . Et eius elixatura mitigat lateris do-

lorem & incitat ad prouocationem menstruorū.
Confert etiam contra stranguriam & diffuriam
Detur uinum decoctionis eius addita radice pe-
trofilini. Valeriana etiam cum uino cocta cū apio
& emplastrata pectini prouocat urinam. & uinū
decoctionis eius confortat digestiuam. & confert
dolori stomachi ex frigida causa & uinum deco-
ctionis ualeriane & mastice & mete ē maioris effi-
catie in confortando uirtutem digestiuam & ī pa-
cificando dolorem stomachi. Contra uitium pe-
ctoris & frigida causa detur uinum decoctionis
ualeriane & radice yreos & liquiritie & draganti
& multum ualebit in scindendo & eradicādo hu-
morem crudum & fiscofum per uia sreatus. Idē
confert contra tussim siccam ex frigida causa. Et
ad superfluitatem matricis desiccandum fiat fo-
mentum ex aqua decoctionis ualeriane & arthe-
misie. Contra opilationem splenis & epatis ex fri-
gida causa. Vinum decoctionis ualeriane & flo-
rum tamarisci in potu detur. Pandecta. Dyascori-
de. Auicenna.

CL

VSNEA

Vsnea ē res nascēs sup arborē quercus uel nucis uel super lapides. Et melius horū est quod reperi tur super arborem nucū & quod est magis odori ferum & albidioris coloris. & peius ea est quæ ad nigredinem estendens. sapor eius est stipticus tēperate. & uirrus eius est quæ nō infrigidat frigidi tate forti. sed prope tepiditatem. Et uirtus alia est q̄ resoluit & mollificat & proprie illud quod est

super arborē nucū. Et estimauerunt quidā q̄ ē ca-
lida in primo gradu & sicca in secūdo gradu qd̄.
Pan. inuit in cap. de usnea auctoritate Auicenne.
ubi dicit usneā cor confortare. qd̄ idē uult. Aui-
cenna de uiribus cordis. Et uinū decoctionis eius
& arthemisie cōfert doloribus matricis. ut quādo
mulieris sedent in decoctione eius cōfert multū
in dolore matricis. & idem facit fomentatio ex ea
facta. Et decoctio usneæ & herbe per alisis pprie
schlüsselblomē cū oleo de castoreo uel lini multū
confert in paralisi & artetica passionibus. Et quā-
do infunditur aliquot diebus in uino facit istud
uinum dormire dormitione forti. Et quando in-
funditur in uino stiptico confert stomacho & cu-
rat fluxum uentis & abscindit uomitum. & aro-
maticum est. aperit opilatiōes & stringit carnes
molificatas & linitur super a postemata calida &
sedat eorum inflammationem & resoluit durici-
es iuncturarum. Ei uinum decoctiōis eius abster-
git uisum. Et confert tremori cordis & dolori epa-
tis & confert dolori matricis & prouocat mēstua.
Pandecta. Auicenna. Serapio.

Particula secūda de sim-
plicibus laxatiuis linitiuis
seu lubricatiuis superioribus
antiquis deseruientibus.

Capitulū. i. de aloepatico.

Secundum de agarico.

Tertio de colocynthida.

Quarto de cassia fistula.

Quinto de euforbio.

Sexto de emblicis kebulis
mirabolonis citrinis.

Septimum de manna.

Octauum de reubarbaro.

Nonum de scammonia.

Decimum de sene.

Vndecimū de tamarindis.

Duodecimum de zucaro.

Tertia particula de spe-
ciebus aromaticis conforta-
tiuis & aliis consimilibus
confortatiuis.

Cap. xiii. de cinamomo.

xiiii. de cardamomo.

xv. de croco.

xvi. de calamo aromatico.

xvii. de garioffilis.

xviii. de galanga.

xix. de gentiana.

xx. de liquiritia.

xxi. de macibus.

xxii. de nuce muscata.

xxiii. de pipere.

xxiiii. de reupontico.

xxv. de sandalo albo; citri-
no & rubeo.

xxvi. de tamarisco.

xxvii. de uisco.

xxviii. de zincibere.

Quarta particula de fru-
ctibus & seminibus herba-
rum & ortis ab eis.

Cap. xxix. de amigdalibus dul-
cibus & amaribus.

xxx. de citoniis & piris.

xxxi. de caparis.

xxxii. de castaneis.

xxxiii. de ficibus & pineis
et nui spassulis.

xxxiiii. de iuiubis et sebstē

xxxv. de brunis.

xxxvi. de aniso.

xxxvii. de baccis lauris.

xxxviii. de cubebis.

xxxix. de carui.

xl. de fabis.

xli. de fenugreco.

xlii. de semine lini.

xliiii. de lupinis.

xliiiii. de milio.

xlv. de nucis et auellanis.

xlvi. de ordeo.

xlvii. de orobo.

xlviii. de oliuis et oleo oli-
uatum.

xliv. de pomis granatis.

l. de uino et aceto.

Quinta particula de gū-
mis et aliis uerisimilibus.

li. de camphora.

lii. de draganto.

liii. de gummi arabico.

liiii. de laudano.

lv. de mastice.

lvi. de mirra.

lvii. de pice.
lviii. de resina.
lix. de storace sicca et hūida.
lx. de serpentina.
¶ Sexta particula de generibus salis et mineris terræ et lapidibus.
lxi. de albumine.
lxii. de argento uiuo.
lxiii. de bolarmeno.
lxiiii. de cerusa.
lxv. de calceiua.
lxvi. de corallis rubeis & albis.
lxvii. de emantite.
lxviii. de litargiro.
lxix. de lapide lazuli.
lxx. de perilis.
lxxi. de sulphure.
lxxii. de sale communi.
lxxiii. de tartaro.
lxxiiii. de thucia.
lxxv. de uitriolo.
lxxvi. de uiridi eris.

¶ Septima particula de animalibus & ortis ab eis.

lxxvii. de aneta & ansere.
lxxviii. de bobus.
lxxix. de capris.
lxxx. de cancris.
lxxx. de cancris.
lxxx. de columbis.
lxxxii. de castorio.
lxxxiii. de ceruo.
lxxxiiii. de hedis.
lxxxv. de lepore.
lxxxvi. de porcis.
lxxxvii. de uitulis.
lxxxviii. de uulpe.
lxxxix. de butiro.]
xc. de coagulo.
xci. de caseo.
xcii. de cera.
xciii. de lacte.
xciiii. de melle.
xcv. de spodio.
xcvi. de sapone.

F I N I S

Capitulum primum.

Loepaticum ca'idum est & siccum in secundo gradu:& fit ex succo cuiusdam herbe quæ simili modo appellatur. Et sunt tria genera scilicet cicocitrinum epaticum & caballinum. Optimū aloe dicitur citrinum & discernitur ex citrino colore seu ruto:& præcipue cū frangitur apparet crocei coloris. Epaticum autem colori epatis assimilatur. i. subnigrum & citrinum & habet foramina & obscuram substantiam. Caballinum autem nigrum est & amarissimam & seculentam habet substantiam & horribilem odorem. Aloe uirtutem habet purgādi flegma & coleram & mundificādi melancoliam. Habet etiam uirtutem confortandi omnia membra neuosa: unde ualet contra superfluitatem humorum frigidorum in stomacho contentorum quem confortat & ipsum caput a dolore præseruat qui ex grosso uentositate stomachi causatur. Visum clarificat cum aqua rosarum miscendo: opilationem splenis & epatis aperit: menstrua prouocat: ulcerationem uirge consolidat & scabiem curat. Et ualet contra ydropisim ex causa frigida. Detur aloe. 3. i. & masticis. 3. 5. cum succo absinthei in ebdomada bis in mane amministrando. Item puluis eius cum melle datus lumbricos interficit. Platearius.

Capi. ii.

Garicus calidus est in secundo: siccus in tertio. Et agaricus est fungus qui circa radicem abieris crescit:& sunt duæ species. Aliud ē masculinum: aliud foemininum. Foemininum est melius & habet formam rotundam & cum deficcatur sit albissimum. Masculinum habet formā oblongam & nō adeo album. Et agaricus principaliter purgat flegma secundo melancoliam. Et ualet contra quotidianam ex flegmate. Detur agaricus in quantitate duarū dragmarū cum sc̄p. i. squinati cū decoctione sene & radice esule: & ualet idem cōtra yliacā passionem: et

cōtra diffuriam accipe saxifragam coctam in uino in quo
dissolue agarici. ʒ. ʒ. & da patiēti. Contra fistulam. R. aga-
ricum puluerizatum cum sale tartari cum sale communi
mixtum cum melle conficiatur & cum tenta in uncta mit-
te in fistulam & ossa fracta extrahit & malam carnem cor-
rodit & fistulam sanat. Et contra morpheam accipe sal cō-
mune ustum & agaricum & tartarum æqualiter & scarifi-
catione facta suppone puluerem & fortiter frica.

Capi. iiii.

Oloquintida calida in tertio sicca in secundo. Po-
c mum est cuiusdam fruticis quod etiam cucurbita
alexādrīa appellatur : & sola recepta mortifera est.
Valet contra quartanam aqua decoctionis coloquintide.
ʒ. ʒ. & ʒ. ʒ. sene cuius colatura dulcoretur cum zucaro &
detur ante accessionis horam. Et decoctio coloquintide in
aceto cum quo abluatur os in modum gargarismi ualet
cōtra dolorem dentium : & puluis coloquintide cum mel-
le mixtus ualet contra lumbricos. Et pueris fiat emplastrū
ex coloquintida & succo absinthæ circa umbilicum ap-
plicando : & ad menstrua prouocanda fiat fomentum de
coctionis interioris coloquintide cum arthemisia : & ualet
etiam contra duriciem splenis & epatis decoctio interioris
coloquintide cum aqua scolopendrie & zucaro miscēdo.

Capi. iiii.

Assiafistula calida & humida temperate habet uir-
c tutem mundificandi : leniendi feruorem sanguinis
mirabiliter mitigandi : coleram depurat a sangui-
ne : unde ualet ī acutis passionibus uel febribus & ante pur-
gationem uentrem mollificat & aptum purgationi facit.
Et cassiafistula gargarizata cum melle rosato apostemata
faucium dissoluit.

Capi. v.

e Vforbium calidū est & siccū in quarto gradu gum-
mi est eiusdem arboris in india quod in diebus ca

www.internetculturale.it

nicularibus colligitur: habet uirtutem purgandi flegma & attrahendi. Contra arteticam & podagram ualet: & datur in minima dosi cum bdellio miscendo & parum gerepigi Galieni precedente digestionem cum oximelle squillitico. Contra fistulam ualet euforbium & mastix puluerizata cum sapone miscendo & ori fistulae apponatur humiditatem consumit & sternutatio fit inde optima cum quo euacuat materia a capite: & praecipue ualet in litargia puluis naribus inflatus.

Capi.vi.

Emblici sunt fructus crescentes ultra mare & miraboloni citrini & kebuli &c. Emblici purgant flegma & melancoliam cum decoctione radices esule minoris & sene. Et puluis emblici cum decoctione taxibarbati miscendo ualet contra emoroidas super anum suppositum. Item puluis emblici cum puluere aloes in oleo distemperatus & inde inungatur caput ualet contra casum capillorum. Omnes miraboloni sunt frigidi & sicci in secundo gradu: & miraboloni citrini purgant coleram: sed kebuli emblici bellerici purgant flegma: sed indi purgant melancoliam. Autores dicunt quod omnes miraboloni purgant coleram: sed quidam minus. Citrini principaliter coleram secundario flegma: kebuli principaliter flegma secundario coleram. Indi principaliter melancoliam secundario coleram Pla.

Capi.vii.

Manna calida est & humida temperate. Est autem inuenitur super quasdam herbas diureticas qui cadit in quadam parte graeciae & indie: & inuisatur circa herbas & colligitur postea sicut mel & est magnae efficacitae. Quidam sophisticant cum melle & zucaro: quidam cum succo liquiritiae. Pura autem manna est subalbida & interius habet quasdam concanitates. Et nil dulcius est pura manna. Sophisticata autem dulcis est in quoddam acumine: uirtutem habet mundificandi sanguinem: unde ualet in acutis febribus cum cassia fistula miscendo.

Capi.viii.

Eubarbarum est calidum & siccum in secundo gradu. Dicitur reubarbarum: quia in barbara regione reperitur: uel in india uel in transmarinis partibus. Et est radix in pondere grauis nō perforata cum frangitur habēs uenulas interius distinctas hinc rufas hinc subpallidas: & cum masticatur tīngit istud est eligendum: cōtrarium uero non eligendum: uirtutem habet purgandi coleram principaliter: & confert contra callefactionē epatis & splenis ex humoribus calidis. Confert etiam contra tertianam simplicem & duplicem isto modo. In aqua decoctionis quattuor seminum frigidorum ut citrulli melonum & cætera resoluatur cassia fistula & tamarindi & i colatura misceatur reubarbari puluerizati. ʒ. ii. & spice. sc̄p. ʒ. & sumatur in mane. Idem ualet contra ycteritiam cum aqua endiuie miscendo.

Capi.ix.

Scammonia est calidæ & siccæ complexionis. Solutione educit coleram cum fortitudine attrahendi eam a sanguine & a uenis uehementer. Et dosis eius est granis tribus usq; ad sc̄p. ʒ. cui additur parum mastice propter claudere orificia uenarum quæ scammonia se solo sumpta aperire habet. Confert etiam admiscendo sibi medicinas cordiales stomaticales & epaticales: sicut sunt crocus cinamomum & spica & de sandalo rubeo.

Capi.x.

Sene calidæ & siccæ est complexionis: & crescit in transmarinis partibus: ualet contra melancolicas passiones & contra epilepsiam & syncopim & contra opilationem splenis & epatis. Confert etiam aduersus febrem quartanam & contra fluxum emoroidarum. Et si iupus factus ex decoctione sene & scolopendrie & boraginis cū zucaro miscendo conuenienter conuenit ad prædictas passiones. Et dosis eius est a. ʒ. ʒ. ad. ʒ. i. cum parum zinziberis miscendo.

Capi.xi.

Amarindi solutione educunt colerā & reprimunt
feruorem eius & mundificant sanguinem & con
ferunt inflationi epatis & stomachi. Est medicina
uera febris acute quæ indiget lenificatione. Dosis eius est
ab.ōz.ʒ. ad.ōz.i. cum succo foeniculi uel succo endiuie uel
apii uel sero caprino aministrando.

Capi.xii.

Vcarum calidum est & humidum temperate circa
primum gradum. Virtutem habet humectandi: lu
bricandi & aliquantulum infrigandi si fuerit a'bum
uel trium decoctionum: & uirtutem habet lenitiuam & ab
steruam & lautiua quia intestina reddit lubrica & lenit pe
ctus & confert stomacho.

Tertia particula de speciebus aromaticis confortatiuis
& aliis consimilibus confortatiuis.

Capi.xiii.

Inamomum calidum est in secundo gradu & sic
cum in tertio. Eligitur enim per gustum & discer
nitur bonum. Virtutem habet confortandi cere
brum ex aromaticitate: consolidandi ex conglutinositate.
Valet contra debilitatem stomachi ex frigidityte. Detur
pulis cinamomi cum puluere carui in cibus. Competen
ter etiam in balsamentis ponitur ad appetitum prouocan
dum. Cinamomum masticatum reddit os aromaticum.
Contra syncopim & cordiacam passionē detur pulnis eius
cum puluere garioffilorum in sorbili de ouis.

Capi.xiiii.

Ardamomum calidæ est & sicæ in secundo.
Semen est cuiusdam arboris: & sunt duæ spe
cies maius & minus. Maius dicitur domesti
cum minus dicitur siluaticum. Maius est melius
quia magis aromaticum & in colore subrufum. Virtutem
habet confortandi ex aromaticitate: dissoluendi con
iuncti ex qualitatibus suis. Valet contra cordiacam passionem

ex frigida causa: fiat decoctio eius in uino aromatico cum parum aquæ rosarum miscendo detur patienti. Ad digestionem confortandam & debilitatem stomachi puluis cinamomi cum semine a nisi detur in cibis. Contra debilitatem cerebri ex reumate. Puluis eius cum puluere cubebarum naribus inflatus confert.

Cap. xv.

c Rocus ca. & sic. est i primo gradu. Cuius duæ sunt species scilicet ortensis qui in ortis reperitur: & crocus orientalis qui in partibus orientalibus reperitur. Virtutem habet confortandi ex qualitatibus suis ex aromaticitate sua. Confert contra debilitatem stomachi & contra sincopim. Et ualet contra yliacam stranguriam & diffusuriam passiones: fiat decoctio croci in oleo & melle & loco dolenti cathaplasma fiat.

Capi. xvi.

c Alamus aromaticus ca. est & siccus i se. gra. Radix est cuiusdã fruticis & ualde aromatica est. Virtutē habet confortandi & cōsumēdi. Contra dolorē stomachi & intestinorū ex frigiditate & uentositate certū est remediū. Puluis eius in q̄titate ʒ. ʒ. cū succo absinthei & pax uini miscēdo detur paciēti ad digestionē confortandā: & si addatur puluis cinamomi ualebit eō melius. Idem ualet ad cordiacam passionem.

Capi. xvii.

g Garioffili calidi & sicci in tertio quidam dicunt in se. gra. Habet autem uirtutem confortandi ex aromaticitate & uirtutem dissoluendi & consumendi ex qualitatibus. Valet ad digestionē confortandam: detur uinū decoctionis garioffilorum & masticis mire prodest. Confert etiam ad dolorem stomachi ex frigida causa uel ex uentositate: detur uinum decoctionis eorum cum semine fœniculi. Valet etiā contra suffocationem matricis. Puluis garioffilorum cōficiatur cum uino odorifero & superponatur uel iniatur per pessarium fumus eorū & receptus inferius ualet. Ad præcipationem matricis odorētur garioffili. Et uinum decoctionis eorum etiā detur. Ad cerebrū confortandū applicentur garioffili naribus & cōfert.

Cap. xviii.

g Alanga calida est & sic. in secūdo gradu. Radix est & eligitur quæ subrusa est nodosa & pōderosa & acutum saporem habens. Quæ autem subalbida & leuis & fere nullum saporem habens & perforata abiicienda est. Habet autem uirtutem confortandi ex aromaticitate sua dissoluendi & cōsumendi ex qualitatibus. Detur uinum decoctionis eius ad digestionem confortandam & dolorem stomachi ex frigida causa uel uentositate. Et ad cerebrum confortandum puluis galange applicetur naribus. Ad cordiacam passionem & contra sincopim detur puluis eius cum succo boraginis.

Capi. xix.

g Entiana calida est & sic. in secundo gradu. Est herba cuius radix eodem modo appellatur & radices usui medicinæ competunt. Et qui solida citrinum habens colorem & non perforata incolumior est similiter multam habens amaritudinem bona est. Virtutem habet dissoluendi: consumendi attrahendi: est enim diureticum. Valet aduersus antiquum asmadetur puluis cum uino addita aqua ordeï: epilētis detur puluis eius cum succo pionie. Et suppositorium uel pessarium factum ex puluere gentiane cum succo arthemisie cum parū mellis ualet ad menstruum prouocandum & foetum mortuum & secūdinam excludit.

Capi. xx.

l Iquiritia calida est & humida tēperate. Eligena est quæ tota interius crocea est: et cum frangitur non puluerizatur: et quæ ponderosa est: quæ autem subalbida uel subnigra et lenis uel uiridis abiicienda est. Et succus eius est eiusdem efficacitæ. Valet decoctio eius cū aqua contra omnia uitia pectoris et maxime pleuretis et peripulmoniis. Et uinum decoctionis eius ualet contra tussim: et liquiritia masticata et sub lingua retenta sitim et asperitatem stomachi et gutturis mitigat.

Capi. xxi.

m Acis cali. et sic. in secundo gradu flos est. Et maces reperiuntur circa nuces muscatas in circunferētia.

Virtutem habet confortandi ex aromaticitate: dissoluendi consumendi ex qualitatibus suis. Eligendus est qui subrusus est qui etiam acutum habet saporē cum aliquali amaritudine: niger autem & terreus qui non habet acutum saporē abiiciatur. Et uinum decoctionis eius ualet contra indigestionem ex frigiditate. Et masticatō macis ualet ad confortandum cerebrum. Et puluis macis in cibo & potu datus ualet contra cordiacam passionem.

Capi. xxii.

Vx muscata calida & sicca in secūdo gradu: fructus n est cuiusdam arboris quae in india nascitur: eligenda est quae ponderosa est & cum frangitur interius non puluerizatur: & est acuti saporis si ista desunt non est ponenda in medicinis. Virtutem habet confortandi ex aromaticitate & consumendi ex qualitatibus. Nux muscata media uel integra in mane comesta ualet cōtra indigestionem stomachi & discoloratiōem faciei ex frigiditate istud patet per experientiam. Et uinum decoctionis nucis muscate & masticis ualet contra frigiditatem stomachi: epatis & intestinorum.

Capi. xxiii.

Iper ca. est circa quartum gradum sic. i medio eius p & sunt tria genera piperis: est enim piper nigrū quod melio pipet dicitur: & piper longum quod macro-piper dicitur: & piper album quod leucopiper dicitur & ē fructus arboris in india nascentis. Dicunt quidam piper nigrum fieri per decoctionem: cum enim debet colligi ppter copiam serpentum apponitur ignis circa arbores. Piper nigrum uirtutem habet dissoluendi principaliter & cōsumēdi. Piper album secundario & longum. Puluis piperis in cibis mixtus digestionem confortat & praecipue piper longum sed sanguineis & colericis nocet usus piperis: dissoluit enim nimis & quibusdam quandoq; lepram inducit.

Capi. xxiiii.

Epōticū calidā & sicca ē cōplexiōis. Et ē fere simile reubarbaro q̄tū ad interiora. Virtutē habet mundificandi ex ponticitate: & diureticū est sua amaritudine uel ex qualitatibus suis. Vinum decoctiōis eius cum

fucco foeniculi cum parum zucari miscendo sobrie datum soluit opilationem splenis & epatis ex frigida causa. Et puluis eius cum melle datus ualet contra lumbricos: & cerotum seu emplastrum factum ex puluere eius cum oleo & cera ualet contra debilitatem stomachi.

Capi. xxv.

Andalum frigidum est in tertio siccum in secundo.

f Cuius tres sunt species scilicet album: rufum citrinum. Et melius ex sandalo est citrinum pingue: post citrinum rubeum: post rubeum album: & conferunt dolori stomachi & epatis ex colera rubea: & rubeum est frigidus albo & citrino et est magis iuuatiuum. Nam ipsum prohibet fluxum humorum ad membrum. Et confert cordiace passioni cum febre quando humectatur in aqua endiuie et inde linitur cor: et talis linitio super epar applicata cum panino lino confert epati calefacto ex febre. Et quando puluis sandali rubei miscetur cum parum camphore et aqua rosarum et temporibus applicetur confert dolori capitis qui fit ex caliditate. Et puluis sandali rubei mixtus cum aqua solatri uel semperuiue uel portulace ualet in dolore podagræ calidæ.

Capi. xxvi.

t Amariscus calidus et sicca est complexionis. Vinum decoctionis eius ualet ad opilationem splenis et epatis et stranguriam et disuriam et diureticus est. Et puluis corticis eius in cibus decoctus: et frequens eius usus confert ad easdem passiones. Et potus in quo bibitur tamariscus confert ad idem et cortices eius sunt maioris efficaciam.

Capi. xxvii.

u Iscus nascitur in arbore glandium: et reperitur etiam in arbore pironum. Est autem optimus qui in arbore quercus nascitur: et manet diu uiridis. Virtutem habet subtiliandi attrahendi et dissoluendi. Ex qui ex eo bonus est recens planus coloris porri interius uiridis exterius: et non calefacit nisi post moram et in ipso est humiditas superflua indigesta: et est calidus et siccus in tertio: et est resolutiuus: resoluit enim humiditates grossas ex profundo corporis propter fortitudinem uirtutis atracti

u iiii

ue & lenit apostemata & maturat cum rasina pini miscendo. Idem duriciem splenis curat & lenit iuncturas cum tãra cera quantum est ipsum & cum rasina pini miscendo.

Cap. xxviii.

Inciber ca. in tertio & hu. in p̄rio est. Radix in transmarinis partibus nascēs. Vinum decoctionis eius & ficum siccarum & passularum ualet ad tussim frigidã & spiritaliũ frigiditatẽ. Et puluis eius cũ ficibus siccis imissus & comedatur cõfert ad idẽ. Et uinũ decoctiõis zinci. & cimini ualet ad dolorẽ stomachi & intestinorũ ex uentositate & digestionem procurat. Puluis zinci. cõ bau bace suppositus ualet contra tenasmonem: & puluis eius naribus inflatus confert cõtra appolexiam actu affligetẽ.

Quarta particula de fructibus & seminibus herbarum & ortis ab eis.

Capi. xxix.

Migdale dulces & amare. Dulces sunt calidã & humidã in primo gra. Amare calidã & sicca in secũdo gradu. Et amare competunt medicinã. Dulces conferunt esui. Amare ualent contra asma & tussim ex frigida causa: terantur amigdale amare & addito zucaro propter amaritudinẽ & fiant pultes. Oleum amigdalarũ amararum ualet ad sorditatem aurium. Et usus amigdalarum amararum ualet contra lumbricos. Et emplastrum ex eis factum & applicatum super umbilicum ualet ad idem. Et pessarium factum ex eius oleo & trisera magna prouocat menstrua.

Capi. xxx.

Itonia sunt diuersarum qualitatum: quãdam sunt dulcia: quãdam pontica seu stiptica: quãdam acetosa. In dulcibus est humiditas temperata: in acetosis: & aliis est frigiditas manifesta. Et uirtus citoniorum est cõglutinatiua uulnerum: & prohibet illud quod currit ad aprata in principio eorum: & fortificat os stomachi: & confert stomacho laxo & contra fluxum uentris stipticitate eorum: sed dulcia sunt minus stiptica. Et oleum eius ualet ad idẽ: & semẽ eius est linitiuũ sine stipticitate: & eius usus ualet contra sudorem: & oleum eius ualet scissuris frigoris & est utile ulceribus scabiosis. Et succus citoniorum ualet

www.internetculturale.it

contra sputum sanguinis. Et sentien eius ualet contra aspe-
ritatem gutturis & lenit pectus seu cannam pulmonis. Ad
idem prodest ipforum muscilago. Et citonia ualent contra
uomitum & sitim sedant & contra ebrietatem ualent. Et si-
rupus citoniorum confert ad easdem passiones. & pira ua-
lent similiter licet remissus.

Capi. xxxi.

Aparis ca. est & sic. in secundo gra. Radix cortex fo-
c lia fructus & flores conferunt usui medicinae. Virtu-
tem habent confortandi appetitum infrigidatum
stomachum calefaciunt. Contra epatis & splenis uicium &
eorum duriciem conferunt. uinum decoctionis corticis ca-
pari optime ualet. Ad idem ualet electuarium factum de pul-
ueribus corticum cappari & tamarisi cum zucaro. Ad lum-
bricos conferunt fructus caparorum & ad splenis discrasia.
Valent etiam ad yliacam passionem isto modo. Accipe lib. ʒ.
corticum cappari & coquatur in succo radice ebuli & ad-
datur zucaram & fiat sirupus & sumatur mane & sero. Idem
sirupus ualet ad arteticam.

Capi. xxxii.

Astanea est frigida frigidatione pauca & circa pri-
c mum gradum caliditatis & siccitatis existit & in co-
peratione ad glandes sunt maioris digestionis. tus-
sientibus sunt nociua castanea. dolorem capitis praestant
propter duriciem digestionis. nocumentum aufertur. cum
assantur sunt constipatiue. & conferunt medicinae mortife-
re. Serapio.

Capi. xxxiii.

Ficus pineae & uepassulae. ficus sunt recetes & siccae
f & uirtus recetiū est debilis ppter humiditatem. earū
superflua. & siccae sunt meliores & maxime carnosae
& uirtus ficuū est calida in fine primi gra. & sic in principio
secundi. Et alia eius uirtus est maturatiua & resolutiua apo-
stematū quā miscet cū farina ordeī aut cū medulla pās fru-
mēti. & recetes & siccae laxāt uentrē. Et aqua decoctionis fi-
cum similis est melli in uirtute sua. Et siccae ualent esui & in-
ducunt sitim & molliunt uentrem & sunt conuenientes gut-
ture & canē pulmōis & uesice & reibus & asmaticis & disco-

loratis . Et decoctio earum cum yfopo purgat pectus & fup-
perfluitatibus & confert tuffi antiquæ & dolori pulmonis.
Pandecta. Pineæ sunt calidæ & humidæ in primo gradu.
Valent afmaticis & in dolore pulmonis & conferunt etiã
comfumptis. Virtutem habent leniendi mundificãdi & hu-
mectandi. Et est optimus cibus laborantibus in dolore pul-
monis & apofteimatibus pectoris. Vnepassulæ uirtutem ha-
bent leniendi & humectandi. Vinum decoctiõis earum ua-
let contra frigidam tuffim & in cibus date ualent cõtra uo-
mitum colericum.

Capi. xxxiiii.

i Viube est & sebesten sunt calidæ & humidæ . Iuiu-
be habent extinguere acuitatem sanguinis colerici
& conferunt pectori & pulmoni & conferunt uesi-
ce & dolori renum & pectoris ex caliditate. & est malũ sto-
macho & nutrimentum earum est paucum & digestio ea-
rum dura & generant flegma. Serapio. Sebesten est medi-
camen medium in complexione fua in caliditate & frigidi-
tate. laxat uentrem febricitantium & conferunt tuffi calidæ
& leniunt pectus & fedant catarum calidum & conferunt
ardori urinæ quæ fit propter mordicationem colere in uesi-
ca & renibus. Pandecta.

Capi. xxxv.

p Rruna sunt frigida & humida. Prunorum alia sunt
nigra alia rubea . Quæ nigra sunt & aliquãtulum
dura magis ualent & præcipue damescena. Virtutẽ
habent infrigidandi & leniendi intestina . Et ualent acute
febricitantibus. et profunt contra conftipationem uentris
et ficcitate uel ex colera rubea deficcante. Platearius.

Capi. xxxvi.

a Nifum calidum & ficcum in tertio. Est femen dul-
ce cuiusdam herbe fimili nomine appellate. Habet
uirtutem confumendi diffoluendi uetofiratem ex-
tenuandi . Valet contra uentofitates & aridam eructua-
tionem & indigestionem. uinum decoctiõis anifi & masti-
cis & cinamomi . Ad menftrua prouocanda detur triffera

www.internetculturale.it

magna cum decoctione anisi. Contra opilationem splenis & epatis ualet decoctio anisi cum scolopendria. Et puluis anisi sumptus in cibo ac potu ualet ad augmentationem spermatum & lactis.

Capi. xxxvii.

b Accalauri est fructus arboris lauri. sūt ea folia quæ etiam medicinæ competunt. & sunt calidæ & siccæ complexionis. sed grana sunt fortiora. Virtutem habent confortandi ex aromaticitate & dissoluendi & consumendi. Fructus lauri contriti & in esca calefacti & cum sacculo capiti applicati multum confert cerebro flegmatico. Et contra frigidum reuma capitis decoquantur bacculauri et rose in aliquo uase ore eius opilato et recipiat patiens sumum per os et ex illa aqua lauentur frons et tempora. oleum bac. lau. ualet contra dolorem stomachi ex frigiditate et contra artericam. Fomentum ex aqua decoctionis foliorum lauri matricem confortat et mundificat et conceptum impeditum ex frigiditate adiuuat. Pandecta. Platearius.

Capi. xxxviii.

c Vbebe sunt calidæ et siccæ temperate: sunt fructus cuiusdam arboris in india nascentes. Virtutem habent confortandi ideo ualent contra syncopim cum aqua borraginis exhibendo. Et uinum decoctionis eius multum ualet cordiacis. Idem confert epilepticis. et contra frigidum reuma. Conferunt cubebe cum zucaro confectæ et earum odor similiter multum prodest.

Capi. xxxix.

c Arui calidum et siccum in tertio gradu. Est semen unius herbe sic appellate. Virtutem habet diureticam. Vinum decoctionis ualet contra stranguriam et dissuriam. Puluis etiam eius in cibo sumptus digestionem confortat. Ventositates secludit. Semine in balsamentis utimur. appetitum prouocat. et semine tantum in medicinis utimur.

Capi.xl.

Aba est frigida & sicca complexionis . Et cum est uiridis est humida in primo:parum nutrit . humores grossos generat & stomacho nocet. sanguinem grossum & melancolicum creat & fumum grossum . ideo cerebrum offendit & somnia uana iducit. sed per decoctionem & assationem remittitur earum malitia. Et aqua decoctionis fabarum mundificat faciem cum amigdalo miscendo. Aqua florum fabarum ualet contra obscuritatem oculorum

Capi.xli

Enumgrecum ca. & sic. complexionis est. Virtutem habet conglutinandi: maturandi: relaxandi. Ad maturandum apostemata exterius accipiatur farina fenugreci cum uitello oui conficiatur & supponatur maturat & attenuat . Ad maturandum & rumpendum conficiatur cum termentina maturat & rumpit. & si misceatur cum farina seminis lini & cum seminis alteæ maiorem habebit efficaciam. Item fiat decoctio ex farina fenugreci & seminis lini & alteæ super apostemata stomachi & intestinorum applicata ualebit.

Capi.xlii.

Emē lini calidum in primo & in humiditate & sic citate mediocre inflatum est stomacho nocuum & parum diureticum est parum nutrit. ad tussim frigidam ualet pectus purificat a flegmatica superfluitate in cibis sumptus & ab extra farina eius cum farina seminis lini cum butiro miscendo ualet cum tali ungeri pectus mollificat materiam flegmaticam ibidem peccantem . & idem sedat dolorem uniuscuiusq; membri. Idem ualet in spasmo. & uirtus seminis lini proxima est uirtuti fenugreci.

Capi.xliii.

Vpinum calidus & siccus in tertio. Virtutem habet diureticam. & sunt lupini dulces & amari. Et amari præcipue usui medicinæ cōpetunt . Et farina lu

pinorum amarorum confecta cum melle confert cōtra lū-
bricos. & si puluis absinthei uel eius succus additur fit eo ef-
ficatius & emplastrum factum ex farina lupinorum amaro-
rum & succo absinthei addēdo parum aloepatici ualet pue-
ris contra lumbricos super umbilicum applicando. Vinum
decoctionis eius ualet ydropicis & contra opilationē sple-
nis & epatis de causa frigida. Capi. xliiii.

Milium frigidum in primo: siccum in secundo semen
m est. Et uirtus eius est desiccatiua ideo desiccet uen-
trem seu constipat. sed quando ponitur exterius in
frigidat in primo & exiccat in fine tertii. Et milium modi-
cum dat nutrimentum. Et quando applicatur ab extra in
sacellis actu calidum super intestia ualet cōtra fluxum uē-
tris & prouocat urinam.

Capi. xly.

Nux & auellane. Nux usualis indigestibilis ē & co-
nleram nutrit & dolorem capitis commouet. tussi-
entibus contraria est a ieiunis comesta. nauseam
prouocat. uenenis contraria est comesta si fuerit. Et nuces
cum cepis & melle & sale mutuo mixta morsum homis &
canis ad sanitatem perducit. Veteres nuces contrite & can-
cro cathaplasmate prosunt. Nuces calidæ & siccae sūt quæ
multum comestæ faciunt paralysim linguæ & prouocant
uomitum & laxant uentrem. Auerrois. Auellane in cibo
sumptæ dolorem capitis icutiunt. stomachum inflant. cor-
pori sano pinguedinem conferunt & sedant molestiam
tussis uentustissima. & auellana nutritibilior est nuce. Aui-
cenna. quoniam est magis solida & minus unctiuosa. decli-
nat ad caliditatem & siccitatem. & est tardioris digestionis
& exitat ad uomitum. Pandecta.

Capi. xlyi.

Ordeum frigidum est & siccum in secundo gradu.
o Eius nutrimentum minus est tritico. Ex farina
ordei. & aqua fit mixtura cum zucaro albo &
uuis passulis miscendo confert loco cibi febricitatibus &
aqua Ordei loco potus. Ex farina ordei et aceto fit em

www.internetculturale.it
plastrum contra apostemata calida in principio ad reper-
cussionem. & aqua ordei mixta cum amido ualet pro mun-
dificatione faciei.

Capi. xlvii.

Robus in primo siccus in secundo. Habet uirtutem
o aperienti. abstergendi & insidendi. Habet sapore
amarum & puocat urinam. & qui nimium eo utun-
tur facit urinari sanguinem. Et quando boues de eo come-
dunt impinguntur. Farina orobi laxat uentrem & prouo-
cat urinam & meliorat colorem corporis. ex quando mi-
scetur cum melle mundificat ulcera & lentigines. & faciem
mundificat eius mixtura cum farina ordei & amidi. Idem
ualet pruritus membrorum. Et farina eius cum aceto cocta
& posita super pectinem confert stranguriam & curat tenas-
monem & punctiones menstruorum. Serapio.

Capi. xlviii.

Liua & oleum oliuarum. Oliuæ uirides sunt frigi-
o dæ & siccæ. stringunt uentrem. & oliuæ aquaticæ
excoriant stomachum propter eorum pōticitatem
& quando ponuntur in aceto sunt plus excoriatiue stoma-
chi. & nigre ex eis sunt calidæ cum pauca stipticitate indi-
gestibiles plus aliis. Et humor q̄ generat ex oliuis uitupat
& quæ comeduntur in medio prandii acunt appetitum et
maguæ ex eis sunt maiores operationis. Oliuæ paucum
dant alimentum corpori. et quando sunt maturæ comple-
te sunt calidi caliditate temperata et immaturæ frigida et
stiptitiores. Et oliuæ nouæ stringūt uētrē et sunt bōe stōa-
cho. sed nigre oliuæ maturæ sunt parte corruptiōi et sunt
male stomacho. Et emplastrum ex eis factum prohibet ul-
cera quorum nomen est antrox. idest apostema ignitum.
Et emplastrum ex foliis oliuæ cum melle super umbilicum
occidit lumbricos. Et quando fit ex eis emplastrum cum fa-
rina ordei confert fluxui uentris antiquo et fluxui humidi-
tatum quæ a matrice emanāt. Oleum oliuarū maturarum

www.internetculturale.it

confert sanis et est bonum stomacho propter stipticitatem
quæ est in eo. et restringit gingiuas et cõfortat dentes quã
do tenetur in ore. et prohibet sudorem et lenit corpus et p
hibet aduētum frigoris corpori et tale oleum debilitat uir
tutem medicinarum uulnerantium. et datur in potu cõtra
medicinã mōrtiferam ut uomatur ab eo. Serapio. Pãdecta.

Capi. xlix.

Oma granata: quædam sunt dulcia: quædam aceto
psa et acetosa sunt maioris stipticitatis. Omnia gra
nata sunt boni humoris et sūt bona stomacho pau
ci tamen nutrimenti. et dulcia quidem sūt boni saporis ni
si quia inferunt caliditatem stomacho licet paucam ideo
non sunt multum conuenientia febricitantibus. sed aceto
sa magis conferunt. Et succus granatorum uentris compe
scit fluxum. & infusus in aqua & potui datus emoptoicis &
dissintericis medetur. Et succus eorum cum melle ualet ad
ulcerationem oris. Granatum quod dulce est frigidum est
in primo & humidum in secundo. & acetosum est frigidū
& humidum in secundo. & acetosum reprimat coleram &
prohibet cursum superfluitatum ad uisceram proprie uinū
eius. Pandecta. Auicenna &c.

Capi. l.

Uinum & acetum. Vinum est calidum in secūdo gra
du. & uetus ex eo in tertio. Et mustum in primo. &
manifestatur unūquodq; uinum in quo gradu est
per estimationē caliditatis inuente in eo. Vinū imoderate
sumptū nocet nervis et sensibus. et uinum uetus albū puo
cat urinam nisi quia facit dolorē capitis. et qui ex eo bibit
satis nocet stomacho. Nouum uinū generat inflationē et
est difficilis digestionis inducit somnia mala. Et uinū albū
subtile est bonum stomacho et conuenit usus eius magis
in sanitate et egritudine q̄ rubeum quod iter albū et nigre
medium est. Et uinum nigrum est grossum et tarde dige
stionis et inebriat et ingrossat carnem. et confert in fluxu

www.internetculturale.it

uentris & est inflatiuum. Dulce uinum est tarde resolutio-
nis. inflat stomachum. laxat uentrem sicut mustum & con-
fert uesice & renibus. Acetum frigidum est in primo gra-
du siccum in tertio. Virtutem habet penetrandi & subtri-
liandi & constringendi ex qualitatibus. Valet acetum con-
tra uomitum & fluxum uentris buliantur in aceto rose &
cortex quercus & imbibatur in tali aceto lana & ponatur
super stomachum uel super umbilicum. Et appetitum inci-
tat carnes cum eo comestæ. Et acetum stomachum cum in-
uenit plenum laxat. uacuatum autem restringit. Et ualet cõ-
tra frenesim fricatio facta circa uolas manuum & pedum
cum sale & aceto. Platearius. Serapio &c.

¶ Quinta particula de guminis & consimilibus.

Capi. li.

C Amphora frigida est & sicca in tertio gradu. Est eli-
genda alba & lucida. Valet contra geomorream. i.
inuoluntariam spermatis emissionem. Distempere-
tur caphora cum succo solatri uel lacte &c. & supponatur
pectini uel renibus & cõfert. Idem ualet contra dyabeticã
passionem & cõtra calefactionem epatis cum pannis hume-
ctatis apponatur regioni epatis. Et camphora mixta cõ suc-
co sanguinarie ualet cõtra fluxum sanguinis narium. Et con-
tra libidinem odoretur camphora per nares. & camphora
satis competenter ponitur in electuariis contra acutas egri-
tudines.

Capi. liii.

D Ragantum frigidum est in secundo: humidum in
primo gradu. est gummi. & quod album est cla-
rum & purum est maioris efficacitæ. Contra siccita-
tem pectoris detur patienti decoctio draganti & gummi
arabici in aqua ordeï. Item aqua decoctionis ordeï & succi
liquiritiæ in qua dissoluatur dragatũ ualet cõtra tussim sic-
cã. Electuariũ etiã cõfectũ ex partibus. ii. draganti & i. par-
te liquiritiæ cum zucaro cõsic atq̃d ualet cõtra tussim ex ca-
lida causa. Et aqua ordeï decoctionis draganti ualet contra

www.internetculturale.it

fitim & contra diarrhoeam ualet aqua pluuialis In aqua
dissolutum sit dragatum. Dragantum cum albumine oui
mixtum contra ignis combustionem optimum est. Platea
rius. Sera.

Capi. liii.

Ummi est arabicum calidum est & humidum simi
g le est draganto: & dicitur arabicum: quia in arabia
reperitur melius est. Habet autem uirtutem relaxa
di & leniendi. Valet contra asperitatem linguæ: dissolutum
gummi arabicum in aqua in qua frigitur lingua. Contra
uomitum ex debilitate uirtutis retentive detur puluis eius
cum puluere cinamomi. Puluis gummi arabici misceatur
cum succo plantaginis & confert. Et puluis eius cum pulue
re sanguis draconis in aqua rosarum miscendo confert co
tra fluxum menstruorum & sanguinis.

Capi. liiii.

Laudanum calidum & humidum in secundo gradu
l est ros in quibusdam herbis inuiscatus & est eligen
dum quod est ponderosum & nigrum. Odor eius
ualet contra catarrum ex frigida causa. Et laudanum & ma
stix misceantur & circa gingiuas & dentes intus & extra po
natur dentes relaxatos confirmat. Ad suffocationem matri
cis recipiat patiens fumum per inferius. & contra præcipita
tionem matricis recipiat patiens fumum laudani per os. Et
suppositorum ex eo factum & matrici immisum confortat
matricem & innuat ad conceptionem.

Capi. lv.

Astix calida est & sicca in secundo gradu. gummi e
m cuiusdam fructicis. eligenda est mastix quæ alba est
& clara. quæ uero obscura abicienda. Virtutem ha
bet confortandi: conglutinandi: consolidandi & constrin
gendi. Et uinum dissolutionis masticis & olibani cum albu
mine oui miscendo & temporibus superponatur ualet con
tra humores fluentes ad oculos & ad dentes. et confert

etiam contra dolorem temporum qui fit ex fumositate ascē dente a stomacho ad caput . Mastix masticata deuoluta in ore comprimendo in dentibus pluribus uicibus facit descē dere humiditates per sputum eiciendo . Emplastrum factū ex mastice bolo armeno & albumine oui & aceto & super orificia stomachi positum uomitum colericum constri ngit positum super renes & pectinem fluxum colericum re stringit.

Capi. lvi.

M Irra est calida & sicca in secundo gradu. gummi est cuiusdam arboris in india nascentis . Eligenda est quæ clara & citrina & lucida est. Virtutem habet cō fortandi ex glutinositate conducendo partes in unum . Et uirtutem dissoluendi & consumendi mediocriter ex quali tatibus suis. & etiam perferuat a putredine . unde corpora condita cum mirra conseruantur. Et ualet mirra contra sa niem oris: stomachi & intestinorū. & mirra ualet contra pu trida ulcera. Et fumus eius per os receptus cerebrum cōfor tat & per uulnam matricem calefacit & confortat ad conce ptionem . Et mirra ualet contra foetorem oris uicio humo rum putridorum. Et uinum decoctionis eius & sicum sic carum ualet contra asma & uitium pectoris & cōtra tussim & pillule de storace calamita & mirra ualent contra catar rum & ualent etiam ad digestionem confortandam.

Capi. lvii.

P Ix alia naualis alia liquida. & est calida & sicca in se cundo gradu. Naualis minus est calida & sicca . & pix liquida uirtutem habet consumendi laxandi & dissoluendi. Vnguentum ex ea factum cū litargiro & oleo lauri & parum aceti ualet contra scabiem. Contra dolorem splenis fit emplastrum ex pice resoluta cum puluere absin thei & cera & oleo. & pix naualis in emplastris pōitur quæ fiunt ad uulnera . Et dicitur naualis quia abraditur a nauibus & ipsa desiccat superfluitates & dissoluit eas ppter mo ram quam facit in aqua maris. Dicunt quidam dissoluit su perfluitates quia acquisiuit uirtutem ipsam ab aqua mari na. Serapio.

Capi. lviii.

Resina diuersificatur secundum diuersitates arborum
a quibus coligitur. & omnes resine sunt calefactiue
& dissolutiue & mundificatiue. Et est in resina res
quæ abstergit adeo quod curat scabiem & ipsa quidem attra-
hit ab interioribus plus quam alia species glutinis. & dicunt qui-
dam resina sit sudor arboris pini. Et resina ingreditur un-
guenta faciens ea odorifera & bene colorata. & confert ad
ulcera corporis humiditates putridas attrahendo. Pádecta.

Capi. lix.

Torax calamita ficca & liquida. sunt calidæ in primo
& siccæ in secundo gradu. Eligendo est storax cala-
mita rubea. ualet contra frigiditatem & debilitatē
cerebri cum laudano & storace liquida miscendo in modū
pomi ambre naribus applicando multum confert cerebro.
Ad idem ualet melius fumigium de ea posita super carbo-
nes. Vinum decoctionis eius gargarizatum humiditatem
uue seu uuele desiccatur. Et pillulæ de ea factæ ualent contra
frigiditatem stomachi & frigidum reuma capitis. & fumi-
gium eius ualet contra suffocationem matricis per inferi-
us applicatum. Et ualet etiam contra præcipitationem ma-
tricis idest casum eius per superius applicatū. Storax liqui-
da multū ualet in emplastris contra tineam & pustulas & similia
ualet ad plura emplastrata & reddit ea multum odorifera.

Capi. lx.

Ereperentina calida est & sicca. Fumus eius receptus
circa annum curat tenasmonē. Similiter ualet eius
succus contra suffocationem matricis inferius reci-
piat. & contra præcipitationem matricis superius recipiat su-
mum tereperentine uel fiat suppositorium matrici cum bom-
bice in uoluta termentina in suffocatione matricis. Ad rum-
penda apostemata fiat ex ea & farina ordeï emplastrum.

www.internetculturale.it

Sexta particula de generibus salis et mineris terræ et lapidibus.

Capi. lxi.

a Lumen calidum est et siccum in quarto gradu. habet uirtutem consumendi et fortiter desiccandi. puluis eius spersus super cancrum malam et putridam carnem eradicat. Et alumen mixtum cum parum mellis cum quo licinium ungetur et immisum fistulæ multum prodest. prius lauetur ulcus cancri cum aceto inflationes gingiuarum sanat si fiat ablutio earum cum aceto mixto cum alumine præcedente uentositatione cum sacificatione circa caput et spatulas. Contra scabiem sulphur et litargirum et alumen buliantur in aceto et oleo et inunge in balneo. post ea ablue cum aqua calida et post iterum inunge. Balneum aquæ aluminis ualet ydropicis scabiosis arteticis.

Capi. lxii.

a Argentum uiuum calidum est & humidum in quarto gradu. Quidam dicunt quod sit frigidum in quarto ex effectu eius calidum probatur. quia dissoluit infcidis penetrat. licet actu sit frigidum potentialiter est calidum. Contra scabiem recipiatur litargirum et cerusa et oleum lauri misceantur in patella circa ignem infrigidato adde argentum uiuum et usui reserua. Contra pannum faciei post partum accipiatur axungia galline cum cerusa et argento uiuo et inde ungetur facies.

Capi. lxiii.

b Oulus armenus frigidus est et siccus in secundo gradu. Est quædam uena terræ. Virtutem habet constringendi. Et eligendus est qui est subrusus secundum oēs eius partes. Cōfert bolus cōtra emoptoicā passionem idest fluxum sanguinis per os sumatur aqua ordeii in qua sit dissolutum gummi arabicum uel dragantum cum bolo armeno. et prodest idem contra dissinteriam cum succo plantaginis amministrando. Vel fiat emplastrum super intestina cum albumine oui et boli armeni et emine plantaginis. Et contra fluxum sanguinis ex naribus misceatur bolus cum succo sanguinarie ex ipōatur naribus et cōfert

Capi. lxiij.

C Erusa frigida est & sicca in secundo gradu. est flos plumbi. Habet uirtutem mundificandi: extenuandi super fluitatem & extergendi. Aqua resolutionis ceruse & amidi mundificat faciem mulieres ea utuntur. Et cerusa ualet ad creandam bonam carnem in uulneribus & ad sananda uulnera. & qui cerusam faciunt sapius incurrunt apolexiam. epilentiam. paralysim. arteticam propter malitiam uaporum plumbi.

Capi. lxy.

C Alxiuia calida est & sicca in secundo gradu. Mixta cum sepo & oleo uidelicet ad putrida apostemata. & uirtus calcis est inflatiua. mordicatiua adustiua cauterisatiua. sed si miscetur cum axungia aut oleo fit maturatiua. & oportet q̄ sit noua uiua quam nō tetigit aqua & est fortior q̄ illa quam tetigit aqua. & quando lauatur calx fit sine mordicatione. Pandecta.

Capi. lxyi.

C Orallus rubeus & albus frigidus est & siccus in secundo gradu. Est autem eligendus rubeus grossus & clarus & quantopius accedit rubedinem tanto melior qui nulla habet foramina uel pauca. Albus similiter eligendus quanto albius tanto melior: qui etiam non sit perforatus foraminibus. Virtutem habet confortandi. depurandi constringendi. Virtutem habet occultam contra epilentiam. Contra fluxum sanguinis narium imponatur puluis coralli rubei cum succo sanguinarie naribus & confert. & puluis eius in ouo sorbili ualet contra dissinteriam. uel datur cum aqua plantaginis. Et contra emoptoicam passionē idest sputum sanguineum fiant pillule ex duabus partibus pulueris coralli rubei & una parte draganti cum aqua ortidei miscendo & fiant pillule quæ tenentur in ore & trasglutiat post resolutionem earum.

Capi. lxyii.

www.internetculturale.it

Mantites frigida & sicca est complexiois est lapis.
e Habet uirtutem costringendi fluxum sanguinis in
testinorum. Fiat emplastrum ex puluere ematitidis &
albumine oui & oleo rosarum & aceto & applicetur super
intestina. Idem ualet contra fluxum mēstruorum cum aqua
uel succo plantaginis. Idem ualet contra fluxum sanguinis
narium cum succo sanguinarie naribus imponendo. & fiat
pillule ex puluere emantitidis & gummi arabici & draganti
cum aqua rosarum conficiantur & teneantur pillule in ore
sub lingua & transglutiat transsolutas.

Cap. lxxviii.

litargirum temperate frigidum est & siccum secun-
dum quosdam frigidum & siccum in quarto. Et li-
targirum est duplex. quoddam dicitur spuma auri.
& quoddam dicitur spuma argenti. Virtutem habet conso-
lidandi depurandi constringendi. puluis litargiri uulneri-
bus impositus saniem consumit & ulcera consolidat. Valet
contra scabiem præcipue cum sit ex flegmate falso sanatur
litargirum buliatur cum oleo nucum & parum aceti & in-
de liniantur loca scabiosa. Et confert etiam litargirum con-
tra ulcerationem uirge. puluis eius applicatus ulceri prius
cum aqua aluminis mundificetur. Confert etiam contra pã-
num oculorum cum aqua rosarum fiat colirium. Et ad faci-
em depurandã fiat unguentum ex axunge galline cum pul-
uere litargiri & oleo rosarum miscendo.

Cap. lxxix.

lapis lazuli frigidus est & siccus similiter lapis arme-
nus sed eorū excessus non est determinatus ab autori-
bus. Est autem lapis lazuli eligendus qui multum
assimiliatur colori cœlesti. purgat principaliter melancoli-
am. Valet lapis lazuli contra uicium splenis & emoroida-
rum. Detur cum uino decoctionis sene & seminis feniculi.
ualet contra cordiacam passionem. detur cum succo borra-
ginis & puluere ossis de corde cerni. Et ut breuiter dicam.
ualet contra omnes passiones factas de malancolia.

Capi. lxx.

Erill siue margarithe frigidae sunt & siccae. lapis qui in quibusdam piscibus reperitur. eligende sub albe. & clare & lucide. Virtutem habent confortandi. contra syncopim & debilitatem ex medicina uel fluxu uentris uel sanguinis & contra cordiacam passionem & in febribus detur puluis margaritarum cum zucaro rosarum.

Capi. lxxi.

Sulphur calidum est & siccum in quarto. Est aliud sulphur uiuum quod ex terra sulphurea produciuntur aliud est mortuum quod artificiose preparatur. Et istud non est tanta efficacitae. Est autem eligendum quod uiride est. Virtutem habet dissoluendi consumendi. Unguentum factum ex puluere sulphuris & ellebor albi & oleo lini & cera multum confert contra paralysim arcticam podagram & epilepticam &c. Valet etiam contra asma inueteratum detur. 3. 5. in ouo forbili.

Capi. lxxii.

Al calidum est et siccum. Ex sale et aceto et oleo in aqua resolutis potest prouocari uomitus dictus in ore immixtus uel penina. ad dolorem ex uentositate fiat satellatio ex sale torrefacto et calefacto et superponatur loco patienti. et ex sale et melle si suppositorium ad uentris constipationem.

Capi. lxxiii.

Artarus calidus et siccus in quarto. Quod de uino puriore existit melius est. et fit ex tartaro et li argiro et oleo nucum et parum aceti comixtio ad ignem in modum unguenti quod confert ad malas species scabiei. et puluis tartari in cibis datus pinguedinem consumit et extenuatur. puluis etiam eius scilicet. 3. 2. datus cum melle rosarum uel conseruat rosarum uel alio consimili ducit ad. 5. uel. 6. asellas puluere mastice addito.

Capi. lxxiiii.

Vthia est infrigidatiua stiptica replet ulcera carne et conglutinat et est desiccatiua. Et tuthia preparatur quando pluries extinguatur in aqua rosarum tunc

ingreditur coliria oculorum. Et uirtus tuthie abluta multum confert oculis fluentibus & ab plures alias egritudines oculorum. Et puluis tuthie dissecat ulcera uirge & humiditates ibidem consumit. Pandecta.

Capi. lxxv.

u Itriolum est minorale est adustive constrictiue uirtutis calidum est & siccum in quarto. & quando sumitur ex eo in potu. 3. 5. cum ydro melle expellit lumbricos. Et quando sumitur in potu. 3. 1. aufert nocumētum fungorum faciens euomere. Et puluis eius immisus in nares constringit sanguinem fluentem ex eis & mūdificat ulcera narium. Et puluis eius positus in aures occidit nermes earum. Pandecta.

Capi. lxxvi.

u Irideeris calidum & siccum carnem superfluum cōsumit undecūq; nascitur. præcipue in naribus cum melle mixtum. & mixtum cum aqua mellis fistulas curat & gingiuas putridas sanat & canceratas carnes emēdat. Et mixtum cum sale armonico. & terepentina & resina in modum unguenti leprosos curat. Pandecta.

Septima particula de animalibus & ortis ab eis.

Capi. lxxvii.

a Neta & anser. Anas est calidor omnibus auibus domesticis. dicunt quidam ipsa calefacit infrigidatū & facit calefactum possidere febrem. Eius pinguedo est maxima dolorem sedando & est melior pinguedinibus auium. & caro eius est grauis digestionis & auget sperma. & eius pinguedo clarificat colorem. & eius caro impinguat & clarificat uocem & caro anseris est grauis & tardatur in stomacho. sed leuius & melius quod est in ipsa sunt ale. Cum autem caro digeretur harum auium est nutritior omnibus carnibus auium. augmentum efficit in coitu & multiplicat sperma. Pandecta.

Capi. lxxviii.

b Os carnibus suis reficit & nutrit. Vnde nihil est in bone quod diuersis usibus utile non sit. Vnde eius

www.internetculturale.it

fimus ut dicit Plinius li. xxviii. capi. xi. Fimus bouis cū aceto iuuat contra dolorem articulorum ydropicis etiam singulare remedium est si inde ungantur ad solem confumit enim humorem inter cutaneum. Est autem animal nō solum usibus hominum necessarium sed etiam ad plura alia quātum ad eorum cornua ut pelles ex quibus uaria fiunt. Bartholameus anglicus.

Capi. lxxix.

Capra est uelocissima in cursu: leuissima ī saltu: acutissima in aspectu: dulcissima in gustu & sanissima quo ad esum: sagacissima quo ad pastum: nam uisu gustu & olefactu discernit inter herbas & arborum ramusculos quorum extremitates teneras comedit & depascit. Capre uiuunt per undecim annos: & frequentant coitum usq; ad senectutem: & aliquando generant gemellos. Urina etiam caprarum calefacta auribus instillata dolētes aures sanat Bartholameus anglicus.

Capi. lxxx.

Cancri fluuiales multum conueniunt in egritudinibus calidis: & quando comburuntur & fiant inde cineres qui misceantur cum parum gentiane & bibitur cum uino est optimū medicamen contra morsum canis rabidi. Et talis cinis cancrorum mixtus cum melle scissuris manuum & pedum & ani & excoriationi quæ fit a frigore & cancro & confert. Et quando coquantur & potatur de iure confert ulceribus pulmonis. Serapio.

Capi. lxxxj.

Columba est auis mansueta hominum frequentiam consortium diligens quam antiqui autem ueneriam nuncupabant: eo q̄ frequentat nidos & osculo & aurore concipit & ueneri multum uacat ideo columba dicitur quasi colens lumbos. Sanguinem medicinalem habet sanguis eius sub dextera ala extractus & sanguis calidus oculis impositus instillatus dolorem mitigat & obtal

www.internetculturale.it

miam sanat oculorum . Caro columbarum dura est ad digerendum & uiscosa : unde grossum dat nutrimento sed quando uolare incipiunt ratione motus sunt melioris digestionis:quanto autem uetustior tato durior & peior ad digerendum.

Capi.lxxxii.

c Astor animal e comorans cum piscibus sub aquis & graditur sub terris:& dicitur castor a castrando.

Nam eorum testiculi medicine sunt apti: cum senferit matorem ipse se castrat & moribus sua uirilia amputat. Castorium uirtutem habet dissoluendi consumendi & attenuandi loca neruosa maxime confortandi: unde ualet epilepticis & contra frigidas passiones capitis & paralysim lingue soluit & loquelam reddit subito ablatam si sub lingua resoluatur. Et ualet contra uniuersalem corporis paralysim si decoctum cum uino fuerit & ruta & saluia in potu saepius sumatur.

Capi.lxxxiii.

c Erus est animal diutissime uiuens plus q̄ centum annis. Et est animal fel non habes nisi in intestinis ideo habet intestina amara & foetida : ut dicit Aristoteles & Auicena. Item sanguis cerui & leporis nuquam coagulatur: & ossa inueniuntur in eorum cordibus conferunt ad multas passiones notanter cordiales & in nobilibus confectionibus amministrentur . Dicitur q̄ lapis quidam reperitur in ceruis qui miro modo dicitur iuuare mulieres quando sunt praegnantes. Bartholameus anglicus.

Capi.lxxxiiii.

c Dus ab edendo dictus. Paruus enim est & pinguis & iocundi saporis : ut dicit Isidorus. li. xii. & e temperate complexionis: unde melior & digestionis competentior maxime si est masculus unde eius caro bene nutrit & sanguinem bonum gignit : ideo carnes eduline maxime conueniunt humanae naturae maxime hiis qui delicose uiuunt . Et pelles edorum sanant morsus uenenosos si calidae desuper ponantur:& adustio pilorum odore fugat ferpentes.

Capi. lxxxv.

r Epus dicitur habere utrumque sextum ideo multi putarunt leporem gigni & gignere sine mare: ut Plinius. Sunt autem lepores animalia ita fecunda quod uno foetu nascente statim altero foeto uterus gravidatur: unde utile est animal quo ad esum cum fuerit iuuenis. Nam eius coagulum ualet contra uenenum: restringit uentris fluxum: sanguis eius mitigat dolorem oculorum: & quanto coagulum eius est ueterius tanto melius. Bartholameus anglicus.

Capi. lxxxvi.

p Orcus nascitur dentatus & multis infirmitatibus subiacet: & quando infirmatur obliquum tenet caput & in luto plus iacet in dextro latere quam in leno. Et meliores sunt filii qui nascuntur in hyeme & peiores in estate. Est autem animal in mundum & gulosum auide deuorans quodlibet foetidum & in mundum: ideo caro eius licet sit facilis digestionis tamen ex ea multum comesta plures inde generantur superfluitates flegmaticae putrefactioni abiles & impinguatur porcus uel sus inquiete & septima pars sui cibi conuertitur in pilos & in sanguinem & in lac dicit Aristoteles libro. vii.

Capi. lxxxvii.

u Itulus statim quando nascitur a uirtute propria ad querendum matris ubera erigitur & statim reficitur matris uberibus. Nascitur ei sicut & equo in fronte pustula quaedam nigra quam magi asserunt incensuum fore amoris hac pustulam statim mater amputat nec admittit ad ubera nisi praedictum uirus auferat. Et sunt boni nutrimenti & facilis digestionis & multum uehetare habent.

Capi. lxxxviii.

u Vlpis est animal multum dolosum: quando enim canes insequuntur eum caudam inter crura recolligit: & quando uidet se non posse euadere in cauda recolligit urinam quam super canes insequentes ipsum proicit & diffundit: cuius foetorem canes abhorentes aliquid quantulum ei cedunt. Adeps enim eius & medulla multum

dicuntur ualere contra neruorum cōtractionem. Sanguis eius dicitur diureticus unde multum ualere creditur ad lapidem renum & uescit: ut dicit Plinius libro. xxviii. Et dicitur Plinius ibidem q̄ si quis linguam uulpis habuerit in annulo talis non patietur caliginem oculorum Bartholomeus anglicus.

Capi. lxxxix.

b Vitrum accipitur ex lacte uaccarum caprarū & ouium. Et butirum resoluit & maturat: & propter hanc causam amministrati apostematibus quæ fiūt sub cute quādo uolumus ea mollificare & maturare. Et ualet in tumoribus gingiuarum infantium eas liniētes cum butiro quando uolumus q̄ dentes cito oriantur & sine dolore & confert aliis apostematibus oris. Et miscetur etiam cum emplastris conferentibus ad dolorem lumborum & aliorum membrorum. Et quando sumitur butirum mixtum cum melle iuuamētum magnum spuentibus saniem ex apostemate pulmonis confert: & similiter ualet in pleuresi: & ualet etiam sine melle ad excreandum saniem ab intra & ab extra amministrando. Serapio.

Capi. xc.

c Coagulum est substantia lactis in stomacho coagulata. Et omne coagulum est subtiliatum: resolutiuum & siccum: & coagulum leporis in omnibus hys qualitatibus est fortius. Confert in fluxibus uentris & menstruorum & debilitati uirtutis retentiue quādo datur in modum castaneæ in potu unni: & datur contra sanguinē coagulatum: & quando mulier facit sibi pessarium cum eo & butiro post mundificationem menstruorum cōfert in pregnationi. Et quando sumitur ex eo in potu prohibet impregnationem.

Capi. xci.

c Caseus a carēdo dicitur q̄ separat ab aquosa substantia lactis qua caret. Et autem caseus sex lactis frigida & grossa & ad dirigendū dura: & magis attrinet stipticitati q̄ laxateui: & est grauis stomacho & epati & sple

ni maxime si illa loca fuerint opilationibus preparata & calculum in renibus impregnat. Ideo dicit constantinus q̄ omnis caseus uniuersaliter est malus: tamen caseus qui lacti est uicinus minus est nociuus: & caseus nimis falsus nimis est desiccatus & stomacho nociuus & carens sale magis est nutritiuus & corporis humectatiuus: stomacho tamen est nociuus & defacili in fumositates resolutiuus si stomachus fuerit calidus si uero fuerit frigidus in acetositatem defacili est conuersiuus. Et uetus caseus omnino nō ualet quia ualde exiccatus & dure digestionis. Bartholameus anglicus. Capi. xcii.

Era ē fex mellis. Est enim cera multis usibus necessaria. Valet enim in medicinis in cōfectionibus uariis & unguentis. Nam uirtutem habet calefactiuā resolutiuā: aperitiuā: maturatiuā: attractiuā: euaporatiuā & cōsumptiuā. Cera quāto recentior tāto odorabilior: ductibilior & purior ad diuersas īpressionum & figurarū susceptionū aptior. Bartholameus anglicus de proprietatibus rerum. Capi. xciii.

Ac est liquor dulcis & candidus in mamillis per actionem caloris in sanguine generatus. Eadem est enim materia menstrui sanguinis & lactis: & iō natura creat lac propter cibum nati quo cibatur extra: nō ergo debet esse lac ante tempus partus nec post multum nisi accedat cōtra naturam: & lac dulce est magis sapidum uicium sanguini in ipsum defacili conuersiuum: & ideo laudabile est īpius nutrimentum. Est autem composita ex tribus substantiis in uirtute scilicet ex serositate quæ ē subtiliatina & acuta: & ex caseali substātia quæ est grossa ideo opilatua: & butirofa & unctuosā quæ ē mollificatiua. Vnde serum est de opilatuum & grossorum humorum inscisium & uētris solutuum præcipue serum caprinum. Barthol. angli. Capi. xciiii.

El est liquor dulcissimus a materia purissima solertia apium generatus. Vnde mellis dulcedo ceteris est magis calida: sed minus humida: & iudicatur mel calidum & siccum in secundo gradu: est mundificatiū

lauatiuum & subtiliatuum & suo calore grossorum humo-
rum in corpore inscissuum & humorum putridorum ex-
pulsuum & amaritudinis temperatiuum:ideo ponitur in
medicinis ad conseruandum medicinas mixtas cu eo. Et
mel crudum non bene despumatum ualde est uentosum
& inflatiuum rugitus in uentre generatiuum:in malos hu-
mores facilliter couersuum splenis & epatis uiscositae sua
opilatiuum:colere inflammatiuum: yliacis & colicis noci-
uum.Serapio.Pandecta.

Capi.xcv.

Podium frigidum in tertio:siccum in primo. Spō-
dium est os elephantis habens medullam & com-
buritur sed ossa dentium non comburuntur:unde
illud spondium eligendum est quod subpallidum est ni-
mis leue habens tamen quasdam partes subnigras nō mul-
tum tñ efficacitae.Confert in dissintaria & cōtra emoptoicā
passionem.Datus puluis eius cum aqua plātaginis uel suc-
co eius . El puluis spodii naribus iflatus sanguinem nariū
sistit.Platearius.

Capi.xcvi.

Apo calidæ & siccæ cōplexionis.Valet contra con-
bustionem ex aqua uel ex igne & mox debet appo-
ni membro leso & ibi morari per tres uel quattu-
or horas.Cōfert etiam ad scabiem:cum ungitur locus sca-
biosus cum eo . Et dealbat sapo carnem inde lotam . Valet
etiam ut inde fiant suppositoria desuper spergantur pulue-
res de esula & prouocabunt assellationem.

F I N I S

¶ Finiūt Liber uocat Herbolariū de uirtutibus herbarū.

¶ Impressum Venetiis per Simonem Pa-
piensem dictum Biuilaquam Anno Do-
mini Iesu Christi.1499.die.xiiii.Decēbris.

A a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x

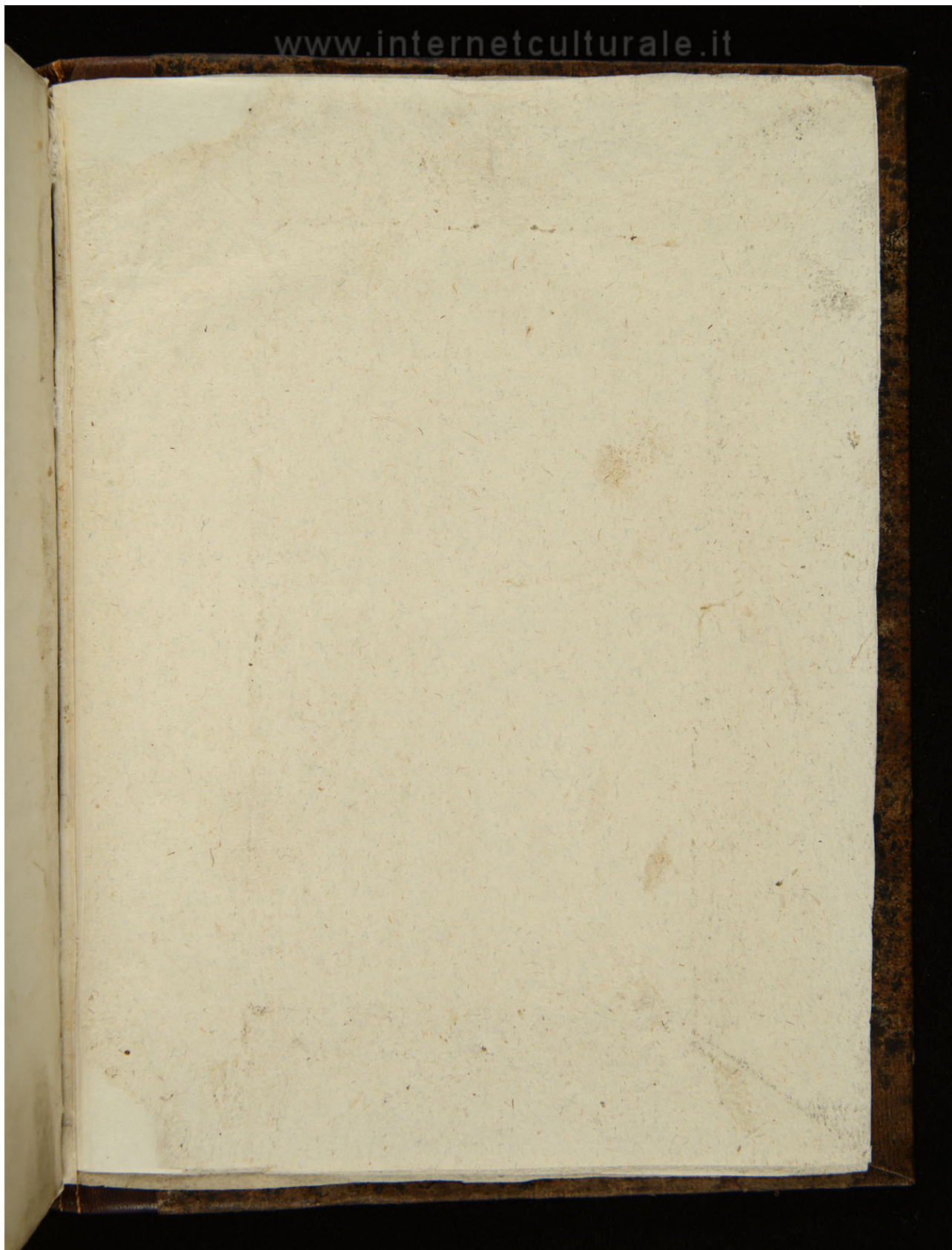
¶ Omnes sunt quaterni exceptis A qui est duernus.

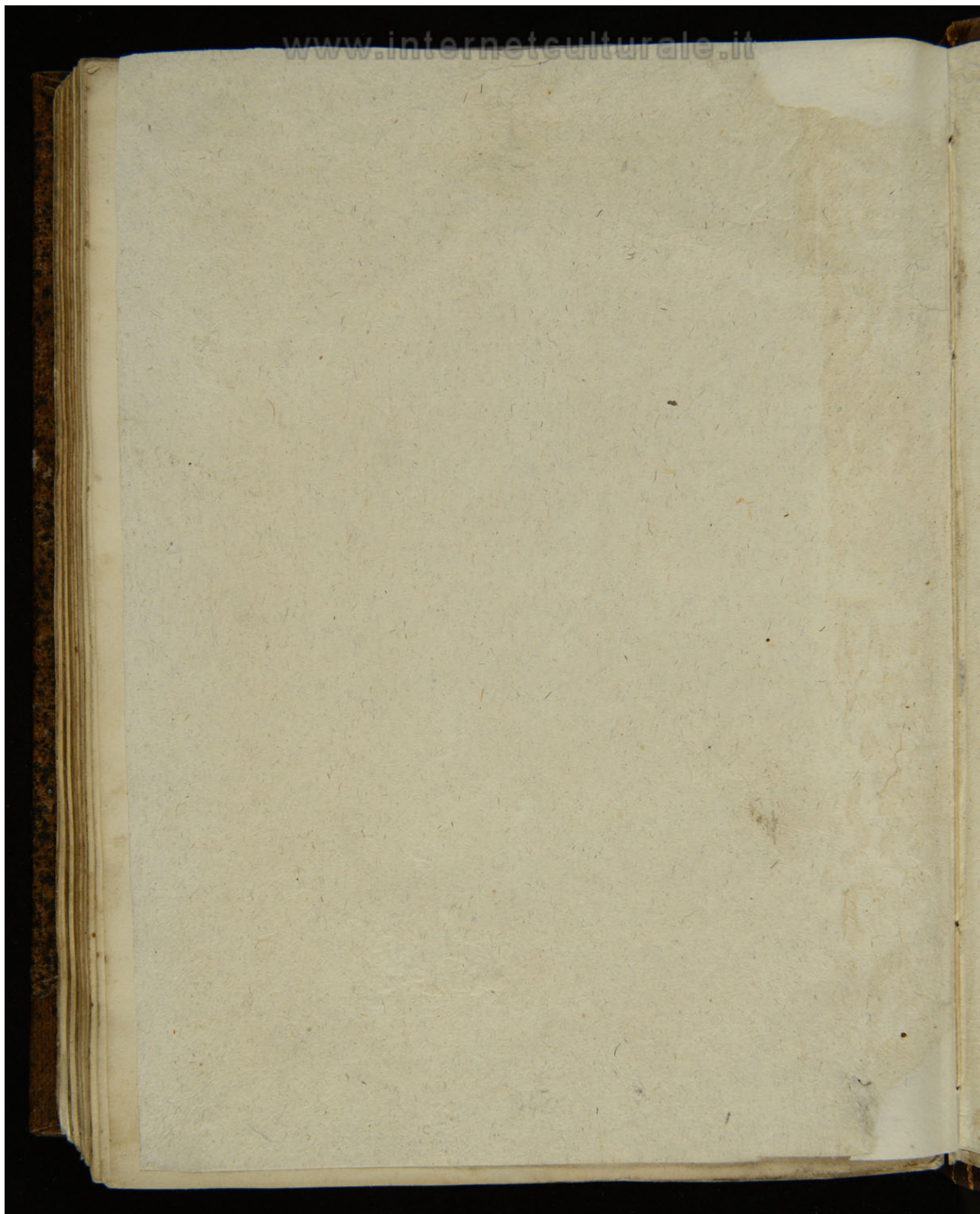

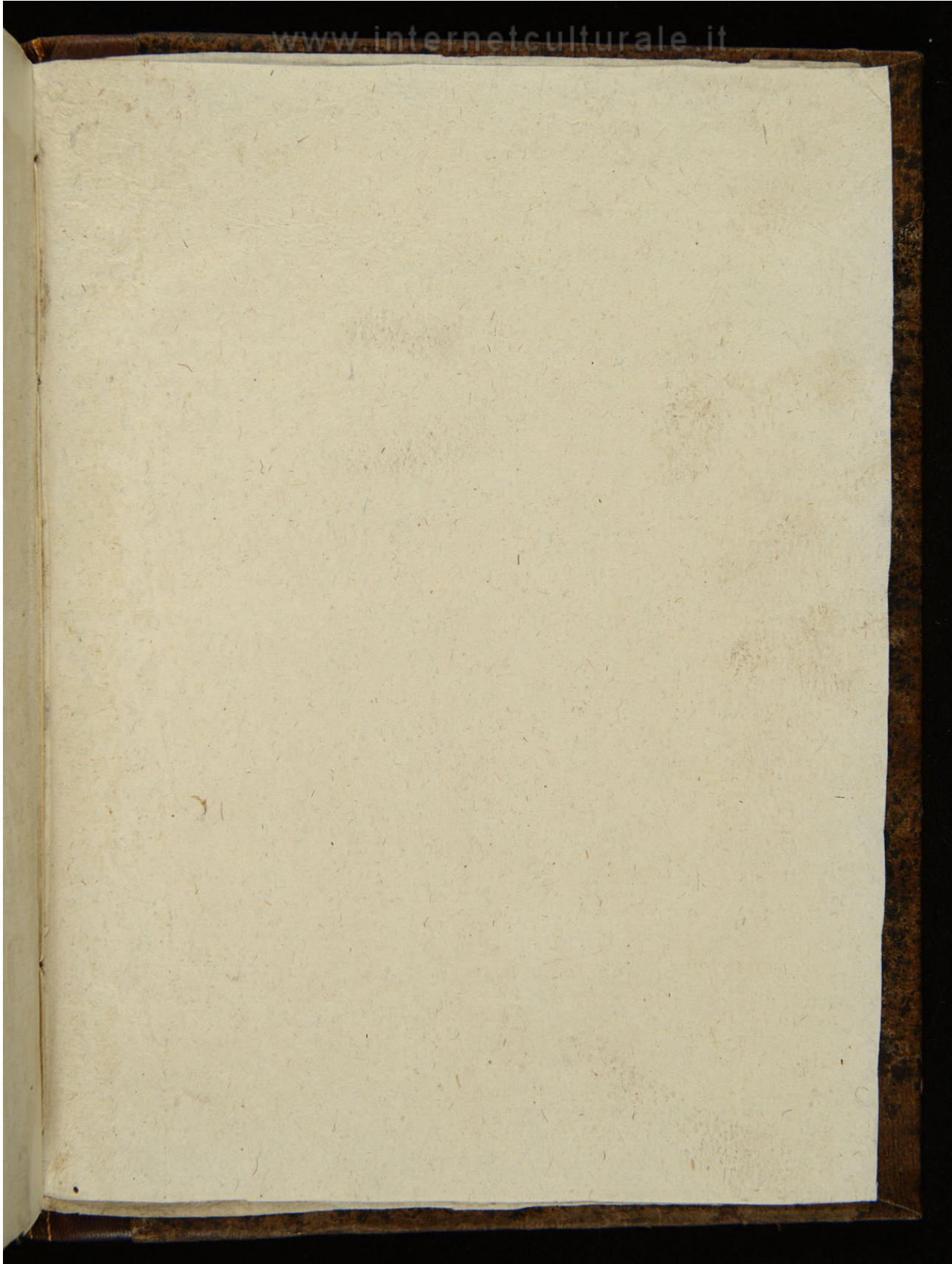

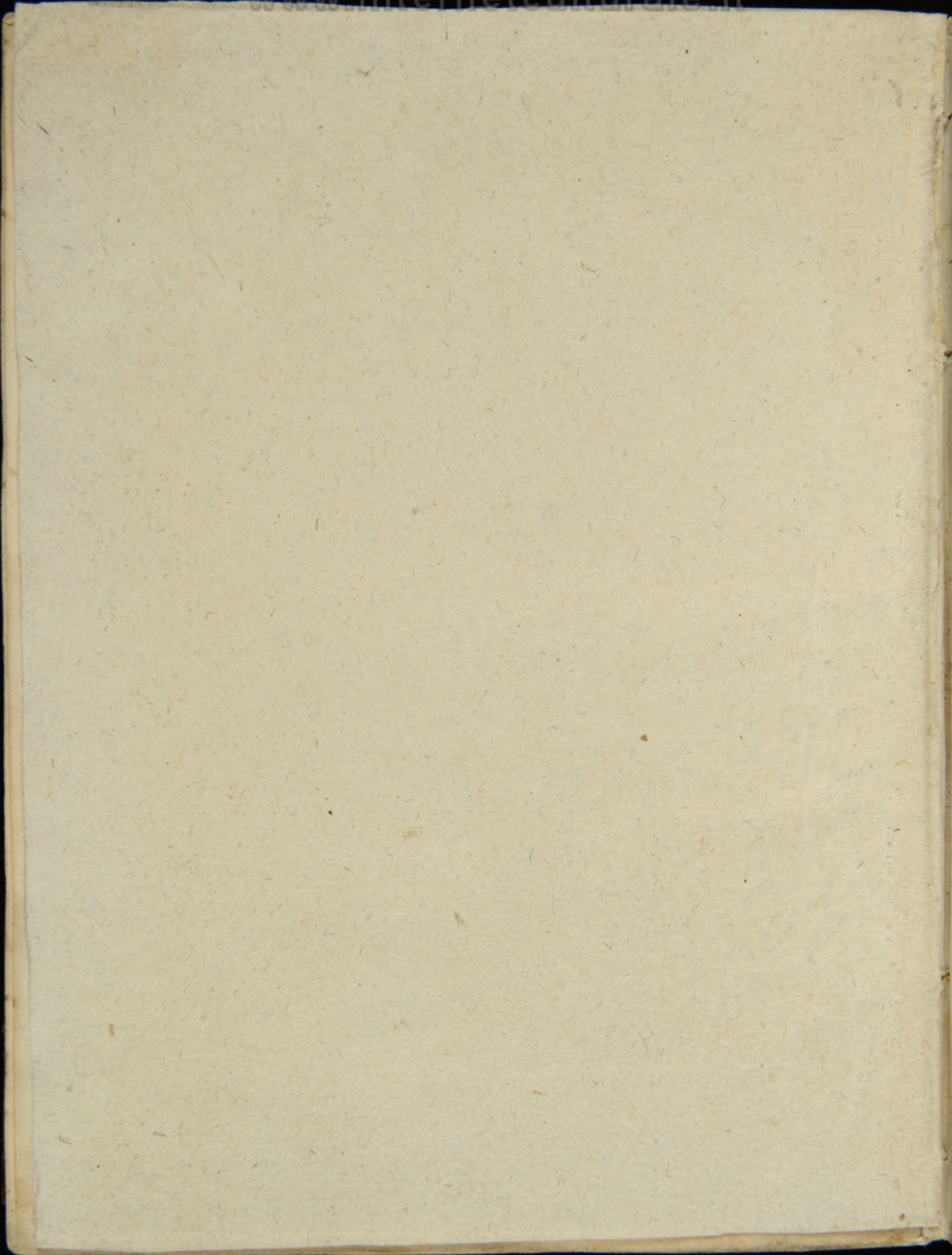

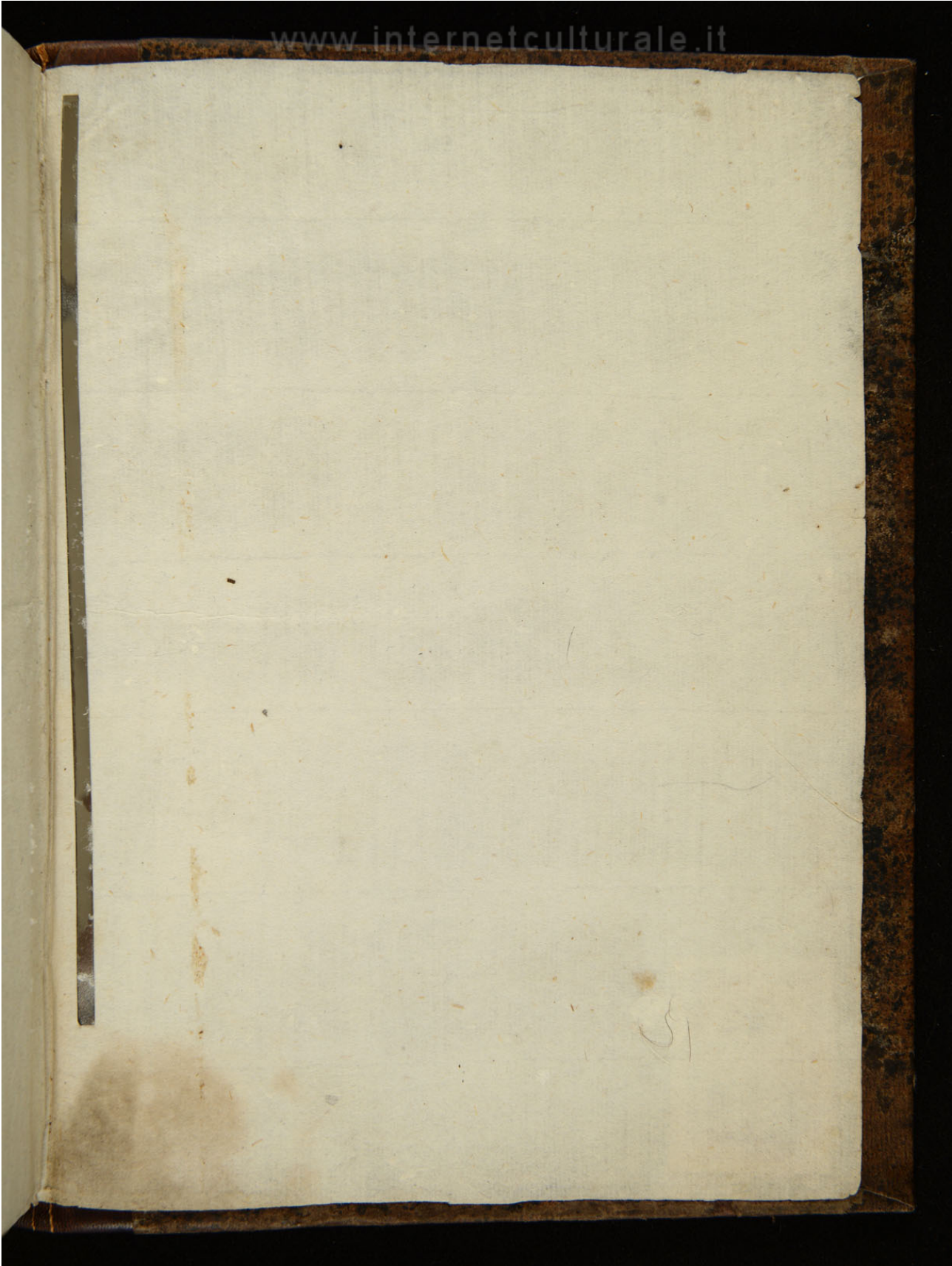

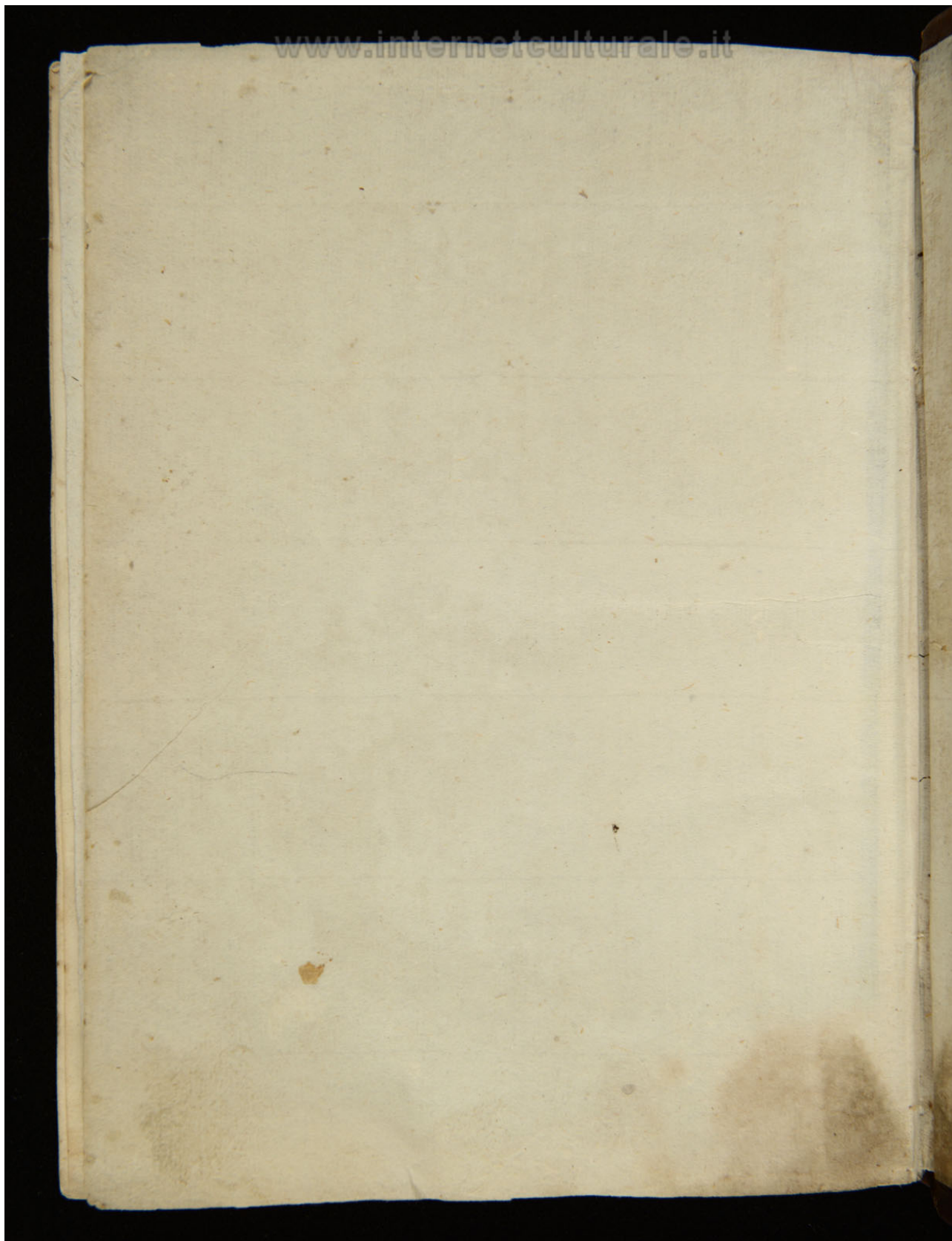

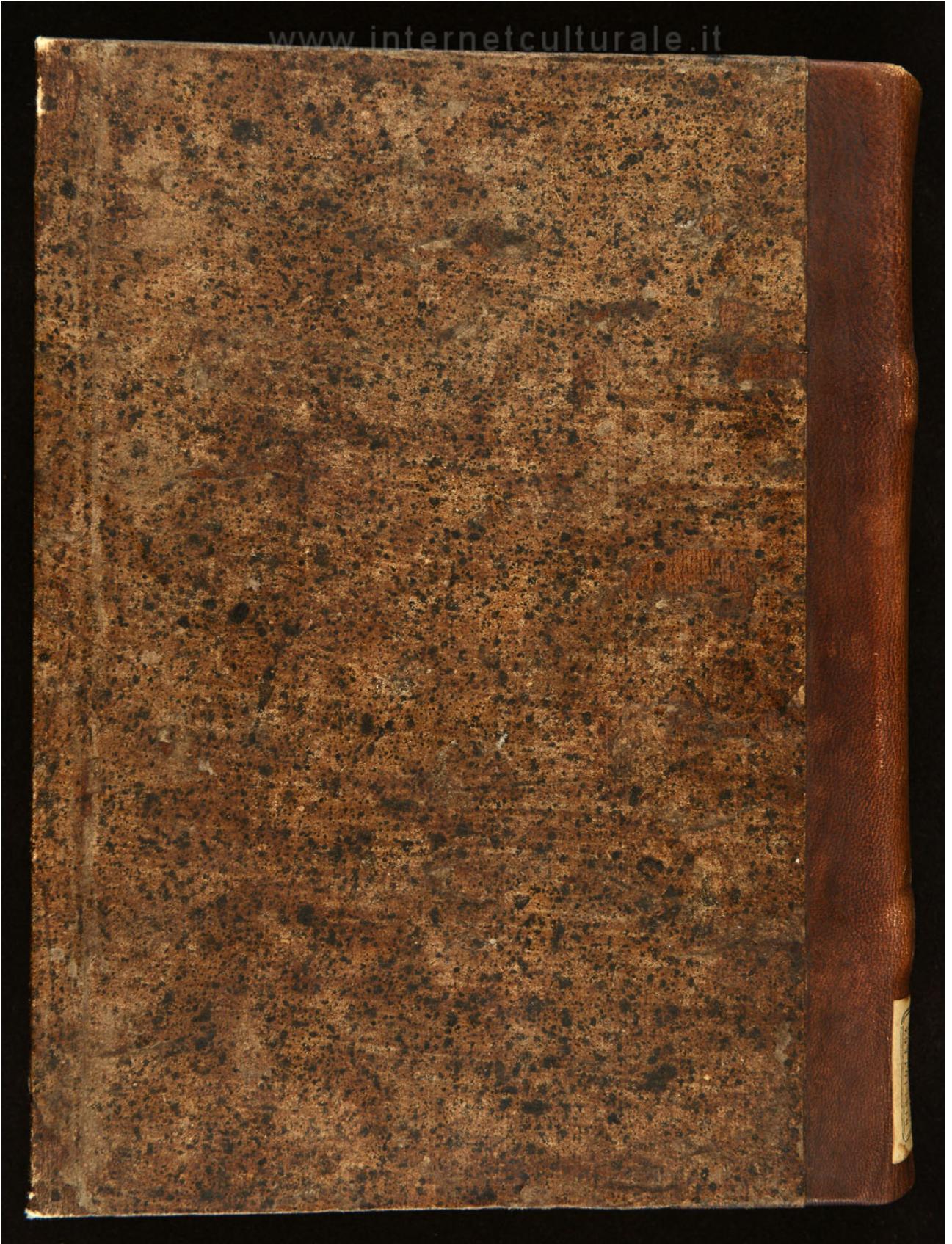

RESTAURO
DEL LIBRO
GABINETTO DI
Valis perfectum
libri opus habet

LIBRERIA NAZIONALE DI SAN MARCO
INCUNABULI
v.766
-VENEZIA-

